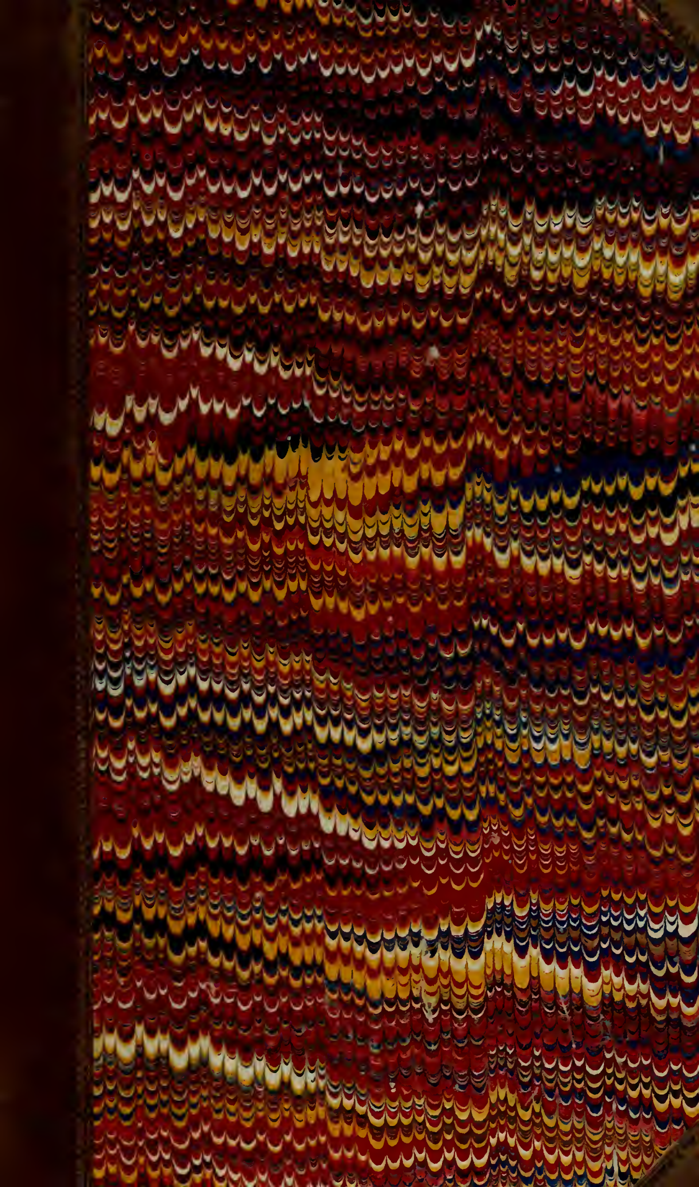

J. F. Campbell

Tromsö June 30th Norge
1851

Price 7 parts. 5/10d

J. F. Campbell

GRAMMATIK

I

DET LAPPISKE SPROG,

SAALEDES SOM DET TALES I NORSK-FINMARKEN.

AF

N. V. STOCKFLETH,

PRÆST.

Förste Del.

Bogstav- og Formlæren.

CHRISTIANIA.
TRYKT HOS CHR. GRÖNDAHL.
1840.

DERES MAJESTÆT

KONG

CARL JOHAN

TILEGNET.

UNDERDANIGST OG TAKNEMMELIGST

AF

FORFATTEREN.

N a a d i g s t e   K o n g e!

Om den Kongelige Huld og Naade, hvormed Deres Majestæt *som Konge* har omfattet og antaget Dem det Lappiske Folk og Sprog, vidne, blandt andet, navnligen og i Særdeleshed Deres Majestæts naadigste Resolutioner af 27 Juli 1850, 1 Marts 1856, 25 October 1857 og 11 September 1859.

Under Deres Majestæts Regjering er, foruden flere Skrifter, ogsaa den Hellige Skrift — det Nye Testamente — for förste Gang blevet trykt og udgivet i Folkets eget Sprog.

Varmt og levende har Deres Majestæt *som Menneske* interesseret Dem for og antaget Dem det Lappiske Folk, dets christelige Undervisning og Dannelse.

Deres Majestæt har naadigst tilladt

Taknemmelighed

at sætte Deres Majestæts Navn paa denne Bog.

Med Ærbödighed og dyb Ærefrygt, med glade og taknemmelige Fölelser, Önsker og Forbönner vil Deres Majestæts Navn, vil Kong CARL JOHANS Navn, indtil sildigste Slægter blive erindret iblandt Folket i det höie Nord.

F o r o r d.

Mærkeligt og ærværdigt ved dets Ælde, mærkeligt ved dets egen, af andre Sprog aldeles uafhængige, Selvstændighed, mærkeligt formedelst dets historiske Værd og Betydning vil det Lappiske Sprog, eller som Folket selv kalder det: det Samiske Sprog i Norsk Finmarken, eftersom det bliver mere og mere bekjendt, ogsaa efterhaanden komme til at anvises en höiere og höiere Plads iblandt Sprogenes Rækker.

Uforvandsket og uforandret som de Fjelde fra hvilke det lyder, og som den Natur, der omgiver disse Fjelde, har Sproget i en höist mærkværdig Grad imodstaaet saavel Tiden og dens Omskiftninger og Ödelæggelser, som Indvirkningen af de det omgivende Sprog. Kastet tilbage paa sig selv, indsluttet i sig selv, fremmed for og udelagtig i Aarhundreders Udvikling og Fremskridt, har Folket og Sproget i Aarhundreder været, og maattet være, sig selv nok; som en nödvendig Fölge heraf mangler vistnok Sproget Udtryk for Aarhundreders Konster og Videnskaber, rigt er det imidlertid i det theologiske Gebet og i sig selv. Intet Sprog er mere skikket til at modtage og tilegne sig den Hellige Skriftes Ord. Sproget udmærker sig ved en stræng Conseqvents, ved et strængt vedligeholdt og igjennemfört System, ved dets indre organiske Liv, ved den organiske Sammenhæng og Forbindelse, der finder Sted, saavel mellem Bogstaverne i dets Alphabet, som imellem hver enkelt Del af Sproglæren; ikke mindre udmærker sig Sproget ved dets

overordentlige Rigdom paa Afledninger, ved dets Böielighed og Lethed i at kunne udtrykke endog de fineste Skatteringer og Overgange i Fölelser og Begreber; det er tillige i höi Grad modtageligt for en höiere Udvikling.

I Sproget lever og bevæger sig, aander og udtaler sig en Aand, betydningsfuldt og paa en mærkværdig og forunderlig Maade tiltalende hver den, som kan og som vil lytte til Sprogaandens Tale, til dens sagte Hvisken; en Aand fuld af Höihed, Dybde og Fölelse, fuld af Værdighed og Alvor, blid, venlig, indsmigrende, bedende, ofte ogsaa sukkende, sukkende i Erkjendelsen og Fölelsen af hvad Folket og Sproget engang vare, og hvad samme nu ere. En religieus, og tillige en religieus-poetisk Tone gaar igjennem hele Sproget, der ofte og gjerne forlader det Jordiske, hævende sig op til Himlens og Jordens, til Menneskenes og Sprogenes almægtige Skaber og Gud.

Barnets Barnlighed, Mandens (Nomadens) dybere Alvor, Orientens Billedsprog findes her forenede saavel i Sproget, som hos Folket, isærdeleshed hos Nomaden.

Vidnesbyrd og Minder om en bedre Fortids lykkelige Dage findes overalt i Sproget.

Disse Röster, der saaledes lyde ned til os fra Finmarkens Fjelde, og den Aand, der udtaler sig i samme, erindrer om det gamle Testamentes, vel ikke allerældste og allertidligste, saa dog om sammes ældre og tidligere Oldsagn, erindrer om de Mennesker, som da levede, om de Sprog, som da bleve talede og som da opstode.

Om Sprogets historiske Værd vidner Professor Rask i det af ham redigerede Litteraturblad No. 3, 9de April 1828. . . "Det er et urgammelt og saare mærkeligt Hovedsprog for en stor Del af Jordkloden, for Nordasien og det nordostlige Europa, ja maaske

i fjerne Hedenold for vort eget Fædreland og andre endog sydvestligere Lande. Finske og lappiske Folkefærd have nemlig sandsynligen udgjort Grundbefolkningen i den störste Del af Europa, för Kelternes, Goternes og Slavernes Indvandringer i disse Lande. Af alle finniske Sprog er der neppe noget, der i en höiere Grad har vedligeholdt sig i sin oprindelige Renhed, ja det Norsk-lappiske Sprog er sandsynligen det ældste og oprindeligste af alle finniske Sprogarter. Til Udviklingen, til en historisk Fremstilling af europæiske Nationers Slægtksab og Oprindelse, endog til fjerne og med de europæiske Folk og Sprog ikkuns lidet beslægtede Folkeslægters og Sprogs Forklaring er det Norsk-lappiske aldeles uundværligt." "Fremstillingen af det lappiske Sprog vil overraske ikke blot det lappiske Sprogs Velyndere, men ogsaa den lærde Verden i Almindelighed" tilföier Professor Rask i Aaret 1832.

At af alle finniske Sprog, der neppe er noget, som i en höiere Grad har vedligeholdt sig i sin oprindelige Renhed, at det Norsklappiske sandsynligen er den ældste og oprindeligste af alle finniske Sprogarter er en Sandhed, Erfaringen og Fremstillingen af Sproget alt mere og mere bekræfter.

Den anden Del af Sproglæren, der indeholder Orddannelses-Læren og Syntaxen, vil ikke udkomme förend efter Undertegnedes tredie Tilbagekomst fra Finmarken, altsaa ikke förend i Löbet af Aaret 1845, og vil da den anden Del udkomme i Forening med et nyt Oplag af förste Del. I dette andet Oplag ville, foruden de Rettelser og Tillæg, et fortsat Studium af Sproget giver Anledning til, ogsaa adskillige Forkortelser blive foretagne, da de Aarsager, hvorfor en större Vidtlöftighed ved det förste Oplag har været tilraadelig, da ere ophörte.

Omendskjönt Tabellen over de af Ordet čuovg afledede Ord tilhörer Orddannelses-Læren, altsaa anden Del, og omendskjönt denne Tabel heller ikke er ledsaget med nogen fuldstændig norsk Oversættelse, er den dog desuagtet vedföiet förste Del, da den, saaledes som den er, dog altid giver en Ide om Sprogets Bygning.

Christiania den 12 Juli 1840.

STOCKFLETH.

II.

Anden Afdeling.

Formlæren.

Forklaring over enkelte Ord.

(Etymologia, Ordgranskning.)

Almindelig Oversigt over Ordene.

§. 1.

Alle Ord dele sig i tre Hovedklasser: I. Nomina; II. Verba; III. Particulæ.

§. 2.

Nomen udtrykker enten virkelige Gjenstande, eller Gjenstandes Egenskaber, hvad enten disse tænkes i Gjenstandene selv, eller for sig selv alene.

Nomen er to Slags: nomen substantivum og nomen adjectivum.

Nomen substantivum. Dette betegner: Enten virkelige, selvstændige Personer eller Ting, som: Anda, Anders, olmuš, Menneske, doaivvo, Haab; eller Personers eller Tings Egenskaber, betragtede for sig selv alene, eller som selvstændige, f. Ex. oappa, Lærdom, ællem, Liv.

Til Substantiverne hörer Pronomen substantivum, som bruges istedet for et Substantiv, som: mån, jeg, dån, du, sån, han, muttom, nogen, gutte, som, o. s. v.

Nomen adjectivum. Dette betegner ligeledes Egenskaber, men kuns forsaavidt man tænker sig dem hos en Gjenstand, og tilkjendegiver saaledes en Egenskab ved Substantivet, som: oapavaš, lærd, buorre, god, ælle, levende.

Til Adjektiverne hörer ogsaa: Pronomen adjectivum, der bruges som nomen adjectivum, som: muo, min, du, din, su, hans, hendes, dets, min, vor, din, Eders, sin, deres, samt Participium, som i Form af et Adjektiv udtrykker et Verbums Begreb, som: jabmeme, döende, jabmam, död.

§. 3.

Verbum udtrykker en Handling eller Tilstand, noget som sker, skede eller skal ske.

Med Hensyn til Betydningen er Verbum tre Slags:

1. Activum, som tilkjendegiver at man udöver en Handling, hvorved man paavirker nogen, som: oapatam jeg underviser, lågam jeg læser, ravvim jeg formaner;

2. Passivum, som tilkjendegiver en Fornemmelse af fremmed, af en Andens, Indvirkning, eller at noget vederfares ved Paavirkning af en Anden, som: oapatuvum, jeg undervises;

3. Neutrum, som betegner, at man befinder sig i en vis Tilstand, eller besidder en vis Egenskab, eller udöver en Handling, men uden at man ved denne Handling paavirker Nogen, som: ælam, jeg lever, vaibam, jeg trættes, jabmam, jeg döer, matkašam, jeg reiser.

§. 4.

Particulæ, Partikler, kunne, som i andre Sprog, henföres til fire Klasser:

1. Adverbium, Tillægsord;
2. Præpositio, Forholdsord;
3. Conjunctio, Bindeord;
4. Interjectio, Udraabsord.

§. 5.

Adverbium, dette sættes til Verber og Adjektiver, og tikjendegiver en Omstændighed, en nærmere Bestemmelse ved den Handling, Tilstand eller Egenskab, som Verbet eller Adjektivet udsiger, Adverbiet betegner saaledes en Beskaffenhed ved et Adjektiv, og en Omstændighed ved et Verbum, som: vuoig mænodet, handle ret, gukka oađđet, sove længe, sagga višal, meget flittig.

Præpositio, Forholdsord, bestemmer et Nomens Forhold til et andet Nomen eller til et Verbum, angiver Forholdet imellem Gjenstande, eller imellem en Tilstand eller Handling og en Gjenstand, som: åssko ibmel ala, Troen paa Gud, du lut vuolgam, jeg gaaer bort fra dig.

Conjunctio, Forbindelsesord, forbinder enkelte Ord, eller hele Sætninger, som: albme ja ædnam, Himmel og Jord; čuorvoi, mutto ačče i gullam, han raabte, men Faderen hörte (sc. ham eller det) ikke.

Interjectio er et Udraab, som tilkjendegiver Fölelser, som: voi! he! hæi!

§. 6.

Nomina og Verba kunne flekteres, böjes, d. e. deres sidste, næstsidste og tredie Stavelser ifra Enden af kunne forandres. Substantiver, Adjektiver og Participier blive deklinerede, et Verbum bliver konjugeret. Alle Partikler derimod ere uforanderlige, kunne fölgeligen hverken deklineres eller konjugeres.

§. 7.

Disse forskjellige Ord ere:

1. Enten Stamord, primitiva, som ikke komme af noget andet Ord, som: ačče, Fader, buorre, god; eller Afledsord, derivata, som komme af et andet Ord, som: ačalaš, faderlig, buorrevuot, Godhed.

2. Enten enkelte Ord, simplicia, som bestaa af et eneste Ord, som ovennævnte; eller sammensatte Ord, composita, som ere sammensatte af flere Ord, som: buristsivnedet, velsigne, bagjelgæččat, overse.

Förste Kapitel.

§. 1.

Nomen substantivum.

Et Substantivum er Benævnelsen paa en Gjenstand, hvor man i Norsk kan sætte foran, eller i Enden tilföje Artikelen en, et; som: ålmaj, en Mand, eller Manden, jakke, et Aar, eller Aaret.

Tjener denne Benævnelse til at adskille en enkelt Gjenstand fra alle andre til samme Klasse henhörende Gjenstande, saa kaldes den et Nomen proprium. Nomen proprium betegner fölgeligen en enkelt Person eller Ting saaledes, at det, hver Gang det nævnes, kun opvækker Tanken om en eneste. Saadanne Nomina propria ere alle Menneskers Navne, Landes, Steders, Stæders, Bjerges, Floders Navne o. s. v. f. Ex. Anda, Bigga, Kautokæinno. Men tilkommer Benævnelsen en Gjenstand, kun forsaavidt den henhörer til en vis Klasse, og er altsaa fælles for alle de til denne Klasse henhörende Gjenstande, saa kaldes den et Nomen appellativum. Appellativet er altsaa en Benævnelse, som er tilfælles for alle Gjenstande af samme Slags, f. Ex. suolo, Ö, er en for alle Öer fælles Benævnelse, men Vargak, Vardö, er en ejendommelig Benævnelse for en enkelt Ö, og som tjener til at adskille denne Ö fra alle andre Öer. Dette sidste er altsaa et Nomen proprium, hint et appellativum.

Kollektiver, nomina collectiva, ere saadanne Appellativer, som

under Form af Enhed, betegne flere ensartede Enheder, som: ædnagvuotta, Mængde, čoagganæbme, Forsamling, bæssadak, et Dusin.

Substantiva abstracta ere saadanne Substantiver, som blot udtrykke enkelte Egenskaber, forestillede som selvstændige, det er: uden at tænkes hos nogen vis Person eller Ting. Abstraktet betegner saaledes en Beskaffenhed, Tilstand eller Handling, som en for sig selv bestaaende Gjenstand, som: jierbmaivuot, Klogskab, buorrevuot, Godhed.

§. 2.

Da Sproget aldeles ikke adskiller Kjön, Genus, undtagen for saavidt som de naturlige Kjön tilkjendegives ved særskilte Ord, og Sproget heller ikke adskiller den bestemte og ubestemte Form, Artikkel, saa bliver der ved et Nomen substantivum kuns tre Ting at lægge Mærke til: 1. Nummerus, Tallet;
2. Casus, Forholdsformerne;
3. Declinatio, Böiningen.

§. 3.

Numerus, Tallet, er ved nomen substantivum dobbelt: Singularis, Entallet, naar Talen ikkuns er om en Gjenstand, som: matatægje, Lærer, girje, Bog; Pluralis, Flertal, naar Talen er om to og flere, som: matatægjek, Lærere, girjek, Böger.

§. 4.

Casus, Forholdsformerne, udtrykkes saavel ved Vokal- som Konsonant-Forandringer i Ordenes trende sidste Stavelser, f. Ex. suolo, Öen, sullu, Öens, sulluidi, til, paa Öerne; gietta, Haanden, gieđa, Haandens, gitti, i Haanden; ačče, Faderen, ače, Faderens, ačin, med Faderen, o. s. v.

Disse forskjellige Forholdsformer, casus, ere for et Nomen substantivum otte: 1. Nominativ; 2. Genitiv; 3. Infinitiv; 4. Allativ; 5. Factiv; 6. Locativ; 7. Comitativ; 8. Caritiv.

§. 5.

Substantiverne ende sig i Nominativ, Roden, enten paa en Vokal, og kaldes da aabne, eller de ende sig paa en Konsonant, og kaldes da lukkede. Efter disse Rodens tvende forskjellige Endelser rette sig Reglerne for Substantivernes Böining; Deklinationernes Antal bliver fölgeligen tvende; af disse indeholder den förste de aabne, den anden de lukkede Substantiver.

§. 6.

Substantivernes Böining, declinatio, tilkjendegiver sig, som allerede bemærket (§. 4.) ikke alene ved den Forandring Vokalerne og Konsonanterne undergaa i Ordenes sidste Stavelse, men Böiningen udstrækker sin Indflydelse endog til tre Stavelser, saa at samtlige disse Stavelsers Vokaler og Konsonanter ere Forandringer underkastede, hvilke Forandringer dog rette sig efter de for Bogstavernes Forandringer og Overgange i förste Afdeling anförte Love. Konsonanterne, som ved Ordenes Böining ere disse Forandringer underkastede, ere de saakaldede Kjende-Konsonanter, om hvilke ligeledes allerede er talt i förste Afdeling, og hvortil henvises.

§. 7.

De Forandringer Kjende-Konsonanterne undergaa ved Deklineringen ere enten Forstærkelser eller Forsvagelser. Forstærkelsen sker paa trende Maader:

1. ved en simpel Fordobling, som: boaco, Rensdyr, pluralis: båccuk;
2. ved Tilföjelsen af en anden Konsonant, som: olmuš, Menneske, pluralis: olbmuk;
3. ved Overgangen til en haardere Konsonant, som: hævoš, Hest, pluralis: heppušak.

Forsvagelsen sker paa tvende Maader:

1. derved at Fordoblingen bortfalder, som: laibbe, Bröd, pluralis: laibek;
2. ved Overgangen til en blödere Konsonant, som: dappe, Skik, pluralis: davek.

§. 8.

Disse Kjende-Konsonanternes Forandringer og Overgange ere imidlertid ikke nödvendige Betingelser for Deklineringen, da Kjende-Konsonanterne under samme ogsaa kunne blive aldeles uforandrede, hvilket er Tilfældet med Ord af anden Deklination.

Forandringer i Ordenes sidste Stavelse ere heller ikke nödvendige Betingelser for Deklineringen; i flere Forholdsformer forbliver sidste Stavelse i mange Ord i Singularis, navnligen i alle dem af anden Deklination, aldeles uforandret. Meget ofte er det ikkuns næstsidste Stavelse, der ved Deklineringen böjes eller forandres.

§. 9.

I förste Deklination:

1. forenkles og forsvages Rodens dobbelte og haarde Kjende-Konsonanter;

2. fordobles og forstærkes Rodens enkelte og blöde Kjende-Konsonanter;

3. forblive Rodens Kjende-Konsonanter uforandrede.

§. 10.

I anden Deklination:

1. fordobles og forstærkes Rodens enkelte og blöde Kjende-Konsonanter;

2. forblive Rodens Kjende-Konsonanter uforandrede,

§. 11.

Förste Deklination.

1.

Rodens dobbelte og haarde Kjende-Konsonanter forenkles og forsvages paa fölgende Maade:

			Sing.		Plur.
bm	til	m:	oabme,	Eiendom,	oamek;
bb	-	b:	laibbe,	Bröd,	laibek;
pp	-	v:	dappe,	Skik,	davek;
		p:	appe,	Kraft,	apek;
vv	-	v:	hævvo,	Ödelæggelse,	hævok;
gj	-	j:	duogje,	Arbeide,	duojek;
gŋ	-	ŋ:	vuåigŋa,	Aand,	vuåiŋak;
kk	-	k:	akka,	Kone,	akak;
		g:	jakke,	Aar,	jagek;
dn	-	n:	oaidno,	Syn,	oainok;
tt	-	t:	vuoitto,	Seir,	vuoitok;
		đ:	gietta,	Haand,	gieđak;
ll	-	l:	dallo,	Hus,	dalok;
rr	-	r:	muorra,	Træ,	muorak;
ss	-	s:	rasse,	Græs,	rasek;
šš	-	š:	ašše,	Sag,	ašek;
cc	-	c:	čacce,	Vand,	čacek;
čč	-	č:	ačče,	Fader,	aček;
ft	-	vt:	bafte,	Klippe,	bavtek;
kt		gt:	bakte,		bagtek;
fs	-	vs:	ufsa,	Dör,	uvsak;
ks		gs:	uksa,		ugsak;

Denne Kjende-Konsonanternes Forenkling og Forsvagning finder ogsaa Sted i Sammenstöd med flere Konsonanter, hvad enten disse sidste gaa foran elller fölge efter, som:

			Sing.		Plur.
bm / mm	til	m:	njalbme, / njalmme,	Mund,	njalmek;
vv	-	v:	dårvvo,	Tillid,	dårvok;
gj	-	j:	čoåvgje,	Mave,	čoåvjek;
gg	-	g:	juolgge,	Fod,	juolgek;
kk	-	k:	maŧkke,	Reise,	maŧkek;
dd	-	d:	luonddo,	Natur,	luondok;
tt	-	t:	haltte,	Rörepind,	haltek;
ll	-	l:	čiflle,	Blegn,	čiflek;
dn / nn	-	n:	hævdne, / hævnne,	Ederkop,	hævnek;
rr	-	r:	javrre,	Indsö,	javrek;
ss	-	s:	goalsse,	And,	goalsek;
šš	-	š:	njuorššo,	Baal,	njuoršok;
llj	-	lj:	bællje,	Öre,	bæljek;
sst	-	st:	nasste,	Stjerne,	nastek.

2.

Rodens enkelte og blöde Kjende-Konsonanter fordobles og forstærkes paa fölgende Maade:

			Sing.		Plur.
b	til	bb:	cuobo,	Padde,	cubbuk;
l	-	ll:	suolo,	Ö,	sulluk;
r	-	rr:	boaro,	Bræms,	bårruk;
c	-	cc:	boaco,	Ren,	båccuk.

3.

Rodens Kjende-Konsonanter forblive uforandrede, hvad enten de ere enkelte eller dobbelte:

			Sing.		Plur.
r	bliver	r:	spiri,	Dyr,	spirik;
gg	-	gg:	hægga,	Liv,	hæggak;
kk	-	kk:	låkke,	Læser,	låkkek;
dn	-	dn:	ædne,	Moder,	ædnek.

§. 12.

Anden Deklination.

1.

Rodens enkelte og blöde Kjende-Konsonanter fordobles og forstærkes paa fölgende Maade:

		Sing.		Plur.
m til	bm:	gam,	Sko,	gabmagak;
v -	f:	bavčas,	Smerte,	bafčasak;
	pp:	hævoš,	Hest,	heppušak;
	vv:	savo,	stille löbende Vand i en Elv,	savvunak;
g -	kk:	nager,	Sövn,	nakkarak;
đ -	đđ:	lađas,	Led,	lađđasak,
l -	ll:	males,	Maaltid,	mallasak;
n -	dn:	ganjal,	Taare,	gadnjalak;
r -	rr:	måraš,	Sorg,	mårrašak.

Denne Kjende-Konsonanternes Fordobling og Forstærkning finder ogsaa Sted i Sammenstöd med flere Konsonanter, som:

	Sing.		Plur.
m til bm:	gærmaš,	Slange,	gærbmašak.

2.

Rodens Kjende-Konsonanter forblive uforandrede:

	Sing.		Plur.
kk blive kk:	bakkom,	Bud,	bakkomak;
dn - dn:	adnom,	Bön,	adnomak:
čč - čč:	gāččom,	Befaling,	gāččomak.

§. 13.

Almindelig Oversigt over Substantivernes Endelser i de forskjellige Forholdsformer i begge Tal, i begge Deklinationer.

	1. Dekl. Singularis.	2. Dekl. Singularis.	Endelserne i Pluralis ere de samme for begge Dekl.
Nom.	a, o, u, e, i;	Konsonant;	. . . . . . k;
Gen.			. . . . . . i;
Infin.			. . . . . . id;
Allat.	. . . . . . i;	. . . . i;	. . . . . . idi;
Factiv.	. . . . . n;	. . . . n;	. . . . . . n;
Locat.	. . . . . st;	. . . . st;	. . . . . . in;
Comit.	. . . . . in;	. . . . in;	. . . . . . i-guim;
Carit.	a-,o-,u-,e-,i-taga;	Konsonant. -taga;	. . . . . . i-taga.

Vocativus, se Side 10, §. 15.

§. 14.

Da det lappiske Deklinations System er saa aldeles forskjelligt og afvigende ifra det latinske og norske, saa anses det nödvendigt her at forudskikke en kort forelöbig Oversigt over samme. Den fuldstændige Udvikling tilhörer iövrigt Syntaxen.

§. 15.

1. Nominativus; uden just at være nogen udelukkende Forholdsform for Subjektet, saa benyttes dog det lappiske Nominativ til ogsaa at betegne Subjektet, og svarer saaledes til Latinernes Nominativ.
2. Genitivus svarer i Almindelighed til Latinernes Genitiv.
3. Infinitivus; nogen særskildt Forholdsform, der ikkuns bruges til at betegne Objektet, har Sproget ikke, da casus infinitivus, der benyttes som Objekts casus, undertiden ogsaa tillige benyttes som Subjekts casus; den er kaldet Infinitivus, fordi den egentligen betegner en ubestemt Qvantitet, Mængde, en Egenskab, o. s. v.
4. Allativus, (motus ad locum), bruges ved Spörgsmaale som: hvor? hvorhen? hvori? hvorpaa? o. s. v.; den benyttes tillige til at betegne Latinernes Dativ.
5. Factivus bruges naar man gjöres, bliver til noget, er som noget, holdes, anses for noget o. s. v. f. Ex. jeg anser ham for uskyldig, lågam su vigetæbmen; den er en Beskrivelses Forholdsform og bruges meget hyppigen, saaledes ogsaa ved Tidsbestemmelser, hvor vi i Norsk bruge Præpositionen i, som: i Mörket, sævdnjaden, og ved mange flere Tilfælde.
6. Locativus, (qvies in loco og motus a loco), bruges ved Spörgsmaale som: hvor? hvori? hvorpaa? hvorfra? hvorfor? o. s. v., svarer saaledes i mange Tilfælde til Latinernes Ablativus.
7. Comitativus tilkjendegiver en Ledsagning, en Forbindelse med, er tillige Midlets, og Redskabets casus, (casus instrumentalis), bruges ved Spörgsmaale som: med hvem? med hvad? med hvormange? o. s. v. f. Ex. ačin båttim, jeg kom med, var i Fölge med Faderen; avšoin čuppim, jeg huggede med en Öxe, brugte en Öxe til at hugge med.
8. Caritivus udtrykker aldeles det Modsatte af næstforangaaende, f. Ex. ače-taga båttim, jeg kom uden Faderen, uden at have

Faderen med; avšo-taga čuppim, uden, foruden Öxe, uden at have Öxe huggede jeg.

I Singularis udtrykkes Comitativ casus vel Endelsen -in, i Pluralis derimod ved Tilföjelsen af -guim og Ordet sat i Genitiv; Caritiv udtrykkes i begge Tal ved Tilföjelsen af -taga (ogsaa -tak og -ta) og Ordet sat i Genitiv. I ældre Tider have formodentligen Comitativ- og Caritiv-Endelserne været virkelige Casus, det vil sige, været uadskillelige og integrerende Dele eller Endelser af Ordet, noget som -guim og -taga ikke ere; thi naar Pronomen suffixum kommer til, saa træder dette imellem Ordet og anförte Endelser. At begge disse Endelser dog desuagtet tilhöre Sproget som Forholdsformer, og fölgeligen som saadanne ikke kunne udelades, skal i det Fölgende nærmere blive godtgjort. For imidlertid at tilkjendegive at disse Casus-Endelser ikke ere uadskillelige ifra de Ord med hvilke de forenes, ere de ved en liden Tværstræg afsondrede og gjorte kjendelige.

Latinernes casus vocativus udtrykkes paa tre forskjellige Maader: 1. ved Tilföjelsen af Endelsen -ai; 2. ved at tilföje Pronomen suffixum; 3. ved at tilföje Endelsen -š forenet med Pronomen suffixum. Da casus vocativus saaledes ikke har en egen bestemt, men paa tre forskjellige Maader afvexlende Form, er den ikke optaget i Paradigmerne over Deklinationerne, men maa ingenlunde udelukkes fra at optages i Rækken af Forholdsformerne.

§. 16.

Foruden de her anförte ni Forholdsformer har Sproget endnu haft flere, af hvilke nogle ere aldeles afrevne og ere gaaede over til at blive virkelige og selvstændige Forholds-Ord, præpositiones, istedet for at være Forholds-Former eller Endelser, casus, som: ala og ald. Nogle fremtræde vel endnu som Endelser, men ikkuns adverbialiter, saasom Endelserne: -s, -ld, -li og -list, om hvilke mere i det Fölgende.

§. 17.

Af Nominativ og Genitiv Singularis udledes de övrige Forholdsformer i begge Tal. For imidlertid at lette Opfattelsen af og Erindringen om de mange og tildels indviklede Forandringer og Overgange, som Vokalerne og Konsonanterne ved Ordenes Deklinering ere underkastede, ville foruden Nominativ- og Genitiv-, tillige Allativ- og Comitativ-Endelserne blive anförte, alle i Singularis.

§. 18.

Förste Deklination

indeholdende de aabne Substantiver, de, som i Nominativ Singularis endes paa en Vokal. Genitiv Singularis er ligeledes bestandig aaben i denne Deklination, endende sig paa Nominativets Vokal.

§. 19.

1.

Ord, som forenkle og forsvage Rodens dobbelte og haarde Kjende-Konsonanter:

Jåkka, Elv; gietta, Haand; muorra, Træ; vuåigŋa, Aand; oabba, Söster.

Singularis.

Nom.	{Jåkka, jåk,	{Gietta, giet,	Muorra,	{Vuåigŋa, vuåiŋ,	Oabba,
Gen.	jåga,	gieđa,	muora,	vuåiŋa,	oaba,
Infin.	jåga,	gieđa,	muora,	vuåiŋa,	oaba,
Allat.	jokki,	gitti,	murri,	vuigŋi,	oabbai,
Factiv	jåkkan,	giettan,	muorran,	vuåigŋan,	oabban,
Locat.	jågast,	gieđast,	muorast,	vuåiŋast,	oabast,
Comit.	jågain,	gieđain,	muorain,	vuåiŋain,	oabain,
Carit.	jåga-taga,	gieđa-taga,	muora-taga,	vuåiŋa-taga,	oaba-taga.

Pluralis.

Nom.	jågak,	gieđak,	muorak,	vuåiŋak,	oabak,
Gen.	jågai,	gieđai,	muorai,	vuåiŋai,	oabai,
Infin.	jågaid,	gieđaid,	muoraid,	vuåiŋaid,	oabaid,
Allat.	jågaidi,	gieđaidi,	muoraidi,	vuåiŋaidi,	oabaidi,
Factiv	jåkkan,	giettan,	muorran,	vuåigŋan,	oabban,
Locat.	jågain,	gieđain,	muorain,	vuåiŋain,	oabain,
Comit.	jågai-guim,	gieđai-guim,	muorai-guim,	vuåiŋai-guim,	oabai-guim,
Carit.	jågai-taga.	gieđai-taga,	muorai-taga,	vuåiŋai-taga,	oabai-taga.

Paa samme Maade böjes:

Manna,	Barn,	mana,	mannai,	manain.
{Vellja, Velj,	Broder,	velja,	velljai,	veljain.
Fielbma,	Bæk,	fielma,	fielbmai,	fielmain.

Sakka, Sak,	Tidende,	saga,	sakki,	sagain.	
Vække, Væk,	Kraft,	væga,	vekki,	vægain.	
Mærra,	Sö,	mæra,	merri,	mærain.	
Čåbma,	Dynge,	čåma,	čobmi,	čåmain.	
Sidda, Sid,	By,	sida, sid,	siddi,	sidain.	
Giella, Giel,	Sprog,	giela, giel,	gilli,	gielain.	
Nieidda, Nieid,	Datter,	nieida, nieid,	niiddi,	nieidain.	
Čuoikka, Čuoik,	Myg,	čuoika, čuoik,	čuikki,	čuoikain,	o. m. fl.

§. 20.

Ællo, Hjord; dietto, Kundskab; luonddo, Natur, naturlige Beskaffenhed; doaivvo, Haab; dakko, Gjerning.

Singularis.

Nom.	Ællo,	Dietto,	Luonddo,	Doaivvo,	Dakko,
Gen.	ælo,	dieđo,	luondo,	doaivo,	dago,
Infinit.	ælo,	dieđo,	luondo,	doaivo,	dago,
Allat.	ellui,	dittui,	lunddui,	dåivvui,	dakkui,
Factiv	ællon,	dietton,	luonddon,	doaivvon,	dakkon,
Locat.	ælost,	dieđost,	luondost,	doaivost,	dagost,
Comit.	æloin,	dieđoin,	luondoin,	doaivoin,	dagoin,
Carit.	ælo-taga,	dieđo-taga,	luondo-taga,	doaivo-taga,	dago-taga.

Pluralis.

Nom.	ælok,	dieđok,	luondok,	doaivok,	dagok,
Gen.	æloi,	dieđoi,	luondoi,	doaivoi,	dagoi,
Infin.	æloid,	dieđoid,	luondoid,	doaivoid,	dagoid,
Allat.	æloidi,	dieđoidi,	luondoidi,	doaivoidi,	dagoidi,
Factiv	ællon,	dietton,	luonddon,	doaivvon.	dakkon,
Locat.	æloin,	dieđoin,	luondoin,	doaivoin,	dagoin,
Comit.	æloi-guim,	dieđoi-guim,	luondoi-guim,	doaivoi-guim,	dagoi-guim,
Carit.	æloi-taga.	dieđoi-taga.	luondoi-taga.	doaivoi-taga.	dagoi-taga.

Paa samme Maade böjes:

Ballo, Frygt, balo, balloi, baloin.
Avvo, Fryd, avo, avvoi, avoin.
Illo, Glæde, ·ilo, illoi, iloin.
Aibmo, Luft, aimo, aibmoi, aimoin.
Muotto, Ansigt, muođo, muottoi, muođoin.
Suitto, Raad, Evne, suito, suittui, suitoin.
Låkko, Tal, lågo, lokkui, lågoin.
Mafso, Betaling, mavso, mafsui, mavsoin.
Oavddo, Under, oavdo, åvddui, oavdoin.
Viesso, Hus, vieso, vissui, viesoin.
Guovllo, Egn, guovlo, guvllui, guovloin.
Loaiddo, Midten i Teltet, loaido, låiddui, loaidoin, o. m. fl.

§. 21.

Sadne, Ord; hætte, Nöd; suågje, Ly; goatte, Telt; oaivve, Hoved; guoibme, Ledsager.

Singularis.

Nom.	sadne,	hætte,	suågje,	goatte,	oaivve,	guoibme,
Gen.	sane,	hæđe,	suåje,	goađe,	oaive,	guoime,
Infin.	sane,	hæđe,	suåje,	goađe,	oaive,	guoime,
Allat.	sadnai,	hættai,	suågjai,	goattai,	oaivvai,	guoibmai,
Factiv	sadnen,	hætten,	suågjen,	goatten,	oaivven,	guoibmen,
Locat.	sanest,	hæđest,	suåjest,	goađest,	oaivest,	guoimest,
Comit.	sanin,	heđin,	sujin,	gåđin,	åivin,	guimin,
Carit.	sane-taga.	hæđe-taga.	suåje-taga.	goađe-taga.	oaive-taga.	guoime-taga.

Pluralis.

Nom.	sanek,	hæđek,	suåjek,	goađek,	oaivek,	guoimek,
Gen.	sani,	heđi,	suji,	gåđi,	åivi,	guimi,
Infin.	sanid,	heđid,	sujid,	gåđid,	åivid,	guimid,
Allat.	sanidi,	heđidi,	sujidi,	gåđidi.	åividi,	guimidi,
Factiv	sadnen,	hætten,	suågjen,	goatten,	oaivven,	guoibmen,
Locat.	sanin,	heđin,	sujin,	gåđin,	åivin,	guimin,
Comit.	sani-guim,	heđi-guim,	suji-guim,	gåđi-guim,	åivi-guim,	guimi-guim,
Carit.	sani-taga.	heđi-taga.	suji-taga.	gåđi-taga.	åivi-taga.	guimi-taga.

Paa samme Maade böjes:

Aččе, Fader, ače, aččai, ačin.
Appe, Styrke, ape, appai, apin.
Appe, Hav, ave, appai, avin.
Šalbme, Naalöje, šalme, šalbmai, šalmin.
Čalbme, Öje, čalme, čalbmai, čalmin.
Mæcce, Örken, mæce, mæccai, mecin.
Oafse, Gren, oavse, oafsai, åvsin.
Oasse, Del, oase, oassai, åsin.
Oaǯǯe, Kjöd, oaǯe, oaǯǯai, åǯin.
Soatte, Krig, soađe, soattai, såđin.
Jierbme, Fornuft, jierme, jierbmai, jirmin.
Duogje, Værk, Arbeide, duoje, duogjai, dujin.
Suoidne, Höi, Straa, suoine, suoidnai, suinin.
Vuoibme, Kraft, vuoime, vuoibmai, vuimin, o. m. fl.

§. 22.

2.

Ord, som fordoble og forstærke Rodens enkelte og blöde Kjende-Konsonanter:

Suolo, Ö; cuobo, Frö, Padde; boaro, Klæg, Bræms; boaco, Rensdyr.

Singularis.

Nom.	suolo,	cuobo,	boaro,	boaco,
Gen.	sullu,	cubbu,	bårru,	båccu,
Infinitiv	sullu,	cubbu,	bårru,	båccu,
Allat.	sullui,	cubbui,	bårrui,	båccui,
Factiv.	suolon,	cuobon,	boaron,	boacon,
Locat.	sullust,	cubbust,	bårrust,	båccust,
Comit.	sulluin,	cubbuin,	bårruin,	båccuin,
Carit.	sullu-taga.	cubbu-taga.	bårru-taga.	båccu-taga.

Pluralis.

Nom.	sulluk,	cubbuk,	bårruk,	båccuk,
Gen.	sullui,	cubbui,	bårrui,	båccui,
Infin.	sulluid,	cubbuid,	bårruid,	båccuid,
Allat.	sulluidi,	cubbuidi,	bårruidi,	båccuidi,
Factiv.	suolon,	cuobon,	boaron,	boacon,
Locat.	sulluin,	cubbuin,	bårruin,	båccuin,

Comit.	sullui-guim,	cubbui-guim,	bårrui-guim,	båccui-guim,
Carit.	sullui-taga.	cubbui-taga.	bårrui-taga.	båccui-taga.

§. 23.

Af § 19, No. 1 ses at Substantiver paa -a afkortes ofte saa at -a bortfalder af Nominativet tilligemed sin tilhörende Konsonant, uden dog at den övrige Böining derved paa mindste Maade lider nogen Forandring, som ses af giet, jåk, o. s. v. istedet for gietta, jåkka; Genitivet viser strax til hvilken Deklination saadanne Ord höre.

§. 24.

Nogle Ord paa -a (nemligen paa -assa og -ussa), lide en endnu större Forkortning, idet at den sidste Stavelse (-sa) falder bort ikke alene i Nominativ, men endogsaa i Genitiv og Infinitiv Singularis, og er dette i Særdeleshed Tilfældet med Flerstavelsesord, som: aldagas, Lynild, råkkadus, Bön, istedet for: aldagassa, råkkadussa. Disse Ord gaa iövrigt aldeles regelrette som muorra. Den fuldstændige Form bruges ikke gjerne i de tre nævnte Forholdsformer. I Pluralis finder derimod ingen Forkortning Sted. (Tostavelsesord derimod, som ende paa -s, tilhöre sædvanligen anden Deklination og ere ikke afkortede, men i deres oprindelige Forfatning, som: rokkus, Bön, goččus, Befaling, o. m. fl.)

§. 25.

Aldeles regelrette ere ligeledes Tre- og Flerstavelsesord paa -š, hvilke deklineres som goasskemaš. (Tostavelsesord paa -š tilhöre sædvanligen anden Deklination.)

§. 26.

Råkkadus, Bön; aldagas, Lynild; goasskemaš, en liden Örn.

Singularis.

Nom.	Råkkadussa, råkkadus,	Aldagassa, aldagas,	Goasskemaš,
Gen.	råkkadusa, råkkadus,	aldagasa, aldagas,	goasskemača, goasskemaš,
Infin.	råkkadusa, råkkadus,	aldagasa, aldagas,	goasskemača, goasskemaš,
Allat.	råkkadussi,	aldagassi,	goasskemačči,
Factiv.	råkkadussan,	aldagassan,	goasskemačan,

Locat.	råkkadusast,	aldagasast,	goasskemačast,
Comit.	råkkadusain,	aldagasain,	goasskemačain,
Carit.	{ råkkadusa- { råkkadus- taga.	{ aldagasa- { aldagas- taga.	{ goasskemača- { goasskemaš- taga.

Pluralis.

Nom.	råkkadusak,	aldagasak,	goasskemačak,
Gen.	råkkadusai,	aldagasai,	goasskemačai,
Infin.	råkkadusaid,	aldagasaid,	goasskemačaid,
Allat.	råkkadusaidi,	aldagasaidi,	goasskemačaidi,
Factiv.	råkkadussan.	aldagassan,	goasskemačan,
Locat.	råkkadusain,	aldagasain,	goasskemačain,
Comit.	råkkadusai- guim,	aldagasai- guim,	goasskemačai- guim,
Carit.	råkkadusai- taga.	aldagasai- taga.	goasskemačai- taga.

Paa samme Maade böjes:

Guofsakas, Nordlys,	-kas,	-kassi,	-kasain.
Hirratas, Kile,	-tas,	-tassi,	-tasain.
Suddogas, det faldne Menneske,	-gas,	-gassi,	-gasain.
Jeđđitus, Tröst,	-tus,	-tussi,	-tusain.
Asatus, Anordning,	-tus,	-tussi,	-tusain.
Sivnadus, Skabning,	-dus,	-dussi,	-dusain.
Sivnadusaš, en liden Skabning,	-saš,	-sačči,	-sačain.
Addaldagaš, en liden Gave,	-gaš,	-gačči,	-gačain.
Råkkadusaš, en liden Bön,	-saš,	-sačči,	-sačain.
Jeđđitusaš, en liden Tröst,	-saš,	-sačči,	-sačain, o. m. fl.

§. 27.

Afledsord paa:

1. -vuotta, sammentrukket -vuot, som buorrevuotta, Godhed, sammentrukket buorrevuot o. fl. samt
2. Tre- og Flerstavelsesord paa -k gaa ligeledes aldeles regelrette efter den förste Deklination, som muorra og gietta, da Endelsen -k ligeledes ikkuns er en sammentrukket Form istedet for -kka, som: addaldak, Gave, for addaldakka; den fuldstændige Form -kka (-akka) forekommer kuns yderst sjelden i Nominativ.

af oa udvikler sig ingen Triphthong,
— uo ligeledes heller ikke,
— ui udvikler sig uoi og uåi;
med uå forholder det sig som med oa,
af ei udvikler sig æi;
med ie forholder det sig som med uå;
af ii udvikler sig iei;
med iæ og
med åu forholder det sig som med ie, uå o. s. v.;
af åi udvikler sig oai *).

§. 54.

De i disse Paragrapher omhandlede Lyd- og Omlyd-Systemer maa ikke sammenblandes med de Vokal-Forandringer og Ombytninger, som finde Sted ved Kasus-, Tempus- og Gradforandrings-Vokalernes Fremtræden og Forsvinden. At suolo i Genitiv og flere casus erholder et u istedet for at beholde o, suolo, sullu, sullui o. s. v., at gietta erholder i i Allativ istedet for at beholde Nominativets a, gietta, gitti o. s. v., at sadne i flere casus erholder i istedet for Nominativets e, sadne, Comitativ sanin o. s. v., at Verbet låkkat tager i 1 P. præt. ind. act. i, lokkim, i Passivets Infinitiv u, lokkut o. s. v. istedet for at beholde det oprindelige a, at rakis og butes i comparativ Grad mister i og erholder a istedet, rakkasabbo, buttasabbo o. s. v. er ikke en Fölge af en Afændring — Omlyd — af Vokalerne o, a, e og i, men en Fölge af at disse Vokaler har maattet vige Pladsen og afstaa samme til Kasus-, Tempus- og Komparations-Vokalerne u, i og a, hvis Fremtræden og Forsvinden ikke er nogen Fölge af den ene Vokals Indvirkning eller Paavirkning paa den anden; Kasus-, Tempus- og Konjugations-Vokalernes — u, i, a — Fremtræden og Forsvinden, er en nödvendig Fölge af at disse Bogstaver, som Forholds og Tids Kjendemærker og Former, nödvendigen maa være bundne til og afhængige af de Forholde og de Tider, hvis Repræsentantere de ere, og at de da fölgeligen maa fremtræde og igjen forsvinde alt eftersom de af dem repræsenterede Forholde og Tider skulle tilkjendegives eller ikke tilkjendegives. Det i disse Paragrapher fremsatte og paa Vokalernes Ind- og Paavirkning paa

*) Igja, Nat, har i Genetiv ija, der ofte forekommer i forkortet Form ia, som altsaa ikke er nogen Diphthong, men et Tostavelses Ord, i-a.

hverandre begrundede og herfra udgaaende Omlydsystem har aldeles intet med Forholde og Tider at bestille, er derved paa det skarpeste og bestemteste adskilt fra Forholds og Tids Omlydsystemet, med hvilket det derfor ogsaa hverken sammenblandes eller kommer i nogensomhelst Forvikling. Om og at der iblandt de Vokaler, som tilhöre og tilkjendegive Forholde og Tider, især deleshed ere tvende — u og i — der har de i ovenstaaende Paragrapher omtalte tilbagevirkende Egenskaber, det er noget, som, i al Fald ikke umiddelbar, hverken vedkommer eller er en Fölge eller Indvirkning af Forholde og Tid, men en umiddelbar og nödvendig Fölge og Indvirkning af de u og i som Bogstaver eiendommeligen tilhörende Egenskaber. Naar Forholde og Tid har fremkaldt og anvist deres Repræsentantere den Plads i Ordet, hvor de som Forholds og Tids Repræsentantere, og hvor de som saadanne ifölge Sprogets Bygning nödvendigen maa fremtræde, da ophörer den Virksomhed og den Indflydelse, som Forholde og Tid medförer, en ny Virksomhed af en ny og anden Indflydelse, der har til Fölge en ny og aldeles forskjelligartet Indvirkning og Forandring i Ordenes Udseende og Form gjör sig nu gjældende, den Virksomhed og de Omlyd nemligen, som foraarsages af Forholds og Tids Repræsentanterne som Bogstaver — Vokaler — i det lappiske Alphabet. At Slutnings Vokalen o, i suolo ombyttes med Genitivets u, at a i gietta maa give Plads for det allativiske i, og i Verbet låkkat for i præteritum og Passivets u, det er en Fölge af Forholde og Tid, men at suolo i Genitiv ikke er suolu, at gietta i Allativ ikke hedder gietti, men sullu og gitti, og at låkkat i Præteritum og Inf. pas. ikke er låkkim og låkkut, men lokkim og lokkut, det er en Fölge af den ifra Genitivets u og Allativets i samt Præteritums i og det Inf. passivske u som Bogstaver — Vokaler — udgaaende Virksomhed. At netop disse tvende Vokaler, u og i, fremfor alle de övrige Vokaler har de i ovenstaaende Paragrapher anförte Egenskaber gjör, som i det Fölgende nærmere skal blive vist, dem vistnok, ikke alene skikkede fremfor alle de övrige Vokaler til at være det de ere; men har da ogsaa været den egentlige Aarsag til at de, netop paa Grund af disse deres Egenskaber, ere blevne udkaarede til at være det de ere, Forholds og Tids Repræsentantere.

I Anmærkningerne til Deklinationerne og Konjugationerne vil blive vist, at de Vokal-Ombytninger, som Forholde og Tid fremkalde,

ikkuns finde Sted, og ifölge "Sprogets Bygning" ikkuns kunne finde Sted i Ordenes sidste Stavelser, imedens at de nu afhandlede Vokal-Forandringer og Overgange, som Vokalernes Indvirkninger paa Vokaler fremkalde, ikkuns finde Sted, og ifölge "Alphabetets" — Vokalernes — særegne Beskaffenhed ikkuns kunne finde Sted i Ordenes förste Stavelser.

I Syntaxen vil iövrigt nærmere blive vist, hvorledes Sprogets mange og forskjellige Lyd- og Omlyd-Systemer, saa langt fra at gribe forstyrrende og forhindrende ind i hverandre, saa langt fra at afgive og fremstille Billedet af noget Tilfældigt, af noget Vildt, Raadt, Uordnet og Uregelbundet, at de meget mere ikke alene staa i den nöieste Overensstemmelse med hverandre, meddelende hverandre gjensidig Holdning, Rundning og Understöttelse, forenende hverandre til et eneste harmonisk levende Helt. En sanddru Fremstilling af Sprogets Bogstavvæsen, af Sprogets Lyd- og Omlyd-Systemer vil i Særdeleshed afgive et levende, et anskueligt og talende Billede af den levende Aand, der aander og lever, bevæger og udtaler sig i Sproget og dets Bogstaver, og som gjör dette og disse til et levende Sprog, til talende og levende Bogstaver.

§. 55.

Intet af Sprogets forskjellige Lydsystemer staar, eller ifölge deres Natur kan staa ene og isoleret, fölgeligen kunne heller ikke Vokal- og Konsonant-Lydsystemerne være aldeles isolerede og adskilte fra hinanden. Der maa være Berörings Punkter, Overgange og Forenings eller Forbindelses Punkter eller Led, hvor begge disse Systemer stöde sammen og möde hinanden, og som forene og forbinde dem til et eneste sammenhængende uadskilleligt og levende Helt. Grundet paa og udgaaende fra Lydenes, det er Bogstavernes naturlige Egenskaber, maa disse af Naturen selv dannede Overgangs og Berörings Punkter mellem Vokal- og Konsonant-Systemerne ogsaa findes i ethvert Alphabet, hvis dette er hvad det skal være. Iblandt Lydene — Bogstaverne — maa der saaledes være en eller anden — et eller andet — hvis Bestemmelse det tillige maa være som sammenkjedende og forenende Led at forene og forbinde begge disse Systemer til et. Saaledes som i andre Sprog, saaledes ogsaa i det Lappiske, er det paa Vokalernes Side u og i, der træde os imöde, dog nu ikke som de, der enten ville byde og raade over andre, endnu mindre som de, der ville fordrive andre for selv at sætte sig paa

disses Pladse, men som forenende, som Mæglere og som Midlere. Sluttende sig nöie til sin nære Frænde Konsonanten v fører os u, den sidste af de store Vokaler, ved og med v, det andet Bogstav i Læbebogstavernes Ordning, ind iblandt Konsonanternes ordnede Rækker, vel i sammes förste Ordning, men dog ikke blot hen til den yderste Udkant af samme, strax ved vor Indtrædelse iblandt Konsonanterne se vi os omringede af disse, idet vi paa den ene Side have b og paa den anden Side p. Men endnu mere förer os det andet og sidste Bogstav af Rækken mediæ, det lille, men mægtige og meget formaaende i, midt ind i Kredsen af Konsonanterne. Indförte af Vokalen i ved og med dets nære Slægtning og Frænde j befinde vi os tillige med samme strax i Spidsen for Rækken palatinæ, omringede paa den ene Side af Rækkerne labiales og lingvales og paa den anden Side af Rækkerne gutturales og dentales.

Konsonanterne.

§. 56.

Konsonanterne ere enten rene — nudæ — det er, ubeaandede, eller beaandede — aspirerede — adspiratæ.

§. 57.

Beaandingen forstærker vel, men fordobler ikke Bogstavet, det beaandede — aandende — Bogstav er ligesaa vel enkelt som det ikke aandende eller ubeaandede. Beaandingen og Fordoblingen maa derfor ikke sammenblandes. Saavel de ubeaandede som de beaandede Bogstaver — Konsonanter — kunne fordobles og igjen forenkles, og ligger i denne de beaandede Konsonanters Fordobling og Forenkling, der fölger aldeles de samme Love, som ved de enkelte ubeaandede Bogstaver, tillige et Bevis for at Beaandingen i og for sig selv ikke fordobler Bogstaverne, Heller ikke blödgjör Beaandingen Bogstavet, men, som allerede bemærket, og som i det Fölgende nærmere vil blive udviklet, forstærker Aspirationen Bogstavet.

§. 58.

Beaandingen er afhængig af de Konsonanter, der skulle beaandes og er tre Slags, den ene tilhörende de klanglöse — Gane- og Tungebogstaverne — er antydet ved en Tværstærg, sat tvært over Bogstavet, đ, ŧ, g, den anden Slags Beaanding tilhörer udelukkende Hvislebogstaverne, Sibilanterne eller Tandbogstaverne, er tilkjende-

givet ved en Töddel sat oven over Bogstavet, s̓, ʒ̓, c̓; Den tredie Art af Beaanding er udtrykt ved Hjælp af Bogstavet h.

§. 59.

De enkelte Konsonanter kunne i Almindelighed modtage en haardere og en blödere Udtale, i Enden af Stavelserne og især i Enden af et Ord er den enkelte Konsonant altid haard. De dobbelte Konsonanter fordre stedse den haardere eller skarpere Udtale.

§. 60.

Konsonanterne af en og samme Ordning træde under Böiningen istedet for hverandre, aldrig Konsonanter af forskjellige Ordninger. Under Böiningen gaa aldrig de ubeaandede Hvisle Bogstaver, men vel de ubeaandede Tunge og Gane Bogstaver over til de beaandede, ligesaa omvendt.

§. 61.

Saaledes som Vokalerne, have ogsaa Konsonanterne deres Overgange og Afændringer, alt eftersom de paa Grund af Böiningen skulle forstærkes elter blödgjöres. Forstærkelsen udföres paa to Maader, enten ved Overgang fra en blödere til en stærkere eller haardere, eller ved Fordobling. Denne Fordobling af Konsonanterne sker enten ved en umiddelbar Fordobling af den Konsonant, der skal forstærkes, eller ved Tilföjelsen af en anden Konsonant af samme Ordning. Den forstærkende Korsonant sættes altid foran den Konsonant, der skal forstærkes, og slutter sig til den forangaaende Stavelse, som den da lukker, og saaledes forandrer fra en aaben til en lukket Stavelse, den forstærkede Konsonant forbliver derimod at tilhöre den efterfölgende Stavelse, hvis Begyndelses Bogstav den stedse er, og ligger heri Aarsagen til at den sidste Stavelse under Ordenes Böininger kan forblive uforandret. En Undtagelse herfra gjör det med g forstærkede j, da g slutter sig tilligemed j til den efterfölgende Stavelse. Blödgjörelsen eller Forsvagelsen sker ligeledes paa to Maader, enten ved Overgang til en blödere eller svagere Konsonant, eller ved Forenkling, da det forreste Bogstav bortkastes § 11, 12. Konsonanternes Overgange og Afændringer, Omlyd, Omlydsystem — staa i aldeles Overensstemmelse med Vokalernes.

§. 62.

Ikkuns de ubeaandede, det er de rene Bogstaver — litteræ nudæ — kunne benyttes til at forstærke med; ligeledes er det ikkuns Bogstaver af samme Ordning, der kunne forstærke hverandre. Saa-

vel de beaandede som de ubeaandede Bogstaver kunne forstærkes og forsvages.

§. 63.

Iblandt Konsonanterne ere der især deleshed, som allerede bemærket, tvende, nemligen v og j, der staa i et dem eget og ejendommeligt Slægtskabs Forhold til tvende af Vokalerne, u og i, og som derved danne Overgangen mellem begge Rækker.

§. 64.

Konsonanterne ere: 1) Læbebogstaverne, labiales: b, v, p, f, m; 2) Tungebogstaverne, lingvales: d, đ, t, ŧ, l, n; 3) Ganebogstaverne, palatinæ: j, g, g, k, ŋ; 4) Strubebogstaverne, gutturales: h, r; 5) Tand eller Hvislebogstaverne, sibilantes eller dentales, s, š, ʒ, ǯ, c, č.

B, v, p, f, m, d, t, l, n, j, g, k, h, r og s udtales som i Norsk.

Anm. Inddelingen af Konsonanterne er iövrigt noget forskjellig hos de forskjellige Forfattere, saaledes henregnes Bogstavet r af Renvall og Ganander til Tandbogstaverne, af Becker til Tungebogstaverne. At den her opförte Ordning, i al Fald for de lappiske Bogstaver, er den naturligste og rigtigste, vil formentligen af det Fölgende blive klart; ogsaa Gesenius har samme Ordning i sin hebraiske Sproglære, og opförer altsaa h og r iblandt gutturales.

§. 65.

Uden her at ville skrive nogen med andre Sprog jevnfört eller sammenlignet Bogstavlære, saa ligger dog Sammenstillingen af de lappiske og hebraiske Konsonanter ved Siden af hinanden formentligen alt for nær til aldeles at burde forbigaas, saa meget mere da denne Sammenstillen vil bidrage til at udbrede Lys over det lappiske Konsonant-System *).

§. 66.

Ved Fremstillingen af Konsonanternes Afændringer og Overgange er Talen ligesom ved Vokalerne, stedse ikkuns om Rodens Bogstaver, de Forandringer disse som saadanne ere underkastede ved Ordenes Böininger; som Rod anföres fremdeles casus nominativus **).

---

*) At denne ved Siden af hinanden Stillen hverken er ledsaget med nogen egentlig Sammenligning, endnu mindre ledsaget med nogen Slutnings Fölge, vil ses af det Fölgende.

**) Om Roden og dens Bogstaver i övrigt ikkuns ere at söge og finde i casus

Læbebogstaverne, labiales: b, v, p, f, m. Ebræernes בּוּמְף.

§. 67.

b.

Skal b forstærkes, fordobles det, labes, labba, oarbes, oarbba § 34, cuobo, cubbu § 22.

Det enkelte b benyttes til at forstærke m, se dette Bogstav.

Skal bb forsvages, forenkles det, laibbe, laibe § 11, oabba, oaba § 19 čuorbbe, čuorbe § 53.

§. 68.

v.

Det er allerede bemærket hvorledes Konsonanten v og Vokalen u slutter sig til hinanden og derved danner en Forening og Overgang mellem begge disse to Rækker. Nogen egentlig Overgang fra v til u og omvendt foraarsaget af Ordenes Böininger finder imidlertid ikke Sted, heller ikke træder nogensinde det ene af disse Bogstaver istedet for hinanden, saaledes som Tilfældet er med i og j.

Skal v forstærkes 1) fordobles det, savo, savvunak § 12, æves, ævvasak. 2) gaar det over til f, bavčas. bafčas, bivtes, biftas § 36, båvsa, båfsam, njuovča, njuofčam § 41; 3) gaar det over til pp, ravas, rappaset, hævoš, heppušak § 36.

Skal vv forsvages, forenkles det, doaivvo, doaivo § 20, doaivvot, doaivoi § 255, anestuvvat, anestuvai § 259.

§. 69.

p.

Skal p forstærkes fordobles det, gæpes, pæppa § 34, suopan, suoppan, rapes, rappas.

Det enkelte p forsvages ikke.

Skal pp forsvages 1) forenkles det, appe, ape § 21, čuoppat, čuopai, § 257; 2) gaar det over til v, aldrig til vv, appe, ave, dappe, dave, davalaš § 21.

§. 70.

f.

Et enkelt f i Roden som siden fordobles forekommer næppe.

Skal f forsvages gaar det over til v, oafse, oavse § 21, ufsa, uvsa, bafte, bavte.

---

nom. og ikke ogsaa i andre casus, som Professor Becker i Helsingfors, hvad det finske Sprog angaar, antager, er i al Fald her ikke Stedet at undersöge og afgjöre.

Skal ff forsvages forenkles det, raffhe, rafhe, gađffe, gađfe.

Om disse fire Bogstaver se videre § 82, 98 og 99 denne Afd.

§. 71.

m.

Skal m forstærkes tager det Bogstavet b til sig, som er det sædvanligste, olmuš, olbmu § 34, rumaš, rubmaš § 36, diermes, dierbma § 34, gam, gabmag § 12, dimes, dibma § 63, gærmaš, gærbmaš § 12, mm bruges stundom i nogle Ord ogsaa istedet for bm, som: njalbme og njalmme.

Skal bm forsvages bortkastes b, aibmo, aimo § 20, jierbme, jierme, čalbme, čalme § 21, biebmat, biemai, soaibmat, soaimai § 257, vigetæbme, vigetæme.

Om Bogstavet m se iövrigt videre § 82, 98 og 99 denne Afd.

Tungebogstaverne, lingvales, d, đ, t, ŧ, l, n, Ebræernes
דטתלן (דַטְלֶנֶת).

§. 72.

d, đ.

d.

Skal d forstærkes fordobles det, duodar, duoddar § 36, vuoda, vuoddag, čoavda, čoavddag § 41.

Det benyttes til at forstærke n, foran hvilket Bogstav det da kommer til at staa, § 76 denne Afd.

Skal dd forsvages forenkles det, sidda, sidast, luonddo, luondo § 20, valddet, valdam, valddo, valdo, raiddo, raido.

đ

er et beaandet d — dh — stemmer overens med det arabiske ذ *) ligeledes stemmer Lyden af dette đ overens med de Danskes Udtale af deres d i Enden af flere Ord, som: glad, Gud o. s. v.; det er haardere end d, blödere end t, og ligger mellem begge. Det forekommer aldrig i Begyndelsen eller Enden af et Ord, men vel i Begyndelsen og i Enden af Stavelser inde i Ord, iđđed, rađad, bâđhardet.

Skal đ forstærkes fordobles det, lađes, lađđasak, hiđes, hiđđasabbo, âđas, âđđa § 75, 106; ađa, ađđam, čuođam, čuođđam § 36; det synes ikke at gaa over til tt omendskjönt dette forstærkede tt gaar over til đ.

*) Ifölge Rask.

§. 73.

t, ŧ.

t.

Paa nogle faa Ord nær forekommer t ikke i Begyndelsen af Ord. Skal t forstærkes fordobles det, muota, muottag § 41, butes, buttasabbo, § 60 suotas, suottasabbo. t forsvages ikke og gaar fölgeligen ikke over til noget blödere Bogstav.

Skal tt forsvages 1) forenkles det, datto, dato, vuoitto, vuoito, vuoittot, vuoitam; 2) gaar det over til đ: gietta, gieđa § 19, dietto, dieđo § 20, hætte, hæđe, goatte, goađe § 21, duot (for duotta) duođab § 116; boatto, boađo, boattet, boađam § 266.

ŧ

det beaandede t — th — er et med đ overenstemmende Bogstav, det er det arabiske ث *). Det forekommer aldrig i Begyndelsen af Ord og heller ikke er det Slutnings Bogstavet i noget Ord, derfor synes ŧ ikkuns at være en Afændring af t, som đ af d og g af g, men vel i Begyndelsee og Enden af Stavelser inde i Ord saaledes som đ, gæŧkke, saŧfme.

Skal ŧ forstærkes fordobles det. Det forekommer maaske næppe enkelt i Rod-Ord, som det dog i Overensstemmelse med đ synes at maatte kunne.

Skal ŧŧ forsvages forenkles det, raŧŧe, raŧe.

Om đ og ŧ bemærker Hrr. Professor Rask meget rigtigen, at her ikke maa tænkes paa det bömiske blödgjorte d' og t' (ræs. lap. Gr. § 20).

§, 74.

Af §§ 67 — 73 ses at Sproget har samtlige hebraiske og syriske Afændringer af Begađkefaŧ — בְּגַדְכְּפַת — v svarer til b, med hvilket det derfor ogsaa afvexler i Dialekterne. Om disse Bogstaver se iövrigt fremdeles § 82, 98 og 99.

§. 75.

l.

Skal l forstærkes fordobles det, suolo, sullu § 22, fales, falla, gieles, giellas, males, mallas § 36.

l forekommer hyppigen i Forening med j i samme Stavelse, vellja, ve-lja, ælljar, æ-ljar o. s. v.

Skal ll forsvages forenkles det, guovllo, guovlo § 20.

*) Ifölge Rask.

§. 76.

n.

Skal n forstærkes 1) fordobles det, nanos, nannos, nanna § 63, 77, nannosabbo § 106; 2) tager det d foran sig. Naar det tager Bogstavet d foran sig, da tilhörer d og n hver sin Stavelse, ganjal, gadnjal § 36, vuonam, vuodnam, bæn, bædnag § 41, hanes, hadnas, hadnasabbo § 60.

Nu forekommer ligesom mm for bm i nogle Ord istedet for dn, mædno og mænno; skal det forsvages bortstödes d, sadne, sane § 21; adno, ano, oaidno, oaino, oaidnet, oainam § 264.

N forekommer ofte i Forening med j, njalddet, njåđggit, njuosskes, njacco o. s. v.

Om l og n se videre § 82 denne Afd. samt § 98 og 99.

Ganebogstaverne, palatinæ, j, g, g, k, k, ŋ, Ebræernes יגכק (גִּיכַּק).

§. 77.

j.

Skal j forstærkes sættes Bogstavet g foran, og tilhöre begge Bogstaverne en og samme Stavelse, hvis Begyndelses Bogstaver de da ere, aja, forkortet ai, genetiv agjag o. s. v. § 41, vajeg, vagjagak, oajas, oagjot.

J fordobles aldrig.

Skal gj forsvages forenkles det, duogje, duoje § 21, ugjo, ujos, lågje, låjes § 53, vægjet, væjam, veji § 264.

J forekommer ikke efter en Vokal men vel foran: njuikket, aibmoi, aiggai, ikke njujkkit, ajggaj o. s. v. i de tvende sidstnævnte Ord er det sidste i desuden en Kasus-Vokal og som saadan ombyttes det ikke med en Konsonant. Fordi at casus factivus hedder ålmajen og agjagen, behöves næppe at skrive ålmaj og aj § 34. I denne Afdelings § 55 er omtalt Slægtskabet og Forbindelsen mellem i og j, hvorved j danner Overgangen fra Konsonanterne til Vokalerne. Vel kunne disse tvende Bogstaver under eller formedels Böiningen ikke gaa over til og i hinanden, men derfor kunne de i enkelte Tilfælde træde istedet for hinanden. I Nominativet kunne derfor i de ovennævnte Ord det blödere i træde istedet for det haardere j; af ålmai og ai dannes ålmajen og agjagen i aldeles Overensstemmelse med olmuš til olmučen, vuåiŋ til vuåigŋan o. s. v.

Den her fremsatte Lære om den rette Brug af Vokalen i og

Konsonanten j er bestemt og regelret, foraarsager ingen Uvished, udelukker al Vilkaarlighed, er i nöieste Overensstemmelse saavel med det lappiske Bogstav-System som med Folkets Udtale, hvilket dog vel her maa komme i særdeles Betragtning. Den af Hr. Prof. Rask § 12 fremsatte modsatte Formodning om Brugen af i og j kan derfor næppe være den rette.

§. 78.

g, g.

g.

Skal g forstærkes fordobles det, njalgis, njalgga, njalggasabbo, čielgas. čielgga, čielggasabbo § 63, 109; g benyttes til at forstærke j og ŋ § 77 og 80, denne Afdel. i förste Tilfælde er g blödt, da det befinder sig i Begyndelsen af en Stavelse forenet med j, i andet Tilfælde er det haardt, fordi det da slutter en Stavelse.

Skal gg forsväges forenkles det, juolgge, juolge. Ligesom g aldrig gaar over til g, k eller kk undtagen i Verbet læt, læge, lekkus o. s. v. saaledes gaar gg heller ikke over hverken til g eller til k.

g.

g er det beaandede g - gh -, ifölge Rask er det sædvanligt i Tydskland, og efter den danske Udtale forekommer det i Slutningen af adskillige Ord. I det Lappiske forekommer g aldrig i Slutningen af Stavelser, og fölgeligen heller aldrig fordoblet, heller ikke forekommer g i Begyndelsen af et Ord, men vel i Begyndelsen af en Stavelse, som, lågam, vuåiŋadet.

Skal g forstærkes gaar det over til det haarde k, altsaa til kk, nager, nakkar, čiegar, čiekkar § 36, vuogas, vuokkasabbo, čiegos, čiekkosabbo § 106. g er haardere end g, men blödere end k, og ligger mellem begge disse Bogstaver, det gaar aldrig over til det blödere g.

Istedet for at betegne det beaandede g paa den her anförte Maade har Professor Rask i sin ræs. lap. Sproglære et eget Tegn § 12 Side 5 o. fl. Men da Beaandingen af g er aldeles den samme som for d, t og k, og g tillige er af samme Ordning som k, hvilket sidste Bogstav beaandet Professor Rask vil have udtrykt paa samme Maade som de beaandede d og t, fordi Beaandingen er den samme, saa formenes den her valgte Betegningsmaade, g, at være den rigtigste. Skulde det beaandede g have et eget særskilt Tegn, saa maa ogsaa nödvendigen ikke alene đ, ŧ og ꝁ men ogsaa š, ǯ og č ombyt-

tes med særegne Tegn, hvis man ikke vil begaa et Brud paa Beaandingens Betegnelses System. Roden er — som ogsaa Rask indrömmer — littera nuda, littera adspirata ikke, Aspirationen er noget Tilkommet, og som saadant bör den og betegnes, man maa kunne borttage Aspirations Tegnet og beholde Roden igjen, dette kan man ikke med Hr. Professor Raskes beaandede g. Fremdeles antager Hr. Professoren § 12 Side 5, at dette beaandede g er det svagere eller blödere g, som bruges foran j, naar dette skal forstærkes. Ifölge Tabel § 82 ses at det ikkuns ere de rene, ubeaandede — litteræ nudæ — og ikke de beaandede — litteræ adspiratæ — som benyttes til at forstærke med. Af samme Tabel og af samme § erfares tillige at Aspirationen ikke forsvager eller blödgjör, men tvertimod forstærker. Hvad det beaandede d (đ) og t (ŧ) angaar, da bemærker Hr. Professoren ganske rigtigen § 20 Side 12, at man ved disse Bogstaver ikke maa tænke paa det bömiske blödgjorte d′ og det böhmiske blödgjorte t′, men saaledes er det ogsaa med det beaandede lappiske g, at her ikke maa tænkes paa det blödgjorte g. For det tredie vidner Folkets Tale ogsaa paa det bestemteste at det ikke er det beaandede, men det rene blöde g, som bruges foran j. At det beaandede g (g̃) skulde være det blöde g er desuden et ligesaa umotiveret som uforklarligt og sig selv modsigende Brud paa det hele Beaandings System, som gaar igjennem hele Sproget. Aspirationen eller Beaandingen tager intet fra Roden, littera nuda, men tilföjer Noget; ved de svagere, blödere Bogstaver, d og g, er Beaandingen vist nok svagt, blödtaandende, men dog derfor næppe forsvagende eller blödgjörende, saaledes som Professor Rask formoder det beaandede g at være.

§. 79.

k, ǩ.

k.

K forekommer ligesom p ikke gjerne i Begyndelsen af Ord, i fremmede Ord ombyttes det sædvanligen med g.

Skal k forstærkes fordobles det, bakas, bakka § 63, rakis, rakkas, rakkasabbo § 60, 109, čielkes, čielkka § 34. Det enkelte k forsvages ikke.

Skal kk forsvages 1) forenkles det, šuokket, suokam, suki, § 264, akka, aka § 11, maŧkke, maŧke. 2) Gaar det over til g, jåkka, jåga § 19, dakko, dago § 20, lakka, lagab § 118, låkko, lågo, låkkat, lågam § 256, dakkat, dagam § 257. 3) Gaar det over til

g i Verbet læt, lekkus, læge, denne Overgang til g er en Undtagelse, da kk ellers stedse ikkuns har de i 1 og 2 anförte Overgange.

ꝁ.

Foruden det rene, ubeaandede k, findes vist nok ogsaa i Sproget et beaandet ꝁ, men dels er dette ꝁ saa overmaade sjeldent, og dels saa overmaade vanskeligt med Sikkerhed at bestemme dets Brug, det er derfor ikke optaget i Alphabetet. Dette beaandede k synes at være fortrængt af Bogstavet f.

§. 80.

ŋ

er et Næsebogstav og tillige et flydende Bogstav, — ngh — og hörer — ifölge Rask — vel maaske ikke nærmest til Ganebogstaverne, men da det benytter et Ganebogstav — g — til Hjælp naar det skal forstærkes, og det synes at være en staaende Regel at ikkuns Bogstaver — Konsonanter — af samme Ordning kunne forstærke hverandre, er ŋ her optaget blandt Ganebogstaverne; Lyden ligner noget vort ng i Ordet Kong; ŋ maa iövrigt vel adskilles fra ng, som forstærket bliver ngg; ŋ staar aldrig i Begyndelsen af et Ord, men vel foran Stavelser.

Skal ŋ forstærkes tager det Bogstavet g foran sig, daŋaš, dagŋasak, buoŋes, buogŋasak, vivŋa, vivgŋak og hörer da g til den forangaaende Stavelse som den slutter, ŋ tilhörer den efterfölgende Stavelse som den da begynder. An-ger men sa-ŋas; ran-ga-štet men sa-ŋar-det; rang-got men čag-ŋat.

Skal gŋ forsvages kastes g bort, vuåigŋa, vuåiŋa, čagŋat, čaŋam.

Næppe gaar ŋ under Ordenes Böining over til ŋŋ, ikkuns til gŋ, i Rödderue forekommer imidlertid hyppigen det dobbelte ŋŋ, som, naar det forsvages, gaar over til ŋ, maŋŋa, maŋeb § 118. haŋŋa, haŋa.

§. 81.

Til en nærmere Oversigt og Sammenstilling af Læbe-, Tunge- og Ganebogstaverne tilföjes efterfölgende Tabel.

§. 82.

		Blöde;	blödt aandende.	Haarde;	haardt aandende.		Nasale.
		nudæ,	adspiratæ	nudæ,	adspiratæ		
Labiales	— ,	b, (ב)	v, (בּ)	p, (פּ)	f, (פּ)	— ,	m,
Lingvales	— ,	d, (ד)	đ, (דּ)	t, (tt) (ת)	ŧ, (תּ)	l,	n,
Palatinæ	j ,	g, (ג)	ǥ, (גּ)	k, (kk)	ꝁ,	— ,	ŋ.

Af denne Tabel ses at Aarsagen hvorfor der finde Overgange Sted mellem v, đ, g og p, t (tt) og k (kk), og ikke mellem b, d, g og p, t, k er at v, đ og g ligge p, t, k nærmere, heraf fölger da tillige ogsaa at v, đ og g maa være haardere og ikke blödere end de ubeaandede b, d, g, Aspirationen forstærker fölgeligen og forsvager ikke Bogstaverne. Forstærkelsen og Forsvagelsen af de klanglöse Bogstaver sker ved Overgange til haardere og ved Overgange til de blödere Bogstaver, samtlige disse Overgange slutte sig til og udföres af de nærmest liggende Bogstaver.

Skulle derimed de ikke klanglöse, de nasale m, n, ŋ forstærkes og igjen forsvages, da sker dette förste ved Tilföjelsen af de længst bortliggende Bogstaver, dog af samme Ordninger, hvilke ved Forsvagelsen igjen bortstödes. Aarsagen hvorfor hertil vælges de fjerneste og ikke de nærmeste Bogstaver er den at ikkuns Bogstaver, der dels selv ere rene — nudæ — og som tillige selv ikke ere forstærkede, ikke ere nogen höiere Potens af andre Bogstaver, kunne bruges til at forstærke med, v er en Forstærkning, en höjere Potens af b, p igjen af v, f igjen af p; ligesaa er Forholdet mellem d, đ, t, ŧ og g, g, k, ƙ; de forstærkende Bogstaver maa være baade rene og Rod-Bogstaver — nudæ et radices —.

I disse Rækker finder samme Beaandings System Sted, samme gradevise Stigen eller Tiltagen i Styrke og i Beaanding udgaaende fra hver af disse Rækkers Begyndelses Bogstaver b, d og j, og ere derfor disse Bogstaver Grund- eller Rod-Bogstaver, Enhederne, af hvilke de övrige udvikle sig og udgaa i opad, ikke nedad, stigende Linie eller Progression, saaledes at de samtlige övrige Bogstaver i hver Række vel ere at betragte som selvstændige, dog mere som höiere Potenser af Rodbogstaverne, end som nye fra Rödderne forskjellige Bogstaver.

Ovenstaaende Tabel udviser hvorledes de tre Rækker eller Ordninger, labiales, lingvales og palatinæ, bestaa dels af klanglöse, urigtigen kaldte stumme Bogstaver, dels af ikkeklanglöse men mere klangfulde; af disse er de förstes saavel Virksomhed som gjensidige Understöttelse fastbunden til, rörer og bevæger sig fölgeligen ikkuns indenfor de Rækker til hvilke de höre, og naar eller rækker ikke udenfor samme; hvad de Ikkeklanglöses Virksomhed og gjensidige Understöttelse angaar da er vistnok den sidste fastbunden til de Rækker, til hvilke de höre, men deres Virksomhed ikke, den stræk-

ker sig ogsaa udenfor. Denne de klangfuldere Bogstavers Virksomhed uden for de Rækker til hvilke de höre er det, der sætter dem istand til at forene og forbinde disse tre Rækker eller Ordninger til en eneste sammenhængende större Ordning. Samme gradevise Stigen i Styrke, som finder Sted imellem hver Rækkes klanglöse Bogstaver, finder ogsaa Sted mellem de nasale m, n og ŋ, her danne og ere imidlertid Rækkerne eller Ordningerne selv Overgangs, Stignings Ledene eller Trinene; Læbebogstavet m er förste Led, (gradus positivus), förste Potens, Enheden, Tungebogstavet n andet Led, (gradus comparativus), anden Potens, Ganebogstavet ŋ sidste Led, (gradus superlativus), tredie og sidste Potens. Den gjensidige Understöttelse derimod, som enhver Rækkes Bogstaver give og modtage af hverandre, alt eftersom Ordenes Böininger fordre disse forstærkede eller forsvagede, den er, som allerede anfört, ogsaa for de klangfuldere Bogstaver bundet til de Rækker eller Ordninger, til hvilke de höre, og gaa ikke og kan heller ikke, ifölge Sagens Natur gaa uden for disse; thi var dette sidste Tilfældet, saa tilhörte m, n og ŋ ikke længere nogen bestemt Ordning eller Række, og kunde da fölgeligen heller ikke forene de tre her omhandlede Ordninger til en eneste og sammenhængende större.

At den Forbindelse og det Forhold, som finder Sted imellem Rækkernes klanglöse Bogstaver — Begadkefats Bogstaver — maa være större og nöiere, end mellem de andre Bogstaver, fölger ligefrem af Sagens og det Forholds Natur, disse forskjellige Bogstaver staa i til hverandre. Begadkefats Bogstavernes gjensidige Forbindelse og Forhold til hverandre er et indre, de övriges et ydre; Ordenes Böininger fordre af Begadkefats Bogstaver en Overgang til et andet Bogstav, kk til g, g igjen til kk o. s. v. og kunne ikke iværksættes uden en saadan Overgang; af de övrige Bogstaver iværksættes Ordenes Böininger ikkuns ved en Sammenflyttelse, og medförer ikke Tabet af Bogstavets særegne Individualitet og Personlighed, m, n, ŋ forenes ikkuns med b, d og g, det forstærkende og forstærkede Bogstav tilhöre ikke engang samme Stavelse. Paa samme Maade som de ere forenede skilles de igjen ad, uden at nogen af dem har lidt nogen Forandring hverken i det Ydre eller Indre. Begadkefat Bogstavernes Afændringer og Overgange ved Ordenes Böininger stemmer derimod mere overens med de tre Rækkers nasale Bogstavers Forstærkelse og Forsvagelse.

Af hvad anfört er, fölger at den rette Plads for Bogstavet ŋ er blandt Ganebogstaverne.

Denne Forening imellem de tre Rækker iværksættes ligeledes ved de to Tungebogstaver l og n samt ved Ganebogstavet j, lj og nj forekomme overmaade hyppigen forenede i samme Stavelse, nj forekommer for det meste i Begyndelsen af Ord, en Forening, der imidlertid ikke er fremkaldt ved Ordets Böining.

Som noget eget ved flere af disse Bogstaver er at mærke, at ihvorvel Sproget har flere Ord, i hvilke n findes forenet med d, t, g og k, foran hvilke det sættes, saa udelades derimod n og disse Bogstaver fordobles i de Ord, som enten ere komne af andre Sprog, eller hvis dertil svarende Ord i andre Sprog har n foran et af de ovennævnte Bogstaver, som: Norsk: Sand, lappisk saddo, finsk: henki, Aand, lappisk hægga, Liv o. s. v.

De i Tabellen tilföiede hebraiske Bogstaver vise den mærkelige og paafaldende Overensstemmelse, der maa finde Sted imellem de klanglöse — stumme — Bogstavers System i det lappiske og hebraiske Sprog.

Efter Tabellens Udvisende og efter alt hvad anfört er, saa er den her anförte og opstillede Ordning af Læbe-, Tunge- og Ganebogstaverne i aldeles Overensstemmelse saavel med den nöie og uadskillelige Forbindelse, som finder Sted mellem Rækkerne selv som mellem deres Bogstaver. Disse tre Rækker med deres tilhörende Bogstaver kunne derfor ikke adskilles eller fremstilles i nogensomhelst anden Orden (Ordning), uden at gjöre Brud paa et System og paa en Ordning, som Naturen selv har anvist og dannet.

Fra disse, fra Læbe-, Tunge- og Ganebogstaverne förer den naturlige Orden at gaa over til

Strubebogstaverne, gutturales, h, r; Ebræernes ר, ה.

§. 83.

h.

Et enkelt h i Roden, som siden fordobles, forekommer næppe. Skal hh forsvages forenkles det, bahha, baha § 53.

Som egentligt Aspirations- eller Beaandigsbogstav synes det at kunne tilhöre saavel Vokaler som Konsonanter af alle Ordninger.

§. 84.

r.

Skal r forstærkes fordobles det, måraš, mårraš, geris, gærres § 36, æres, ærra § 207.

Skal rr forsvages forenkles det, javrre, javre § 11, det forreste r bortstödes.

Tandbogstaverne, ogsaa kaldede Hvislebogstaver, dentales, sibilantes, s, š, ʒ, ǯ, c, č Ebræernes זסצשׂ (זָסְצַשׂ).

§. 85.

s, š *).

Skal s forstærkes fordobles det, gæses, gæssa § 34, vuoskon, vuosskon § 36, gaska, gasskam § 41, goas, goassegen, buoremus, buoremussi § 128.

Skal ss forsvages forenkles det, viesso, vieso § 20, basse, base, boassto, boasto § 53, nasste, naste § 11, det forreste s bortstödes.

š.

Skal š forstærkes 1) fordobles det, riša, riššak.

2) gaar det over til ǯ, guttemuš, guttemuǯak § 194, duttavaš, duttavaǯak § 80;

3) gaar det over til ǯǯ, guttemuš, guttemuǯǯi § 194, duttavaš, duttavaǯǯab § 112, vuollegaš, vuollegaǯǯat § 284;

4) gaar det over til č, veljaš, veljači § 38, cicaš, cicači § 38, ješ, ječak § 174, daggaraš, daggaračak § 185;

5) gaar det over til čč, sivnadusaš, sivnadusačči § 26, ješ, ječčam, § 174, daggaraš, daggaraččan § 185;

š træder i Enden af Ord gjerne istedet for ǯ og č. I Slutningen af nogle Ord ombyttes š med s, vuollegaš, vuollegis, oanekaš, oanekas § 80, denne Ombytning er imidlertid ingen Böinings Overgang, med hvilken den derfor ikke maa sammenblandes, og finder ikkuns Sted ved nogle faa Adjektivers Overgang fra den enestaaende til den vedföiede Form.

Skal šš forsvages bortstödes det forreste š, vašše, vaše, vašalaš, raššc, rašeb, viššat, višam.

---

*) Rask: s, haardt, som i Dansk og Svensk, det tyske tz. š samme Bogstav aandende, engelsk sh, fransk ch, tysk sch (?).

§. 86.

ʒ, ǯ *).

ʒ.

Skal ʒ forstærkes fordobles det, njoaʒos, njoaʒʒosak.

Skal ʒʒ forsvages bortstödes det forreste ʒ, vaʒʒet, vaʒam, boaʒʒot, boaʒotet.

ǯ.

Skal ǯ forstærkes fordobles det, gaǯar, gaǯǯares; loaǯes, loaǯǯe.

Skal ǯ forsvages gaar det over til š, hvilket stedse sker i Enden af Ord; ǯ staar aldrig i Begyndelsen af et Ord og heller ikke i Slutningen af et Ord, i hvilket sidste Tilfælde det som anfört ombyttes med š; inde i Ord baade begynder og ender det Stavelser.

Skal ǯǯ forsvages bortstödes det foranstaaende ǯ, oaǯǯe, oaǯe § 21, oaǯǯot, oaǯom § 255.

§. 87.

c, č **).

c.

Skal c forstærkes fordobles det, boaco, båccuk § 22, vuonces, vuoncca § 34, guoca, guoccag § 64; det baade begynder og slutter Ord. Dette enkelte c har stundom en meget blöd Udtale, blödere end s, det fordoblede cc har derimod ikke denne blöde Lyd.

Skal cc forsvages forenkles det, mæcce, mæce; čacce, čace § 21, det forreste c bortstödes.

č.

Skal č forstærkes fordobles det, gačas, gaččaseb, bača, baččag, baččagabbo § 64, 117.

č forekommer i Begyndelsen af Ord, ligeledes i Slutningen af Enstavelses Ord, i To og Flerstavelses Ord ombyttes det i Enden sædvanligen med š, veljaš for veljač § 38, jeđđitusaš for jeđđitusač § 26.

Skal čč forsvages forenkles det, förste č bortstödes, ačče, ače § 21 gåččot, gåčom § 255.

*) Rask: ʒ haardt ds, italiensk z, malthesisk og oldtysk ʒ; ǯ samme Bogstav aandende, italiensk ge, engelsk j, hollandsk i, fransk dj.

**) Rask: c haardt ts, tydsk z, polsk, bömisk, vendisk c; č samme Bogstav aandende, italiensk ce, engelsk ch, fransk tch, tysk tsch.

§. 88.

Foruden disse sex Hvislelyd har Sproget endnu fire til, nemligen z, ż, ʒ, ʒ̇. Disse beskrives af Professor Rask saaledes:

z blödt, som i Hollandsk, Engelsk og Fransk, nygræsk ζ, tysk langt s.

ż samme Bogstav aandende, det franske j, russisk živete, littavisk ż, vendisk x; dette blöde z findes ligesaalidet som det aandende ż i Dansk, Svensk eller Norsk, og er derfor heller ikke bemærket eller adskilt fra s og š af Leem eller nogen anden Nordbo. I Engelsk haves z i lazel og Lyden af ż i leisure og af zz i lizard og af żż i measure.

ʒ er ikke uligt ths i de engelske Ord baths, paths.

ʒ̇ samme Bogstav aandende findes næppe tydeligt i noget europæisk Sprog, ikkuns i Georgisk og Armenisk findes begge disse Bogstaver.

§. 89.

Omendskjönt vistnok z og ż forekomme i adskillige Ord, saa er det dog, om ikke i alle, saa dog i de fleste Tilfælde overmaade vanskeligt med Bestemthed at kunne skjælne mellem s og z og imellem š og ż. Endnu langt sjeldnere og vanskeligere med Sikkerhed at bestemme deres Brug ere ʒ — dz — og ʒ̇ — đż *). Exempler paa Ord, i hvilke disse fire Bogstaver forekomme ere: razzat, have at bestille med, razam; bizzot, forblive bestaaende, bizom; buożże slöv, Genitiv buoże; vuożżat, koge, vuożam; baʒʒet, blive tilbage, baʒam; åʒʒo, Sögning, åʒo; åʒʒat, söge, åʒam; baʒ̇ʒ̇et, skyde, baʒ̇am.

Anm. Paa Grund af den Vanskelighed, som er forbunden med Bestemmelsen af en sikker og rigtig Brug af disse Bogstaver, ere de ikke optagne i Alphabetet; i den fuldstændige Fremstilling af Sprogets Bogstavlære maa de imidlertid ingenlunde forbigaas. Alphabetet — de Bogstaver af hvilke det bestaar, dets Dannelse og organiske Sammensætning — hörer ikke alene iblandt de allersikreste og paalideligste Veiledere til en rigtig historisk Kundskab om de forskjellige Folkeslag og deres Sprog, men hvad det lappiske Folk angaar, saa er det at formode, at dets Sprog,

---

*) Prof. Rask betegner Lyden for disse to Bogstaver med đz og đż, men Betegnelsen af đz for ʒ kan vel næppe være rigtig, det ubeaandede ʒ har en ren ubeaandet Lyd, et blödt rent dz, ikke et beaandet đz.

og navnligen dets Alphabet vil maaske endog blive den eneste sikre Veileder for, det eneste fuldkommen paalidelige Vidnesbyrd om dets höie Alder.

I ældre Tider have disse fire Lyd sandsynligen været hyppigere; allerede ere de to sidste — ʒ og ʒ̇ — endog blevne fremmede for den störste Del af Folket selv; ikkuns paa og fra Fjeldfolkets Læber leve og lyde disse Lyd, eftersom Forbindelsen mellem Folket og dets nærmeste Omgivninger bliver större og större saa ville disse Lyd formodentligen ogsaa mere og mere forstumme og tilsidst aldeles hendö.

§. 90.

Det hele fuldstændige Lydsystem af de lappiske Sibilantere eller Tandbogstaver indbefatter da ti forskjellige Lyd, deraf fem nudæ, rene, ubeaandede, og fem adspiratæ, beaandede; af disse ti Lyd er igjen s Roden — radix — af hvilken de övrige have udviklet sig. Da Bogstaverne i Alphabetet ere opförte i Overensstemmelse med den Plads, som Lydene indtage i Lydsystemet, altsaa i Overensstemmelse med Lydenes gradevise Stigen i Styrke, saa bliver fölgeligen den alphabetiske Orden for Sprogets ti Tandbogstaver fölgende: z, ż, s, s̃, ʒ, ʒ̇, ʓ, ʓ̃, c, c̃, eller om man heller vil: z, s, ʒ, ʓ, c, ż, s̃, ʒ̇, ʓ̃, c̃. Ordnede med Hensyn til deres Tilbliven og Udvikling, efter deres egentlige og sande Forhold saavel til Roden som til dem selv indbyrdes bliver Ordningen, saaledes som den findes anfört i § 99, for disse Bogstaver, den samme som den alphabetiske.

At Bogstavet s, og ikke z, eller noget af de övrige Tandbogstaver saaledes findes forenet med Bogstaver af andre Ordninger som s, § 99 Tabel b og § 101, viser tillige at s er Roden, af hvilke alle de övrige ere udviklede og udgaade, saa at s̃, ʒ, ʒ̇, ʓ, ʓ̃, c og c̃ samtlige ikkuns ere höiere Potenser af s i ligeopadstigende Linie eller Progression, z og ż derimod i lige nedadstigende Linie.

§. 91.

At dentales ligesom gutturales udgjöre hver især en egen Ordning, som hverken indbyrdes eller med nogen af de andre Ordninger saaledes ere forenede som de tre förstnævnte Rækker ere det med hverandre, fölger ligefrem af disse Bogstavers Natur som Strube og Tandbogstaver. I Rækken gutturales finder derfor ingen Overgang Sted, h gaar ikke over til r, r ikke til h, men vel kunne h og r forenes sammen. I Tandbogstavernes Række finde vist nok Over-

gange Sted, men ikkuns imellem de beaandede, § 85, 86, 87 og § 95, men ingen Overgange finde Sted hverken mellem de ubeaandede indbyrdes, heller ikke mellem de ubeaandede og beaandede.

§. 92.

Da samtlige fem Rækker eller Ordninger tilsammentagne udgjöre det lappiske Sprogs Konsonant Lyd-System og samtlige Rækkers Bogstaver fölgeligen ere Bogstaver i et og samme Alphabet, saa maa der fölgeligen ogsaa iblandt samtlige fem Rækkers Bogstaver være nogle der sammenknytte og forene dem til et eneste sammenhængende og uadskilleligt Konsonant Lyd-System. Formedelst h træder guttural Rækken i umiddelbar Forbindelse med og fastknyttes til samtlige Rækker. Ved dets Repræsentant s er Ordningen dentales paa det nöieste og uadskilleligste forenet med samtllge Rækker eller Ordninger. I en og samme Stavelse slutter sig Bogstavet s til Bogstaverne i de andre Rækker med hvilke s sammensmelter saa at sige til ikkuns et Bogstav. En saadan Forening eller Sammensmeltning finder tillige ogsaa Sted iblandt flere af samtlige Rækkers Konsonanter, se § 101, herved fremstaa, ligesom iblandt Vokalerne, saaledes ogsaa iblandt Konsonanterne, saavel Diphthonger som Triphthonger. Samtlige disse Konsonant-Diphthonger og Triphthonger tjene ligesom Vokal-Diphthongerne og Triphthongerne iblandt mere ogsaa til at sammenbinde og forene de enkelte Bogstav Ordninger fra at være adskilte til at udgjöre en eneste sammenhængende större Ordning. Disse Konsonanternes Diphthonger og Triphthonger fremtræde saavel i Begyndelsen som i Midten og i Enden af Stavelser og Ord; i nævnte § ere de alle anförte, her anföres samt i § 99 Tabel b ikkuns de, der fremtræde i Begyndelsen af Ordene og som derfor i Særdeleshed ere at betragte som de forskjellige Ordningers fortrinlige Binde eller Forenings Bogstaver. I det at s paa anförte Maade slutter sig til Bogstaverne p, m, t, l, n, k og r dannes Diphthongerne sp, sm, st, sl, sn, sk og sr: spaikkot, smiesaidet, stainnit, slabmat, snippot, skaiggat, srubbat; paa lignende Maade er š forenet med t og k dog kuns inde i Ord, som duođaštet, bišškot. Triphthonger dannes ved at s forener sig med pj og nj, spj og snj spjekkot, snjalčco. De övrige i § 101 anförte Diphthonger forekomme ikkuns i Enden af Ordene og slutte disse.

Tandbogstavernes Række staar saaledes ligesaalidet i det lappiske som i andre Sprog isoleret eller adskilt fra de övrige Rækker

men slutter sig til og forener sig med samtlige Rækker, en Forening, der ikke blot er en aldeles naturlig, men ogsaa tillige nödvendig Fölge af deres Organisation som Tandbogstaver.

§. 93.

At ssavel de i § 82, 85—88 omhandlede Beaandings Systemer selv, som de til disse Beaandings Systemer henhörende Bogstaver ingenlunde ere af samme, men derimod af forskjelligartet Natur eller Beskaffenhed, fölger tildels af hvad som allerede er anfört, og vil denne Forskjel blive endnu klarere ved en umiddelbar Sammenstilling og Jævnförelse saaledes som efterfölgende trende Tabeller udvise. Förste Tabel indeholder Begadkefats Bogstaver saaledes som de findes i Begadkefat, i anden Tabel ere disse samme Bogstaver opförte i ordnede Rækker eller Ordninger; tredie Tabel indeholder Sibilanterne eller Tandbogstaverne i deres alphabetiske Orden.

§. 94.

1. Tabel.

$b^e g^a d\ k^e f^a t$
v ǥ đ ꝁ f ŧ } eller:

2. Tabel.

Læbeb.		Tungeb.		Ganeb.	
b	p	d	t	g	k
v	f	đ	ŧ	ǥ	ꝁ

3. Tabel.

Sibilanterne.

z	s	ȝ	ʒ	c
ż	s̃	ȝ̇	ʒ̃	c̃.

1. At Beaandingen ikke er den samme og heller ikke Bogstavernes Natur fölger ligefrem af at Begadkefats Bogstaver höre til de saakaldte stumme, klanglöse, men Tandbogstaverne derimod ikke.
2. Rækkerne i förste og anden Tabel gaa under Ordenes Böininger hvert Öieblik over til hinanden, förste Række gaar over til anden, anden til förste, det vil sige, de ubeaandede gaa over til de beaandede, de beaandede til de ubeaandede. Tandbogstavernes tvende Rækker gaa aldrig over til og i hinanden paa Grund af Ordenes Böininger, förste Række gaar ikke over til anden, anden ikke til förste; de ubeaandede Tandbogstaver gaa ikke over til de beaandede, de beaandede ikke til de ubeaandede.
3. I de tvende förste Rækker, Tabel 1 og 2, ere Overgangene bundne til de nærmest liggende Bogstaver, ikke saaledes i Rækken, Tabel 3; her udstrække Overgangene sig ogsaa ud over

de nærmest liggende Bogstaver, c̄ gaar over til det fjernere liggende s̄ overspringende det mellemliggende ʒ̄; s̄ gaar over til baade ʒ̄ og c̄. Ved Læbebogstaverne finder imidlertid for de tre v, p, t samme Overgange Sted, som ved Tandbogstaverne, thi f gaar over til det fjernere liggende v, springende over det nærmere p, (c̄ til s̄); v derimod gaar over saavel til det fjernere f som til det nærmere liggende p (s̄ til c̄ og ʒ̄). Overgangen fra f til v og fra v til f finder imidlertid ikkuns da Sted, naar disse to Bogstaver staa ved Siden af andre Bogstaver.

4. Ingen af de tvende förste Ordningers beaandede Bogstaver forekomme i Begyndelsen af Ord, der er saaledes en Uselvstændighed hos disse Ordningers beaandede Bogstaver, som derimod ikke finder Sted hos eller ved Tandbogstavernes beaandede Bogstaver, af hvilke baade det beaandede s̄ og det beaandede c̄ fremtræde aldeles lige saa selvstændige som de ubeaandede s og c. Der finder saaledes ikke samme Forhold Sted mellem nudæ og adspiratæ af det ene Slags som af det andet.

§. 95.

Tabel

over samtlige Konsonant Afændringer og Overgange.

	Forstærkelse.			Forsvagelse.		
Læbebogst.	b	til	bb	bb	til	b
	v	—	vv / pp / f	vv	—	v
				pp	—	v
	p	—	pp	pp	—	v / p,
	—	—	—	ff	—	f,
	m	—	bm	bm	—	m;
Tungebogst.	d	—	dd,	dd	—	d,
	đ	—	đđ,	đđ	—	đ,
	t	—	tt,	tt	—	đ, / t,
	—	—	—	ŧŧ	—	ŧ,
	l	—	ll,	ll	—	l,
	n	—	dn,	dn	—	n;

	Forstærkelse.			Forsvagelse.		
Ganebogst.	j	til	gj,	gj	til	j,
	g	—	gg,	gg	—	g,
			(kk),	(kk)	—	
	ġ	—	kk,	kk	—	ġ,
	k	—				k,.
	ŋ	—	gŋ;	ŋŋ	—	ŋ;
				gŋ	—	
Strubebogst.	—	—	—	hh	—	h,
	r	—	rr,	rr	—	r;
Tandbogst.	s	—	ss,	ss	—	s,
	ʒ	—	ʒʒ,	ʒʒ	—	ʒ,
	c	—	cc,	cc	—	c,
	š	—	šš,	—	—	—
			ǯ,	—	—	—
			ǯǯ,	šš	—	š,
			č,	—	—	—
			čč,	—	—	—
	ǯ	—	ǯǯ,	ǯǯ	—	ǯ,
	č	—	čč,	č	—	š,
				čč	—	š,
						č.

§. 96.

Efterfölgende tre Paragrapher, §§ 97—99, med deres Tabeller give en Udsigt over samtlige Bogstaver i det lappiske Alphabet og deres Forhold til hverandre. § 97 fremstiller Vokal Systemet; de oprindelige og afledede Vokaler, deres indbyrdes Forhold - relation - til hverandre, samt de af samtlige Vokaler dannede Diphthonger og Triphthonger.

§ 98 fremstiller Konsonant Systemet; de oprindelige og afledede, ordnede i fem Rækker efter de fem forskjellige Organer, efter hvilke de fem Rækker eller Ordninger have faat deres Benævnelser, Bogstavernes Ordning i Rækkerne er den alphabetiske, altsaa i Overensstemmelse med deres gradvise Stigen fra störst Blödhed til störst Haardhed.

I § 99 er ligeledes Konsonant Systemet fremstillet: Organerne, de af disse dannede og fremkaldte fem Rækker eller Ordninger, de

oprindelige og de afledede Konsonanter; men Ordningen inde i Rækkerne selv adskiller sig fra den i § 98 opförte; § 98 fremstiller nemligen Bogstaverne ikkuns i deres ydre, i deres alphabetiske Forbindelse og Sammenhæng, ikke i deres egentlige, ikke i deres indre organiske Eorbindelse og Sammenhæng, Forholdet og Afstanden, Rödderne som Rödder staa i til de afledede, Forholdet og Afstanden, de Afledede som Afledede staa i saavel til Rödderne som til hverandre indbyrdes, Rækkernes indre organiske Liv, Udviklingen selv, det er dette som § 99 Tabel a fremstiller og lærer, og som nærmere bliver udviklet i § 103.

Til Tabel a er föiet Tabel b, der viser hvilke de Bogstaver, saavel Enkelte som Diphthonger og Triphthonger, det fornemmeligen ere, der sammenbinde og forene samtlige fem Rækker eller Ordninger til en eneste sammenhængende og uadskillelig större, samt hvorledes denne Forening iværksættes, hvilket i § 103 nærmere udvikles.

§. 97.

T a b e l

over Rod-Vokalerne, eller de oprindelige og de afledede, tilligemed de af Vokalerne dannede Diphthonger og Triphthonger.

Indbyrdes Forhold	Vokaler. Rod.	Afledede.	Diphthonger.	Triphthonger.
1. Store (majores)	A,		au, ai,	
	O,		oa, oi,	oai;
		u,	ua, uo, ui, uå;	uoi, uåi;
2. Mellem (mediæ)	E,		ei,	
		i,	ie, ii;	iei;
3. Smaa (minores)		å,	åa, åu, åi,	
		æ,	æi.	

§. 98.

T a b e l

over Rod-Konsonanterne og de afledede Konsonanter i deres alphabetiske Ordning.

Organ.	Rod.	Afledede.	Nasale.
1. Læbebogst.	B,	v, p, f,	m,
2. Tungeb.	D,	đ, t, ŧ, l,	n,
3. Ganebogst.	J,	g, ǥ, k, (ꝁ),	η;

	Organ.	Rod.	Afledede.
4.	Strubebogst.	H, R,	
5.	Tandbogst.	S,	ŝ, ʒ, ʒ̂, c, ĉ (Z ż, s, ŝ ȝ, ȝ̇, ʒ, ʒ̂, c, ĉ)

§. 99.

T a b e l

over

a. Rod Konsonanterne med deres Afledninger og disses Afstand ifra og Forhold saavel til deres Rödder som imellem dem selv indbyrdes.

b. Bogtaverne af de forskjellige Ordninger, som fastknytte og forene samtlige Ordninger.

a.

Organ.	Rod.	Afledede.	
1. Læbeb.	B — v — p — f		m,
2. Tungeb.	D — t (đ, ŧ)	l	n,
3. Ganeb.	J — g — k (ǥ, (k))		ŋ;
4. Strubeb. H,	R;		
5. Tandb.	S — ʒ — c (ŝ, ʒ̂, ĉ)		

(z — S — ȝ — ʒ — c / ż, ŝ, ȝ̇, ʒ̂, ĉ)

b.

lj, nj; h, sr; — h, s; — sp, sm, st, sl, sn, sk, sr, ŝt, ŝk. — spj, snj.

§. 100.

Af § 99 ses:

Bogstaverne m, n og ŋ forene de tre Rækker Læbe Tunge og Ganebogstaverne.

Bogstaverne h og s forene samtlige fem Rækker.

Bogstavet h og Diphthongen sr forene de to Rækker Strube og Tandbogstaverne.

Diphthongerne lj og nj forene de to Rækker Tunge og Ganebogst.

— — sp og sm — — — Læbe og Tandbogst.

— — st, sl, sn — — — Tunge og } Tandbogstaverne.

— — sk — — — Gane og } Tandbogstaverne.

— — sr — — — Strube og } Tandbogstaverne.

— — ŝt — — — Tunge og } Tandbogstaverne.

Diphthongen s̄k forener de to Rækker		Gane og	Tandbogstaverne.
Triphthongen spj forener de tre Rækker	Læbe	Gane og	
— — snj — — —	Tunge	Gane og	

§. 101.

Tabel

over

samtlige de af Konsonanter dannede Diphthonger og Triphthonger.

Kons.	Diphthonger.	Triphthonger.
B,	bm,	
v,	vj, vb, vd, vl, vn, vg, vk, vr, vs, vʒ, vc, vc̄,	
f,	ft, fl, fr, fs, fc̄,	
m,	mb, mp, ms, ms̄,	
d,	dv, dg, dk, dr,	
đ,	đb, đv, đf, đg, đk,	
t,	tm, tf, tk,	
l,	lj, lb, lv, lp, lf, lm, ld, lt, ln, lg, lk, ls, ls̄, lʒ̄, lc, lc̄,	
n,	nj, nd, nt, ng,	
g,	gn,	
k,	kt,	
r,	rb, rv, rp, rf, rm, rd, rt, rn, rg, rk, rn, rs, rs̄, rʒ̄, rc, rc̄,	
s,	sp, sm, st, sl, sn, sk, sr, sb,	spj, snj.
s̄,	s̄t, s̄k, s̄b.	

Anm. Diphthongerne ere ordnede efter deres förste eller Begyndelses Bogstaver, p, t, j, g, ŋ, (h), ʒ, ʒ̄, c og c̄ forekomme ikke som förste Bogstaver i Diphthonger og Triphthonger, men som andet og tredie Bogstav.

§. 102.

Ifölge § 97 ere a, o og e de oprindelige Vokaler og repræsentere de som saadanne det hele Vokal Lydsystem tilligemed sammes Diphthonger og Triphthonger.

§. 103.

Af § 98 og isærdeleshed af § 99 Tabel a ses at i det lappiske Sprog ere Konsonanterne b, d, j, r og s oprindelige eller Rod-Konsonanter, af hvilke, paa r nær, igjen flere have udviklet sig og at denne Udvikling er forskjellig i de forskjellige Ordninger.

Förste Ordning, Læbebogstaverne, bestaar af fem Bogstaver, af disse have de tre v, p og f udviklet sig af Ordningens förste Bogstav b; omendskjönt hörende til samme Ordning staar sidste Bogstav m dog ikke aldeles i det samme afledede og afhængige Forhold til b som de övrige nævnte Bogstaver, og er tillige m selv et förste Bogstav for en egen Række eller Ordning, nemlig Nasalernes.

Anden Ordning, Tungebogstaverne, bestaar af sex Bogstaver, af disse have de tre, t, đ og ŧ udviklet sig af Ordningens förste Bogstav d i to forskjellige Rækker. Tilhörende samme Ordning skylder l imidlertid ikke förste Bogstav d sin Tilblivelse saaledes som t, đ og ŧ; det slutter sig til Bogstavet j i næstfölgende Ordning, saaledes som ses af Tabel b og § 100; sidste Bogstav i Tungebogstavernes Ordning, n, staar omtrent i samme Forhold til förste Bogstav d som l og er tillige det mellemliggende Led i Nasalernes Række, og slutter sig ligesom l til Ganebogstavet j.

Tredie Ordning, Ganebogstaverne, bestaar ligeledes af sex Bogstaver naar det beaandede ƙ medtages; i denne Ordning optræder J som förste Bogstav; ogsaa her danne Afledningerne tvende Linier eller Rækker, ogsaa her findes, ligesom i de to förstnævnte Ordninger, et Bogstav, der ikke umiddelbar udleder sin Oprindelse fra Ordningens förste Repræsentant, dette Bogstav er ŋ, der slutter sig til Nasal Rækken, hvis sidste Bogstav det er.

Fjerde Ordning tæller tvende Bogstaver, Aandebogstavet h og Bogstavet r. Ikke et beaandet som đ, ŧ og g, eller som š, ʓ og č, men et aandende og et beaandende Aandebogstav tilhörer og slutter sig h til samtlige Bogstaver i det hele Alphabet § 99 Tabel b og § 100; dets Liv, Virksomhed og Bestemmelse som Bogstav, ikke bundet og indskrænket til enkelte Bogstaver eller Ordninger, sætter det derfor i en vis Henseende udenfor, eller maaske rettere over det hele Alphabet, hvorfor det ogsaa i § 98 og § 99 Tabel a er rykket et Skridt ud til Venstre.

Femte Ordning, Tandbogstaverne, i denne optræder Bogstavet s som förste Bogstav. Af samtlige Ordninger udmærker denne sig dels ved dens Bogstavers Mængde, og dels ved en strængere Overholdelse af det System, der ligger til Grund for denne Ordning. Intet af Ordningens Bogstaver danner nogen egen særskilt Ordning, saaledes som m, n og ŋ, alle staa de saavel i et underordnet og afhængigt som i et umiddelbar afledet Forhold til Ordningens förste Bog-

stav. Imellem de fra hinanden strængt afsondrede tvende Rækker, som Afledningerne danne, finder intet Samfund, ingen Overgange Sted, ikke engang mellem Bogstaverne af de tvende Afledningers förste Række, de ubeaandede Tandbogstaver; i Afledningernes anden Række, iblandt de beaandede Bogstaver, finder derimod, som anfört, Overgange Sted.

En sjette, men mere underordnet Ordning, danne de omtalte Nasal-Bogstaver m, n og ŋ.

§. 104.

Som Medbogstaver — Medlemmer — af Alphabetet er derfor Tandbogstavernes, ligesaalidet som de övrige Bogstavers, Bogstav-Bestemmelse, ikkuns indskrænket til og afhængig af den Ordning, de nærmest og oprindeligst tilhöre, (§ 92); Tabel b § 99 viser at det i Særdeleshed er Tandbogstavet s, der forener Alphabetets samtlige Ordninger, s er det nemligen, der danner og der, som förste Bogstav, staar i Spidsen for alle de Diphthonger og Triphthonger, der sammenbinde og forene Alphabetets fem Ordninger.

§. 106.

Kjende-Konsonanter

kaldes de, hvis Afændringer og Overgange dels bestemme, dels ere en Fölge af, og af hvilke man altsaa erfarer Ordenes Böininger. Visse bestemte Kasus og Tempus Konsonanter gives ikke, saaledes som Tilfældet er med u og i iblandt Vokalerne.

Samtlige Konsonanter kunne være Kjende-Konsonanter, i et og samme Ord kunne disse være en eller tvende; Antallet bestemmes af Stavelsernes Antal, af Ordenes Böininger og af Stedet eller Pladsen i Ordene hvor Kjende Konsonanterne staa. Kjende Konsonanterne ere dels foranderlige og dels uforanderlige. De foranderlige Kjende Konsonanters Afændringer og Overgange ses af § 95.

§. 107.

Alle egentlige Enstavelses Ord have i Almindelighed ingen saadanne Kjende Konsonanter, som under Böiningen ere underkastede regelmæssige Afændringer eller Overgange, naar undtages det demonstrative Pronomen ješ § 174. I de Enstavelses Ord, der egentligen ere forkortede Tostavelses Ord, er sidste Bogstav Kjende Konsonant, som ved Ordenes Böininger imidlertid aldrig forsvages, men enten forstærkes eller forbliver uforandret, som: jurd, jurddag, bæn, bædnag, gam, gabmag, guoc, guoccag, bač, baččag.

§. 108.

Udgjör i Tostavelses Ord sidste Bogstav i næstsidste Stavelse og förste Bogstav i sidste Stavelse, altsaa det Bogstav, der lukker næstsidste og begynder sidste Stavelse nogle af de i denne Afdelings § 95 opförte forstærkede eller fordoblede Konsonanter, da ere begge disse Konsonanter Kjende Konsonanter og forsvages fölgeligen under Böiningen saaledes som anförte § udviser, som: jåkka, jåga, gietta, gieđa, doaivvo, doaivo, sadne, sane, buorre, buore, lådnot, lånoi, låkkat, lågai, šuokket, šuki, boattet, båđi.

Udgjör derimod sidste Bogstav af næstsidste Stavelse og förste Bogstav af sidste Stavelse ingen af de dobbelte eller forstærkede Konsonanter, der ere anförte i denne Afdelings § 95, saa har Ordet ikkuns en Kjende Konsonant, nemligen den, som begynder sidste Stavelse, og som da under Ordets Böining forstærkes paa den i tit nævnte § anförte Maade, som: ålmai, ålbma, olmuš, olbmu, balges, balgga, galmas, galbma, čielgas, čielgga.

§. 109.

Samtlige Tostavelses Ord, hvis förste Stavelse er en aaben Stavelse og fölgeligen ender paa en Vokal have ligeledes ikkuns en Kjende Konsonant, den nemligen, som begynder sidste Stavelse, og som altsaa ved Ordenes Böininger udergaar de i denne Afdelings § 95 anförte Forandringer, som: måraš, mårraš, males, mallas, duogje, duoje, suolo, sullu, boaco, båccu, hanes, hadnas, dimes, dibma, čabes, čabba, vuogas, vuokkas, duogjot, dujui.

§. 110.

I mange Ord forblive Kjende Konsonanterne uforandrede, som: bakkom, Genitiv bakkom; ædne, Genitiv ædne; ravvit, mån ravvim.

§. 111.

I de fleste To og Flerstavelses Ord og i alle Diminutiva, der endes paa -š er dette, altsaa Ordets sidste Bogstav, Kjende Konsonant, som: veljaš, veljačin, gæđas, gæđači, doaimalaš, doaimalažak, goaskemaš, goaskemažak, bårramuš, bårramušši.

§. 112.

I Trestavelses Substantiver af förste Deklination, der ende paa en Konsonant, er denne Kjende Konsonant, og i Fire- og Flerstavelses Substantiver der ende paa en Vokal, er den sidste Bogstav i Ordets tredie Stavelse samt förste Bogstav i Ordets fjerde og sidste Stavelse Kjende Konsonanter; förstnævnte Ord ere egentligen For-

kortelser af sidsnævnte, aldagas (for aldagassa) allativ aldagassi; råkkadussa, comitativ råkkadusain o. fl. I alle Tre- og Flerstavelses Adjektiver paa s og š ere disse Kjende Konsonanter, diettalas, diettalassi, åskolaš, åskolažži (§ 111).

§. 113.

I samtlige Tre- og Flerstavelses Ord, saavel Substantiver som Adjektiver, paa -vuotta, -akka, -ssa, -æbme, -ætta, -mættom, -aggis, og -akkis ere ligeledes sidste Bogstav i næstsidste og förste Bogstav i sidste Stavelse Kjende Konsonanter; ligeledes i alle Verber paa -addat, -allat, -uvvat, -attet, -astet, -uttet, -goattet. Naar de substantiviske Endelser -vuotta, -akka og -ssa forekomme forkortede til -vuot, -k og -s da er det sidste Bogstav t, k og s Kjende Konsonanten.

§. 114.

I samtlige Verber af anden Konjugation, der alle ere Trestavelses Ord, er Konsonanten, der staar i Begyndelsen af tredie Stavelse Kjende Konsonanten.

§. 115.

Ogsaa Diphthonger kunne være Kjende Konsonanter, at Diphthongen som Kjende Konsonant ingen Forandring kan være underkastet fölger af Diphthongens Natur; ælljar genitiv æljar; boassto, boasto; duođaštet, årostet, duođašti, årosti.

§. 116.

Ordenes Böininger afgive i tvivlsomme Tilfælde en sikker Veiledning til en rigtig Ortographi; at Ordet viesso hedder viesso og ikke vjesso eller vèsso ses af allativ, der hedder vissui; at guolle ikke kan være hverken gwolle eller gòlle ses ligeledes af genitiv pluralis, der hedder guli; at sierra hverken er sjerra eller sèra eller šèrra erfares af det afledede Verbum, der hedder sirrit. At de anförte Diphthonger ere virkelige og sande Diphthonger, förste Vokal altsaa hverken kan være en Konsonant eller et blot mekanisk Forslag til næstfölgende Vokal, det udvise Ordenes Böininger og Afledninger; paa samme Maade godtgjöres ogsaa de opförte Triphthonger at være virkelige Triphthonger og altsaa at bestaa af tre Vokaler, og ikke blot af en Vokal, der ikkuns er ledsaget snart af et blot mekanisk forangaaende Forslag og af en efterfölgende Konsonant, og hvis förste Vokal snart igjen skal være en Konsonant og hvis efterfölgende Vokal ikkuns skal være et blot mekanisk Efterslag; det er netop

förste og sidste Vokal i Triphthongerne, der ere de mest selvstændige og integrerende Bestanddele — Vokaler — af Triphthongerne. I Syntaxen vil iövrigt Læren om Sprogets Diphthonger og Triphthonger nærmere blive udviklet.

§. 117.

Store Begyndelses Bogstaver benyttes ikkuns til Navne og i Begyndelsen af Sætninger.

§. 118.

Ligesaa nödvendigt det er at vælge rigtige og hensigtsmæssige Tegn — Bogstaver — for de forskjellige Lyd, som Sproget er i Besiddelse af, ligesaa nödvendigt er det ogsaa, som allerede i Begyndelsen af denne Afdeling, § 13 er bemærket, at Sprogets Lyd og dets Tegn — Bogstaver — fremstilles og ordnes i Overensstemmelse med deres naturlige Forbindelse og Sammenhæng, först da bliver Alphabetet noget mere end en blot Samling af Bogstaver, Alphabetet bliver da en tro og virkelig Afbildning af Sproget, og derved tillige ogsaa af det Sproget talende Folk. Ethvert Sprogs Alphabet maa nödvendigen, som saadant, afgive et anskueligt, et tiltalende Billede af selve Sproget. Som Alphabetet saa Sproget, som Sproget saa Folket. Grundtrækkene, det Karakteristiske af et Sprog og af dets Folk maa derfor ogsaa nödvendigen afpræge sig i og tiltale os fra dets Alphabet. I den nöieste Overensstemmelse med Alphabetet og med dets Bygning, med det, og med dets Bogstavers indre organiske Liv, Udvikling og Virksomhed som Bogstaver, saaledes som dette her er fremstillet saavel i den hele Afhandling i Almindelighed, som i de forskjellige opstillede Tabeller, er det lappiske Sprogs Ordbygning eller Orddannelse og hele Sprogets Bygning, dets indre organiske Liv og Udvikling; selvsamme alphabetiske Ordning vil derfor ogsaa blive lagt til Grund ved Udarbeidelsen af det lappiske Lexicon. Som Alphabetet selv tilligemed dets Diphthonger og Triphthonger har udviklet sig af nogle enkelte Rod eller Stambogstaver, saaledes udgaar og udvikler sig ogsaa af enkelte Rod eller Stamord den hele Mængde af Ord, som Sproget er i Besiddelse af. Rigt og afvexlende er det indre Liv, er Bogstavernes Udvikling, og de Systemer der finde Sted i de forskjellide Bogstav Ordninger, en Rigdom og Afvexling, der imidlertid baade er bestemt, regelmæssig og lovbunden, og som, ligesaavel som de Love, der bestemme samme, udspringe af Bogstavernes naturlige Egenskaber, af deres gjen-

sidige Forholde til hverandre. Den Rigdom og Afvexling af Lovene, af Systemerne for Bogstavernes indre Liv og Udvikling og af de Afændringer og Overgange, der finde Sted indenfor enhver Ordning, adskiller ingenlunde den ene Ordning fra den anden, men tjener meget mere til at forene og sammenbinde dem alle til en Ordning, til et Lydsystem.

Anm. 1. Det er især deleshed den rette Opfattelse og den rette Betegnelses Maade af Tandbogstaverne, — Hvislebogstaverne — der hidtil har forvoldet de störste Vanskeligheder ved det lappiske Sprogs Orthographie.

I deres lappisk-svenske og svensk-lappiske Lexicon, udgivet i Stockholm 1780, have Lindahl og Öhrling vedtaget fölgende Betegnelses Maade for Sprogets Sibilanter eller Tandbogstaver:

S	betegnes	s,	ǯ	betegnes	dj,
ss	—	ss,	ǯǯ	—	dtj,
š	—	sj,	c	—	ts,
šš	—	ssj,	cc	—	tts,
ʒ	—	ds,	č	—	tj, ts, tz,
ʒʒ	—	dds,	čč	—	ttj.

Denne Betegnelses Maade vil imidlertid vel næppe være at foretrække for den her brugte:

a. Z, s, ȝ, ʒ, c og ż, š, ʒ̇, ǯ, č ere samtlige Tandbogstaver eller Hvislebogstaver, og danne som saadanne en egen særskilt Ordning, et eget særskilt System; disse — Tandbogstaver — ere og maa ifölge deres Natur som Tandbogstaver være aldeles forskjellige fra Tungebogstaverne d og t og fra Ganebogstavet j, hvilke igjen hver for sig danne aldeles særegne og aldeles forskjelligartede Ordninger eller Systemer. Bogstavet j er et Ganebogstav; j kan derfor som saadant ligesaalidet betegne og udtrykke Aandelyd, aspiration, som Tungebogstaverne kunne betegne Tandbogstaver eller Hvislelyd; en Forening eller Sammenblanding af uligeartede Lyd, ubeaandede Tunge- og Ganebogstaver, nemligen dj og tj, kan ikke betegne og udtrykke aspirerede Hvislelyd ǯ og č.

b. Naar s gjöres aspireret ved Tilföielsen af j, saa maatte jo dog vel i al Fald ds og ts ligeledes gjöres aspirerede ved at tilföie j, altsaa dsj og tsj, Fordoblingen altsaa ddsj og ttsj, men

i dets Sted er s bortkastet af ds og ts, og de aspirerede ds og ts betegnede dj og tj og de dobbelte dtj og ttj, Betegnelsen altsaa sig selv modsigende og tillige betegnende noget ganske Andet end det der skulde betegnes. Naar fra sj borttages det som Aspirations Tegn benyttede j, erholder man Grundlyden s tilbage uden Aspiration, men naar fra dj og tj borttages Aspirations Tegnet j saa bliver jo tilbage som Grundlyd d og t istedet for at Grundlyden er s.

c. Ved de aspirerede Tandbogstavers eller Hvislelyds Fordobling bliver det Urigtige i Betegnelses Maaden endnu mere iöinefaldende og forvildende. Det forstærkede eller fordoblede s̃, (s̃s̃), og det forstærkede eller fordoblede c̃, (c̃c̃), betegnes ssj og ttj, f. Ex. as̃s̃e, Sag, og ac̃c̃e, Fader, skrives assje og attje, og staves as-sje og at-tje, men nu er og maa Lyden i Rodordets, Rodlydens förste Stavelse være aldeles den samme som i Rodordets, Rodlydens anden Stavelse, der burde da i al Fald have været skrevet og stavet asj-sje og atj-tje; de uaspirerede Lyd as og at kunne jo dog ikke finde Sted i Rodlyden af et aspireret Ord, og heller ikke omvendt kunne aspirerede Lyd finde Sted i ikkeaspirerede Ord, med hvilke de ere forenede. I et og samme Ord kan Grundlyden — Roden — ikke være baade beaandet og ubeaandet, baade nuda og adspirata.

d. Ikke mindre er Feilen ved de ikke beaandede Sibilanteres Fordobling; ʒʒ og cc betegnes dds og tts; gaʒʒet, röbe, gâccet, vaage, skrives og staves gad-dset og gåt-tset istedet for at man dog i al Fald maatte have skrevet gads-dset og gåts-tset; Grundlyden — Rodlyden — er saavel ved de ikke aspirerede, som ved de aspirerede Lyd den samme i anden Stavelse i Rod Ord, hvis Rod bestaar af to Stavelser; paa den betegnede Maade kommer Rodlyden til at bestaa af en Sammenhobning eller Sammenföielse af ulige og aldeles forskjelligartede Lyd.

e. Aldeles forskjellige Lyd ere sammenblandede og forvexlede; en og samme Lyd betegnes paa tre forskjellige Maader, c̃ er baade tj, ts og tz, selvsamme Lyd betegnes anderledes i Begyndelsen, anderledes i Midten og anderledes i Enden af Ordene.

f. Et og samme Bogstav, j, er snart Ganebogstavet j, som i: njajes, libja o. s. v., snart igjen ikkuns et underordnet Beaandins Tegn, som i attje o. s. v.

Anm. 2. Heller ikke er den af de forhenværende norske og danske Missionairer brugte Betegnelses Maade for at tilkjendegive det lappiske Sprogs Lyd anvendelig og brugbar.

Anm. 3. Side 15 i Prof. Raskes lap. ræs. Sproglære findes Tandbogstaverne betegnede saaledes som de her ere anförte; i Sproglæren selv derimod ikke, Aspirationen er der antydet ved Bogstavet h; omendskjönt h er et almindeligen antaget Aandetegn, saa er dog den eneste rigtige Betegnelses Maade for enkelte beaandede Lyd enkelte og ikke sammensatte Tegn, hvorfor ogsaa Professor Rask siden gav den her brugte Betegnelses Maade for de lappiske Tandbogstaver sit Bifald. Det er allerede bemærket at Betegnelsen for de beaandede d og t, nemligen đ og ŧ samt Betegnelsen for ngh Lyden, ŋ, tilhörer Rask. Ikkuns ved enkelte Tegn for enkelte Lyd bliver det muligt at udtrykke og betegne det System, der ligger til Grund for de forskjellige Bogstav Ordninger, der finde Sted i det lappiske Alphabet, et System, som Naturen ikke alene selv har dannet og anordnet, men som maaske mere end i de fleste andre Sprog, i enhver enkelt Del af Sproget og Sproglæren fremtræder og gjör sig gjældende, uden en tydelig og rigtig Opfattelse af samme kan man hverken deklinere eller konjugere. Det er en aldeles Umulighed med den af Lindahl og Öhrling brugte Betegnelses Maade at give en rigtig og sand Fremstilling hverken af Sproget selv eller dets Alphabet; at der gives et Lydsystem, at der gives regelmæssige lovbundne Bogstav Afændringer og Overgange, derom erholder man ikke alene ingen Ide, men det hele System, al regelmæssig Deklineren, Konjugeren og Gradforhöining forstyrres aldeles og tilintetgjöres. Dette gjælder ogsaa om alle de övrige Betegnelses Maader eller Tegn, der af de forskjellige Skribentere have været benyttede til at betegne det lappiske Alphabet.

Anm. 4. Det dobbelte w, som Professor Rask foreslaar optaget i det lappiske Alphabet, er næppe af den Nytte eller Nödvendighed, at samme behöves.

Hvad Ordningen angaar af Bogstaverne i Alphabetet, da har Professor Rask beholdt den sædvanlige, og sætter saaledes c imellem b og d, ʒ anviser han Plads i Bogstavrækken mellem p og r, fordi dette er dets oprindelige Sted, da det svarer til

det hebraiske צ, zade, dels ogsaa fordi paa dette Sted er Plads ved Bortkastelsen af det i Lappisk unyttige q; s er sat imellem r og t. Hr. Professor Rask erklærer imidlertid dog selv Tandbogstaverne for at udgjöre et System, altsaa en sammenhængende Ordning. I Professor Raskes Bogstavrække haves ikke egne Tegn for disse Bogstaver beaandede, og ere de derfor som beaandede ikke blevne optagne i Alphabetet,' imedens dog de beaandede d, t og g, đ, ŧ og g ere som saadanne opförte iblandt de övrige Bogstaver.

Anm. 5. Vildledet dels af den vaklende og sig selv ofte modsigende Skrivemaade de forskjellige Skribentere have fulgt, men især deleshed bragt i Vildrede og i Uvished ved den ufeilbare og afgjörende Tone, hvori Ungareren Sajnovics i sin Bog: demonstratio idioma Ungarorum et Lapponum idem esse, taler om de lappiske Lyd og Bogstaver, har Rask i sin oft omtalte ræs. lap. Sproglære fremsat en Lære, eller rettere sagt Formodning om det lappiske Sprogs Vokaler, Diphthonger og Triphthonger, en Formodning, der ikke alene staar i den bestemteste Modsætning til Folkets Udtale, men nedbryder og tilintetgjör ethvert System, al indbyrdes Sammenhæng, tilintetgjör tillige al regelmæssig Deklineren og Konjugeren; at Vokalerne u og i ere Kasus og Tempus Bogstaver, synes at være undgaat Raskes Opmærksomhed, u er snart Vokalen u, snart Konsonanten w, snart et blot mekanisk Forslag; ligesaa er i snart Vokalen i, snart Konsonanten j, snart et blot mekanisk Forslag, snart igjen ikkuns en mekanisk Efterklang; istedet for de af Diphthongerne og Triphthongerne udstödte Vokaler sættes andre Tegn, af hvilke et og samme Tegn har flere Betydninger, Udtalen vanskeliggjöres, istedet for at formindske Tegnene formeres disse, o. s. v. f. Ex. istedet for buorre skrives b'örre, for boares skrives b'årés, for suin skrives sujn, for ditti skrives díttí, for guoibme skrives gòjbme, for boaresvuot skrives b'årésvòt, for burin skrives búrín, for čacce skrives chácce, for dappe skrives dáppé o. s. v. Side 6 hedder det derfor ogsaa med fuldkommen Föie, ... "jeg har derfor ikke uden Frygt for at feile, antaget denne Skrivebrug." Hvad Konsonanterne derimod angaar, da har det Urigtige i Sajnovicses Raisonement ikke bragt Professor Rask i Uvished om hvad der var rigtigt eller urigtigt. Rask er det

derfor der har bragt Orden i Betegnelserne for de lappiske Konsonanter.

Anm. 6. I sit Lexicon lingvæ finnicæ, udgivet i Åbo 1826, siger "Forfatteren Dr. G. Renvall, Side VIII "Peculiari Finnorum voci "aptior qvidem atqve cognationi mutationiqve sonorum mutuæ "accommodatior hic fere esset litterarum ordo sc. a) Vocales "majores (duræ, apertæ) a, o, u, mediæ e, i, minores (molles, "clausæ) ä, ö, y, et b) Consonantes palatinæ, h, k, (ng), j, la-"biales p, m, v, dentales t, (d, z), s, l, n, r. Sed ordini tamen "litterarum, aliis in lingvis solito et Lectoribus notiori, adhæ-"rere maluimus."

Den Ulempe et fra den sædvanlige alphabetiske Orden afvigende lappisk Lexicon i Begyndelsen vel maaske kan foraarsage vil snart blive overvundet, og vil rigeligen blive erstattet ved den derved lettede rigtige Opfattelse af Sprogets Bygning, dets indre organiske Sammenhæng og Forbindelse. Efter hvad anfört er, og navnligen ifölge denne Afdelings § 118 er det ikkuns Sprogets Stamord, der ville kunne opföres efter alphabetisk Orden; umiddelbar efter ethvert Stamord ville de afledede komme med deres Oversættelser og Forklaringer; dog ville de mindre kjendelige afledede Ord ogsaa blive anförte efter deres alphabetiske Orden med Henvisning til det Stamord og til det Sted i Lexikonnet, hvortil de egentligen höre og hvor de findes oversatte og forklarede.

II.

Anden Afdeling.

Formlæren.

Forklaring over enkelte Ord.

(Etymologia, Ordgranskning.)

Almindelig Oversigt over Ordene.

§. 1.

Alle Ord dele sig i tre Hovedklasser: I. Nomina; II. Verba; III. Particulæ.

§. 2.

Nomen udtrykker enten virkelige Gjenstande, eller Gjenstandes Egenskaber, hvad enten disse tænkes i Gjenstandene selv, eller for sig selv alene.

Nomen er to Slags: nomen substantivum og nomen adjectivum.

Nomen substantivum. Dette betegner: Enten virkelige, selvstændige Personer eller Ting, som: Anda, Anders, olmuš, Menneske, doaivvo, Haab; eller Personers eller Tings Egenskaber, betragtede for sig selv alene, eller som selvstændige, f. Ex. oappa, Lærdom, ællem, Liv.

Til Substantiverne hörer Pronomen substantivum, som bruges istedet for et Substantiv, som: mån, jeg, dân, du, sân, han, muttom, nogen, gutte, som, o. s. v.

Nomen adjectivum. Dette betegner ligeledes Egenskaber, men kuns forsaavidt man tænker sig dem hos en Gjenstand, og tilkjendegiver saaledes en Egenskab ved Substantivet, som: oapavaš, lærd, buorre, god, ælle, levende.

Til Adjektiverne hörer ogsaa: Pronomen adjectivum, der bruges som nomen adjectivum, som: muo, min, du, din, su, hans, hendes, dets, min, vor, din, Eders, sin, deres, samt Participium, som i Form af et Adjektiv udtrykker et Verbums Begreb, som: jabmeme, döende, jabmam, död.

§. 3.

Verbum udtrykker en Handling eller Tilstand, noget som sker, skede eller skal ske.

Med Hensyn til Betydningen er Verbum tre Slags:

1. Activum, som tilkjendegiver at man udöver en Handling, hvorved man paavirker nogen, som: oapatam jeg underviser, lågam jeg læser, ravvim jeg formaner;

2. Passivum, som tilkjendegiver en Fornemmelse af fremmed, af en Andens, Indvirkning, eller at noget vederfares ved Paavirkning af en Anden, som: oapatuvum, jeg undervises;

3. Neutrum, som betegner, at man befinder sig i en vis Tilstand, eller besidder en vis Egenskab, eller udöver en Handling, men uden at man ved denne Handling paavirker Nogen, som: ælam, jeg lever, vaibam, jeg trættes, jabmam, jeg döer, matkašam, jeg reiser.

§. 4.

Particulæ, Partikler, kunne, som i andre Sprog, henföres til fire Klasser:

1. Adverbium, Tillægsord;
2. Præpositio, Forholdsord;
3. Conjunctio, Bindeord;
4. Interjectio, Udraabsord.

§. 5.

Adverbium, dette sættes til Verber og Adjektiver, og tikjendegiver en Omstændighed, en nærmere Bestemmelse ved den Handling, Tilstand eller Egenskab, som Verbet eller Adjektivet udsiger, Adverbiet betegner saaledes en Beskaffenhed ved et Adjektiv, og en Omstændighed ved et Verbum, som: vuoig mænodet, handle ret, gukka oađđet, sove længe, sagga višal, meget flittig.

Præpositio, Forholdsord, bestemmer et Nomens Forhold til et andet Nomen eller til et Verbum, angiver Forholdet imellem Gjenstande, eller imellem en Tilstand eller Handling og en Gjenstand, som: åssko ibmel ala, Troen paa Gud, du lut vuolgam, jeg gaaer bort fra dig.

Conjunctio, Forbindelsesord, forbinder enkelte Ord, eller hele Sætninger, som: albme ja ædnam, Himmel og Jord; čuorvoi, mutto ačče i gullam, han raabte, men Faderen hörte (sc. ham eller det) ikke.

Interjectio er et Udraab, som tilkjendegiver Fölelser, som: voi! he! hæi!

§. 6.

Nomina og Verba kunne flekteres, böjes, d. e. deres sidste, næstsidste og tredie Stavelser ifra Enden af kunne forandres. Substantiver, Adjektiver og Participier blive deklinerede, et Verbum bliver konjugeret. Alle Partikler derimod ere uforanderlige, kunne fölgeligen hverken deklineres eller konjugeres.

§. 7.

Disse forskjellige Ord ere:

1. Enten Stamord, primitiva, som ikke komme af noget andet Ord, som: ačče, Fader, buorre, god; eller Afledsord, derivata, som komme af et andet Ord, som: ačalaš, faderlig, buorrevuot, Godhed.

2. Enten enkelte Ord, simplicia, som bestaa af et eneste Ord, som ovennævnte; eller sammensatte Ord, composita, som ere sammensatte af flere Ord, som: buristsivnedet, velsigne, bagjelgæččat, overse.

Förste Kapitel.

§. 1.

Nomen substantivum.

Et Substantivum er Benævnelsen paa en Gjenstand, hvor man i Norsk kan sætte foran, eller i Enden tilföje Artikelen en, et; som: ålmaj, en Mand, eller Manden, jakke, et Aar, eller Aaret.

Tjener denne Benævnelse til at adskille en enkelt Gjenstand fra alle andre til samme Klasse henhörende Gjenstande, saa kaldes den et Nomen proprium. Nomen proprium betegner fölgeligen en enkelt Person eller Ting saaledes, at det, hver Gang det nævnes, kun opvækker Tanken om en eneste. Saadanne Nomina propria ere alle Menneskers Navne, Landes, Steders, Stæders, Bjerges, Floders Navne o. s. v. f. Ex. Anda, Bigga, Kautokæinno. Men tilkommer Benævnelsen en Gjenstand, kun forsaavidt den henhörer til en vis Klasse, og er altsaa fælles for alle de til denne Klasse henhörende Gjenstande, saa kaldes den et Nomen appellativum. Appellativet er altsaa en Benævnelse, som er tilfælles for alle Gjenstande af samme Slags, f. Ex. suolo, Ö, er en for alle Öer fælles Benævnelse, men Vargak, Vardö, er en ejendommelig Benævnelse for en enkelt Ö, og som tjener til at adskille denne Ö fra alle andre Öer. Dette sidste er altsaa et Nomen proprium, hint et appellativum.

Kollektiver, nomina collectiva, ere saadanne Appellativer, som

under Form af Enhed, betegne flere ensartede Enheder, som: ædnagvuotta, Mængde, čoagganæbme, Forsamling, bæssadak, et Dusin.

Substantiva abstracta ere saadanne Substantiver, som blot udtrykke enkelte Egenskaber, forestillede som selvstændige, det er: uden at tænkes hos nogen vis Person eller Ting. Abstraktet betegner saaledes en Beskaffenhed, Tilstand eller Handling, som en for sig selv bestaaende Gjenstand, som: jierbmaivuot, Klogskab, buorrevuot, Godhed.

§. 2.

Da Sproget aldeles ikke adskiller Kjön, Genus, undtagen for saavidt som de naturlige Kjön tilkjendegives ved særskilte Ord, og Sproget heller ikke adskiller den bestemte og ubestemte Form, Artikkel, saa bliver der ved et Nomen substantivum kuns tre Ting at lægge Mærke til:

1. Nummerus, Tallet;
2. Casus, Forholdsformerne;
3. Declinatio, Böiningen.

§. 3.

Numerus, Tallet, er ved nomen substantivum dobbelt: Singularis, Entallet, naar Talen ikkuns er om en Gjenstand, som: matatægje, Lærer, girje, Bog; Pluralis, Flertal, naar Talen er om to og flere, som: matatægjek, Lærere, girjek, Böger.

§. 4.

Casus, Forholdsformerne, udtrykkes saavel ved Vokal- som Konsonant-Forandringer i Ordenes trende sidste Stavelser, f. Ex. suolo, Öen, sullu, Öens, sulluidi, til, paa Öerne; gietta, Haanden, gieđa, Haandens, gitti, i Haanden; ačče, Faderen, ače, Faderens, ačin, med Faderen, o. s. v.

Disse forskjellige Forholdsformer, casus, ere for et Nomen substantivum otte: 1. Nominativ; 2. Genitiv; 3. Infinitiv; 4. Allativ; 5. Factiv; 6. Locativ; 7. Comitativ; 8. Caritiv.

§. 5.

Substantiverne ende sig i Nominativ, Roden, enten paa en Vokal, og kaldes da aabne, eller de ende sig paa en Konsonant, og kaldes da lukkede. Efter disse Rodens tvende forskjellige Endelser rette sig Reglerne for Substantivernes Böining; Deklinationernes Antal bliver fölgeligen tvende; af disse indeholder den förste de aabne, den anden de lukkede Substantiver.

§. 6.

Substantivernes Böining, declinatio, tilkjendegiver sig, som allerede bemærket (§. 4.) ikke alene ved den Forandring Vokalerne og Konsonanterne undergaa i Ordenes sidste Stavelse, men Böiningen udstrækker sin Indflydelse endog til tre Stavelser, saa at samtlige disse Stavelsers Vokaler og Konsonanter ere Forandringer underkastede, hvilke Forandringer dog rette sig efter de for Bogstavernes Forandringer og Overgange i förste Afdeling anförte Love. Konsonanterne, som ved Ordenes Böining ere disse Forandringer underkastede, ere de saakaldede Kjende-Konsonanter, om hvilke ligeledes allerede er talt i förste Afdeling, og hvortil henvises.

§. 7.

De Forandringer Kjende-Konsonanterne undergaa ved Deklineringen ere enten Forstærkelser eller Forsvagelser. Forstærkelsen sker paa trende Maader:

1. ved en simpel Fordobling, som: boaco, Rensdyr, pluralis: bâccuk;
2. ved Tilföjelsen af en anden Konsonant, som: olmuš, Menneske, pluralis: olbmuk;
3. ved Overgangen til en haardere Konsonant, som: hævoš, Hest, pluralis: heppušak.

Forsvagelsen sker paa tvende Maader:

1. derved at Fordoblingen bortfalder, som: laibbe, Bröd, pluralis: laibek;
2. ved Overgangen til en blödere Konsonant, som: dappe, Skik, pluralis: davek.

§. 8.

Disse Kjende-Konsonanternes Forandringer og Overgange ere imidlertid ikke nödvendige Betingelser for Deklineringen, da Kjende-Konsonanterne under samme ogsaa kunne blive aldeles uforandrede, hvilket er Tilfældet med Ord af anden Deklination.

Forandringer i Ordenes sidste Stavelse ere heller ikke nödvendige Betingelser for Deklineringen; i flere Forholdsformer forbliver sidste Stavelse i mange Ord i Singularis, navnligen i alle dem af anden Deklination, aldeles uforandret. Meget ofte er det ikkuns næstsidste Stavelse, der ved Deklineringen böjes eller forandres.

§. 9.

I förste Deklination:

1. forenkles og forsvages Rodens dobbelte og haarde Kjende-Konsonanter;

2. fordobles og forstærkes Rodens enkelte og blöde Kjende-Konsonanter;
3. forblive Rodens Kjende-Konsonanter uforandrede.

§. 10.

I anden Deklination:

1. fordobles og forstærkes Rodens enkelte og blöde Kjende-Konsonanter;
2. forblive Rodens Kjende-Konsonanter uforandrede,

§. 11.

Förste Deklination.

1.

Rodens dobbelte og haarde Kjende-Konsonanter forenkles og forsvages paa fölgende Maade:

			Sing.		Plur.
bm	til	m:	oabme,	Eiendom,	oamek;
bb	-	b:	laibbe,	Bröd,	laibek;
pp	-	v:	dappe,	Skik,	davek;
		p:	appe,	Kraft,	apek;
vv	-	v:	hævvo,	Ödelæggelse,	hævok;
gj	-	j:	duogje,	Arbeide,	duojek;
gŋ	-	ŋ:	vuåigŋa,	Aand,	vuåiŋak;
kk	-	k:	akka,	Kone,	akak;
		g:	jakke,	Aar,	jagek;
dn	-	n:	oaidno,	Syn,	oainok;
tt	-	t:	vuoitto,	Seir,	vuoitok;
		đ:	gietta,	Haand,	gieđak;
ll	-	l:	dallo,	Hus,	dalok;
rr	-	r:	muorra,	Træ,	muorak;
ss	-	s:	rasse,	Græs,	rasek;
šš	-	š:	ašše,	Sag,	ašek;
cc	-	c:	čacce,	Vand,	čacek;
čč	-	č:	aččc,	Fader,	ačck;
ft	-	vt:	bafte,	Klippe,	bavtek;
kt		gt:	bakte,		bagtek;
fs	-	vs:	ufsa,	Dör,	uvsak;
ks		gs:	uksa,		ugsak;

Denne Kjende-Konsonanternes Forenkling og Forsvagning finder ogsaa Sted i Sammenstöd med flere Konsonanter, hvad enten disse sidste gaa foran elller fölge efter, som:

			Sing.		Plur.
bm mm	til	m:	njalbme, njalmme,	Mund,	njalmek;
vv	-	v:	dårvvo,	Tillid,	dårvok;
gj	-	j:	čoåvgje,	Mave,	čoåvjek;
gg	-	g:	juolgge,	Fod,	juolgek;
kk	-	k:	matkke,	Reise,	matkek;
dd	-	d:	luonddo,	Natur,	luondok;
tt	-	t:	haltte,	Rörepind,	haltek;
ll	-	l:	čiflle,	Blegn,	čiflek;
dn nn	-	n:	hævdne, hævnne,	Ederkop,	hævnek;
rr	-	r:	javrre,	Indsö,	javrek;
ss	-	s:	goalsse,	And,	goalsek;
šš	-	š:	njuoršš o,	Baal,	njuoršok;
llj	-	lj:	bællje,	Öre,	bæljek;
sst	-	st:	nasste,	Stjerne,	nastek.

2.

Rodens enkelte og blöde Kjende-Konsonanter fordobles og forstærkes paa fölgende Maade:

			Sing.		Plur.
b	til	bb:	cuobo,	Padde,	cubbuk;
l	-	ll:	suolo,	Ö,	sulluk;
r	-	rr:	boaro,	Bræms,	bårruk;
c	-	cc:	boaco,	Ren,	båccuk.

3.

Rodens Kjende-Konsonanter forblive uforandrede, hvad enten de ere enkelte eller dobbelte:

			Sing.		Plur.
r	bliver	r:	spiri,	Dyr,	spirik;
gg	-	gg:	hægga,	Liv,	hæggak;
kk	-	kk:	låkke,	Læser,	låkkek;
dn	-	dn:	ædne,	Moder,	ædnek.

§. 12.

Anden Deklination.

1.

Rodens enkelte og blöde Kjende-Konsonanter fordobles og forstærkes paa fölgende Maade:

		Sing.		Plur.
m til	bm:	gam,	Sko,	gabmagak;
v -	f:	bavčas,	Smerte,	bafčasak;
	pp:	hævoš,	Hest,	heppušak;
	vv:	savo,	stille löbende Vand i en Elv,	savvunak;
g -	kk:	nager,	Sövn,	nakkarak;
đ -	đđ:	lađas,	Led,	lađđasak,
l -	ll:	males,	Maaltid,	mallasak;
n -	dn:	ganjal,	Taare,	gadnjalak;
r -	rr:	måraš,	Sorg,	mårrašak.

Denne Kjende-Konsonanternes Fordobling og Forstærkning finder ogsaa Sted i Sammenstöd med flere Konsonanter, som:

	Sing.		Plur.
m til bm:	gærmaš,	Slange,	gærbmašak.

2.

Rodens Kjende-Konsonanter forblive uforandrede:

	Sing.		Plur.
kk blive kk:	bakkom,	Bud,	bakkomak;
dn - dn:	adnom,	Bön,	adnomak:
čč - čč:	gåččom,	Befaling,	gåččomak.

§. 13.

Almindelig Oversigt over Substantivernes Endelser i de forskjellige Forholdsformer i begge Tal, i begge Deklinationer.

	1. Dekl. Singularis.	2. Dekl. Singularis.	Endelserne i Pluralis ere de samme for begge Dekl.
Nom.	a, o, u, e, i;	Konsonant;	. . . . . . k;
Gen.			. . . . . . i;
Infin.			. . . . . . id;
Allat.	. . . . . . i;	. . . . i;	. . . . . . idi;
Factiv.	. . . . . n;	. . . . n;	. . . . . . n;
Locat.	. . . . . st;	. . . . st;	. . . . . . in;
Comit.	. . . . . in;	. . . . in;	. . . . . . i-guim;
Carit.	a-,o-,u-,e-,i-taga;	Konsonant. -taga;	. . . . . . i-taga.

Vocativus, se Side 10, §. 15.

§. 14.

Da det lappiske Deklinations System er saa aldeles forskjelligt og afvigende ifra det latinske og norske, saa anses det nödvendigt her at forudskikke en kort forelöbig Oversigt over samme. Den fuldstændige Udvikling tilhörer iövrigt Syntaxen.

§. 15.

1. Nominativus; uden just at være nogen udelukkende Forholdsform for Subjektet, saa benyttes dog det lappiske Nominativ til ogsaa at betegne Subjektet, og svarer saaledes til Latinernes Nominativ.
2. Genitivus svarer i Almindelighed til Latinernes Genitiv.
3. Infinitivus; nogen særskildt Forholdsform, der ikkuns bruges til at betegne Objektet, har Sproget ikke, da casus infinitivus, der benyttes som Objekts casus, undertiden ogsaa tillige benyttes som Subjekts casus; den er kaldet Infinitivus, fordi den egentligen betegner en ubestemt Qvantitet, Mængde, en Egenskab, o. s. v.
4. Allativus, (motus ad locum), bruges ved Spörgsmaale som: hvor? hvorhen? hvori? hvorpaa? o. s. v.; den benyttes tillige til at betegne Latinernes Dativ.
5. Factivus bruges naar man gjöres, bliver til noget, er som noget, holdes, anses for noget o. s. v. f. Ex. jeg anser ham for uskyldig, lågam su vigetæbmen; den er en Beskrivelses Forholdsform og bruges meget hyppigen, saaledes ogsaa ved Tidsbestemmelser, hvor vi i Norsk bruge Præpositionen i, som: i Mörket, sævdnjaden, og ved mange flere Tilfælde.
6. Locativus, (qvies in loco og motus a loco), bruges ved Spörgsmaale som: hvor? hvori? hvorpaa? hvorfra? hvorfor? o. s. v., svarer saaledes i mange Tilfælde til Latinernes Ablativus.
7. Comitativus tilkjendegiver en Ledsagning, en Forbindelse med, er tillige Midlets, og Redskabets casus, (casus instrumentalis), bruges ved Spörgsmaale som: med hvem? med hvad? med hvormange? o. s. v. f. Ex. ačin båttim, jeg kom med, var i Fölge med Faderen; avšoin čuppim, jeg huggede med en Öxe, brugte en Öxe til at hugge med.
8. Caritivus udtrykker aldeles det Modsatte af næstforangaaende, f. Ex. ače-taga båttim, jeg kom uden Faderen, uden at have

Faderen med; avǯo-taga čuppim, uden, foruden Öxe, uden at have Öxe huggede jeg.

I Singularis udtrykkes Comitativ casus vel Endelsen -in, i Pluralis derimod ved Tilföjelsen af -guim og Ordet sat i Genitiv; Caritiv udtrykkes i begge Tal ved Tilföjelsen af -taga (ogsaa -tak og -ta) og Ordet sat i Genitiv. I ældre Tider have formodentligen Comitativ- og Caritiv-Endelserne været virkelige Casus, det vil sige, været uadskillelige og integrerende Dele eller Endelser af Ordet, noget som -guim og -taga ikke ere; thi naar Pronomen suffixum kommer til, saa træder dette imellem Ordet og anförte Endelser. At begge disse Endelser dog desuagtet tilhöre Sproget som Forholdsformer, og fölgeligen som saadanne ikke kunne udelades, skal i det Fölgende nærmere blive godtgjort. For imidlertid at tilkjendegive at disse Casus-Endelser ikke ere uadskillelige ifra de Ord med hvilke de forenes, ere de ved en liden Tværstræg afsondrede og gjorte kjendelige.

Latinernes casus vocativus udtrykkes paa tre forskjellige Maader: 1. ved Tilföjelsen af Endelsen -ai; 2. ved at tilföje Pronomen suffixum; 3. ved at tilföje Endelsen -ǯ forenet med Pronomen suffixum. Da casus vocativus saaledes ikke har en egen bestemt, men paa tre forskjellige Maader afvexlende Form, er den ikke optaget i Paradigmerne over Deklinationerne, men maa ingenlunde udelukkes fra at optages i Rækken af Forholdsformerne.

§. 16.

Foruden de her anförte ni Forholdsformer har Sproget endnu haft flere, af hvilke nogle ere aldeles afrevne og ere gaaede over til at blive virkelige og selvstændige Forholds-Ord, præpositiones, istedet for at være Forholds-Former eller Endelser, casus, som: ala og ald. Nogle fremtræde vel endnu som Endelser, men ikkuns adverbialiter, saasom Endelserne: -s, -ld, -li og -list, om hvilke mere i det Fölgende.

§. 17.

Af Nominativ og Genitiv Singularis udledes de övrige Forholdsformer i begge Tal. For imidlertid at lette Opfattelsen af og Erindringen om de mange og tildels indviklede Forandringer og Overgange, som Vokalerne og Konsonanterne ved Ordenes Deklinering ere underkastede, ville foruden Nominativ- og Genitiv-, tillige Allativ- og Comitativ-Endelserne blive anförte, alle i Singularis.

§. 18.

Förste Deklination

indeholdende de aabne Substantiver, de, som i Nominativ Singularis endes paa en Vokal. Genitiv Singularis er ligeledes bestandig aaben i denne Deklination, endende sig paa Nominativets Vokal.

§. 19.

1.

Ord, som forenkle og forsvage Rodens dobbelte og haarde Kjende-Konsonanter:

Jåkka, Elv; gietta, Haand; muorra, Træ; vuåigŋa, Aand; oabba, Söster.

Singularis.

Nom.	Jåkka, jåk,	Gietta, giet,	Muorra,	Vuåigŋa, vuåiŋ,	Oabba,
Gen.	jåga,	gieđa,	muora,	vuåiŋa,	oaba,
Infin.	jåga,	gieđa,	muora,	vuåiŋa,	oaba,
Allat.	jokki,	gitti,	murri,	vuigŋi,	oabbai,
Factiv	jåkkan,	giettan,	muorran,	vuåigŋan,	oabban,
Locat.	jågast,	gieđast,	muorast,	vuåiŋast,	oabast,
Comit.	jågain,	gieđain,	muorain,	vuåiŋain,	oabain,
Carit.	jåga-taga,	gieđa-taga,	muora-taga,	vuåiŋa-taga,	oaba-taga.

Pluralis.

Nom.	jågak,	gieđak,	muorak,	vuåiŋak,	oabak,
Gen.	jågai,	gieđai,	muorai,	vuåiŋai,	oabai,
Infin.	jågaid,	gieđaid,	muoraid,	vuåiŋaid,	oabaid,
Allat.	jågaidi,	gieđaidi,	muoraidi,	vuåiŋaidi,	oabaidi,
Factiv	jåkkan,	giettan,	muorran,	vuåigŋan,	oabban,
Locat.	jågain,	gieđain,	muorain,	vuåiŋain,	oabain,
Comit.	jågai-guim,	gieđai-guim,	muorai-guim,	vuåiŋai-guim,	oabai-guim,
Carit.	jågai-taga.	gieđai-taga,	muorai-taga,	vuåiŋai-taga,	oabai-taga.

Paa samme Maade böjes:

Manna, Barn, mana, mannai, manain.

Vellja, Velj, Broder, velja, velljai, veljain.

Fielbma, Bæk, fielma, fielbmai, fielmain.

Sakka, Sak,	Tidende,	saga,	sakki,	sagain.
Vækka, Væk,	Kraft,	væga,	vekki,	vægain.
Mærra,	Sö,	mæra,	merri,	mærain.
Čâbma,	Dynge,	čâma,	čobmi,	čâmain.
Sidda, Sid,	By,	sida, sid,	siddi,	sidain.
Giella, Giel,	Sprog,	giela, giel,	gilli,	gielain.
Nieidda, Nieid,	Datter,	nieida, nieid,	niiddi,	nieidain.
Čuoikka, Čuoik,	Myg,	čuoika, čuoik,	čuikki,	čuoikain, o. m. fl.

§. 20.

Ællo, Hjord; dietto, Kundskab; luonddo, Natur, naturlige Beskaffenhed; doaivvo, Haab; dakko, Gjerning.

Singularis.

Nom.	Ællo,	Dietto,	Luonddo,	Doaivvo,	Dakko,
Gen.	ælo,	dieđo,	luondo,	doaivo,	dago,
Infinit.	ælo,	dieđo,	luondo,	doaivo,	dago,
Allat.	ellui,	dittui,	lunddui,	dâivvui,	dakkui,
Factiv	ællon,	dietton,	luonddon,	doaivvon,	dakkon,
Locat.	ælost,	dieđost,	luondost,	doaivost,	dagost,
Comit.	æloin,	dieđoin,	luondoin,	doaivoin,	dagoin,
Carit.	ælo-taga,	dieđo-taga,	luondo-taga,	doaivo-taga,	dago-taga.

Pluralis.

Nom.	ælok,	dieđok,	luondok,	doaivok,	dagok,
Gen.	æloi,	dieđoi,	luondoi,	doaivoi,	dagoi,
Infin.	æloid,	dieđoid,	luondoid,	doaivoid,	dagoid,
Allat.	æloidi,	dieđoidi,	luondoidi,	doaivoidi,	dagoidi,
Factiv	ællon,	dietton,	luonddon,	doaivvon.	dakkon,
Locat.	æloin,	dieđoin,	luondoin,	doaivoin,	dagoin,
Comit.	æloi-guim,	dieđoi-guim,	luondoi-guim,	doaivoi-guim,	dagoi-guim,
Carit.	æloi-taga.	dieđoi-taga.	luondoi-taga.	doaivoi-taga.	dagoi-taga.

Paa samme Maade böjes:

Ballo, Frygt, balo, balloi, baloin.
Avvo, Fryd, avo, avvoi, avoin.
Illo, Glæde, ilo, illoi, iloin.
Aibmo, Luft, aimo, aibmoi, aimoin.
Muotto, Ansigt, muođo, muottoi, muođoin.
Suitto, Raad, Evne, suito, suittui, suitoin.
Låkko, Tal, lågo, lokkui, lågoin.
Mafso, Betaling, mavso, mafsui, mavsoin.
Oavddo, Under, oavdo, åvddui, oavdoin.
Viesso, Hus, vieso, vissui, viesoin.
Guovllo, Egn, guovlo, guvllui, guovloin.
Loaiddo, Midten i Teltet, loaido, låiddui, loaidoin, o. m. fl.

§. 21.

Sadne, Ord; hætte, Nöd; suågje, Ly; goatte, Telt; oaivve, Hoved; guoibme, Ledsager.

Singularis.

Nom.	sadne,	hætte,	suågje,	goatte,	oaivve,	guoibme,
Gen.	sane,	hæđe,	suåje,	goađe,	oaive,	guoime,
Infin.	sane,	hæđe,	suåje,	goađe,	oaive,	guoime,
Allat.	sadnai,	hættai,	suågjai,	goattai,	oaivvai,	guoibmai,
Factiv	sadnen,	hætten,	suågjen,	goatten,	oaivven,	guoibmen,
Locat.	sanest,	hæđest,	suåjest,	goađest,	oaivest,	guoimest,
Comit.	sanin,	heđin,	sujin,	gåđin,	åivin,	guimin,
Carit.	sane-taga.	hæđe-taga.	suåje-taga.	goađe-taga.	oaive-taga.	guoime-taga.

Pluralis.

Nom.	sanek,	hæđek,	suåjek,	goađek,	oaivek,	guoimek,
Gen.	sani,	heđi,	suji,	gåđi,	åivi,	guimi,
Infin.	sanid,	heđid,	sujid,	gåđid,	åivid,	guimid,
Allat.	sanidi,	heđidi,	sujidi,	gåđidi.	åividi,	guimidi,
Factiv	sadnen,	hætten,	suågjen,	goatten,	oaivven,	guoibmen,
Locat.	sanin,	heđin,	sujin,	gåđin,	åivin,	guimin,
Comit.	sani-guim,	heđi-guim,	suji-guim,	gåđi-guim,	åivi-guim,	guimi-guim,
Carit.	sani-taga.	heđi-taga.	suji-taga.	gåđi-taga.	åivi-taga.	guimi-taga.

Paa samme Maade böjes:

Aččе, Fader, ače, aččai, ačin.
Appe, Styrke, ape, appai, apin.
Appe, Hav, ave, appai, avin.
Šalbme, Naalöje, šalme, šalbmai, šalmin.
Čalbme, Öje, čalme, čalbmai, čalmin.
Mæcce, Örken, mæce, mæccai, mecin.
Oafse, Gren, oavse, oafsai, åvsin.
Oasse, Del, oase, oassai, åsin.
Oaǯǯe, Kjöd, oaǯe, oaǯǯai, åǯin.
Soatte, Krig, soađe, soattai, såđin.
Jierbme, Fornuft, jierme, jierbmai, jirmin.
Duogje, Værk, Arbeide, duoje, duogjai, dujin.
Suoidne, Höi, Straa, suoine, suoidnai, suinin.
Vuoibme, Kraft, vuoime, vuoibmai, vuimin, o. m. fl.

§. 22.

2.

Ord, som fordoble og forstærke Rodens enkelte og blöde Kjende-Konsonanter:

Suolo, Ö; cuobo, Frö, Padde; boaro, Klæg, Bræms; boaco, Rensdyr.

Singularis.

Nom.	suolo,	cuobo,	boaro,	boaco,
Gen.	sullu,	cubbu,	bårru,	båccu,
Infinitiv	sullu,	cubbu,	bårru,	båccu,
Allat.	sullui,	cubbui,	bårrui,	båccui,
Factiv.	suolon,	cuobon,	boaron,	boacon,
Locat.	sullust,	cubbust,	bårrust,	båccust,
Comit.	sulluin,	cubbuin,	bårruin,	båccuin,
Carit.	sullu-taga.	cubbu-taga.	bårru-taga.	båccu-taga.

Pluralis.

Nom.	sulluk,	cubbuk,	bårruk,	båccuk,
Gen.	sullui,	cubbui,	bårrui,	båccui,
Infin.	sulluid,	cubbuid,	bårruid,	båccuid,
Allat.	sulluidi,	cubbuidi,	bårruidi,	båccuidi,
Factiv.	suolon,	cuobon,	boaron,	boacon,
Locat.	sulluin,	cubbuin,	bårruin,	båccuin,

Comit.	sullui-guim,	cubbui-guim,	bårrui-guim,	båccui-guim,
Carit.	sullui-taga.	cubbui-taga.	bårrui-taga.	båccui-taga.

§. 23.

Af § 19, No. 1 ses at Substantiver paa -a afkortes ofte saa at -a bortfalder af Nominativet tilligemed sin tilhörende Konsonant, uden dog at den övrige Böining derved paa mindste Maade lider nogen Forandring, som ses af giet, jåk, o. s. v. istedet for gietta, jåkka; Genitivet viser strax til hvilken Deklination saadanne Ord höre.

§. 24.

Nogle Ord paa -a (nemligen paa -assa og -ussa), lide en endnu större Forkortning, idet at den sidste Stavelse (-sa) falder bort ikke alene i Nominativ, men endogsaa i Genitiv og Infinitiv Singularis, og er dette i Særdeleshed Tilfældet med Flerstavelsesord, som: aldagas, Lynild, råkkadus, Bön, istedet for: aldagassa, råkkadussa. Disse Ord gaa iövrigt aldeles regelrette som muorra. Den fuldstændige Form bruges ikke gjerne i de tre nævnte Forholdsformer. I Pluralis finder derimod ingen Forkortning Sted. (Tostavelsesord derimod, som ende paa -s, tilhöre sædvanligen anden Deklination og ere ikke afkortede, men i deres oprindelige Forfatning, som: rokkus, Bön, goččus, Befaling, o. m. fl.)

§. 25.

Aldeles regelrette ere ligeledes Tre- og Flerstavelsesord paa -š, hvilke deklineres som goasskemaš. (Tostavelsesord paa -š tilhöre sædvanligen anden Deklination.)

§. 26.

Råkkadus, Bön; aldagas, Lynild; goasskemaš, en liden Örn.

Singularis.

Nom.	Råkkadussa, råkkadus,	Aldagassa, aldagas,	Goasskemaš,
Gen.	råkkadusa, råkkadus,	aldagasa, aldagas,	goasskemača, goasskemaš,
Infin.	råkkadusa, råkkadus,	aldagasa, aldagas,	goasskemača, goasskemaš,
Allat.	råkkadussi,	aldagassi,	goasskemačči,
Factiv.	råkkadussan,	aldagassan,	goasskemačan,

Locat.	råkkadusast,	aldagasast,	goasskemačast,
Comit.	råkkadusain,	aldagasain,	goasskemačain,
Carit.	{råkkadusa- / råkkadus-} taga.	{aldagasa- / aldagas-} taga.	{goasskemača- / goasskemas̆-} taga.

Pluralis.

Nom.	råkkadusak,	aldagasak,	goasskemačak,
Gen.	råkkadusai,	aldagasai,	goasskemačai,
Infin.	råkkadusaid,	aldagasaid,	goasskemačaid,
Allat.	råkkadusaidi,	aldagasaidi,	goasskemačaidi,
Factiv.	råkkadussan.	aldagassan,	goasskemačan,
Locat.	råkkadusain,	aldagasain,	goasskemačain,
Comit.	råkkadusai-guim,	aldagasai-guim,	goasskemačai-guim,
Carit.	råkkadusai-taga.	aldagasai-taga.	goasskemačai-taga.

Paa samme Maade böjes:

Guofsakas, Nordlys,	-kas,	-kassi,	-kasain.
Hirratas, Kile,	-tas,	-tassi,	-tasain.
Suddogas, det faldne Menneske,	-gas,	-gassi,	-gasain.
Jeđđitus, Tröst,	-tus,	-tussi,	-tusain.
Asatus, Anordning,	-tus,	-tussi,	-tusain.
Sivnadus, Skabning,	-dus,	-dussi,	-dusain.
Sivnadusas̆, en liden Skabning,	-sas̆,	-sačči,	-sačain.
Addaldagas̆, en liden Gave,	-gas̆,	-gačči,	-gačain.
Råkkadusas̆, en liden Bön,	-sas̆,	-sačči,	-sačain.
Jeđđitusas̆, en liden Tröst,	-sas̆,	-sačči,	-sačain, o. m. fl.

§. 27.

Afledsord paa:

1. -vuotta, sammentrukket -vuot, som buorrevuotta, Godhed, sammentrukket buorrevuot o. fl. samt
2. Tre- og Flerstavelsesord paa -k gaa ligeledes aldeles regelrette efter den förste Deklination, som muorra og gietta, da Endelsen -k ligeledes ikkuns er en sammentrukket Form istedet for -kka, som: addaldak, Gave, for addaldakka; den fuldstændige Form -kka (-akka) forekommer kuns yderst sjelden i Nominativ.

§. 28.

Buorrevuot, Godhed; gačaldak, Spörgsmaal.

Singularis.

Nom.	Buorrevuotta, buorrevuot,	Gačaldak,
Gen.	buorrevuođa,	gačaldaga,
Infin.	buorrevuođa,	gačaldaga,
Allat.	buorrevutti,	gačaldakki,
Factiv.	buorrevuottan,	gačaldakkan,
Locat.	buorrevuođast,	gačaldagast,
Comit.	buorrevuođain,	gačaldagain,
Carit.	buorrevuođa- taga.	gačaldaga- taga.

Pluralis.

Nom.	buorrevuođak,	gačaldagak,
Gen.	buorrevuođai,	gačaldagai,
Infin.	buorrevuođaid,	gačaldagaid,
Allat.	buorrevuođaidi,	gačaldagaidi,
Factiv.	buorrevuottan,	gačaldakkan,
Locat.	buorrevuođain,	gačaldagain,
Comit.	buorrevuođai- guim,	gačaldagai- guim,
Carit.	buorrevuođai- taga.	gačaldagai- taga.

Paa samme Maade böjes:

Gievrvuot, Styrke,
Ugjovuot, Undseelse,
Buorebvuot, Fortrin,
Čævllaivuot, Stolthed,
Allagvuot, Höihed,
Vanhurskesvuot, Retfærdighed,
Vanhurskesmættomvuot, Uretfærdighed,
} -vuođa, -vutti, -vuođain.

Bærjadak, Fredag,
Gappalak, Stykke,
Hærgadak, Renskind,
Verudak, Falskhed,
Addaldak, Gave,
} -daga, -dakki, -dagain.

og saaledes alle paa -vuotta og -vuot, og paa -k (-ak).

§. 29.

Nogle Ord af denne Deklination forenkle eller forandre ikke, som allerede anført, deres Kjende-Konsonanter. Saadanne Ord ere:

1. Alle af Verber dannede Afledsord, der betegne de handlende eller lidende Personer, som: sivnedægje, Skaber; råkkadalle, Tilbeder; låkke, Læser; buocce, Syg, o. m. fl., hvilke Ord stedse have dobbelte Kjende-Konsonanter.
2. Nogle fremmede Ord, som: hærra, Herre, o. m. fl.
3. Ord i hvilke den dobbelte Kjende-Konsonant synes at være fremkommet ved en Sammensmeltning af tvende forskjellige andre Konsonanter, som: lådde, Fugl; radde, Bryst; hægga, Liv; o. s. fr., i hvilke de dobbelte dd og gg synes at være komne af, eller ombyttede istedetfor nt og nk, thi paa Finsk hedde disse Ord: lintu, rinta, henki.
4. Adskillige Ord saavel med enkelte som med dobbelte Kjende-Konsonanter, som: spiri, Dyr; ædne, Moder; girje, Bog. o. fl.

§. 30.

Sivnedægje, Skaber; Ælle, Levende;

	Singularis.	
Nom.	Sivnedægje,	Ælle,
Gen.	sivnedægje,	ælle,
Infin.	sivnedægje,	ælle,
Allat.	sivnedægjai,	ællai,
Factiv.	sivnedægjen.	ællen,
Locat.	sivnedægjest.	ællest,
Comit.	sivnedegjin.	ellin,
Carit.	sivnedægje-taga,	ælle-taga,
	Pluralis.	
Nom.	sivnedægjek,	ællek,
Gen.	sivnedegji,	elli,
Infin.	sivnedegjid,	ellid,
Allat.	sivnedegjidi,	ellidi,
Factiv.	sivnedægjen,	ællen,
Locat.	sivnedegjin,	ellin,
Comit.	sivnedegji-guim.	elli-guim,

Carit.	sivnedegji- taga.	elli- taga.

Paa samme Maade böjes:

Ravvijægje, Paaminder,	-jægje,	-jægjai,	-jegjin.
Duođaštægje, Vidne,	-štægje,	-štægjai,	-štegjin.
Mattatægje, Lærer,	-tægje,	-tægjai,	-tegjin.
Råkkadalle, Tilbeder,	-dalle,	-dallai,	-dallin.
Jabme, en Död,	jabme,	jabmai,	jabmin.
Låkke, Læser,	låkke,	låkkai,	lokkin.
Biebme, Ernærer,	biebme,	biebmai,	bibmin.
Soaibme, Bebreider,	soaibme,	soaibmai,	såibmin.
Doarjjo, Understötter,	doarjjo,	doarjjoi,	doarjjoin.
Lådno, Indlöser,	lådno,	lådnoi,	lådnoin, o. m. fl.

§. 31.

Hægga, Liv; ædne, Moder; spiri, Dyr.

Singularis.

Nom.	Hægga,	Ædne,	Spiri,
Gen.	hægga,	ædne,	spiri,
Infin.	hægga,	ædne,	spiri,
Allat.	heggi,	ædnai,	spiri,
Factiv.	hæggan,	ædnen,	spirin,
Locat.	hæggast,	ædnest,	spirist,
Comit.	hæggain,	ednin,	spirin,
Carit.	hægga- taga,	ædne- taga,	spiri- taga,

Pluralis.

Nom.	hæggak.	ædnek,	spirik,
Gen.	hæggai,	edni,	spiri,
Infin.	hæggaid,	ednid,	spirid,
Allat.	hæggaidi,	ednidi,	spiridi,
Factiv.	hæggan,	ædnen,	spirin,
Locat.	hæggain,	ednin,	spirin,
Comit.	hæggai- guim,	edni- guim,	spiri- guim,
Carit.	hæggai- taga.	edni- taga.	spiri- taga.

Paa samme Maade böjes:

Smakko, Spaan,	smakko,	smakkoi,	smakkoin.

Skoaddo, Taage,	skoaddo,	skoaddoi,	skoaddoin.
Gadde, Strandbred,	gadde,	gaddai,	gaddin.
Gådde, Samling,	gådde,	gåddai,	goddin.
Sivlle, Mast,	sivlle,	sivllai,	sivllin.
Bæsse, Næver,	bæsse,	bæssai,	bessin.
Bassti, Ske,	bassti,	bassti,	basstin, o. m. fl.

§. 32.

En Undtagelse, hvad Vokalernes Forandringer og Overgange angaar, gjör Ordet buocce, Syg, tilligemed nogle flere lignende Ord; Diphthongen uo gaar nemligen ikke over til Vokalen u, omendskjönt i næstfölgende Stavelse Bogstavet e under Böiningen gaar over til Bogstavet i.

Singularis.

Nom.	Buocce,
Gen.	buocce,
Infin.	buocce,
Allat.	buoccai,
Factiv.	buoccen,
Locat.	buoccest,
Comit.	buoccin,
Carit.	buocce-taga

Pluralis.

Nom.	buoccek,
Gen.	buocci,
Infin.	buoccid,
Allat.	buoccidi,
Factiv.	buoccen,
Locat,	buoccin,
Comit.	buocci-guim,
Carit.	buocci-taga.

§. 33.

Nogle Ord synes at henhöre til anden Deklination, efterdi de have tilföjet en Konsonant i Nominativ, saa at dette bliver lukket, men da denne Slutnings-Konsonant igjen bortfalder i alle de övrige Forholdsformer, i begge Tal, og Kjende-Konsonanterne fordobles og

forstærkes aldeles regelret, saa tilhöre ogsaa disse Ord den förste Deklination. De Ord, hvis Slutnings-Konsonant i Nominativ er s have i Almindelighed en dobbelt casus factivus, den ene dannet af Nominativ, den anden dannet af Genitiv.

§. 34.

Ålmaj, Mand; olmuš, Menneske; balges, Sti.

Singularis.

Nom.	Ålmaj,	Olmuš,	Balges,
Gen.	ålbma,	olbmu,	balgga,
Infin.	ålbma,	olbmu,	balgga,
Allat.	ålbmai,	olbmui,	balggai,
Factiv.	ålmajen,	olmuččen,	{balgesen, {balggan,
Locat.	ålbmast,	olbmust,	balggast,
Comit.	ålbmain,	olbmuin,	balggain,
Carit.	ålbma- taga;	olbmu- taga;	balgga- taga,

Pluralis.

Nom.	ålbmak,	olbmuk,	balggak,
Gen.	ålbmai,	olbmui,	balggai,
Infin.	ålbmaid,	olbmuid,	balggaid,
Allat.	ålbmaidi,	olbmuidi,	balggaidi,
Factiv.	ålmajen,	olmuččen,	{balgesen, {balggan,
Locat.	ålbmain,	olbmuin,	balggain,
Comit.	ålbmai- guim,	olbmui- guim,	balggai- guim,
Carit.	ålbmai- taga.	olbmui- taga.	balggai- taga,

Paa samme Maade böies:

Gales, gammel Mand,	galla,	gallai,	gallain.
Labes, Lam,	labba,	labbai,	labbain.
Gæpes, Lunge,	gæppa,	gæppai,	gæppain.
Vuonses, Höns,	vuonssa,	vuonssai,	vuonssain.
Gæses, Sæle,	gæssa,	gæssai,	gesin.
Čielkes, Teiste,	čielkka,	čielkkai,	čielkkain.
Diermes, Torden,	dierbma,	dierbmai,	dierbmain.
Oarbes, Forladt,	oarbba,	oarbbai,	oarbbaoin,o. m.fl.

§. 35.

Anden Deklination

indeholdende de lukkede Substantiver, som i Nominativ Singularis endes paa en Konsonant, og som beholde denne Konsonant i alle Forholdsformer; Genitiv Singularis i denne Deklination er altid lukket, og lig Nominativ.

§. 36.

1.

Ord, som forstærke eller fordoble Kjende-Konsonanterne: Mâraš, Sorg; bavčas, Smerte; males, Maaltid.

Singularis.

Nom.	Mâraš,	Bavčas,	Males,
Gen..	mârraš,	bafčas,	mallas,
Infin.	mârraš,	bafčas,	mallas,
Allat.	mârraši,	bafčasi.	mallasi,
Factiv.	mârašen,	bavčasen.	malesen,
Locat.	mârrašest,	bafčasist.	mallasist,
Comit.	mârrašin,	bafčasin.	mallasin,
Carit.	mârraš-taga.	bafčas-taga.	mallas-taga.

Pluralis.

Nom.	mârrašak,	bafčasak,	mallasak,
Gen.	mârraši,	bafčasi,	mallasi,
infin.	mârrašid,	bafčasid,	mallasid,
Allat.	mârrašidi,	bafčasidi,	mallasidi,
Factiv.	mârašen,	bavčasen,	malesen,
Locat.	mârrašin,	bafčasin,	mallasin,
Comit.	mârraši-guim,	bafčasi-guim,	mallasi-guim,
Carit.	mârraši-taga.	bafčasi-taga.	mallasi-taga.

Paa samme Maade böjes:

en Mængde Tostavelsesord, som:

Lađas, Led,	lađđas,	lađđasi,	lađđasin.
Rumaš, Legeme,	rubmaš,	rubmaši,	rubmašin.
Vanas, Baad,	vadnas,	vadnasi,	vadnasin.
Vuoras, en Ældste,	vuorras,	vuorrasi,	vuorrasin,
Bivtes, Klædebon,	biftas,	biftasi,	biftasin.

Hævoš, Hest,	heppuš,	heppuši,	heppušin.
Vuoskon, Aborre,	vuosskon,	vuosskoni,	vuosskonin.
Cuođam, Boble,	čuođđam,	čuođđami,	čuođđamin.
Jægel, Mose,	jækkal,	jækkali,	jækkalin.
Nager, Sövn,	nakkar,	nakkari,	nakkarin.
C̄egar, Renspor,	čekkar,	čekkari,	čekkarin.
Gæres, Slede,	gærres,	gærresi,	gærresin.
Ganjal, Taare,	gadnjal,	gadnjali,	gadnjalin.
Duodar, Fjeld,	duoddar,	duoddari,	duoddarin. o. m. fl.

§. 37.

2.

Ord i hvilke Kjende-Konsonanterne blive uforandrede: Bakkom, Bud; ussteb, Ven; varres, Handyr.

Singularis.

Nom.	Bakkom,	Ussteb,	Varres,
Gen.	bakkom,	ussteb,	varras,
Infin.	bakkom,	ussteb,	varras,
Allat.	bakkomi,	usstebi,	varrasi,
Factiv.	bakkomen,	ussteben,	varresen,
Locat.	bakkomest,	usstebest,	varrasist,
Comit.	bakkomin,	usstebin,	varrasin,
Carit.	bakkom-taga;	ussteb-taga;	varras-taga;

Pluralis.

Nom.	bakkomak,	usstebak,	varrasak,
Gen.	bakkomi,	usstebi,	varrasi,
Infin.	bakkomid.	usstebid,	varrasid,
Allat.	bakkomidi,	usstebidi,	varrasidi,
Factiv.	bakkomen,	ussteben,	varresen,
Locat.	bakkomin,	usstebin,	varrasin,
Comit.	bakkomi-guim,	usstebi-guim,	varrasi-guim,
Carit.	bakkomi-taga.	usstebi-taga.	varrasi-taga.

Paa samme Maade böjes en Mængde To- og Flerstavelsord, som:

Iđđed, Morgen,	iđđed,	iđđedi,	iđđedin,
Ækked, Aften,	ækked,	ækkedi,	ækkedin.

Goc̄c̄us, Befaling,	**goc̄c̄us,**	**goc̄c̄usi,**	**goc̄c̄usin.**
Rokkus, Bön,	**rokkus,**	**rokkusi,**	**rokkusin.**
Råkkadallam, Bön,	**-dallam,**	**-dallami,**	**-dallamin.**
Adnom, Bön,	**adnom,**	**adnomi,**	**adnomin.**
Ædnam, Iord,	**ædnam,**	**ædnami,**	**ædnamin.**
Vuonjas̄, And,	**vuonjas̄,**	**vuonjas̄i,**	**vuonjas̄in.**
Njoammel, Hare,	**-mel,**	**-meli,**	**-melin.**
C̄oasskem, Kulde,	**-skem,**	**-skemi,**	**-skemin, o. m. fl.**

§. 38.

Diminutiver af To- og Firestavelser, samt en Del Ord af To- og Trestavelser paa -s̄ böjes som

Veljas̄, en lille Broder; gæđas̄, Tinding;

Singularis.

Nom.	**Veljas̄,**	**Gæđas̄,**
Gen.	**veljas̄,**	**gæđas̄,**
Infin.	**veljas̄,**	**gæđas̄,**
Allat.	**veljac̄i,**	**gæđac̄i,**
Factiv.	**veljac̄en,**	**gæđac̄en,**
Locat.	**veljac̄ist,**	**gæđac̄ist,**
Comit.	**veljac̄in,**	**gæđac̄in,**
Carit.	**veljas̄-taga;**	**gæđas̄-taga;**

Pluralis.

Nom.	**veljac̄ak,**	**gæđac̄ak,**
Gen.	**veljac̄i,**	**gæđac̄i,**
Infin.	**veljac̄id,**	**gæđac̄id,**
Allat.	**veljac̄idi,**	**gæđac̄idi,**
Factiv.	**veljac̄en,**	**gæđac̄en,**
Locat.	**veljac̄in,**	**gæđac̄in,**
Comit.	**veljac̄i-guim,**	**gæđac̄i-guim,**
Carit.	**veljac̄i-taga.**	**gæđac̄i-taga.**

Paa samme Maade böjes:

Laibas̄, et lidet Bröd,	**laibas̄,**	**laibac̄i,**	**laibac̄in.**
Cicas̄, Spurv,	**cicas̄,**	**cicac̄i,**	**cicac̄in.**
Oabas̄, en liden Söster,	**oabas̄,**	**oabac̄i,**	**oabac̄in.**
Ågotasas̄, et lidet Renbælte,	**-tasas̄,**	**-tasac̄i,**	**tasac̄in.**

Bæivaš, Solen, bæivaš, bæivači, bæivačin, o. m. fl.

§. 39.

Substantiver af flere Stavelser paa -s og paa -š, der oprindeligen og egentligen ere Adjektiver, se om disse 2. Kap. om Adjectiver, §. 55 og 56.

§. 40.

Nogle Ord af denne Deklination synes ved förste Öjekast ikke at henhöre til denne, men til förste Deklination, i det de have bortkastet den sidste Konsonant, og altsaa ende sig paa en Vokal; ved nærmere Undersögelse vil man imidlertid af Genitivet snart overbevise sig om at saadanne Ord virkeligen tilhöre anden Deklination, Genitivet er nemligen stedse lukket, endende sig paa den af Nominativet bortkastede Konsonant. Er det Vokalen a, som Ordet ved Bortkastelsen af Nominativets Slutnings Konsonant kommer til at endes paa, da bliver dette a ligeledes meget ofte bortkastet, hvorved Ordet igjen kommer til at ende sig paa en Konsonant og bliver da regelret; f. Ex. Jurda og jurd for jurdag, Tanke; njuovča og njuovč for njuovčam, Tunge; vuone for vuonam, Svigermoder, o. s. fr.

§. 41.

Jurd, Tanke; Aj, Kilde; njuovč, Tunge.

Singularis.

Nom.	{Jurda, jurd,	{Aja, aj,	{Njuovča, njuovč,
Gen.	jurddag,	agjag,	njuofčam,
Infin.	jurddag,	agjag,	njuofčam,
Allat.	jurddagi,	agjagi,	njuofčami,
Factiv.	jurdagen,	ajagen,	njuovčamen,
Locat.	jurddagist,	agjagist,	njuofčamest,
Comit.	jurddagin,	agjagin,	njuofčamin,
Carit.	jurddag-taga;	agjag-taga;	njuofčam-taga;

Pluralis.

Nom.	jurddagak,	agjagak,	njuofčamak,
Gen.	jurddagi,	agjagi,	njuofčami,
Infin.	jurddagid,	agjagid,	njuofčamid,
Allat.	jurddagidi,	agjagidi,	njuofčamidi,
Factiv.	jurdagen,	ajagen,	njuovčamen,
Locat.	jurddagin,	agjagin,	njuofčamin,

Comit.	jurddagi-guim,	agjagi-guim,	njuofčami-guim,
Carit.	jurddagi-taga.	agjagi-taga.	njuofčami-taga.

Paa samme Maade böjes:

Vuone, Svigermoder, vuodnam, vuodnami, vuodnamin.
Savo, stille löbende Vand i en Elv, savvun, savvuni, savvunin.

Čala, čal,	Skrift, čallag, čallagi, čallagin.
Mada, mad,	Stamme, maddag, maddagi, maddagin.
Lavla, lavl,	Sang, lavllag, lavllagi, lavllagin.
Gama, gam,	Sko, gabmag, gabmagi, gabmagin.
Bæna, bæn,	Hund, bædnag, bædnagi, bædnagin.
Gaska, gask,	Fyrstaal, gasskam, gasskami, gasskamin.
Båvsa, båvs,	Læbe, båfsam, båfsami, båfsamin.
Rava, rav,	Befaling, ravvag, ravvagi, ravvagin.
Čoavda, čoavd,	Nögel, čoavddag, čoavddagi, čoavddagin.
Vuoda, vuod,	Komagbaand, vnoddag, vuoddagi, vuoddagin.
Muota, muot,	Sne, muottag, muottagi, muottagin, o. m. fl.

Andet Kapitel.

Nomen adjectivum.

§. 42.

Et Nomen adjectivum udtrykker en Egenskab, en Beskaffenhed, eller ogsaa en Omstændighed ved en Person eller Ting.

§. 43.

Adjektiverne ere dels enestaaende, dels vedföjede Substantiver, og have de allerfleste af dem en dobbelt Form, eftersom de ere det förste eller det sidste.

§. 44.

Adjektiverne adskille, ligesom Substantiverne, kverken Kjön, genus, eller bestemt og ubestemt Form, Artikkel.

§. 45.

Numerus, Tallet, er ligesom ved Substantiverne, tvende: Singularis, Entallet, og Pluralis, Flertallet. Casus, Forholdsformerne, ere ligeledes de samme som for Substantiverne. Ligesaa er Böiningen, declinatio, og Deklinationernes Antal.

§. 46.

For de höjere Grader have Adjektiverne særegne Endelser eller Former.

§. 47.

Ved Adjektiverne blive saaledes fem Ting at lægge Mærke til:

1) den dobbelte Form; eftersom de nemligen ere enestaaende, eller vedföjede Substantiverne;
2) Numerus, Tallet;
3) Casus, Forholdsformerne;
4) Declinatio, Böiningen;
5) Comparatio, Gradforhöiningen.

§. 48.

Adjektivernes dobbelte Form.

Vist nok synes det at maatte være Adjektivernes egentlige Bestemmelse at vedföjes Substantiverne, og at fölgeligen den vedföjede Form maatte være Hovedformen, og den enestaaende derfor denne underordnet. I det Lappiske synes imidlertid den vedföjede Form at være udsprungen af den enestaaende. I nogle Ord er der rigtignok ingen Forskjel imellem den enestaaende og imellem den vedföjede Form; disse ere imidlertid ikke mange. I Almindelighed synes den vedföiede Form at indeholde en Tillægsendelse til den enestaaende Form, eller og, hvilket dog er sjeldnere, at have berövet den enestaaende Form Slutnings Bogstavet. Ogsaa synes Forhöinings Graderne, i det mindste ved de fleste Adjektiver, umiddelbar at være udsprungne og dannede af den enestaaende Form. Af de af Adjektiverne dannede Substantiver synes ligeledes de fleste at skylde den enestaaende Form deres Dannelse. Paa nogle faa Undtagelser nær, kunne Adjektiverne i den vedföjede Form ikke deklineres, i den enestaaende Form derimod altid. Af disse Aarsager vil derfor Adjektivernes enestaaende Form blive lagt til Grund, og

först blive afhandlet, som den af hvilken den vedföjede Form formentligen er udsprungen.

Adjektiverne i den enestaaende Form.

Förste Grad.

§. 49.

Adjektiverne i den enestaaende Form böjes, deklineres, aldeles som Substantiverne, og deles ligesom disse i to Hovedarter eller Böiningsmaader, Declinationes, eftersom Ordene i Nominativus, Roden, endes paa en Vokal, eller paa en Konsonant.

§. 50.

Hvad som derfor i 1. Kap. om Substantiverne, fra §. 6. til §. 12 inclusive, er anfört i Anledning af Vokalernes, Diphthongernes og Triphthongernes, samt Kjende-Konsonanternes Forandringer og Overgange under Böiningen, gjælder naturligvis ogsaa for Adjektiverne.

Den i 1. Kap. §. 13 givne almindelige Oversigt over Substantivernes Endelser i de forskjellige Forholdsformer i begge Tal, i begge Deklinationer, gjælder ligeledes ogsaa for Adjektiverne.

§. 51.

Förste Deklination

indbefattende de aabne Adjektiver, hvis Genitiv ligeledes stedse er aaben, endende sig paa Nominativets Vokal.

§. 52.

Adjektiverne af denne Deklination, som i Nominativ Singularis endes paa -a, böjes som oabba, Söster; vellja, Broder, o. s. v. (1. Kap. §. 19. 1.); de som endes paa -o og -u, böjes som ællo, Hjord; oavddo, Under, (1. Kap, §. 20.); de Adjektiver, der ende paa -e, böjes som sadne, Ord; hætte, Nöd; duogje, Arbeide, o. s. v. (1. Kap. §. 21.); og de der endes paa -i, böjes som spiri, Dyr, (1. Kap. §. 31.).

De Tostavelses-Adjektiver, som i den enestaaende Form i Nominativ Singularis ere lukkede, og ende sig paa -s, men i vedföjet Form endes paa -a, have en dobbelt Böining, og deklineres baade efter den förste og efter den anden Deklination, se §. 62 og §. 63.

§. 53.

Adjektiver af denne Deklination, som under Böiningen forenkle og forsvage Rodens dobbelte og haarde Kjende-Konsonanter:

Bahha, ond; hægjo, skröbelig; buorre, god; oasetæbme, ulykkelig.

Singularis.

Nom.	Bahha,	Hægjo,	Buorre,	Oasetæbme,
Gen.	baha,	hæjo,	buore,	oasetæme,
Infin.	baha,	hæjo,	buore,	oasetæme,
Allat.	bahhai,	hegjui,	buorrai,	oasetæbmai,
Factiv.	bahhan,	hægjon,	buorren,	oasetæbmen,
Locat.	bahast,	hæjost,	burist,	oasetæmest,
Comit.	bahain,	hæjoin,	burin,	oasetemin,
Carit.	baha-taga,	hæjo-taga,	buore-taga,	oasetæme-taga.

Pluralis.

Nom.	bahak,	hæjok,	buorek,	oasetæmek,
Gen.	bahai,	hæjoi,	buri,	oasetemi,
Infin.	bahaid,	hæjoid,	burid,	oasetemid,
Allat.	bahaidi,	hæjoidi,	buridi,	oasetemidi,
Factiv.	bahhan,	hægjon,	buorren,	oasetæbmen,
Locat.	bahain,	hæjoin,	burin,	oasetemin,
Comit.	bahai-guim,	hæjoi-guim,	buri-guim,	oasetemi-guim,
Carit.	bahai-taga.	hæjoi-taga.	buri-taga.	oasetemi-taga.

Paa samme Maade böjes:

Nuorra, ung, nuora, nuorrai, nuorain.
Jallo, dristig, jalo, jalloi, jaloin.
Ugjo, undselig, ujo, ugjui, ujoin.
Boassto, urigtig, boasto, båsstui, boastoin.
Basse, hellig, base, bassai, basin.
Lågje, sagtmodig, låje, lågjai, lojin.
Čuorbbe, ubehændig, čuorbe, čuorbbai, čurbin.
Vigetæbme, uskyldig, }
Šaddotæbme, ufrugtbar, } -tæme, -tæbmai, temin,
Dårvotæbme, haablös, }

samt alle de nægtende Adjektiver paa -tæbme.

§. 54.

Adjektiver af denne Deklination, som ikke forenkle eller forsvage deres dobbelte og haarde Kjende-Konsonanter, ere de af Verberne dannede Handlersformer paa -o og paa -e, ligeledes alle de af Verberne dannede adjektiviske Afledninger paa -atte. Ligeledes for-

blive Kjende-Konsonanterne uforandrede i de Adjektiver, der ende paa -i. Se iövrigt 1. Kap. §. 29.

Lådno, indlösende,	lådno,	lodnui,	lådnoin.
Doarjjo, understöttende,	doarjjo,	dårjjui,	doarjjoin.
Låkke, læsende,	låkke,	låkkai,	lokkin.
Ravvijægje, paamindende,	-jægje,	-jægjai,	-jegjin.
Arvedægje, forstaaende,	-dægje,	-dægjai,	-degjin.
Arvedatte, forstaaelig,	-datte,	-dattai,	-dattin.
Lågatatte, læselig,	-tatte,	-tattai,	-tattin.
Lassti, lövrig,	lassti,	lassti,	lasstin.
Tiddi, overtroisk,	tiddi,	tiddi,	tiddin, o. m. fl.

§. 55.

Regelrette efter aldagas, Lynild, 1. Kap. §. 26. ere alle Trestavelses afledede Adjektiver paa -as, som:

Armogas, naadig,	-gas,	-gassi,	-gasain.
Audogas, salig,	-gas,	-gassi,	-gasain.
Åskaldas, trofast,	-das,	-dassi,	-dasain.
Oågjebas, tryg,	-bas,	-bassi,	-basain.
Diettalas, vitterlig,	-las,	-lassi,	-lasain, o. m. fl.

§. 56.

Regelrette efter förste Deklination ere ligeledes alle afledede Adjektiver paa -aš og paa -uš, der deklineres som goasskemaš, en liden Örn, (1. Kap. §. 26.) ligesom ved Substantiverne Nominativets Slutnings-Konsonant -š under Böiningen enten forbliver š, eller gaar over til č, saaledes gaar i Adjektiverne Nominativets Slutnings-Konsonant -š under Böiningen regelmæssigen over til ʒ.

Oasalaš, lykkelig; åskolaš, troende;

Singularis.

Nom.	Oasalaš,	Åskolaš,
Gen.	oasalaš, oasalaʒa,	åskolaš, åskolaʒa,
Infin.	oasalaš, oasalaʒa,	åskolaš, åskolaʒa,
Allat.	oasalaʒʒi,	åskolaʒʒi,
Factiv.	oasalaʒʒan*)	åskolaʒʒan,*)
Locat.	oasalaʒast,	åskolaʒast,

*) Side 15 og 16, §. 26. staar i factivus casus goasskemačan, istedet for goasskemaččan; se Fortegnelse over Trykfeil.

Comit.	oasalaǯain,	åskolaǯain,
Carit.	oasalaš-taga,	åskolaš-taga.

Pluralis.

Nom.	oasalaǯak,	åskolaǯak,
Gen.	oasalaǯai,	åskolaǯai,
Infin.	oasalaǯaid,	åskolaǯaid,
Allat.	oasalaǯaidi,	åskolaǯaidi,
Factiv.	oasalaǯǯan,	åskolaǯǯan,
Locat.	oasalaǯain,	åskolaǯain,
Comit.	oasalaǯai-guim,	åskolaǯai-guim,
Carit.	oasalaǯai-taga.	åskolaǯai-taga.

Paa samme Maade böjes

Avkalaš, nyttig, Jabmolaš, dödelig, Vægalaš, mægtig, Vælgolaš, skyldig, Romalaš, romersk, Judalaš, jödisk,	-laš, -laǯǯi, -laǯain.
Risovaš, bestandig,	-vaš, -vaǯǯi, -vaǯain.
Vuolegaš, ydmyg,	-gaš, -gaǯǯi, -gaǯain.
Åftasaš, almindelig,	-saš, -saǯǯi, -saǯain.
Uccekaš, liden,	-kaš, -kaǯǯi, -kaǯain.
Vuluš, underordnet,	-luš, -luǯǯi, -luǯain.
Vuolebuš, underdanig,	-buš, -buǯǯi, -buǯain, o. m. fl.

§. 57.

De Adjektiver, der endes paa Diphthongerne -ai, -oi og ui, böjes ikke gjerne i de forskjellige Forholdsformer, de staa derfor heller ikke gjerne alene, undtagen som Omsagn til Substantiverne.

§. 58.

Ligesom en Mængde Substantiver af förste Deklination have en dobbelt Form, en fuldstændig, endende sig paa -a, og en ufuldstændig eller afkortet, endende sig paa en Konsonant (1. Kap. §. 19. 1. og

§. 23.) saaledes er det samme ogsaa Tilfældet med en Del Adjektiver af förste Deklination, hvilke samtlige böjes som: {vellja, velj,} Broder;

{Gievrra, gievr,} stærk, gievra, gievrrai, gievrain.
{Jalla, jal,} enfoldig, jalla, jallai, jallain.
{Boarkka, boark,} bitter, ond, boark, boarkkai, boarkkain, o. fl.

§. 59.

Anden Deklination

indbefattende de lukkede Adjektiver, hvis Genitiv Singularis ligeledes stedse er lukket, endende sig paa Nominativets Konsonant.

§. 60.

Adjektiver af denne Deklination, som forstærke eller fordoble Kjende-Konsonanterne, böjes som måraš, Sorg; vanas, Baad; males, Maaltid, o, s. v. (1. Kap. §. 36. 1.).

Garas, haard; hanes, gjerrig; butes, ren.

Singularis.

Nom.	Garas,	Hanes,	Butes,
Gen.	garras,	hadnas,	buttas,
Infin.	garras,	hadnas,	buttas,
Allat.	garrasi,	hadnasi,	buttasi,
Factiv.	{garasen, garrasen,}	{hanesen, hadnasen,}	{butesen, buttasen,}
Locat.	garrasist,	hadnasist,	buttasist,
Comit.	garrasin,	hadnasin,	buttasin,
Carit.	garras-taga,	hadnas-taga,	buttas-taga,

Pluralis.

Nom.	garrasak,	hadnasak,	buttasak,
Gen.	garrasi,	hadnasi,	buttasi,
Infin.	garrasid,	hadnasid,	buttasid,
Allat.	garrasidi,	hadnasidi,	buttasidi,
Factiv.	{garasen, garrasen,}	{hanesen, hadnasen,}	{butesen, buttasen,}
Locat.	garrasin,	hadnasin,	buttasin,

Comit.	garrasi-guim,	hadnasi-guim,	buttasi-guim,
Carit.	garrasi-taga.	hadnasi-taga.	buttasi-taga.

Paa samme Maade böjes lignende Tostavelses Adjektiver paa -as og paa -es, som i vedföjet Form beholde disse Endelser; ligeledes alle afledede Adjektiver paa -aggis og -akkis. Hvilke samtlige have en dobbelt casus factivus, den ene dannet af casus nominativus, den anden dannet af casus genetivus.

Hiras, sky,	hirras,	hirrasi,	hirrasin.
Dærvas, sund,	dærvvas,	dærvvasi,	dærvvasin.
Boares, gammel,	boarras,	boarrasi,	boarrasin.
Vades, vanskelig,	vaddas,	vaddasi,	vaddasin.
Divres, kostbar,	divrras,	divrrasi,	divrrasin.
Rakis, kjær,	rakkas,	rakkasi,	rakkasin, o. fl.
Hæppanaggis, blufærdig,	-naggas,	-naggasi,	-naggasin.
Vajaldakkis, glemsom,	-dakkas,	-dakkasi,	-dakkasin, o. fl.

§. 61.

Adjektiver af denne Deklination, som ikke forandre Kjende-Konsonanterne, böjes som bakkom, Bud; ussteb, Ven, o. s. v. (1. Kap. §. 37. 2.).

Vielggad, hvid; doabmer, rask.

Singularis.

Nom.	Vielggad,	Doabmer,
Gen.	vielggad,	doabmer,
Infin.	vielggad,	doabmer,
Allat.	vielggadi,	doabmeri,
Factiv.	vielggaden,	doabmeren,
Locat.	vielggadest,	doabmerest,
Comit.	vielggadin,	doabmerin,
Carit.	vielggad-taga.	doabmer-taga.

Pluralis.

Nom.	vielggadak,	doabmerak,
Gen.	vielggadi,	doabmeri,
Infin.	vielggadid,	doabmerid,

Allat.	vielggadidi,	doabmeridi,
Factiv.	vielggaden,	doabmeren,
Locat.	vielggadin,	doabmerin,
Comit.	vielggadi-guim,	doabmeri-guim,
Carit.	vielggadi-taga.	doabmeri-taga

Paa samme Maade böjes:

Låssad, tung, låssad, låssadi, låssadin.
Gæppad, let, gæppad, gæppadi, gæppadin,
Gavvel, listig, gavvel, gavveli, gavvelin.
Darbaš, nödvendig, darbaš, darbažži, darbažin,
Naggar, paastaaelig, naggar, naggari, naggarin.
Ælljar, fyrig, ælljar, ælljari, ælljarin, o. m. fl.

§. 62.

Adjektiver paa -s, (-as, -os, -es, -is), som, vedföjede Substantiver, ombytte deres enestaaende Forms Endelser med -a, böjes baade efter den förste og efter den anden Deklination, have altsaa en dobbelt Böiningsmaade; Gaaende efter förste böjes de som balges, Sti; diermes, Torden, o. s. v. (1. Kap. §. 34.); gaaende efter den anden Böiningsmaade böjes de som måraš, Sorg; males, Maaltid, o. s. v. (1. Kap. §. 36. 1.); i begge Tilfælde blive Kjende-Konsonanterne fordoblede og forstærkede. Saadanne Adjektiver bestaa i Almindelighed ikkuns af to Stavelser.

§. 63.

Njalgis, söd;

Singularis.

Nom.	Njalgis,	njalgis,
Gen.	njalgga,	njalggas,
Infin.	njalgga,	njalggas,
Allat.	njalggai,	njalggasi,
Factiv.	njalggan,	njalgisen,
Locat.	njalggast,	njalggasist,
Comit.	njalggain,	njalggasin,
Carit.	njalgga-taga,	njalggas-taga,

Pluralis.

Nom.	njalggak,	njalggasak,

Gen.	njalggai,	njalggasi,
Infin.	njalggaid,	njalggasid,
Allat.	njalggaidi,	njalggasidi,
Factiv.	njalggan,	njalgisen,
Locat.	njalggain,	njalggasin,
Comit.	njalggai-guim,	njalggasi-guim,
Carit.	njalggai-taga.	njalggasi-taga.

Paa samme Maade böjes:

Čielgas, klar,	{čielgga, čielggas,	{čielggai, čielggasi,	{čielggain, čielggasin.
Bakas, hed,	{bakka, bakkas,	{bakkai, bakkasi,	{bakkain, bakkasin.
Galmas, kold,	{galbma, galbmas,	{galbmai, galbmasi,	{galbmain, galbmasin.
Nanos, fast,	{nanna, nannos,	{nannai, nannosi,	{nannain, nannosin,
Dimes, blöd,	{dibma, dibmas,	{dibmai, dibmasi,	{dibmain, dibmasin, o. m. fl.

§. 64.

Med nogle Adjektiver af denne Deklination finder samme Tilfælde Sted som med de i 1. Kap. §. 40. omtalte Substantiver, at man nemligen af Nominativet, Roden, kan være i Uvished om til hvilken Böiningsmaade de henhöre; ogsaa her viser Genitivet hen til anden Deklination. Disse Adjektiver böjes i aldeles Overensstemmelse med Substantiverne {Jurda, jurd, Tanke, {Aja, aj, Kilde, o. s. v. §. 41.

{Bača, bač, bitter, baččag, baččagi, baččagin.

{Guoce, guoc, raaden, guoccag, guoccagi, guoccagin, o. fl.

§. 65.

Efter Substantiverne, som Omsagn til disse, bruges Adjektivernes enestaaende Form, og i Almindelighed uforandret, hvad enten Substantiverne staa i Singularis eller i Pluralis. I sidste Tilfælde staa dog stundom ogsaa Adjektiverne ligeledes i Pluralis.

Aigek læk {bahha, bahak, Tiderne ere onde.

Adjektiverne i den vedföjede Form.

Förste Grad.

A. Adjektiver, der ende sig paa en Vokal, eller paa en Diphthong i den enestaaende Form.

§. 66.

Adjektiver paa -a, -o og -e

blive dels uforandrede, dels tilföje de et s, og forenkle og forsvage i dette Tilfælde Kjende-Konsonanterne.

enest.	vedf.
Nuorra,	nuorra manna, ungt Barn.
Bahha,	bahha dappe, ond Skik.
Boassto,	boassto jurd, urigtig Tanke.
Buorre,	buorre ravvijægje, god Paaminder.
jallo,	jalos gåvčča, dristig Björn.
Ugjo,	ujos nieid, undselig Pige.
Lågje,	låjes mattatægje, sagtmodig Lærer.
Hilljc,	hiljes matkke, langsom Reise.
Havsske,	havskes baikke, behageligt Sted, o. m. fl.

Nogle Adjektiver tage -š til sig.

enest.	vedf.
Lakka,	lagaš olbmuk, Naboer.

§. 67.

Samtlige af Verber afledede Adjektiver forblive uforandrede.

enest.	vedf.
Aduo,	aduo olmuš, bedende Menneske.
Årro,	årro davd, vedvarende Sygdom.
Doarjjo,	doarjjo ussteb, understöttende Ven.
Låkke,	låkke manna, læsende Barn.
Jåtte,	jåtte olbmuk, Nomader.
Hoavredægje,	hoavredægje nisson, paastaaeligt Fruentimmer.
Arvedægje,	arvedægje guldalægje, forstandig Tilhörer.
Arvedatte,	arvedatte sardne, forstaaelig Tale.
Lågatatte,	lågatatte boasstovuot, tilregnelig Urigtighed.
Dårvotutte,	dårvotutte jurd, miströstende Tanke.
Rafhetutte,	rafhetutte oamedåvddo, foruroligende Samvittighed.
Oasetutte,	oasetutte sagak, ulykkebringende Efterretninger.

§. 68.

De af Substantiver og Adjektiver afledede nægtende Adjektiver paa -tæbme forandre denne Endelse til -tes.

enest.	vedf.
Dårvotæbme,	dårvotes suddogas, haablöst Menneske.
Ašetæbme,	ašetes ålmaj, saglös Mand.
Oasetæbme,	oasetes ačče, ulykkelig Fader.
Asetæbme,	asetes ædnam, tynd Jord.

§. 69.

De af Substantiverne afledede nægtende Adjektiver paa -ætta, samt de af Verberne afledede nægtende Adjektiver paa -kætta forandre disse Endelser til -ættes og -kættes.

enest.	vedf.
Daverætta,	daverættes olmuš, et Menneske uden Formue.
Duodarætta,	duodarættes ædnam, et Land uden vildt Fjeld.
Mavsakætta,	mavsakættes vaivve, ubetalt Umage.
Lågakætta,	lågakættes girje, ulæst Bog.
Čierokætta,	čierokættes ærranæbme, ubegrædt Skilsmisse.

§. 70.

De Adjektiver, der ende sig paa Diphthongerne -ai, -oi og -ui kaste -i bort og tage -s istedet; de paa -i tage -s til sig.

enest.	vedf.
Gæđggai,	gæđggas ædnam, stenigt Land.
Guollai,	guollas javrre, fiskerig Indsö.
Harddoi,	harddos olmuš, bredskuldret Menneske.
Ælljoi,	ælljos manna, fyrigt Barn.
Bođđui,	bođđus mærra, Sö fuld af Skjær.
Ramppui,	ramppus irgge, stortalende Frier.
Tiddi,	tiddis bakken, overtroisk Hedning.
Lassti,	lasstis muorra, lövrigt Træ.

B. Adjektiver, der ende sig paa en Konsonant i den enestaaende Form.

§. 71.

Adjektiver paa -g.

Disse ende i Almindelighed paa -ag, og tage dels Endelsen -es og -is til sig, dels kaste de Bogstavet g bort og ende da paa -a.

enest.	vedf.
Muddag,	muddages vaʒʒem bæsk, en passe Pels til at gaa med.
Allag,	alla varre, höit Fjeld.
Gassag,	gassa muota, tyk Sne.
Gåvddag,	gåvdda miekke, bredt Sværd.

§. 72.

Adjektiver paa -k

blive dels uforandrede, dels tage de -es til sig.

enest.	vedf.
Alek,	alek ivdne, blaa Farve.
Buok,	buok jeđđitus, al Tröst.
Barok,	barokes gumppe, hurtiglöbende Ulv.
Ervok,	ervokes nieid, munter Pige.
Vælek,	vælekes bargge, stærk Arbeider.

§. 73.

Adjektiver paa -d.

Disse ende i Almindelighed paa -ad, og tage dels -es til sig, dels forandre de Endelsen -ad til -is.

enest,	vedf.	
Vuobmad,	vuobmades / vubmis	ladde, bredt Klæde.
Gæppad,	gæppades / geppis	noađđe, let Byrde.
Låssad,	lossis noađđe, tung Byrde.	
Čuovggad,	čuvggis bæivve, lys Dag.	
Sævdnjad,	sevdnjis igja, mörk Nat.	
Vuoiggad,	vuiggis arvalussa, ærligt Raad.	
Roakkad,	råkkis oamedåvddo, frimodig Samvittighed.	

§. 74.

Adjektiver paa -l og -r.

Disse tage Endelsen -is til sig.

enest.	vedf.
Gavvel,	gavvelis rievan, listig Ræv.
Bivval,	bivvalis dalkke, mildt Veir.
Basstel,	basstelis jierbme, skarp Forstand.
Naggar,	naggaris ised, paastaaelig Husbonde.
Ællšar,	ællšaris luonddo, fyrigt Gemyt.
Doabmer,	doabmeris bargge, rask Arbeider.
Anger,	angeris æmed, nidkjær Husmoder.

§. 75.

Adjektiver paa -s.

Adjektiver paa -as og -es blive dels uforandrede, dels ombytte de disse Endelser med -a, fordoblende og forstærkende Kjende-Konsonanterne.

enest.	vedf.
Njuoras,	njuoras usstebvuot, ömt Venskab.
Diettalas,	diettalas asše, vitterlig Sag.
Åskaldas,	åskaldas rakisvuot, trofast Kjærlighed.
Butes,	butes giet, ren Haand.
Boares,	boares bardne, gammel Ungkarl.
Åđas,	åđđa goatte, nyt Telt.
Čielgas,	čielgga oamedåvddo, god Samvittighed.
Galmas,	galbma vaibmo, koldt Hjerte.
Dimes,	dibma muota, blöd Sne.
Čabes,	čabba guofsakas, smukt Nordlys.

§. 76.

Nogle paa -es kaste blot bort s og beholde e, og fordoble og forstærke Kjende-Konsonanterne.

enest.	vedf.
Oames,	oabme bivtas, gammelt Klædestykke,
Gåikes,	gåikke ædnam, tört Land.

§. 77.

Adjektiver paa -os blive i Almindelighed uforandrede.

enest.	vedf.
Čiegos,	čiegos jurd, skjult Tanke.
Almos,	almos dakko, aabenbar Handling.
Lieggos,	lieggos moarsse, tækkelig Brud.

Nogle paa -os dels beholde denne Endelse, dels ombytte den med -a, samt fordoble og forstærke Kjende-Konsonanterne.

enest.	vedf.
Nanos,	{nannos / nanna} dårvvo, fast Tillid.

§. 78.

Adjektiver paa -is dels beholde denne Endelse, dels ombytte den med -a, i hvilket sidste Tilfælde de tillige forstærke og fordoble Kjende-Konsonanterne.

enest. vedf.
Rakis, rakis doaivvo, kjært Haab.
Veris, veris olmuš, fremmed Menneske.
Njalgis, njalgga jeđđitus, söd Tröst.

§. 79.

De af Verberne afledede Adjektiver paa -aggis og -akkis blive uforandrede.

enest. vedf.
Vajaldakkis, vajaldakkis mattajægje, glemsom Lærling.
Buoccadakkis, buoccadakkis nieid, sygelig Datter.
Hæppanaggis, hæppanaggis moarsse, blufærdig Brud.

§. 80.

Adjektiver paa -š.

Afledede Adjektiver paa -aš forblive uforandrede.

enest. vedf.
Gittovaš, gittovaš luonddo, taknemmeligt Gemyt.
Duttavaš, duttavaš vaibmo, nöisomt Hjerte.
Duođalaš, duođalaš duođaštægje, sanddru Vidne.
Vuolasaš, vuolasaš vellja, yngre Broder.
Doaimalaš, doaimalaš gæčče, flink Hyrde.

Nogle paa -aš ombytte denne Endelse med -as og -is, som:

enest. vedf.
Oånekaš, oånekas gask, kort Stykke.
Vuollegaš, vuollegis muorra, lavt Træ.

§. 81.

Adjektiver paa -uš forblive uforandrede.

enest. vedf.
Vulluš, vulluš dille, underordnet Stilling.

§. 82.

Adjektiver paa -iš blive dels uforandrede, dels tilföje de -es.

enest. vedf.
Čalmiš, čalmiš bagjeålmaj, skarpsynet Fjeldmand.
Morriš, morrišes baimetægje, aarvaagen Hyrde.

§. 83.

Adjektiver paa -c

tilföje sædvanligen -es.

enest. vedf.
Harec, hareces guoibme, rask Kammerat.

§. 84.

Enstavelses-Adjektiver tage gjerne -as til.

enest.	vedf.
Gievr,	gievras gietta, stærk Haand.
Jal.	jallas manna, enfoldigt Barn.
Boark,	boarkas nisson, ond Kvinde.

Adjektivet duot bliver uforandret.

enest.	vedf.
Duot,	duot rakisvuot, sand Kjærlighed.

§. 85.

Sammensatte nægtende Adjektiver paa -mættom bortkaste det sidste -m og tage -s istedetfor; begge Former bruges dog ogsaa meget ofte.

enest.	vedf.
Dieđemættom,	dieđemættos manak, uvidende Börn.
Oaidnemættom,	oaidnemættos Ibmel, usynlig Gud.
Vægjemættom,	vægjemættos dakko, umulig Gjerning.
Åskaldasmættom,	åskaldasmættom ussteb, trolös Ven.

§. 86.

Samtlige Adjektiver, der, vedföjede Substantiver, endes paa en Konsonant, forblive under Substantivernes Böining uböielige eller uforanderlige i alle Former og i begge Tal.

§. 87.

Åskaldas guoibme, trofast Ledsager.

Singularis.

Nom.	Åskaldas guoibme,
Gen.	åskaldas guoime,
Inf.	åskaldas guoime,
Allat.	åskaldas guoibmai,
Factiv	åskaldas guoibmen.
Locat.	åskaldas guoimest,
Comit.	åskaldas guimin,
Carit.	åskaldas guoimetaga.

Pluralis.

Nom.	åskaldas guoimek,
Gen.	åskaldas guimi,
Inf.	åskaldas guimid,

Allat.	åskaldas	guimidi,
Factiv.	åskaldas	guoibmen,
Locat.	åskaldas	guimin,
Comit.	åskaldas	guimi-guim,
Carit.	åskaldas	guimi-taga.

§. 88.

De Adjektiver, der, vedföiede Substantiver, endes paa en Vokal, ere derimod under Substantivernes Böining ikke aldeles uböjelige eller uforanderlige, i det at de fleste af disse Adjektiver böjes i en eller anden Forholdsform. Disse Forholdsformer ere: i Singularis: casus comitativus; i Pluralis: casus genetivus, comitativus og caritivus.

§. 89.

Buorre miella, god Hu; bahha arvalussa, ondt Raad.

Singularis.

Nom.	Buorre miella,	Bahha arvalussa,
Gen.	buorre miela,	bahha arvalusa,
Infin.	buorre miela,	bahha arvalusa,
Allat.	buorre milli,	bahha arvalussi,
Factiv	buorre miellan,	bahha arvalussan,
Locat.	buorre mielast,	bahha arvalusast,
Comit.	burin mielain,	bahain arvalusain,
Carit.	buorre miela-taga.	bahha arvalusa-taga.

Pluralis.

Nom.	buorre mielak,	bahha arvalusak,
Gen.	{buorre / buri} mielai,	{bahha / bahai} arvalusai,
Infin.	buorre mielaid,	bahha arvalusaid,
Allat.	buorre mielaidi,	bahha arvalusaidi,
Factiv	buorre miellan,	bahha arvalussan,
Locat.	burin mielain,	bahain arvalusain,
Comit.	{buorre - / buri} mielai-guim,	{bahha / bahai} arvalusai-guim,

Carit.	{buorre / buri}	mielai-taga.	{bahha / bahai}	arvalusai-taga.

Adjektivernes Sammenlignings Grader.

§. 90.

Adjektiverne udtrykke Egenskaber ved Personer eller Ting. Disse Egenskaber kunne findes i en höjere Grad hos en Person eller Ting, end hos en anden, og hos en tredie endog i den höjeste Grad. Adjektiverne maa derfor kunne lade sig saaledes forandre, at de ere i Stand til at udtrykke disse forskjellige Grader. Denne Forandring hedder comparatio, Sammenligning, og deraf gives tre forskjellige gradus, Grader, som kaldes: Positivus, Comparativus og Superlativus.

§. 91.

Positivus tilkjendegiver Egenskaben ligefrem, og siger blot, hvordan en Person eller Ting er, uden at sammenligne den med nogen anden.

Comparativus sammenligner en Persons eller Tings Egenskab med samme Egenskab hos en eller flere andre Personer eller Ting, og siger at den findes hos den ene i höjere Grad end hos den anden eller de andre.

Superlativus sammenligner en Persons eller Tings Egenskab med samme Egenskab hos alle andre, og siger at den hos den förste findes i höjeste Grad.

§. 92.

Disse forskjellige Sammenlignings Grader udtrykkes og tilkjendegives derved at Adjektivet modtager adskillige Forandringer, Tilsætninger, i Enden.

Positivus falder naturligvis af sig selv, thi den er Adjektivet selv, uforandret; om nogen Gradforhöining kan der saaledes ikke være Talen uden for begge de tvende sidstnævnte, nemligen Comparativus og Superlativus.

Gradforhöiningen.

§. 93.

Den höjere Grad, gradus comparativus, endes dels paa Bogstavet -b, dels paa Stavelsen -bo eller -bu; hvor Tonefaldet fordrer

det, fordobles Bogstavet b, Comparativets Endelse bliver da enten -bbo og -bbu, eller -abbo og -ebbu.

Den höjeste Grad, gradus superlativus, endes dels paa Stavelsen -mus, og dels paa -amus, eller -emus; hvor Tonefaldet fordrer det fordobles Superlativ-Bogstavet m. Superlativ-Endelsen bliver da -ammus eller -emmus. Tonefaldet kan stundom fordre i Comparativus et dobbelt b, og desuagtet i Superlativus ikkuns et enkelt m. I nogle Ord er Superlativ-Endelsen ogsaa -muš.

De höjere Grader kunne ogsaa tilkjendegives ved at sætte foran Positiv Ord, som: æmbo, mere, ænemusat, mest, o. s. v.

§. 94.

For Gradernes, Comparativ- og Superlativ-Endelsernes Dannelse, og for disses Forbindelse med Positivus, Roden, ere adskillige Regler at iagttage.

A. Adjektiver, som ende sig paa en Vokal i enestaaende Form.

§. 95.

Adjektiverne paa -a, -o og -e

föje -b, og -mus til deres ene staaende Form, og forenkle og forsvage Kjende-Konsonanterne.

Posit. enest.	vedf.	Comp.		Superl.	
Nuorra, ung.	nuorra,	nuo-ra		nuo-ra	
Bahha, ond.	bahha,	ba-ha		ba-ha	
Boassto, urigtig.	boassto,	boa-sto		boa-sto	
Buorre, god.	buorre,	buo-re		buo-re	
Lakka, nær.	lagaš,	la-ga	b;	la-ga	mus.
Jallo, dristig,	jalos,	ja-lo		ja-lo	
Ugjo, undselig.	ujos,	u-jo		u-jo	
Lågje, sagtmodig.	låjes,	lå-je		lå-je	
Havsske, behagelig.	havskes,	hav-ske		hav-ske	

Adjektivet ucca, i vedföjet Form ligeledes ucca, har i Compar. ucceb, og i Superl. uccemus.

§. 96.

Sammensatte nægtende Adjektiver paa -ætta og -kætta, samt de afledede Adjektiver paa -ægje, -atte og -utte

danne Gradforhöiningen ved at föie -b og -mus til deres enestaaende Form; de haarde og fordobledeKjende-Konsonanter forblive uforandrede.

Posit. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Daverætta, uformuende.	daverættes,	daveræt-ta		daverætta-	
Lågakætta, ulæst.	lågakættes,	lågakæt-ta		lågakætta-	
Čierokætta, ubegrædt.	čierokættes,	čierokæt-ta		čierokætta-	
Arvedægje, forstandig.	arvedægje,	arvedæ-gje		arvedægje-	
Arvedatte, forstaaelig.	arvedatte,	arvedat-te	b;	arvedatte-	mus.
Jaketægje, trolig.	jaketægje,	jaketæ-gje		jaketægje-	
Jaketatte, troværdig.	jaketatte,	jaketat-te		jaketatte-	
Dårvotutte, miströstende.	dårvotutte,	dårvotut-te		dårvotutte-	
Oasetutte, ulykkebringende.	oasetutte,	oasetut-te		oasetutte-	

§. 97.

De sammensatte nægtende Adjektiver paa -tæbme i enestaaende Form, og paa -tes i den vedföjede,

danne, som det synes, af sidstnævnte deres Gradforhöininger, bortkastende Ende-Konsonanten -s tilföje de Endelserne -bbu og -mmus.

Positiv. enest.	vedf.	Comp.		Superl.	
Dårvotæbme, haablös.	dårvotes,	dårvo-te	bbu;	dårvo-te	mmus.
Ašetæbme, saglös.	ašetes,	aše-te		aše-te	

Positiv. enest.	vedf.	Comp.		Superl.	
Oasetæbme, ulykkelig.	oasetes,	oase-te	bbu;	oase-te	mmus.
Asetæbme, tynd.	asetes,	ase-te	bbu;	ase-te	mmus.

§. 98.

Adjektiver paa -i
tilföje -b og -mus til deres enestaaende Form.

Positiv. enest.	vedf.	Comp.		Superl.	
Lassti, lövrig.	lasstis,	las-sti	b;	lassti-	mus.
Tiddi, overtroisk,	tiddis,	tid-di	b;	tiddi-	mus.
suvvi, tilböjelig til at ryge.	suvvis,	suv-vi	b;	suvvi-	mus.

§. 99.

Adjektiver, der ende sig paa Diphthongerne -ai, -oi og -ui i den enestaaende Form, og paa -as, -os og -us i den vedföjede Form, kunne af begge Former danne deres Gradforhöininger; i begge Tilfælde bortkastes sidste Bogstav, i og s, og tilföjes derefter Comparativ-Bogstavet -b, og Superlativ-Stavelsen -mus.

Positiv. enest.	vedf.	Comp.		Superl.	
Assai, tyk.	assas,	as-sa	b;	assa-	mus.
Gæđggai, stenig.	gæđggas,	gæđg-ga	b;	gæđgga-	mus.
Harddoi, bredskuldret.	harddos,	hard-do	b;	harddo-	mus.
Ælljoi, fyrig.	ælljos,	æl-ljo	b;	ælljo-	mus.
Bođđui, fuld af Skjær.	bođđus,	bođ-đu	b;	bođđu-	mus.
Ramppui, stortalende.	ramppus,	ramp-pu	b;	ramppu-	mus.

§. 100.

B. Adjektiver, der ende sig paa en Konsonant i den enestaaende Form.

Adjektiver paa -g.

Adjektiver, der endes paa -ag i den enestaaende og paa -a i den vedföiede Form, bortkaste Endelsen -ag i den enestaaende Form, og tilföje derefter Comparativ- og Superlativ-Stavelserne -eb og -emus, samt forenkle og forsvage Kjende-Konsonanterne.

Positiv. enest.	vedf.	Comp.		Superl.	
Allag, höi.	alla,	a-l	eb;	a-l	emus.
Gassag, tyk.	gassa,	ga-s		ga-s	
Gåvddag, bred.	gåvdda,	gåv-d		gåv-d	

At det er af den enestaaende og ikke af den vedföiede Form at Adjektiverne paa -ag danne Gradforhöiningen viser efterfölgende §.

§. 101.

Adjektiver, der ende paa -ag i den enestaaende Form, og som i den vedföjede Form tilföje Endelsen -is, danne Gradforhöiningen ved til den enestaaende Form at tilföje Comparativ-Stavelserne -abbo og Superlativ-Stavelserne -ammus.

Posit. enest.	vedf.	Comp.	Superl.
Muddag, maadeholden.	muddages,	muddagabbo,	muddagammus.

§. 102.

Adjektiver paa -k.

Samtlige Adjektiver paa -k tilföje deres enestaaende Form Comparativ- og Superlativ-Stavelserne -abbo og -ammus.

Posit. enest.	vedf.	Comp.		Superl.	
Alek, blaa.	alek,	ale-k	abbo;	ale-k	ammus.
Barok, hurtig.	barokes,	baro-k		baro-k	

Posit.		Comp.		Superl.	
enest.	vedf.				
Ervok, munter.	ervokes,	ervo-k	abbo;	ervo-k	ammus.
Vælek, stærk,	vælekes,	væle-k		væle-k	

§. 103.

Adjektiver paa -d.

Adjektiver paa -ad i den enestaaende Form tilföje denne i Almindelighed Comparativ-Stavelserne -abbo -eller ebbu, og Superlativ-Stavelserne -amus.

Positiv.		Compar.		Superl.	
enest.	vedf.				
Vuobmad, bred.	vubmis, vuobmades,	vuobma-d	abbo, ebbu;	vuobma-d	amus.
Vuokkad, haarrig.	vukkis,	vuokka-d		vuokka-d	
Vuoiggad, ærlig.	vuiggis,	vuoigga-d		vuoigga-d	
Roakkad, frimodig.	råkkis,	roakka-d		roakka-d	
Sævdnjad, mörk.	sevdnjis,	sævdnja-d		sævdnja-d	
Čuovgad, lys.	čuvggis,	čuovga-d		čuovga-d	

§. 104.

Nogle Adjektiver paa -ad have en dobbelt Gradforhöining, den ene dannet af den enestaaende Form, som i ovenstaaende §.; den anden dannet af den vedföjede Form, ved at forandre Endelsen -is til -as, og dertil at föje Comparativ- og Superlativ-Stavelserne -abbo og -amus.

Positiv.		Comp.		Superl.	
enest.	vedf.				
Gæppad, let.	geppis, gæppades,	gæppa-d gæppa-s	abbo;	gæppa-d gæppa-s	amus.
Låssad. tung.	lossis,	låssa-d		låssa-d	

Den vedföjede Form af låssad forenkler Kjende-Konsonanterne i de höjere Grader:

lossis, låseb, låsemus.

§. 105.

Adjektiver paa -l og -r

danne deres Forhöinings Grader af den enestaaende Form ved Tilföjelsen af Comparativ- og Superlativ-Stavelserne -abbo eller -ebbu og -amus.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Muittel, begavet med god Hukommelse.	muittelis,	muitte-l	abbo, ebbu;	muitte-l	amus.
Bivval, mild.	bivvalis,	bivva-l		bivva-l	
Basstel, skarp.	basstelis,	basste-l		basste-l	
Naggar, paastaaelig.	naggaris,	nagga-r		nagga-r	
Ælššar, fyrig.	ælššaris,	ælšša-r		ælšša-r	
Anger, nidkjær.	angeris,	ange-r		ange-r	
Doabmer, rask.	doabmeris,	doabme-r		doabme-r	

§. 106.

Adjektiver paa -s.

Tostavelses Adjektiver paa -as og -os

danne deres Forhöinings Grader af deres enestaaende Form, paa samme Maade som Adjektiverne paa -l og -r, ikkuns at de forstærke og fordoble Kjende-Konsonanterne.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Vavas, underlig.	vavas,	vavva-s	abbo, ebbu;	vavva-s	amus.
Njuoras, öm.	njuoras,	njuorra-s		njuorra-s	
Åđas, ny.	åđđa,	åđđa-s		åđđa-s	

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Galmas, kold.	galbma,	galbma-s		galbma-s	
Čielgas, klar.	čielgga,	čielgga-s		čielgga-s	
Čielgos, ædru.	čielgos,	čielggo-s		čielggo-s	
Nanos, fast.	nannos, nanna,	nanno-s	abbo, ebbu;	nanno-s	amus.
Lieggos, tækkelig.	lieggos,	lieggo-s		lieggo-s	
Čiegos, skjult.	čiegos,	čiekko-s		čiekko-s	
Vuogas, bekvem.	vuogas,	vuokka-s		vuokka-s	

§. 107.

Flerstavelses Adjektiver paa -as
danne deres Forhöinings Grader ved at tilföje Stavelserne -ab og -amus, forstærkende og fordoblende Kjende-Konsonanterne.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Arbmogas, naadig.	arbmogas,	arbmogas-s		arbmogas-s	
Valljogas, overflödig.	valljogas,	valljogas-s		valljogas-s	
Audogas, salig.	audogas,	audogas-s		audogas-s	
Oågjebas, tryg.	oågjebas,	oågjebas-s	ab;	oågjebas-s	amus.
Diettalas, vitterlig.	diettalas,	diettalas-s		diettalas-s	
Vaimoskas, behjertet.	vaimoskas,	vaimoskas-s		vaimoskas-s	
Smittaskas, kjendelig.	smittaskas,	smittaskas-s		smittaskas-s	

§. 108.

Nogle Adjektiver paa -las

danne deres Forhöinings Grader ved först at bortkaste Slutningsbogstavet -s, og derefter at tilföje Comparativ- og Superlativ-Stavelserne -bbo og -mus.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Doarrolas, krigersk.	doarrolas,	doarro-la	bbo;	doarro-la	mus.
Čierrolas, tilböielig til at græde.	čierrolas,	čierro-la		čierro-la	

§. 109.

Adjektiver paa -es og -is

danne deres Forhöinings Grader, ved at forandre Endelserne -es og -is til -as, og derefter at tilföje Comparativ- og Superlativ-Stavelserne -abbo og -amus, forstærkende og fordoblende tillige Kjende-Konsonanterne. Saadanne Adjektiver bestaa i Almindelighed af to Stavelser.

Positiv. enest.	vedf,	Compar.		Superl.	
Gåikes, tör.	gåikke,	gåikka-s	abbo;	gåikka-s	amus.
Oames, gammel.	oabme,	oabma-s		oabma-s	
Butes, ren.	butes,	butta-s		buttas-s	
Hanes, gjerrig.	hanes,	hadna-s		hadna-s	
Hiđes, langsom,	hiđes,	hiđđa-s		hiđđa-s	
Boares, gammel.	boares,	boarra-s		boarra-s	
Dimes, blöd.	dibma,	dibma-s		dibma-s	
Čabes, skjön.	čabba,	čabba-s		čabba-s	

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Rakis, kjær.	rakis,	rakka-s	abbo;	rakka-s	amus.
Njalgis, söd.	njalgga,	njalgga-s		njalgga-s	

Hertil hörer det sammensatte Adjektiv vanhurskes, retfærdig, i vedföjet Form ligeledes vanhurskes, i Compar. vanhursskasabbo, i Superl. vanhursskasamus.

Nogle af disse Adjektiver danne deres Comparativus og Superlativus ogsaa af den vedföjede Form, og have saaledes en dobbelt Gradforhöining.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Čabes,	čabba,	čab-ba-	b;	čabba-	mus.
Njalges,	njalgga,	njalg-ga		njalgga-	
Stuores, stor.	stuorra,	stuor-ra		stuorra-	

Adjektivet stuores danner Forhöinings Graderne ikkuns af den vedföjede Form.

§. 110.

Afledede Adjektiver paa -aggis og -akkis

danne deres Forhöinings Grader i aldeles Overensstemmelse med § 109.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Hæppanaggis, blufærdig.	hæppa-naggis,	hæppa-nagga-s	abbo;	hæppa-nagga-s	amus.
Vajaldakkis, glemsom.	vajal-dakkis,	vajal-dakka-s		vajal-dakka-s	

§. 111.

Adjektiver paa -š.

Tostavelses Adjektiver paa -š

tilföje den enestaaende Form Stavelserne -abbo eller ebbu og -amus.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Darbaš, nödvendig.	darbaš,	darba-š	abbo, ebbu;	darba-š	amus.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Morriš, aarvaagen.	morrišes,	morri-š	abbo, ebbu;	morri-š	amus.
Čalmiš, skarpsynet.	čalmis,	čalmi-š		čalmi-š	
Vuluš, underordnet.	vuluš,	vulu-š		vulu-š	

§. 112.

Trestavelses Adjektiver paa -vaš

tilföje Endelserne -ab og -amus, og forstærke og fordoble Kjende-Konsonanterne; -š gaar under Gradforhöiningen over til ž.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Gittovaš, taknemmelig.	gittovaš,	gittovaž-ž	ab;	gittovaž-ž	amus.
Duttavaš, tilfreds.	duttavaš,	duttavaž-ž		duttavaž-ž	

§. 113.

Trestavelses Adjektiver paa -gaš, -kaš, -laš, -saš, o. s. v. kaste -š bort, og tilföje Endelserne -bbo og -mus.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Vægalaš, mægtig.	vægalaš,	væga-la	bbo;	væga-la	mus.
Væjolaš, mulig.	væjolaš,	væjo-la		væjo-la	
Oanekaš, kort.	oanekas,	oane-ka		oane-ka	
Duođalaš, sandru.	duođalaš,	duođa-la		duođa-la	
Vuolegaš, lav.	vuolegis,	vuole-ga		vuole-ga	
Vuolasaš, yngre.	vuolasaš,	vuola-sa		vuola-sa	
Doaimalaš, flink.	doaimalaš,	doaima-la		doaima-la	

§. 114.
Adjektiver paa -c.

De faa Adjektiver, der endes paa -c, tilföje den enestaaende Form Stavelserne -abbo og -amus.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.	Superl.
Harec, rask.	hareces,	harecabbo;	harecamus,

§. 115.
Sammensatte nægtende Adjektiver paa -mættom

danne af den vedföjede Form deres Gradforhöininger ved at tilföje Stavelserne -abbo eller -ebbu og -amus.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Diettemættom, uvidende.	diette-mættos,	diette-mætto-s	abbo;	diette-mætto-s	amus.
Arvedmættom, ubegribelig.	arved-mættos,	arved-mætto-s		arved-mætto-s	
Guoratallamættom, usporlig.	guoratal-lamættos,	guoratal-lamætto-s		guoratal-lamætto-s	
Gittomættom, utaknemmelig.	gitto-mættos,	gitto-mætto-s		gitto-mætto-s	

§. 116.
Enstavelses Adjektiver

tilföje deres enestaaende Form Endelserne -ab eller -abbo og -amus, og forsvage og forenkle Kjende-Konsonanterne, undtagen Ordet jal, som under Gradforhöiningen fordobler Kjende-Konsonanterne.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Gievr, stærk.	gievras,	giev-r	ab;	giev-r	amus.
Boark, bitter.	boarkas,	boar-k		boar-k	
Duot, sand.	duot,	duo-đ		duo-đ	
Jal, enfoldig.	jallas,	jal-l		jal-l	

§. 117.

De i § 64 omtalte Adjektiver sætte Bogstavet g foran Grad-forhöinings Stavelserne -abbo og -amus, samt forstærke og fordoble Kjende-Konsonanterne.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Bač, bitter.	baččes,	bačča-g	abbo;	bačča-g	amus.
Guoc, raaden.	guocce,	guocca-g		guocca-g	

§. 118.

Efterstaaende have Endelsen -muš i Superlativus.

Disse Adjektiver ere i Roden, Positivus, dels uegentlige Adjektiver, dels ufuldstændige, forsaavidt de nemligen ikke kunne böjes i alle de nævnte otte Forholdsformer, hvilket de derimod kunne i begge Forhöinings Graderne.

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Åuda, som er foran.	åuda,	åu-de	b;	åu-de	muš.
Maŋa, som er efter.	maŋa,	ma-ŋe		ma-ŋe	
Bagje, som er oventil.	bagje,	ba-je		ba-je	
Vuole, som er nedentil.	vuolle,	vuo-le		vuo-le	
Dabe, her.	dabe,	da-be		da-be	
Duobbe, der.	duobbe,	duo-be		duo-be	
Dåbbe, hisset.	dåbbe,	dåb-be		dåb-be	
Davve, nordlig.	davve,	da-ve		da-ve	
Oarjas, sydlig.	oarjas,	oar-ja		oar-ja	
Ålggo, udvendig.	ålggo,	ål-go		ål-go	

Positiv. enest.	vedf.	Compar.		Superl.	
Sisske,	sisske,	si-ske	b;	si-ske	muš.
indvendig.					
Lakka,	lagaš,	la-ga		laga-	
nær.					
Gask,	gask,	ga-ska		gaska-	
som er mellem.					
Vuostas,	vuostas,			vuoste-	
först, samt nogle flere.					

Vuostas bruges ikke gjerne i gradus comparativus, da hertil stedse benyttes Comparativet af åuda.

§. 119.

Gradus comparativus modtager et Diminutiv-Tillæg, -š eller -uš; det förste tilföjes alle de Ord af denne Grad, der endes paa -bo eller -bu, i de Ord, som endes paa -bo gaar Vokalen o over til u; det andet Tillæg, -uš tilföjes dem, der ende sig paa -b.

Roakkadabbo,	roakkadabbuš, lidt, noget mere frimodig.
Čielggasabbo,	čielggasabbuš, lidt, noget klarere.
Dårvotebbu,	dårvotebbuš, lidt, noget mere haablös.
Oasetebbu,	oasetebbuš, lidt, noget ulykkeligere.
Buoreb,	buorebuš, lidt, noget bedre.
Ælljob,	ælljobuš, lidt, noget fyrigere.

§. 120.

Gradus comparativus.

Adjektiverne af denne Grad, kunne naturligvis, ligesom Roden, Positivus, baade være enestaaende eller ogsaa tilföjede Substantiver. Ogsaa i denne Forhöinings Grad er den vedföjede Form dannet af den enestaaende ved en Tillægs Endelse, i alle de Ord nemligen, i hvilke disse tvende Former adskille sig ved forskjellige Endelser; de allerfleste gjöre dog ingen Forskjel paa den enestaaende og paa den vedföjede Form. Komparativets Kjende-Konsonanter forblive stedse uforandrede.

§. 121.

Efter Substantiverne, som Omsagn til dem, gjælde de samme Regler for denne Forhöinings Grad som for Roden, se § 65.

§. 122.

Adjektiverne af denne Grad, der ende sig paa -b, blive uforandrede, hvad enten de ere enestaaende eller vedföjede Substantiver.

De böjes efter 2den Deklination, som ussteb, 1. Kap. §. 37. 2., ikkuns at de i alle Forholdsformer i begge Tal tilföje Vokalen u, se buoreb, §. 128.

§. 123.

De Adjektiver af denne Grad, som endes paa -bu, tilföje stundom Bogstavet s i vedföjet Form; ligesaa de paa -bo, efter at de först have forandret o til u; oftest tage de dog intet -s til sig. Enestaaende böjes saavel de paa -o, som de paa -u, efter 1ste Deklination, som Substantiver paa -o, 1. Kap. §. 20; ikkuns at Vokalen o gaar over til u i alle Forholdsformer i begge Tal, undtagen i Nom., Gen., Infin. og Carit. Singul., hvor o forbliver uforandret, se čielggasabbo, §. 129.

§. 124.

Adjektiver af denne Grad med den tilföjede Diminutiv-Endelse -š og -uš have ikkuns en Form, da de ingen Forskjel gjöre mellem den enestaaende og mellem den vedföjede Form. De böjes aldeles regelrette efter förste Deklination, som goasskemaš, 1. Kap. §. 25 og §. 26.; se buorebuš, §. 130.

Gradus superlativus.

§. 125.

Adjektiverne af denne Grad bruges ligeledes saavel enestaaende som vedföjede Substantiver, hvilke tvende Former de dog ikke adskille ved særegne Endelser, men forblive bestandigen uforandrede, baade de paa -mus og de paa -muš.

§. 126.

Efter Substantiverne som Omsagn se §. 65.

§. 127.

Adjektiverne af denne Grad böjes aldeles regelrette efter 1ste Deklination; de paa -mus böjes som råkkadus, Bön, o. s. v., 1. Kap. §. 24 og §. 26, se buoremus og čielggasamus, §. 128 og §. 129. De paa -muš som goasskemaš, en liden Örn, o. s. v. 1 Kap. §. 25 og §. 26, se dåbbemuš §. 130.

§. 128.

Buorre, god; buoreb, bedre; buoremus, bedst.

Singularis.

	Positiv.	Compar.	Superl.
Nom.	Buorre,	buoreb,	buoremus,
Gen.	buore,	buoreb,	buoremus,

	Positiv.	Compar.	Superl.
Infin.	buore,	buoreb,	buoremus,
Allat.	buorrai,	buorebui,	buoremussi,
Factiv.	buorren,	buorebun,	buoremussan,
Locat.	burist,	buorebust,	buoremusast,
Comit.	burin,	buorebuin,	buoremusain,
Carit.	buoretaga.	buorebtaga.	buoremustaga.

Pluralis.

Nom.	buorek,	buorebuk,	buoremusak,
Gen.	buri,	buorebui,	buoremusai,
Infin.	burid,	buorebuid,	buoremusaid,
Allat.	buridi,	buorebuidi,	buoremusaidi,
Factiv.	buorren,	buorebun,	buoremussan,
Locat.	burin,	buorebuin,	buoremusain,
Comit.	buriguim,	buorebuiguim,	buoremusaiguim,
Carit.	buritaga.	buorebuitaga.	buoremusaitaga.

§. 129.

Čielgas, klar; čielggasabbo, klarere; čielggasamus, klarest.

Singularis.

Nom.	Čielgas,	čielggasabbo,	čielggasamus,
Gen.	čielggas,	čielggasabbo,	čielggasamus,
Infin.	čielggas,	čielggasabbo,	čielggasamus,
Allat.	čielggasi,	čielggasabbui,	čielggasamussi,
Factiv.	čielgasen,	čielggasabbun,	čielggasamussan,
Locat.	čielggasist,	čielggasabbust,	čielggasamusast,
Comit.	čielggasin,	čielggasabbuin,	čielggasamusain,
Carit.	čielggastaga.	čielggasabbotaga.	čielggasamustaga.

Pluralis.

Nom.	čielggasak,	čielggasabbuk,	čielggasamusak,
Gen.	čielggasi,	čielggasabbui,	čielggasamusai,
Infin.	čielggasid,	čielggasabbuid,	čielggasamusaid,
Allat.	čielggasidi,	čielggasabbuidi,	čielggasamusaidi,
Factiv.	čielgasen,	čielggasabbun,	čielggasamussan,
Locat.	čielggasin,	čielggasabbuin,	čielggasamusain,

	Positiv.	Compar.	Superl.
Comit.	čielggasi-guim,	čielggasabbui-guim,	čielggasamusai-guim,
Carit.	čielggasi-taga.	čielggasabbui-taga.	čielggasamusai-taga.

§. 130.

Buorebuš, lidt, noget bedre; dåbbemuš, længst borte.

Singularis.

Nom.	Buorebuš,	Dåbbemuš,
Gen.	buorebuš,	dåbbemuš,
Infin.	buorebuš,	dåbbemuš,
Allat.	buorebužži,	dåbbemužži,
Factiv.	buorebuššan,	dåbbemuššan,
Locat.	buorebužast,	dåbbemužast,
Comit.	buorebužain,	dåbbemužain,
Carit.	buorebuš-taga.	dåbbemuš-taga.

Pluralis.

Nom.	buorebužak,	dåbbemužak,
Gen.	buorebužai,	dåbbemužai,
Infin.	buorebužaid,	dåbbemužaid,
Allat.	buorebužaidi,	dåbbemužaidi,
Factiv.	buorebuššan,	dåbbemuššan,
Locat.	buorebužain,	dåbbemužain,
Comit.	buorebužai-guim,	dåbbemužai-guim,
Carit.	buorebužai-taga.	dåbbemužai-taga.

Tredie Kapitel.

Pronominer.

§. 131.

Pronominer ere Ord, som bruges istedet for nomina, (pro nomine). Hvem der nemligen vil nævne sig selv, siger ikke sit eget Navn, men mån, jeg. Den som taler til en anden, og ikke vil nævne den Tiltalte ved Navn, siger dån, du. Hvem der vil nævne et Menneske eller en tredie Ting uden Navn, siger sån, han eller hun,

dat, den, det, o. s. v. Paa denne Maade staa alle Pronominer istedet for Nomina.

§. 132.

I Henseende til Formen deles Pronominer i enkelte og sammensatte.

§. 133.

De enkelte ere 30 i Tallet, nemlig: mån, dån, sån, ald, -am, -at, -es, ješ, dat, dåt, duot, dot, daggar, gi, gutte, mi, færra, maggar, ječa, æres, nubbe, (nubbe nubbe); guoibme, (guim guoibmame); muttom, soames, moadde, juoida, juokke, buok, uccan og ædnag, hvilke tvende sidste maaske ogsaa kunne betragtes som Adjektiver.

Da Tallene ogsaa ere regnede med som henhörende til Pronominer saa ere af disse tolv enkelte Pronominer, nemlig: fra 1 til 10 inclusive, samt Tallene 100 og 1000; alle de övrige Tal ere sammensatte.

§. 134.

Af de enkelte dannes de sammensatte Pronominer, dels ved Sammensætning af de enkelte, dels ved Tilföjelsen af en Mængde Stavelser, dictiones encliticæ, af hvilke nogle faa sættes foran, de allerfleste derimod bagefter.

§. 135.

Ved Sammensætning af de enkelte Pronominer ere fölgende ni sammensatte Pronominer fremkomne:

Ječčam, ječčad, ječas; aldsim, aldsid, aldsis; aldam, aldad, aldes.

§. 136.

Ved at föje pron. suf. -am, -at, -es til Ordet ama, og ved en Sammensmeltning af dette pron. suf. med Ordet i, ere efterfölgende sex sammensatte Pronominer dannede: amam, amad, amas; im, ik, i.

§. 137.

Ved Tilföjelsen af Stavelser, satte bagefter de enkelte Pronominer, dannes en Mængde sammensatte.

a. ved Tilföjelsen af de komparativiske Stavelser -abba til gi synes det komparativiske Pronomen guabba at være dannet;

b. ved Tilföjelsen af den superlativiske Endelse -muš til gutte synes det superlativiske Pronomen guttemuš at være dannet;

c. ved Tilföjelsen af Stavelserne -ai, -ag, -gis og -še dannes en Mængde sammensatte Pronominer, da mån, dån, sån, ješ, dat, dåt, duot og dot hver især modtager samtlige disse Stavelser;

d. Stavelsen -ge modtage samtlige Pronominer, undtagen buok og juokke. Denne Stavelse vedhænges i Almindelighed ikke uden i nægtende Mening, og gaar da det nægtende Pronomen im, ik, i, iforvejen, undtagen mige, moftege, mikkege og guttege som ere bekræftende;

e. ved Tilföjelsen af Stavelserne -aka og -anaga til dat, dåt, duot og dot dannes otte sammensatte Pronominer;

f. ved Tilföjelsen af Stavelserne -kkege til mi, og -ege til moft dannes mikkege og moftege;

g. ved Tilföjelsen af Stavelserne -ikkenes ag -ikkenessi til gi, gutte, guabba og mi dannes otte sammensatte Pronominer;

h. ved Tilföjelsen af Bogstavet -g, Stavelserne -ge og -ag til mi og gutte dannes miag, gutteg og guttege;

i. ved at forene Pronomen ješ med ječčam, ječčad, ječas, giag og gutteg dannes igjen fem dobbelt sammensatte Pronominer: ješječčam, ješječčad, ješječas, ješmiag, ješgutteg.

k. Spörgsmaalsordet go, der, som saadant, kan vedhænges ethvertsomhelst Ord, kan da ogsaa tilföjes samtlige Pronominer, hvorved disse paa en vis Maade gjöres til pronomina interrogativa.

Tilföjelsen af samtlige disse Ord, Stavelser, — dictiones inclitícæ — har ingen Indflydelse paa Böiningen, og de kunne tilföjes i alle Forholdsformer og i alle Talformer.

§. 138.

Efterfölgende sytten Pronominer: mån, dån, sån, ald, ješ, aldsim, aldsid, aldsis, aldam, aldad, aldes, im, ik, i, amam, amad, amas ere stedse Substantiver, og kaldes derfor ogsaa pronomina substantiva. Efterfölgende sex derimod: -am, -at, -es; ječčam, ječčad, ječas ere Adjektiver, og kaldes derfor pronomina adjectiva, fordi de, ligesom Adjektiverne, stedse tilhöre et Substantiv, med hvilke de tre förstnævnte, -am, -at -es endog forenes til et Ord, og kaldes disse tre Pronominer derfor ogsaa pronomina suffixa. Disse sytten substantiviske og sex adjektiviske Pronominer ere egentlige og bestandige Pronominer, da de altid staa istedet for et Substantiv, (nomen). Alle de övrige derimod ere ikkuns da Pronominer, naar de ikke ere forenede med noget Substantiv, (nomen), men staa alene; forbundne med Substantiver beskrive de en Egenskab, en eller anden Omstændighed ved disse, ere fölgeligen Adjektiver. Pronomina suffixa, -am, -at, -es kunne aldrig staa alene.

§. 139.

I Henseende til Bemærkelsen inddeles Pronominerne i fölgende syv Klasser:

1. pronomina personalia, de personlige, som ved Verberne angive Personerne; disse ere: mån, dån, sån, ald, aldsim, aldsid, aldsis, aldam, aldad, aldes, im, ik, i, amam, amad, amas;
2. pronomina possessiva, egentlige saadanne, som vise hvem noget tilhörer, har Sproget ikke, dertil betjener Sproget sig 1, af de personlige Pronominer satte i casus genitivus; 2, af pronomina suffixa, som hæftes til Ordet, disse ere: -am, -at, -es; 3, af de sammensatte Pronominer: ječčam, ječčad, ječas;
3. pronomina demonstrativa, bestemmende Pronominer, som vise hen paa en vis Person eller Ting; disse ere: ješ, dat, dåt, duot, dot, daggar, og de af disse sammensatte;
4. pronomina relativa, som vise tilbage paa et foregaaende Substantiv; disse ere: gi, gutte, guabba, guttemuš, mi, maggar, færra, og de af disse sammensatte;
5. pronomina interrogativa, spörgende, som bruges til Spörgsmaal; disse ere de samme som pronomina relativa;
6. pronomina indefinita, som betegne en ubestemt Person eller Ting; disse ere: gige, guttege, mige, moftege, muttom, soames, moadde, og flere;
7. De tællende og ordnende Pronominer, numeralia cardinalia og ordinalia.

§. 140.

Ligesom de lappiske Substantiver og Adjektiver ikke adskille Kjön, saaledes ogsaa de lappiske Pronominer, hvilke ogsaa, paa nogle faa Undtagelser nær, böjes i de samme Forholdsformer som Substantiverne og Adjektiverne.

De i § 138 anförte sytten substantiviske og sex adjektiviske Pronominer adskille, paa ald nær, tre Talformer, Singularis, Dualis og Pluralis; Entallet, Totallet, Tre- og Flertallet. Alle de övrige Pronominer adskille derimod ikkuns de to almindelige Talformer, Singularis og Pluralis.

§. 141.

Ved Pronominer bliver der saaledes, ligesom ved Substantiver, tre Ting at iagttage:

1. Numerus, Tallet;

2. Casus, Forholdsformerne;
3. Declinatio, Böiningen.

De personlige Pronominer.

Mån, dån, sån, ald, aldsim, aldsid, aldsis, aldam, aldad, aldes, im, ik, i, amam, amad, amas.

§. 142.

Mån, jeg; dån, du; sån, han, hun.

Disse tre personlige Pronominer stemme indbyrdes meget overens, og have, som anfört, tre Talformer. De böjes i de samme Forholdsformer som Substantiverne og Adjektiverne, paa casus factivus nær, som disse tre personlige Pronominer ikke have.

§. 143.

Singularis.

Nom.	Mån,	Dån,	Sån,
Gen.	muo,	du,	su,
Infin.	muo,	du,	su,
Allat.	munji,	dunji,	sunji,
Locat.	must,	dust,	sust,
Comit.	muin,	duin,	suin,
Carit.	muo-taga,	du-taga,	su-taga,

Dualis.

Nom.	måi,	dåi,	såi,
Gen.	mådno,	dådno,	sådno,
Infin.	mådno,	dådno,	sådno,
Allat.	mådnoidi,	dådnoidi,	sådnoidi,
Locat.	mådnoin,	dådnoin,	sådnoin,
Comit.	mådno-guim,	dådno-guim,	sådno-guim,
Carit.	mådno-taga,	dådno-taga,	sådno-taga,

Pluralis.

Nom.	mi,	di,	si,
Gen.	min,	din,	sin,
Infin.	min,	din,	sin,
Allat.	migjidi,	digjidi,	sigjidi,
Locat.	mist,	dist,	sist,

Comit.	min-guim,	din-guim,	sin-guim,
Carit.	min-taga.	din-taga.	sin-taga.

§. 144.

I Böiningen adskiller förste Persons Pronomen, mån, sig ifra de tvende andre Personers Pronominer, da det i Singularis i casus genitivus, infinitivus og caritivus har Diphthongen uo, de tvende andre derimod Vokalen u.

§. 145.

Ald, hans, hendes.

Dette Pronomen bruges ikkuns i tredie Person sing. num.; det hedder ogsaa alde. Det modtager ikke gjerne de i §. 137 omtalte Tillæg.

§. 146.

Aldsim, mig selv; aldsid, dig selv; aldsis, hende selv.

Af Pronominet ald dannes dette allativiske Pronomen, der forekommer i alle tre Talformer.

Singularis.

Aldsim, aldsid, aldsis.

Dualis.

Aldsime, aldside, aldsesga.

Pluralis.

Aldsimek, aldsidek, aldsesek.

§. 147.

Pronominet aldsim, aldsid, aldsis forenes som oftest med allativus casus af Pronomen mån, dån, sån, hvilket sidste sættes umiddelbar foran som munji aldsim, dunji aldsid, sunji aldsis, o. s. v.

§. 148.

Aldam, af mig selv; aldad, af dig selv; aldes af hende, det selv.

Af Pronominet ald, er ligeledes dette lokativiske Pronomen dannet. Det forekommer i alle tre Talformer.

Singularis.

Aldam, aldad, aldes.

Dualis.

Aldame, aldade, aldesga.

Pluralis.

Aldamek, aldadek, aldesek.

§. 149.

Dette Pronomen forenes som oftest med locativus casus af Pronomen mân, dân, sân, hvilket sidste sættes umiddelbar foran, som: must aldam, dust aldad, sust aldes, o. s. v.

§. 150.

Im, jeg ikke; ik, du ikke; i, ikke, han, hun, den, det ikke.

Ved en Forening eller Sammensmeltning af pronomen suffixum, am, at og es med Ordet i er fremkommet dette nægtende Person-Ord, der fremtræder i alle tre Talformer.

Singularis.

Im, ik, i.

Dualis.

Æm, æppe, æva.

Pluralis.

Æp, æppet, æi.

§. 151.

De tvende förste Personer im, ik, bruges kuns i casus nominativus og tilföjes ikkuns de personlige Pronominer mân og dân; tredie Person derimod kan tilföjes ethvertsomhelst Ord. Naar de tvende förste Personer, im, ik, forenes med Pronominerne mân og dân, da kunne disse sidste sættes baade foran og bagefter; det samme er Tilfældet med de Ord, som tredie Person, i, forenes med.

§. 152.

Amam, for at ikke jeg; amad, for at ikke du; amas, for at ikke han, hun, den, det.

Ved en lignende Forening eller Sammensmeltning af pronomen suffixum am, at og es med Ordet ama er ligeledes dette nægtende personlige Pronomen fremstaat, som bruges i alle tre Talformer.

Singularis.

Amam, amad, amas.

Dualis.

Amame, amade, amasga.

Pluralis.

Amamek, amadek, amasek.

§. 153.

Hvad der i §. 151 er sagt om förste og anden Person, im og ik, gjælder ogsaa for dette Pronomens förste og anden Person,

amam og amad; hvad der i anförte §. er anfört om tredie Person, i, gjælder ligeledes for dette Pronomens tredie Person, amas.

§. 154.

Begge de nægtende Pronominer, im, o. s. v. amam, o. s. v. bruges ikkuns som Hjælpeord ved Verberne, hvor de som saadanne atter ville blive anförte og nærmere omtalte.

2. Pronomina possessiva.

§. 155.

Det er allerede bemærket at egentlige pronomina possessiva har Sproget ikke; men at det til at udtrykke Ejendoms Forholde betjener sig 1. af de personlige Pronominer, mån, dån, sån satte i casus genitivus; 2. af pronomina suffixa -am, -at, -es; 3. af de sammensatte Pronominer, ječčam, ječčad, ječas.

Pronominerne, mån, dån, sån, ere allerede afhandlede.

Pronomina suffixa.

-am, min, mit; -at, din, dit; -es, hans, hendes, dens, dets.

§. 156.

-am, -at, -es.

Disse pronomina suffixa vedföjes Substantiverne i alle Forholdsformer, og fremtræder i alle tre Talformer.

Singularis.

-am, -at, -es;

Dualis.

-{ æme, ame,	-{ æde, ade,	-{ æsga, asga;

Pluralis.

-{ æmek, amek,	-{ ædek, adek,	-{ æsek, asek.

§. 157.

Disse pronomina suffixa blive uforandrede i de forskjellige Forholdsformer, undtagen anden Person, der i Nominativ Singularis endes paa -t, men i alle de övrige Forholdsformer paa -d, samt tredie Person -es, der i Allativ har -is og -as. Stavelsernes Antal i Forening med Tonefaldet bestemmer enten der skal være a eller æ i Pronominets Dualis og Pluralis, som stedse er a i Substantivets Allativ Pluralis.

Disse pronomina suffixa forbindes paa fölgende Maade til deres Substantiver:

A. Substantiver singularis numeri.

§. 158.

Forenet med Substantiver i Singularis fordrer Pronominets förste og anden Person, i alle sine tre Talformer, Substantivernes haarde og dobbelte Kjende-Konsonanter i alle Forholdsformer, undtagen i locativus og comitativus, der forblive uforandrede. Pronominets tredie Person derimod fordrer, i alle sine trende Talformer, Substantivernes blöde og enkelte Kjende-Konsonanter i alle Forholdsformer, undtagen i allativus, factivus og locativus, der forblive uforandrede.

De i 1. Kap. §. 22. 2. §. 29, 30, 31 og 32 omtalte Substantiver af 1. Dekl., samt de i 2 Kap. §. 54 omtalte Adjektiver af 1. Dekl., naar disse staa som Substantiver, beholde imidlertid, forenede med Pronominets tredie Person, deres haarde og dobbelte Kjende-Konsonanter uforandrede; ligeledes de i 1. Kap. § 37. 2. omtalte Substantiver af 2. Dekl., og de i 2. Kap. § 61. omtalte Adjektiver af 2. Dekl.

§. 159.

Endes Substantiverne paa en Konsonant, da beholde pronomina suffixa deres Vokaler, og ikkuns de förstes Kjende-Konsonanter ere de i ovenstaaende § 158 omtalte Forandringer underkastede.

Bavčas, Smerte; rumaš, Legeme; ædnam, Jord.

Sing.	Bafčasam,	bafčasat,	bavčases,
Dual.	bafčasæme,	bafčasæde,	bavčasæsga,
Plur.	bafčasæmek,	bafčasædek,	bavčasæsek.
Sing.	Rubmašam,	rubmašat,	rumašes,
Dual.	rubmašæme,	rubmašæde,	rumašæsga,
Plur.	rubmašæmek,	rubmašædek,	rumašæsek.
Sing.	Ædnamam,	ædnamat,	ædnames,
Dual.	ædnamæme,	ædnamæde,	ædnamæsga,
Plur.	ædnamæmek,	ædnamædek,	ædnamæsek.

§. 160.

Substantiver, der ende sig paa -a, -o, -u og i beholde deres Vokaler, og pronomina suffixa miste deres.

Råkkadussa, Bön; doaivvo, Haab; spiri, Dyr.

Sing.	Råkkadussam,	-dussat,	-dusas,
Dual.	råkkadussame,	-dussade,	-dusasga,
Plur.	råkkadussamek,	-dussadek,	-dusasek.

Sing.	Doaivvom,	doaivvot,	doaivos,
Dual.	doaivvome,	doaivvode,	doaivosga,
Plur.	doaivvomek,	doaivvodek,	doaivosek.

Sing.	Spirim,	spirit,	spiris,
Dual.	spirime,	spiride,	spirisga,
Plur.	spirimek,	spiridek,	spirisek.

§. 161.

Substantiver, der ende sig paa -e, miste deres Vokal i förste og anden Person, da pronomen suffixum indskyder sin; i tredie Person derimod mister pronomen suffixum sin Vokal og Substantiverne beholde deres.

Hætte, Nöd; bagadæbme, Undervisning, laibbe, Bröd.

Sing.	Bagadæbmam,	bagadæbmat,	bagadæmes,
Dual.	bagadæbmame,	bagadæbmade,	bagadæmesga,
Plur.	bagadæbmamek,	bagadæbmadek,	bagadæmesek.

Sing.	Hættam,	hættat,	hæđes,
Dual.	hættame,	hættade,	hæđesga,
Plur.	hættamek,	hættadek,	hæđesek.

Sing.	Laibbam,	laibbat,	laibes,
Dual.	laibbame,	laibbade,	laibesga,
Plur.	laibbamek,	laibbadek,	laibesek.

§. 162.

Forenet med pronomen suffixum forandrer casus allativus *a.* Endelsen i, i de Ord af 1. Dekl. som i Nominativ endes paa -i, til -is, og *b.* Endelserne -i, -ai, -oi og -ui til -as og -ass, -os og -oss, og til -us og -uss, naar Tonefaldet fordrer et dobbelt s.

Spiri, Dyr, allat. spiri; acce, Fader, allat. accai; vaibmo, Hjerte, allat. vaibmoi; suolo, Ö, allat. sullui.

Sing.	spirisam,	spirisad,	spirisis,
Dual.	spirisæme,	sririsæde,	spirisga,
Plur.	spirisæmek,	spirisædek,	spirisæsek.

Sing.	accasam,	accasad,	accasis,
Dual.	accasæme,	accasæde,	accasæsga,
Plur.	accasæmek,	accasædek,	accasæsek.

Sing.	vaibmosam,	vaibmosad,	vaibmosis,
Dual.	vaibmosæme,	vaibmosæde,	vaibmosæsga,
Plur.	vaibmosæmek,	vaibmosædek,	vaibmosæsek.

Sing.	sullusam,	sullusad,	sullusis,
Dual.	sullusæme,	sullusæde,	sullusæsga,
Plur.	sullusæmek,	sullusædek,	sullusæsek.

§. 163.

Af §§. 158, 159, 160, 161, 162 fölge altsaa fölgende Regler for de forskjellige Forholdsformers Forbindelse med pronomina suffixa i Substantiver sing. num:

§. 164.

a. Subst. sing. num. 1. Dekl.

Nominativus, genitivus, infinitivus, allativus og caritivus, se §§. 158, 160, 161, 162; factivus, locativus og comitativus, se §§. 158, 159.

b. Subst. sing. num. 2. Dekl.

Nominativus, genitivus, infinitivus, factivus, locativus, comitativus og caritivus, se §§. 158, 159; allativus, se §. 162.

B. Substantiver pluralis numeri.

§. 165.

Substantiver plur. num. af begge Deklinationer lide, naar de forenes med pronomina suffixa, aldrig nogen Forandringer, hvad Kjende-Konsonanterne angaar. I andre Henseender derimod ere de fleste af Forholdsformerne adskillige Forandringer underkastede.

§. 166.

1. Nominativets Endelse -k ombyttes med Infinitivets Endelse -id.

2. Genitivets Endelse -i ombyttes ligeledes med Infinitivets Endelse -id.

3. Infinitivus bliver uforandret.

Til Infinitivets Endelse föjes pronomina suffixa overensstemmende med §. 159.

4. Allativets Endelse -i gaar over til -as eller ass, hvorefter pron. suf. tilföjes overensstemmende med §. 162.

5. 6. Factivus og Locativus forblive uforandrede, pron. suf. tilföjes derfor disse Forholdsformer i Overensstemmelse med §. 159.

7. 8. Comitativus og Caritivus ligesom Infinitivus, hvis Endelser -guim og -taga tilföjes pronomina suffixa.

§. 167.

Hvorledes saavel Substantiverne selv forenede med pronomina suffixa, som disse sidste böjes i de forskjellige Talformer og i de forskjellige Forholdsformer ses af Deklinations-Tabellerne i efterfölgende fem Paragrapher, §§. 168, 169, 170, 171, 172.

For Rummets Skyld have nogle Forkortelser været nödvendige, nemlig i Singularis i casus caritivus, og i Pluralis i casus comitativus og caritivus, hvor begge disse Forholdsformers Endelser -guim og -taga blot ere tilkjendegivne ved Begyndelses-Bogstaverne g og t. Saaledes til Exempel:

jågai-d gieđai-d vuåiŋai-d	am-g., ad-g., es-g. istedetfor:
jågai-d gieđai-d vuåiŋai-d	am-guim, ad-guim, es-guim.
jågai-d gieđai-d vuåiŋai-d	am-t., ad-t., es-t. istedetfor:
jågai-d gieđai-d vuåiŋai-d	am-taga, ad-taga, es-taga.

§

Enest. Subst. 1. Dekl. paa -a, sing. num.		Subst. 1. Dekl. paa -a, sing. num. forened				
Jåkka. Gietta. Vuåiŋa.		Jåkkam, min Elv. Giettam, min Haand. Vuåig				
			Sing.			
			1.	2.		3.
	Jåkka,	jåk-ka			jå-ga	
Nom.	Gietta,	giet-ta	m,	t,	gie-đa	
	Vuåiŋa,	vuåig-ŋa			vuåi-ŋa	
	jåga,	jåk-ka			jå-ga	
Gen.	gieđa,	giet-ta			gie-đa	s;
	vuåiŋa,	vuaig-ŋa	m,	d,	vuåi-ŋa	
	jåga,	jåk-ka			jå-ga	
Infin.	gieđa,	giet-ta			gie-đa	
	vuåiŋa,	vuåig-ŋa			vuåi-ŋa	
	jokki,	jåkka-s				
Allat.	gitti,	gietta-s	am,	ad,		is;
	vuigŋi,	vuaigŋa-s				
	jåkkan,	jåkka-n				
Factiv.	giettan,	gietta-n				
	vuåigŋan,	vuåigŋa-n				
	jågast,	jåga-st				
Locat.	gieđast,	gieđa-st	am,	ad,		es;
	vuåiŋast,	vuaiŋa-st				
	jågain,	jågai-n				
Comit.	gieđain,	gieđai-n				
	vuåiŋain,	vuåiŋai-n				
	jåga- taga,	jåk-ka			jå-ga	
Carit.	gieđa- taga,	giet-ta	m-t,	d-t,	gie-đa	s-t;
	vuåiŋa- taga,	vuåig-ŋa			vuåi-ŋa	

Enestaaende Subst. 1. Dekl. paa -a, plur. num.		Subst. 1. Dekl. paa -a, plur. num. forened			
			Sing.		
			1.	2.	3.
	Jågak,	jågai-d			
Nom.	Gieđak,	gieđai-d	am,	ad,	es;
	Vuåiŋak,	vuåiŋai-d			

168.

med pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

ŋam, min Aand.

	Dual. 1.	2.		3.		Plur. 1.	2.		3.
jåkka			jå-ga		jåkka			jåga	
gietta			gie-đa		gietta			gieđa	
vuåigŋa			vuåi-ŋa		vuåigŋa			vuåiŋa	
jåkka			jå-ga		jåkka			jåga	
gietta	me,	de,	gie-đa	sga;	gietta	mek,	dek,	gieđa	sek.
vuåigŋa			vuåi-ŋa		vuåigŋa			vuåiŋa	
jåkka			jå-ga		jåkka			jåga	
gietta			gie-đa		gietta			gieđa	
vuåigŋa			vuåi-ŋa		vuåigŋa			vuåiŋa	
	æme,	æde,		æsga;		æmek,	ædek,		æsek.
	æme,	æde,		æsga;		æmek,	ædek,		æsek.
jåkka			jåga-		jåkka			jåga	
gietta	me-t,	de-t,	gieđa-	sga-t;	gietta	mek-t,	dek-t,	gieđa	sek-t.
vuåigŋa			vuåiŋa-		vuåigŋa			vuåiŋa	

med pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Dual. 1.	2.	3.	Plur. 1.	2.	3,
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek,

Enestaaende Subst. 1. Dekl. paa -a, plur. num.			Subst. 1. Dekl. paa -a, i plur. forened	Sing. 1.	2.	3.
Gen.	jågai, giedai, vuåiŋai,		jågai-d giedai-d vuåiŋai-d	am,	ad,	es;
Infin.	jågaid, giedaid, vuåiŋaid,		jågai-d giedai-d vuåiŋai-d			
Allat.	jågaidi, giedaidi, vuåiŋaidi,		jågaidas-s giedaidas-s vuaiŋaidas-s	am,	ad,	is, as;
Factiv.	jåkkan, giettan, vuåigŋan,		jåkka-n gietta-n vuåigŋa-n	am,	ad,	es;
Locat.	jågain, giedain, vuåiŋain,		jågai-n giedai-n vuåiŋai-n			
Comit.	jågai- giedai- vuåiŋai-	guim,	jågai-d giedai-d vuåiŋai-d	am-g,	ad-g,	es-g;
Carit.	jågai- giedai- vuåiŋai-	taga,	jågai-d giedai-d vuåiŋai-d	am-t,	ad-t,	es-t;

§

Enest. Subst. 1. Dekl. paa -o, sing. num. Dakko. Vaibmo. Suolo.		Subst. 1. Dekl. paa -o, sing. forenede me Dakkom, min Gjerning. Vaibmom, mit Hjerte	Sing. 1.	2.		
Nom.	Dakko, Vaibmo, Suolo,	dak-ko vaib-mo sul-lu	m,	t,	da-go vai-mo sul-lu	s;
Gen.	dago, vaimo, sullu,	dak-ko vaib-mo sul-lu	m,	d,	da-go vai-mo sul-lu	

ıed pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Dual. 1.	2.	3.	Plur. 1.	2.	3.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
ame,	ade,	asga;	amek,	adek,	asek.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
æme-g,	æde-g,	æsga-g;	æmek-g,	ædek-g,	æsek-g.
æme-t,	æde-t,	æsga-t;	æmek-t,	ædek-t,	æsek-t.

69.

pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Sullum, min Ö.

Dual. 1.	2.		3.	Plur. 1.	2.		3.
lakko aibmo ullu lakko aibmo ullu	me,	de,	dago vaimo sullu dago vaimo sullu } sga;	dakko vaibmo sullu dakko vaibmo sullu	mek,	dek,	dago vaimo sullu dago vaimo sullu } sek.

Enest. Subst. 1. Dekl. paa -o, sing. num.

Infin.	dago, vaimo, sullu,	
Allat.	dakkoi, vaibmoi, sullui,	
Factiv.	dakkon, vaibmon, suolon,	
Locat.	dagost, vaimost, sullust,	
Comit.	dagoin, vaimoin, sulluin,	
Carit.	dago-, vaimo-, sullu-	taga,

Subst. 1. Dekl. paa -o, sing. forenede me

	Sing. 1.	2.		3.
dak-ko, vaib-mo, sul-lu	m,	d,	da-go, vai-mo, sul-lu	s;
dakko-s, vaibmo-s, sullu-s	am,	ad,		is;
dakko-n, vaibmo-n, sullu-n, dago-st, vaimo-st, sullu-st, dagoi-n, vaimoi-n, sullui-n	am,	ad,		es;
dak-ko, vaib-mo, sul-lu	m-t,	d-t,	da-go, vai-mo, sul-lu	s-t;

Enestaaende Subst. 1. Dekl. paa -o, plur. num.

Nom.	dagok, vaimok, sulluk,
Gen.	dagoi, vaimoi, sullui,
Infin.	dagoid, vaimoid, sulluid,
Allat.	dagoidi, vaimoidi, sulluidi,

Subst. 1. Dekl. paa -o, plur. forenede me

	Sing. 1.	3.	3.
dagoi-d, vaimoi-d, sullui-d, dagoi-d, vaimoi-d, sullui-d, dagoi-d, vaimoi-d, sullui-d	am,	ad,	es;
dagoidas-s, vaimoidas-s, sulluidas-s	am,	ad,	is;

ron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

	Dual. 1.	2.		3.		Plur. 1.	2.		
akko			dago		dakko			dago	
aibmo	me,	de,	vaimo	sga;	vaibmo	mek,	dek,	vaimo	sek.
ullu			sullu		sullu			sullu	
	æme,	æde,		æsga;		æmek,	ædek,		æsek.
	æme,	æde,		æsga;		æmek,	ædek,		æsek.
akko			dago		dakko			dago	
aibmo	me-t,	de-t,	vaimo	sga-t;	vaimo	mek-t,	dek-t,	vaimo	sek-t.
ullu			sullu		sullu			sullu	

ron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Dual. 1.	2.	3.	Plur. 1.	2.	3.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
ame,	ade,	asga;	amek,	adek,	asek.

Enestaaende Subst. 1. Dekl. paa -o, plur. num. | Subst. 1. Dekl. paa -o, plur. forenede me

				Sing. 1.	2.	3.
	dakkon,		dakko-n			
Factiv.	vaibmon,		vaibmo-n			
	suolon,		sullu-n	am,	ad,	es;
	dagoin,		dagoi-n			
Locat.	vaimoin,		vaimoi-n			
	sulluin,		sullui-n			
	dagoi-		dagoi-d			
Comit.	vaimoi-	guim,	vaimoi-d	am-g.	ad-g.	es-g.
	sullui-		sullui-d			
	dagoí-		dagoi-d			
Carit.	vaimoi-	taga.	vaimoi-d	am-t.	ad-t.	es-t.
	sullui-		sullui-d			

Enest. Subst. 1. Dekl. paa -e, sing. num. | Subst. 1. Dekl. paa -e, sing. num. forenec

Hætte, Goatte. Guoibme. | Hættam, min Nöd. Goattam, mit Telt. Guoil

			Sing. 1.	2.		3.
	Hætte,	hæt-t			hæ-đ	
Nom.	Goatte,	goat-t	am,	at,	goa-đ	
	Guoibme,	guoib-m			guoi-m	
	hæđe,	hæt-t			hæ-đ	
Gen.	goađe,	goat-t			goa-đ	es;
	guoime,	guoib-m	am,	ad,	guoi-m	
	hæđe,	hæt-t			hæ-đ	
Infin.	goađe,	goat-t			goa-đ	
	guoime,	guoib-m			guoi-m	
	hættai,	hætta-s				
Allat.	goattai,	goatta-s	am,	ad,		is;
	guoibmai,	guoibma-s				
	hætten,	hætte-n				
Factiv.	goatten,	goatte-n	am,	ad,		es;
	guoibmen,	guoibme-n				

ron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Dual. 1.	2.	3.	Plur. 1.	2.	3.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
æme-g,	æde-g,	æsga-g;	æmek-g,	ædek-g,	æsek-g.
æme-t,	æde-t,	æsga-t;	æmek-t,	ædek-t,	æsek-t.

70.

ied pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

iam, min Ledsager.

	Dual. 1.	2.		3.		Plur. 1.	2.		
æ-t			hæ-đ		hæt-t			hæ-đ	
oat-t			goa-đ		goat-t			goa-đ	
uoib-m			guoi-m		guoib-m			guoi-m	
æt-t			hæ-đ		hæt-t			hæ-đ	
oat-t	ame,	ade,	goa-đ	esga;	goat-t	amek,	adek,	goa-đ	esek.
uoib-m			guoi-m		guoib-m			guoi-m	
æt-t			hæ-đ		hæt-t			hæ-đ	
oat-t			goa-đ		goat-t			goa-đ	
uoib-m			guoi-m		guoib-m			guoi-m	
	æme,	æde,		æsga;		æmek,	ædek,		æsek.
	æme,	æde,		æsga;		æmek,	ædek,		æsek.

Enest. Subst. 1. Dekl. paa -e, sing. num. | Subst. 1. Dekl. paa -e, sing. num. forene[t]

			Sing. 1.	2.		3.
Locat.	hæđest,	hæđe-st	am,	ad,		es;
	goađest,	goađe-st				
	guoimest,	guoime-st				
Comit.	heđin,	heđi-n				
	gåđin,	gåđi-n				
	guimin,	guimi-n				
Carit.	hæđe-t.	hæt-t	am-t.	ad-t.	hæ-đe	s-t.
	goađe-t.	goat-t			goa-đe	
	guoime-t.	guoib-m			guoi-me	

Enestaaende Subst. 1. Dekl. paa -e, plur. num. | Subst. 1. Dekl. paa -e, plur. num. forene[t]

			Sing. 1.	2.	3.
Nom.	Hæđek,	heđi-d	am,	ad,	es;
	Goađek,	gåđi-d			
	Guoimek,	guimi-d			
Gen.	heđi,	heđi-d			
	gåđi,	gåđi-d			
	guimi,	guimi-d			
Infin.	heđid,	heđi-d			
	gåđid,	gåđi-d			
	guimid,	guimi-d			
Allat.	heđidi,	heđidas-s	am,	ad,	is;
	gåđidi,	gåđidas-s			
	guimidi,	guimidas-s			
Factiv.	hætten,	hætte-n	am,	ad,	es;
	goatten,	goatte-n			
	guoibmen,	guoibme-n			
Locat.	heđin,	heđi-n			
	gåđin,	gåđi-d			
	guimin,	guimi-n			

aed pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Dual.				Plur.			
	1.	2.	3.		1.	2.	3.
	æme,	æde,	æsga;		æmek,	ædek,	æsek.
æt-t oat-t uoib-m	ame-t,	ade-t,	hæ-đ goa-đ guoi-m } esga-t;	hæt-t goat-t guoib-m	amek-t,	adek-t,	hæ-đ goa-đ guoi-m } esek-t.

aed pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Dual.			Plur.		
1.	2.	3.	1.	2.	3.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
ame,	ade,	asga;	amek,	adek,	asek.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.

Enestaaende Subst. 1. Dekl. paa -e, plur. num.		Subst. 1. Dekl. paa -e, plur. num.	Sing. 1.	2.	3.
Comit.	heđi-g,	heđi-d	am-g,	ad-g,	es-g;
	gåđi-g,	gåđi-d			
	guimi-g,	guimi-d			
Carit.	heđi-t,	heđi-d	am-t,	ad-t,	es-t;
	gåđi-t,	gåđi-d			
	guimi-t,	guimi-d			

Exempel paa et Substantiv af 1ste Deklination, der i Nomina-

§.

Enestaaende Subst. 2. Dekl. sing. num. Vanhem. Jurd. Njuovč.		Subst. 2. Dekl. sing. num. forenede Vanhemam, min Fader (eller Moder).	Sing. 1.	2.	3.
Nom.	Vanhem,	vanhe-m	am,	at,	es;
	Jurd,	jurdda-g			
	Njuovč,	njuofča-m			
Gen.	vanhem,	vanhe-m	am,	ad,	es;
	jurddag,	jurdda-g			
	njuofčam,	njuofča-m			
Infin.	vanhem,	vanhe-m			
	jurddag,	jurdda-g			
	njuofčam,	njuofča-m			
Allat.	vanhemi,	vanhemas-s	am,	ad,	is;
	jurddagi,	jurddagas-s			
	njuofčami,	njuofčamas-s			
Factiv.	vanhemen,	vanheme-n	am,	ad,	es;
	jurddagen,	jurddage-n			
	njuofčamen,	njuofčame-n			
Locat.	vanhemest,	vanheme-st			
	jurddagest,	jurddage-st			
	njuofčamest,	njuofčame-st			

forenede med pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Dual. 1.	2.	3.	Plur. 1.	2.	3,
æme-g,	æde-g,	æsga-g;	æmek-g,	ædek-g,	æsek-g.
æme-t,	æde-t,	æsga-t;	æmek-t,	ædek-t,	æsek-t.

tivus endes paa en Konsonant se vælgolaš, §. 172.

171.

med pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Jurddagam, min Tanke. Njuofčamam, min Tunge.

Dual. 1.	2.	3.	Plur. 1.	2.	3.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek,
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
ame,	ade,	asga;	amek,	adek,	asek.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.

Enestaaende Subst. 2. Dekl. sing. num.		Subst. 2. Dekl. sing. num. forenede	Sing. 1.	2.	3.
Comit.	vanhemin,	vanhemi-n	am,	ad,	es;
	jurddagin,	jurddagi-n			
	njuofčamin,	njuofčami-n			
Carit.	vanhem-t,	vanhe-m	am-t,	ad-t,	es-t;
	jurddag-t,	jurdda-g			
	njuofčam-t,	njuofča-m			

Enestaaende Subst. 2. Dekl. plur. num.		Subst. 2. Dekl. plur. num. forenede	Sing. 1.	2.	3.
Nom.	Vanhemak,	vanhemi-d	am,	ad,	es;
	Jurddagak,	jurddagi-d			
	Njuofčamak,	njuofčami-d			
Gen.	vanhemi,	vanhemi-d			
	jurddagi,	jurddagi-d			
	njuofčami,	njuofčami-d			
Infin.	vanhemid,	vanhemi-d			
	jurddagid,	jurddagi-d			
	njuofčamid,	njuofčami-d			
Allat.	vanhemidi,	vanhemidas-s	am,	ad,	is;
	jurddagidi,	jurddagidas-s			
	njuofčamidi,	njuofčamidas-s			
Factiv.	vanhemen,	vanheme-n	am,	ad,	es;
	jurddagen,	jurddage-n			
	njuofčamen,	njuofčame-n			
Locat.	vanhemin,	vanhemi-n			
	jurddagin,	jurddagi-n			
	njuofčamin,	njuofčami-n			
Comit.	vanhemi-g,	vanhemi-d	am-g,	ad-g,	es-g;
	jurddagi-g,	jurddagi-d			
	njuofčami-g,	njuofčami-d			
Carit.	vanhemi-t,	vanhemi-d	am-t,	ad-t,	es-t;
	jurddagi-t,	jurddagi-d			
	njuofčami-t,	njuofčami-d			

med pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Dual. 1.	2.	3.	Plur. 1.	2.	3.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
æme-t,	æde-t,	æsga-t;	æmek-t,	ædek-t,	æsek-t.

med pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Dual. 1.	2.	3.	Plur. 1.	2.	3.
ame,	ade,	asga;	amek,	adek,	asek.
ame,	ade,	asga;	amek,	adek,	asek.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
ame-g,	ade-g,	asga-g;	amek-g,	adek-g,	asek-g.
ame-t,	ade-t,	asga-t;	amek-t,	adek-t,	asek-t.

§.

Trende enest. Subst. af 2. Dekl. samt et Subst. af 1. Dekl. der ligeledes ender sig paa en Konsonant, alle sing. num.		Trende Subst. af 2. og et Subst. af 1.			
Nager. Veljaš. Vælgolaš.		Nakkaram, min Sövn. Veljačam, min			
			Sing.		
			1.	2.	3.
Nom.	Nager,	nakka-r	am,	at,	es;
	Veljaš,	velja-č			
	Vælgolaš,	vælgolaʒ-ʒ	am,	at,	es;
Gen.	nakkar,	nakka-r	am,	ad,	es;
	veljaš,	velja-č			
	vælgolaš,	vælgolaʒ-ʒ	am,	ad,	es;
Infin.	nakkar,	nakka-r	am,	ad,	es;
	veljaš,	velja-č			
	vælgolaš,	vælgolaʒ-ʒ	am,	ad,	es;
Allat.	nakkari,	nakkaras-s	am,	ad,	is;
	veljači,	veljačas-s			
	vælgolaʒʒi,	vælgolaʒʒas-s			
Factiv.	nageren,	nakkare-n	am,	ad,	es;
	veljačen,	veljače-n			
	vælgolaʒʒan,	vælgolaʒʒa-n			
Locat.	nakkarest,	nakkare-st			
	veljačest,	veljače-st			
	vælgolaʒast,	vælgolaʒa-st			
Comit.	nakkarin,	nakkari-n			
	veljačin,	veljači-n			
	vælgolaʒain,	vælgolaʒai-n			
Carit.	nakkar-t,	nakka-r	am-t,	ad-t,	es-t;
	veljaš-t,	velja-č			
	vælgolaš-t,	vælgolaʒ-ʒ	am-t,	ad-t,	es-t;

172.

Dekl. sing. num. forenede med pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

kjære Broder. Vælgolaȝȝam, min Skyldner.

Dual.			Plur.		
1.	2.	3.	1.	2.	3.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
ame,	ade,	asga;	amek,	adek,	asek.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
ame,	ade,	asga;	amek,	adek,	asek.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
ame,	ade,	asga;	amek,	adek,	asek.
ame,	ade,	asga;	amek,	adek,	asek.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
æme-t,	æde-t,	æsga-t;	æmek-t,	ædek-t,	æsek-t.
ame-t,	ade-t,	asga-t;	amek-t,	adek-t,	asek-t.

Tvende enest. Subst. af 2. Dekl. og et Subst. af 1. Dekl. plur. num.		Tvende Subst. af 2. og et Subst. af	Sing. 1.	2.	3.
Nom.	Nakkarak,	nakkari-d			
	Veljačak,	veljači-d			
	Vælgolaǯak,	vælgolaǯai-d			
Gen.	nakkari,	nakkari-d			
	veljači,	veljači-d	am,	ad,	es;
	vælgolaǯai,	vælgolaǯai-d			
Infin.	nakkarid,	nakkari-d			
	veljačid,	veljači-d			
	vælgolaǯaid,	vælgolaǯai-d			
Allat.	nakkaridi,	nakkaridas-s			
	veljačidi,	veljačidas-s	am,	ad,	is;
	vælgolaǯaidi,	vælgolaǯaidas-s			
Factiv.	nageren,	nakkare-n			
	veljačen,	veljače-n			
	vælgolaǯǯan,	vælgolaǯǯa-n	am,	ad,	es;
Locat.	nakkarin,	nakkari-n			
	veljačin,	veljači-n			
	vælgolaǯain,	vælgolaǯai-n			
Comit.	nakkari-g,	nakkari-d			
	veljači-g,	veljači-d	am-g,	ad-g,	es-g;
	vælgolaǯai-g,	vælgolaǯai-d			
Carit.	nakkari-t,	nakkari-d			
	veljači-t,	veljači-d	am-t,	ad-t,	es-t;
	vælgolaǯai-t,	vælgolaǯai-d			

1. Dekl. i Plur. forenede med pron. suffixa i Sing. Dual. og Plur.

Dual. 1.	2.	3.	Plur. 1.	2.	3.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
ame,	ade,	asga;	amek,	adek,	asek.
æme,	æde,	æsga;	æmek,	ædek,	æsek.
æme-g,	æde-g,	æsga-g;	æmek-g,	ædek-g,	æsek-g.
æme-t,	æde-t,	æsga-t,	æmek-t,	ædek-t,	æsek-t.

§. 173.

Ječčam, ječčad, ječas, se §. 180.

3. Pronomina demonstrativa,

som vise hen paa en vis Person eller Ting: disse ere sex enkelte; Ješ, dat, dåt, duot, dot, daggar, og de af disse sammensatte.

§. 174.

Ješ, selv.

Det böjes i de tvende Talformer; -š gaar under Böiningen over til č.

Dette Pronomen maa vel adskilles ifra pron. indef. ječča, en anden.

	Sing.	Plur.
Nom.	Ješ,	ječak,
Gen.	ješ, / ječa,	ječai,
Infin.	ješ, / ječa,	ječaid,
Allat.	iečča,	ječaidi,
Factiv.	ječčan,	ječčan,
Locat.	ječast,	ječain,
Comit.	ječain,	ječai-guim,
Carit.	ješ- / ječa- taga.	ječai-taga.

§. 175.

Nominativet af dette Pronomen forenes ofte i Nom. i begge Talformer med alle tre Talformer af Nominativet af pron. mån, dån, sån, hvilke sidste sættes umiddelbar foran. Paa samme Maade forenes ješ med de nægtende Pronominer im, ik, i, og amam, amad, amas.

§. 176.

Singularis.

Mån Im (mån) Amam (mån)	ješ,	dån ik (dån) amad (dån)	ješ,	sån i (sån) amas (sån)	ješ,

Dualis.

måi æm (måi) amame (måi)	ješ, ječak,	dåi æppe (dåi) amade (dåi)	ješ, ječak,	såi æva (såi) amasga (såi)	ješ, ječak,

Pluralis.

mi æp (mi) amamek (mi)	ješ, ječak,	di æppet (di) amadek (di)	ješ, ječak,	si æi (si) amasek (si)	ješ. ječak.

Naar Dual. og Plur. af et af de tre her anförte Pronominer gaar foran ješ, da kan ješ sættes baade i Sing. og i Plur.

§. 177.

Med Pronomen aldam, aldad, aldes, §. 148. forenes ješ paa fölgende Maade til et Ord.

Singularis.

Ječaldam, ječaldad, ječaldes,

Dualis.

ječaldame, ječaldade, ječaldesga,

Pluralis.

ječaldamek, ječaldadek, ječaldesek.

§. 178.

Foran dette sammensatte Pronomen ječaldam, o. s. v. kan atter igjen Pronomen ješ sættes og forenes til et Ord; ligeledes kan ogsaa casus locativus af Pronomen mån, dån, sån sættes foran ječaldam o. s. v.; begge disse Sammensætninger finde dog kuns Sted i Singularis.

Ješječaldam, ješječaldad, ješječaldes.
Must ječaldam, dust ječaldad, sust ječaldes.

§. 179.

Ligeledes forenes ješ med giag og gutteg til et Ord, se §. 190.

§. 180.

I Nom. Gen. Infin. Comit. og Carit. saavel sing. num. som plur. num. forenes Pronomen ješ med Pronomen suffixum -am, -ad, -es. Det forenes og böjes paa samme Maade som ved Substantivernes Forening og Böining med pron. suf. er vist, ikkuns at ješ i Flertallet ikke forenes med pron. suf. i Enkelttallet.

a. Ješ sing. num. forenet med pron. suf. sing. dual. og plur. num.

Nom.	Ječčam,	ječčad,	ječas;
Gen.	ječčame,	ječčade,	ječasga;
Infin.	ječčamek,	ječčadek,	ječasek.
	ječastam,	ječastad,	ječastes;
Locat.	ječastæme,	ječastæde,	ječastæsga;
	ječastæmek,	ječastædek,	ječastæsek.

Comit.	ječainam,	ječainad,	ječaines;
	ječainæme,	ječainæde,	ječainæsga;
	ječainæmek,	ječainædek,	ječainæsek.
Carit.	ječčam-t,	ječčad-t,	ječas-t;
	ječčame-t,	ječčade-t,	ječasga-t;
	ječčamek-t,	ječčadek-t,	ječasek-t.

b. Ječ plur. num. forenet med pron. suf. dual. og plur. num.

Nom. Gen. Infin.	Ječaidæme,	ječaidæde,	ječaidæsga;
	ječaidæmek,	ječaidædek,	ječaidæsek.
Locat.	ječainæme,	ječainæde,	ječainæsga;
	ječainæmek,	ječainædek,	ječainæsek.
Comit.	ječaidæme-g,	ječaidæde-g,	ječaidæsga-g;
	ječaidæmek-g,	ječaidædek-g,	ječaidæsek-g.
Carit.	ječaidæme-t,	ječaidæde-t,	ječaidæsga-t;
	ječaidæmek-t,	ječaidædek-t,	ječaidæsek-t.

§. 181.

Foran Pronominet ječčam, ječčad, ječas, §. 180. a, og b, sættes ofte saavel Genitivet i alle tre Talformer af Pronominet mån, dån, sån, som Pronominet ječ. Saa ofte ječ sættes foran et Pronomen, gaar det stedse over til et Ord med samme.

§. 182.

Naar Pronomen ječčam, ječčad, ječas böjes i Forening med et Substantiv, saa erholder dette sidste intet Tillæg af pron. suf. og ječčam forbliver uforandret i alle Forholdsformer.

Muo ječčam, du ječčad, su ječas,
mådno ječčame, dådno ječčade,
sådno ječasga,
min ječčamek, din ječčadek, sin ječasek,
mådno ječaidæme, dådno ječaidæde, sådno ječaidæsga,
min ječaidæmek, din ječaidædek,
sin ječaidæsek,

vellja, velja, jelja, velljai,
velljan, veljast, veljain, velja-t;
veljak, veljai, veljaid, veljaidi,
velljan, veljain, veljai-g, veljai-t.

§. 183.

Tabellarisk Oversigt over de reflexive Pronominer.

Singularis.

Nom.	(muo)	-m,	(du)	-t,	(su)	-s,
		-am,		-at,		-es,
	(mån)	ješ,	(dån)	ješ,	(sån)	ješ,
						ald,
Gen.	(muo)	-m,	(du)	-d,	(su)	-s,
		-am,		-ad,		-es,
	(muo)	ječčam,	(du)	ječčad,	(su)	ječas,
		ješječčam,		ješječčad,		ješječas,
Infin.	(muo)	-m,	(du)	-d,	(su)	-s,
		-am,		-ad,		-es,
	(muo)	ječčam,	(du)	ječčad,	(su)	ječas,
		ješječčam,		ješječčad,		ješječas,
Allat.	(muo)	-am,	(du)	-ad,	(su)	-is,
	(munji)	aldsim,	(dunji)	aldsid,	(sunji)	aldsis,
Factiv.	(muo)	-am,	(du)	-ad,	(su)	-es,
Locat.	(muo)	-am,	(du)	-ad,	(su)	-es,
	(must)	aldam,	(dust)	aldes,	(sust)	aldes,
		ječaldam,		ječaldes,		ječaldes,
		ješječaldam,		ješječaldad,		ješječaldes,

Comit.	(muo)	-am,	(du)	-ad,	(su)	-es,
	(muo)	ječainam,	(du)	ječainad,	(su)	ječaines,
		ješječainam,		ješječainad,		ješječaines,
Carit.	(muo)	-m-t.	(du)	-d-t.	(su)	-s-t.
		-am-t.		-ad-t.		-es-t.
	(muo)	ječčam-t.	(du)	ječčad-t.	(su)	ječas-t.
		ješječčam-t.		ješječčad-t.		ješječas-t.

Dualis.

Nom.	(mådno)	-me,	(dådno)	-de,	(sådno)	-sga,
		-ame,		-ade,		-esga,
		-æme,		-æde,		-æsga,
	(måi)	ječak,	(dåi)	ječak,	(såi)	ječak,
Gen.	(mådno)	-me,	(dådno)	-de,	(sådno)	-sga,
		-ame,		-ade,		-esga,
		-æme,		-æde,		-æsga,
	(mådno)	ječčame,	(dådno)	ječčade,	(sådno)	ječasga,
		ješječčame,		ješječčade,		ješječasga,
Infin.	(mådno)	ječaidæme,	(dådno)	ječaidæde,	(sådno)	ječaidæsga,
		ješječaidæme,		ješječaidæde,		ješječaidæsga,
Allat.	(mådno)	-æme,	(dådno)	-æde,	(sådno)	-æsga,
		-ame,		-ade,		-asga,
	(mådnoidi)	aldsime,	(dådnoidi)	aldside,	(sådnoidi)	aldsisga,

Factiv.	(mådno)	-æme,	(dådno)	-æde,	(sådno)	-æsga,
Locat.	(mådno)	-æme,	(dådno)	-æde,	(sådno)	-æsga,
		-ame,		-ade,		-esga,
	(mådnost)	aldame,	(dådnost)	aldade,	(sådnost)	aldesga,
		ječaldame,		ječaldade,		ječaldesga,
Comit.	(mådno)	-æme-g.	(dådno)	-æde-g.	(sådno)	-æsga-g.
		-ame-g.		-ade-g.		-esga-g.
	(mådno)	ječčame-g.	(dådno)	ječčade-g.	(sådno)	ječasga-g.
		ješječčame-g.		ješječčade-g.		ješječasga-g.
	(mådno)	ječaidæme-g.	(dådno)	ječaidæde-g.	(sådno)	ječaidæsga-g.
		ješječaidæme-g.		ješječaidæde-g.		ješječaidæsga-g.
Carit.	(mådno)	-me-t.	(dådno)	-de-t.	(sådno)	-sga-t.
		-æme-t.		-æde-t.		-æsga-t.
		-ame-t.		-ade-t.		-esga-t.
	(mådno)	ječčame-t.	(dådno)	ječčade-t.	(sådno)	ječasga-t.
		ješječčame-t.		ješječčade-t.		ješječasga-t.
	(mådno)	ječaidæme-t.	(dådno)	ječaidæde-t.	(sådno)	ječaidæsga-t.
		ješječaidæme-t.		ješječaidæde-t.		ješječaidæsga-t.

Pluralis.

Nom.	(min)	-mek,	(din)	-dek,	(sin)	-sek,
		-amek,		-adek,		-asek,
		-æmek,		-ædek,		-æsek,
	(mi)	jec̑ak,	(di)	jec̑ak,	(si)	jec̑ak,
Gen.	(min)	-mek,	(din)	-dek,	(sin)	-sek,
		-amek,		-adek,		-asek,
		-æmek,		-ædek,		-æsek,
	(min)	jec̑c̑amek,	(din)	jec̑c̑adek,	(sin)	jec̑asek,
		jes̑jec̑c̑amek,		jes̑jec̑c̑adek,		jes̑jec̑asek,
Infin.	(min)	jec̑aidæmek,	(din)	jec̑aidædek,	(sin)	jec̑aidæsek,
		jes̑jec̑aidæmek,		jes̑jec̑aidædek,		jes̑jec̑aidæsek,
Allat.	(min)	-æmek,	(din)	-ædek,	(sin)	-æsek,
		-amek,		-adek,		-asek,
	(migjidi)	aldsimek,	(digjidi)	aldsidek,	(sigjidi)	aldsesek,
Factiv.	(min)	-æmek,	(din)	-ædek,	(sin)	-æsek,
Locat.	(min)	-æmek,	(din)	-ædek,	(sin)	-æsek,
		-amek,		-adek,		-asek,
	(mist)	aldamek,	(dist)	aldadek,	(sist)	aldesek,
		jec̑aldamek,		jec̑aldadek,		jec̑aldesek,

Comit.	(min)	-æmek-g.	(din)	-ædek-g.	(sin)	-æsek-g.
		-amek-g.		-adek-g.		-asek-g.
	(min)	jec̑c̑amek-g.	(din)	jec̑c̑adek-g.	(sin)	jec̑asek-g
		jes̑jec̑c̑amek-g.		jes̑jec̑c̑adek-g.		jes̑jec̑asek-g.
	(min)	jec̑aidæmek-g.	(din)	jec̑aidædek-g.	(sin)	jec̑aidæsek-g.
		jes̑jec̑aidæmek-g.		jes̑jec̑aidædek-g.		jes̑jec̑aidæsek-g.
Carit.	(min)	-mek-t.	(din)	-dek-t.	(sin)	-sek-t.
		-æmek-t.		-ædek-t.		-æsek-t.
		-amek-t.		-adek-t.		-asek-t.
	(min)	jec̑c̑amek-t.	(din)	jec̑c̑adek-t.	(sin)	jec̑asek-t.
		jes̑jec̑c̑amek-t.		jes̑jec̑c̑adek-t.		jes̑jec̑asek-t.
	(min)	jec̑aidæmek-t.	(din)	jec̑aidædek-t.	(sin)	jec̑aidæsek-t.
		jes̑jec̑aidæmek-t.		jes̑jec̑aidædek-t.		jes̑jec̑aidæsek-t.

§. 184.

Dat, denne, dette; duot, den der, det der; dåt, hin, hint; dot, den, det.

Disse Pronominer adskille en dobbelt Form, den enestaaende og den vedföjede; de tre sidstnævnte have ingen casus factivus.

a. Enestaaende.

Singularis.

Nom.	Dat,	Duot,	Dåt,	Dot,
Gen.	dam,	duom,	dåm,	dom,
Infin.	dam,	duom,	dåm,	dom,
Allat.	dasa,	duosa,	dåsa,	dosa,
Factiv.	danen,			
Locat.	dast,	duost,	dåst,	dost,
Comit.	dain,	duoin,	dåin,	doin,
Carit.	dam-taga,	duom-taga,	dåm-taga,	dom-taga.

Pluralis.

Nom.	dak,	duok,	dåk,	dok,
Gen.	dai,	duoi,	dåi,	doi,
Infin.	daid,	duoid,	dåid,	doid,
Allat.	daidi,	duoidi,	dåidi,	doidi,
Factiv.	danen,			
Locat.	dain,	duoin,	dåin,	doin,
Comit.	dai-guim,	duoi-guim,	dåi-guim,	doi-guim,
Carit.	dai-taga.	duoi-taga.	dåi-taga.	doi-taga.

Uoi, åi og oi forandres ikke, endskjönt næstfölgende Stavelse erholder Vokalen i.

b. Vedföjede Substantiver.

Singularis.

Nom.	Dat,	duot,	dåt,	dot olmuš,
Gen.	dam,	duom,	dåm,	dom olbmu,
Infin.	dam,	duom,	dåm,	dom olbmu,
Allat.	dam,	duom,	dåm,	dom olbmui,
Factiv.	dam,	duom,	dåm,	dom olmuččen,
Locat.	dam,	duom,	dåm,	dom olbmust,
Comit.	dain,	duoin,	dåin,	doin olbmuin,
Carit.	dam,	duom,	dåm,	dom olbmu-taga.

Pluralis.

Nom.	dak,	duok,	dåk,	dok olbmuk,
Gen.	dai,	duoi,	dåi,	doi olbmui,
Infin.	daid,	duoid,	dåid,	doid olbmuid,
Allat.	daid,	duoid,	dåid,	doid olbmuidi,
Factiv.	daid,	duoid,	dåid,	doid olmuc̄c̄en,
Locat.	dain,	duoin,	dåin,	doin olbmuin,
Comit.	dai,	duoi,	dåi,	doi olbmui-guim,
Carit.	dai,	duoi,	dåi,	doi olbmui-taga.

Naar -aka og -anaga vedhænges, bliver Böiningen uforandret; i casus allativus sing. num. miste -aka og -anaga Begyndelses-Bogstavet a.

§. 185.

Daggar, daggaras̄, saadan, saadant, adskille ligeledes den vedföjede Form ifra den enestaaende; daggaras̄ tilhörer alene sidstnævnte Form. Begge Former böjes regelmæssigen, daggar som de i §. 61 omtalede Adjektiver af 2. Dekl.; daggaras̄ böjes efter 1. Dekl. som goasskemas̄, §. 26.

a. Enestaaende.

Singularis.

Nom.	Daggar,	daggaras̄,
Gen.	daggar,	daggaras̄, daggarac̄a,
Infin.	daggar,	daggaras̄, daggarac̄a,
Allat.	daggari,	daggarac̄c̄i,
Factiv.	daggaren,	daggarac̄c̄an,
Locat.	daggarest,	daggarac̄ast,
Comit.	daggarin,	daggarac̄ain,
Carit.	daggar-taga,	daggaras̄- } taga. daggarac̄a- } taga.

Pluralis.

Nom.	daggarak,	daggarac̄ak,
Gen.	daggari,	daggarac̄ai,
Infin.	daggarid,	daggarac̄aid,
Allat.	daggaridi,	daggarac̄aidi,
Factiv.	daggaren,	daggarac̄c̄an,
Locat.	daggarin,	daggarac̄ain,

Comit.	daggari-guim,	daggaračai-guim,
Carit.	daggari-taga.	daggaračai-taga.

b. Vedföjet Substantiver

böjes daggar aldeles som Adjektiver, der ende sig paa en Konsonant, se 2. Kap. §. 86 og 87.

Nom. Gen. og Infin. sing. num. af daggar modtage Tillægget af -ikkenes og ikkenessi. Ligeledes modtager daggar Endelsen -ge, og bruges da i Forening med 3. P. af det nægtende Pronomen i.

4. Pronomina relativa,

henvisende Pronominer, som vise tilbage paa et foregaaende Substantiv, disse ere

Gi, gutte, guabba, guttemuš, mi, maggar, færra, og de af disse sammensatte.

§. 186.

Gi, hvo, hvem, hvilken, gutte, hvilken, den som, mi, hvad, hvilket.

Disse Pronominer adskille ligeledes tvende Former, eftersom de ere enestaaende eller vedföjede et andet Ord. I enestaaende Form böjes gutte som hætte, 1. Kap. §. 21, ikkuns at Vokalen u forbliver uforandret, og at casus factivus ikke haver Nominativets haarde Kjende-Konsonant, men Genitivets blöde.

a. Enestaaende.

Singularis.

Nom.	Gi,	Gutte,	Mi,
Gen.	gæn,	guđe,	man,
Infin.	gæn,	guđe,	maid,
Allat.	gæsa,	gæsa *),	masa,
Factiv.	gænen,	guđen,	manen,
Locat.	gæst,	guđest,	mast,
Comit.	gæin,	guđin,	main,
Carit.	gæn-taga,	guđe-taga,	man-taga.

Pluralis.

Nom.	gæk,	guđek,	mak,
Gen.	gæi,	guđi,	mai,

*) Allat. Sing. mangler gutte, som derfor benytter Allat. af gi.

Infin.	gæid,	guđid,	maid,
Allat.	gæidi,	guđidi,	maidi,
Factiv.	gænen,	guđen,	manen,
Locat.	gæin,	guđin,	main,
Comit.	gæi-guim,	guđi-guim,	mai-guim,
Carit.	gæi-taga.	guđi, taga.	mai-taga.

b. Vedföjede Substantiver.

Singularis.

Nom.	Gi,	gutte guoibme,	mi jurddagid,
Gen.	gæn,	guđe guoime,	man jurddag,
Infin.	gæn,	guđe guoime,	{ man / maid } jurddagid,
Allat.	gæn,	guđe guoibmai,	man jurddagi,
Factiv.	gænen,	guđen guoibmen,	manen jurdagen,
Locat.	gæn,	guđe guoimest,	man jurddagest,
Comit.	gæin,	guđin guimin,	main jurddagin,
Carit.	gæn,	guđe guoime-taga.	man jurddag-taga.

Pluralis.

Nom.	gæk,	guđek guoimek,	mak jurddagid,
Gen,	gæi,	guđi guimi,	mai jurddagi,
Infin.	gæid,	guđid guimid,	maid jurddagid,
Allat.	gæid,	guđid guimidi,	maid jurddagidi,
Factiv.	gænen,	guđen guoibmen,	manen jurdagen,
Locat.	gæin,	guđin guimin,	main jurddagin,
Comit.	gæi,	guđi guimi-guim,	mai jurddagi-guim,
Carit.	gæi,	guđi guimi-taga.	mai jurddagi-taga.

§. 187.

I de tre Forholdsformer nom. og infin. sing. num., og nom. plur. num. kan Pronominet mi, vel ikke egentligen siges at staa i et vedföjet, men i et styrende Forhold til sit Substantiv, da dette i de anförte tre Forholdsformer ikke staar i samme, men i en anden Forholdsform end mi, nemlig i infin. casus plur. num.

§. 188.

Med Stavelserne -ikkenes og ikkenessi, dannes af gi, gutte og mi tre sammensatte Pronominer:

Giikkenes og giikkenessi, hvosomhelst,
Gutteikkenes og gutteikkenessi, hvilkensomhelst,
Miikkenes og miikkenessi, hvadsomhelst.

Disse Endelser tilföjes Stamordene i samtlige Forholdsformer i begge Tal, og have ingen Indflydelse paa Stamordenes Böining, der saaledes da ogsaa i denne sammensatte Form adskille den vedföjede Form ifra den enestaaende.

Hvad der er bemærket om det styrende Forhold som mi i de anförte tre Forholdsformer staar i til sit Substantiv, det gjælder ogsaa for miikkenes og miikkenessi.

§. 189.

Ved Tilföjelsen af Bogstavet -g til guttė, og af Stavelserne -ag til gi og mi dannes atter igjen tre sammensatte Pronominer.

Gutteg, giag, miag, } hver, hvert især, for sig.

Giag og miag bruges ikke gjerne uden i den enestaaende Form, gutteg derimod i begge Former. Samtlige bruges kuns i Enkelttallet.

Dette Pronomen gutteg maa i övrigt vel adskilles ifra pronom. indefin. guttege, nogen.

a. Enestaaende.

Singularis.

Nom.	Gutteg,	Giag,	Miag,
Gen.	guđeg,	gænag,	manag,
Infin.	guđeg,	gænag,	manag,
Allat.	guttegi,	gæsag,	masag,
Factiv.	guđenag,	gænenag,	manenag,
Locat.	guđestag, guđestaga,	gæstag,	mastag,
Comit.	guđinag,	gæinag,	mainag,
Carit.	guđegtaga,	gænagtaga,	managtaga.

b. Vedföjet.

Nom.	Gutteg olmuš,
Gen.	guđeg olbmu,
Infin.	guđeg olbmu,
Allat.	guđeg olbmui,
Factiv.	guđeg olmuččen,
Locat.	guđeg olbmust,
Comit.	guđeg olbmuin,
Carit.	guđeg olbmu-taga.

§. 190.

Alle tre Pronominer, gutteg, giag og miag tager Pronomen ješ foran sig, uden at Böiningen derved lider nogen Forandring.

Ved Tillægget af Stavelsen -as til mi dannes det uböjelige Pronomen mias, hvilket.

§. 191.

Guabba, hvilken, hvilket af to.

Guttemuš, hvilken, hvilket af tre og flere.

§. 192.

Guabba, hvis baade Form og Bemærkelse er komparativisk, synes at være fremkommet ved en Forening eller Sammensmeltning af Pronominet gi og de komparativiske Stavelser -abbo. Det har intet Flertal, og böjes i Enkelttallet aldeles regelret som Komparativerne, se čielggasabbo, §. 129. Slutnings-Vokalen a bliver naturligvis uforandret. Guabba adskiller de tvende Former, den enestaaende og den vedföjede; i sidste Form böjes det som bahha §. 88 og 89, undtagen at guabba, som komparativisk, i comit. casus beholder det dobbelte bb.

§. 193.

Guttemuš, hvis Form saavelsom Betydning er superlativisk, er paa samme Maade fremkommet som guabba, ved en Forening af Superlativ Endelsen muš med Pronomen gutte. Det forekommer i begge Talformer, og böjes i aldeles Overensstemmelse med Superlativerne, se dåbbemuš, §. 130. Ogsaa dette skjelner mellem tvende Former, den enestaaende og den vedföjede; i sidste Form böjes det som åskaldas §. 86 og 87. undtagen at det dobbelte tt gaar over til đ i alle Forholdsformer undtagen i Nominativet.

§. 194.

a. Enestaaende.

Singularis.

Nom.	Guabba,	Guttemuš,
Gen.	guabba,	guđemuš,
Infin.	guabba,	guđemuš,
Allat.	guabbai,	guđemuǯǯi,
Factiv.	guabban,	guđemuǯǯan,
Locat.	guabbast,	guđemuǯast,
Comit.	guabbain,	guđemuǯain,
Carit.	guabba-taga,	guđemuš-taga.

Pluralis.

Nom.	guđemuǯak.
Gen.	guđemuǯai,
Infin.	guđemuǯaid,
Allat.	guđemuǯaidi,
Factiv.	guđemuǯǯan,
Locat.	guđemuǯain,
Comit.	guđemuǯai-guim,
Carit.	guđemuǯai-taga.

b. Vedföjede Substantiver.

Singularis.

Nom.	Guabba,	guttemuš olmuš,
Gen.	guabba,	guđemuš olbmu,
Infin.	guabba,	guđemuš olbmu,
Allat.	guabba,	guđemuš olbmui,
Factiv.	guabba,	guđemuš olmuččen,
Locat.	guabba,	guđemuš olbmust,
Comit.	guabbain,	guđemuš olbmuin,
Carit.	guabba,	guđemuš olbmu-taga.

Pluralis.

Nom.	guđemuš olbmuk,
Gen.	guđemuš olbmui,
Infin.	guđemuš olbmuid,

Allat.	guđemuš	olbmuidi,
Factiv.	guđemuš	olmuččen,
Locat.	guđemuš	olbmuin,
Comit.	guđemuš	olbmuiguim,
Carit.	guđemuš	olbmuitaga.

§. 195.

Pronomen guttemuš modtager intet andet Tillæg, end Stavelsen -ge, og bruges da kuns i nægtende Betydning i Forening med 3. P. af det nægtende Pronomen i.

§. 196.

Af guabba derimod dannes ved Tilföjelsen af adskillige Endelser en hel Del Ord.

Guabba modtager Endelserne -ikkenes og -ikkenessi, saavel i den vedföjede som i den enestaaende Form, uden at Böiningen derved lider nogen Forandring.

§. 197.

Ved Tilföjelsen af Bogstavet -g dannes guabbag, en, et af to, der forenes med Singularis og Dualis af det nægtende Pronomen im, ik, i. Guabbag böjes regelret som de i §. 61. omtalede Adjektiver af 2. Dekl.; det forekommer i övrigt ikkuns i Sing.

Nom.	Guabbag,
Gen.	guabbag,
Infin.	guabbag,
Allat.	guabbagi,
Factiv.	guabbagen,
Locat.	guabbagest,
Comit.	guabbagin,
Carit.	guabbag-taga.

§. 198.

Stavelsen -ge og -gen tilföjes guabba i alle Forholdsformer, uden at Böiningen derved lider nogen Forandring; det forenes med Singularis og Dualis af det nægtende Pronomen im, ik, i.

§. 199.

Af guabba dannes Pronominet guabbačak, begge, det forekommer i begge Talformer, dog ikke aldeles fuldstændigt.

Singularis.

Nom.	Guabbačak,
Gen.	guabbačaga,
Infin.	guabbačaga,
Locat.	guabbačagast,
Comit.	guabbačagain,
Carit.	guabbačaga-taga.

Pluralis.

Nom.	guabbačagak,
Gen.	guabbači,
Infin.	guabbačid,
Allat.	guabbačida,
Locat.	guabbačin,
Comit.	guabbači-guim,
Carit.	guabbači-taga.

§. 200.

Af guabba dannes det defective guabbel, hvilken, hvilket af to; det forekommer i följende Forholdsformer:

Nom.	guabbel,
Allat.	guabbeli,
Locat.	guabbelist,
(Ablat).	guabbeld.

§. 201.

Maggar, hvordan, hvordant.

Om maggar og maggaraš gjælder aldeles det samme som er anfört om daggar og daggaraš, §. 185.

§. 202.

Færra, som helst.

Dette Pronomen er uböjeligt og staar aldrig alene, men bruges ikkuns i Forening med andre Ord.

§. 203.

4. Pronomina interrogativa

ere de samme som pronomina relativa, undtagen âllo, galle, gallad og galles, der ere pron. indef. §. 212 og 216.

5. Pronomina indefinita.

§. 204.

Disse betegne en ubestemt Person eller Ting; disse ere i alt tre og tyve.

Muttom, soames, moadde, juoida, ječča, æres, juokke, buok, ædnag, galle, ållo, nubbe; guoibme, uccan, gallad, galles; gige, guttege, mige, mikkege, maggarge, moftege, gallege.

Af disse ere de tolv förste enkelte og tillige Stamord; de fire fölgende ere vel enkelte men ikke Stamord; de syv sidste ere sammensatte.

Enkelte pronomina indefinita, som selv ere Stamord ere:

Muttom, soames, moadde, juoida, ječča, æres, juokke, buok, ædnag, galle, ållo, nubbe.

§. 205.

Muttom, soames, en, et, nogen, noget.

Muttom böjes saavel i den vedföjede som enestaaende Form regelret som Adjektiver af anden Böining, se vielggad §. 61.

Paa samme Maade böjes soames regelret som hanes, §. 60; ligesom n i hanes forstærkes med d, saaledes forstærkes m i soames med b, altsaa i Genitiv og Infinitiv Sing. soabmas, o. s. v.

§. 206.

Moadde, nogle.

I vedföjet Form er moadde uböjeligt; i den enestaaende Form forekommer det i efterfölgende tre Forholdsformer.

Nom.	moadde,
Infin.	moadde, mådid,
Locat.	moaddest.

§, 207.

Ječča, æres, en anden, et andet.

Saavel i den vedföjede som i den enestaaende Form böjes ječča aldeles regelret som Adjektiver af förste Deklination, se bahha §. 53. I Flertallet har ječča imidlertid en dobbelt Form, da det baade böjes som Flertallet af bahha, og som Flertallet af njalgis, hvis Nominativ er njalggasak.

Æres, der i vedföjet Form har ærra, retter sig efter de i §. 62. for de her nævnte Adjektiver givne Bestemmelser, og böjes derfor aldeles som njalgis §. 63; ikkuns at i Enkelttallet har æres ikkuns en Form, nemligen den först anförte af njalgis, hvis Genitiv endes paa -a; i Flertallet har æres begge de for njalgis anförte Former.

§. 208.

Æres forekommer ogsaa i den höjere Grad, gradus comparativus, æreb; men da bruges det som et Forholdsord, præpositio.

§. 209.

Juokke, juokkaš, enhver, ethvert.

I veföjet Form bruges det förstnævnte, som da er uböjeligt. I den enestaaende Form bruges juokkaš, der böjes som darbaš, §. 60. Det forekommer kuns i Enkelttallet.

§. 210.

Juoida, noget,

er uböjeligt;

§. 211.

Buok, al, alt;

Ædnag, megen, meget, mange, mangen, mangt.

I vedföjet Form er buok uböjeligt; i den enestaaende Form forekommer det ikkuns i Flertallet og böjes da regelret som Adjektiver plur. num. af förste Böining, se Pluralis af bahha §. 53., buokak, buokai, buokaid, o. s. v.

Ædnag, i vedföjet Form uböjeligt; i den enestaaende Form forekommer det ligesom buok ikkuns i Flertallet, det böjes da regelret som Adjektiver plur. num. af anden Böining, se Pluralis af vielggad §. 61., ædnagak, ædnagi, ædnagid, o. s. v.

Af ædnag findes begge de höjere Grader, æmbo og ænemus, hvis Böining i alle Dele rette sig efter de for Adjektivernes Böining givne Bestemmelser.

§. 212.

Galle,ållo, mange, meget; hvor mange, hvor meget?

Begge forekomme de ogsaa som pron. interrogat. I vedföjet Form böjes galle som buorre, §. 89., ikkuns at galle i alle Forholdsformer beholder dobbelt ll, altsaa i casus comit. gallin. I den enestaaende Form forekommer det kuns i Enkelttallet, og böjes da regelret som låkke, §. 54.

Af galle ere igjen de trende pron. indefin. gallad, galles og gallege udsprungne, se §. 216 og §. 220.

I vedföjet Form böjesållo som galle; i enestaaende Form forekommer det ikkuns i de fire Forholdsformer: nom. gen. infin. og locat.

§. 213.

Nubbe nubbe, den ene, den anden; det ene, det andet.

Det förste nubbe staar i Nominativ, det andet i den af Verbet styrende Forholdsform. Se Syntaxen.

Enkelte pronomina indefinita, men som dog ikke ere Stamord: Guoibme, uccan, galles, gallad.

§. 214.

Guim guoibme, hinanden, hverandre.

Hinanden og hverandre udtrykkes ved Substantivet guoibme, som gjentages saaledes at det förste afkortes til guim, det andet sættes i den behörige Forholdsform. Se Syntaxen.

Guoibme synes at være dannet af guim; muligt kunde det imidlertid dog ogsaa være at guoibme var Stamordet, og at guim er en forkortet Form af guoibme.

§. 215.

Uccan, liden, faa.

Stamordet til uccan er ucca, liden, lidet. Saavel i vedföjet Form, som i den enestaaende er det aldeles overensstemmende med ædnag, §. 211.

§. 216.

Galles, gallad, mange, hvor mange.

Stamordet for disse tvende er, som allerede anfört, §. 212, galle. Enestaaende böjes galles som de i §. 60 omhandlede Adjektiver af anden Böining, se hanes, §. 60. i fölgende Forholdsformer sing. num.

Nom.	Galles,
Gen.	gallas,
Infin.	gallas,
Allat.	gallasi,
Locat.	gallasist,
Comit.	gallasin.

I de samme Forholdsformer böjes gallad som de i §. 61 omhandlede Adjektiver af anden Böining, se vielggad, §. 61.

I vedföjet Form böjes galles og gallad i begge Talformer som Adjektiver af förste Böining, se buorre, §. 89.; genit. plur. er imidlertid altid galles og gallad.

Galles og gallad forekomme ogsaa som pronomina interrogativa.

De sammensatte pronomina indefinita ere:

Gige, guttege, mige, mikkege, maggarge, moftege, gallege.

§. 217.

Gige, guttege, nogen, noget;
mige, mikkege, maggarge, noget.

Gige og guttege ere dannede af pron. relativa gi og gutte og ved Tilsætning af Stavetsen -ge; de böjes aldeles overensstemmende med Stamordene gi og gutte, §. 186; i det at Endelsen -ge tilföjes samtlige Forholdsformer uden at disse derved lide nogen Forandring.

Paa samme Maade ere mige, mikkege og maggarge dannede af pron. relativa mi og maggar og ved Tilsætning af Stavelserne -ge og -kkege, ogsaa disse böjes som Stamordene mi og maggar.

Hvad der i §. 187 og 188 er anfört om det styrende Forhold, som mi og miikkenes staa i til de vedföjede Substantiver i visse Forholdsformer, gjælder ogsaa for mige og mikkege.

§. 218.

Moftege, nogen, noget,
er sammensat af Adverbiet moft og Stavelserne -ege; det er uböjeligt.

§. 219.

Åftage, nogen, noget,
er sammensat af det tællende Pronomen, numerale cardinale, åft eller åfta, og Stavelsen -ge; det böjes som Stamordet åft, se dette,

§. 220.

Gallege, nok saa mange,
er sammensat af pron. indef. galle og Stavelsen -ge. Det er uböjeligt.

6. Tællende og ordnende Pronominer, numeralia cardinalia og ordinalia.

§. 221.

Disse ere enten enkelte eller sammensatte. De enkelte ere:

tællende, num. card.	ordnende, num. ord.
(Åfta), åft, en, et;	vuostas, förste;
guoft, to;	nubbe, anden, andet;
gålm, tre;	goalmad, tredie;
njællja, fire;	njæljad, fjerde;
(vitta), vit, fem;	viđad, femte;
(gutta), gut, sex;	guđad, sjette;
čečča, syv;	čečad, syvende;
gavttse, otte;	gavtsad, ottende;

tællende,	ordnende,
num. card.	num. ord.
åfttse, ni;	åvtsad, niende;
(låkke), låge, ti;	lågad, tiende;
c̄uotte, c̄uođe, hundrede;	c̄uođad, hundrede;
duhat, tusende.	

De sammensatte dannes ved en simpel mekanisk Sammenstilling, paa fölgende Maade;

Guoft låge, tyve;	guoft lågad, 20de;
gålm låge, tredive;	gålm lågad, 30te;
njællja låge, fyrgetyve;	njællja lågad, 40de;
vit låge, femti;	vit lågad, 50de;
gut låge, sexti;	gut lågad, 60de;
c̄ec̄c̄a låge, syvti;	c̄ec̄c̄a lågad, 70de;
gavttse låge, otti;	gavttse lågad, 80de;
åfttse låge, nitti;	åfttse lågad, 90de;
guoft c̄uođe to hundrede;	guoft c̄uođad, 200de;
gålm c̄uođe, tre hundrede, o. s. v.	gålm c̄uođad, 300de
guoft duhat, to tusende;	
gålm duhat, tre tusende, o. s. v.	

De övrige Enheder over de særskilte Tiere udtrykkes ligesaa simpelt, og aldeles regelmæssigen.

åft nubbe låkkai, 11;	vuostas nubbe låkkai, 11te;
guoft nubbe låkkai, 12;	nubbe nubbe låkkai, 12te;
gålm nubbe låkkai, 13; o. s. v.	goalmad nubbe låkkai, 13de;
åft goalmad låkkai, 21, o. s. v.	vuostas goalmad låkkai, 21de;
åft njæljad låkkai, 31, o. s. v.	vuostas njæljad låkkai, 31te.

Det er: et paa det andet Ti; förste paa andet Ti; to paa det andet Ti; andet paa andet Ti; tre paa det andet Ti; tredie paa andet Ti, o. s. v.; et paa det tredie Ti, o. s. v.; förste paa tredie Ti, o. s. v.; et paa det fjerde Ti, o. s. v.; förste paa fjerde Ti, o. s. v.

§. 222.

Saavel Kardinal- som Ordinal-Tallene böjes i de tvende Talformer, Enkelttallet og Flertallet.

Vedföjede Substantiverne böjes Kardinal-Tallene fra åft til c̄ec̄c̄a inclusive, som Adjektivet bahha, §. 89; gavttse, åfttse og c̄uođe som basse, efter §. 88; duhat som vielggad, efter §. 86.

Vedföjede Substantiverne böjes samtlige Ordinal-Tallene som Adjektiver paa -e, se buorre §. 89; nubbe beholder dog de tvende bb.

Enestaaende böjes de syv förste Kardinal-Tal regelret som Adjektiverne paa -a, se bahha §. 53; de tre sidste Kardinal-Tal som Adjektiver paa -e, se basse §. 53.

Enestaaende böjes Ordinal-Tallet nubbe som ælle §. 30; paa det nær at Bogstavet u ikke gaar over til noget andet Bogstav. De övrige Ordinal-Tal böjes som de i §. 61 omhandlede Adjektiver af anden Böining, se vielggad §. 61.

§. 223.

Af guoft dannes gugtug, begge, der böjes regelret i alle Forholdsformer, undtagen Factiv, som det mangler.

Nom.	gugtug,
Gen.	gugtui,
Infin.	gugtuid,
Allat.	gugtuidi,
Locat.	gugtuin,
Comit.	gugtui-guim,
Carit.	gugtui-taga.

§. 224.

Af guoft dannes ligeledes det uböjelige guofto, de to;

§. 225.

Af Kardinal-Tallene fra guoft og til gut dannes nogle egne substantiva numeralia, med Endelsen -as, nemligen guovtas, gålmas, njæljas, viđas og guđas. Samtlige modtage de den sædvanlige Böining, beholdende Kjende-Konsonanterne uforandrede.

§. 226.

Saavel af Kardinal- som af Ordinal-Tallene dannes i övrigt en Mængde afledede Ord, Substantiver, Adjektiver, Verber og Adverbier, som i tredie Afdeling, Orddannelseslæren, nærmere ville blive afhandlede.

Her kunne imidlertid dog bemærkes de ni af Kardinal-Tallene dannede Adverbier, som betegne hvor mange Gange, paa det Spörgsmaal hvor ofte: ofti, en Gang; gufti, to Gange; golbmi, tre Gange; njellji, fire Gange; vitti, fem Gange; gutti, sex Gange; čečči, syv Gange; gafttsi, otte Gange; ofttsi, ni Gange. For övrigt udtrykkes alle de fölgende med Kardinal-Tallene og Ordene gærdde eller have, Gang, og paa denne Maade kunne ogsaa disse ni udtrykkes.

Fjerde Kapitel.

Verber.

§. 227.

Verbum udtrykker en Handling, Lidelse eller Tilstand, noget som sker, skede eller skal ske.

Det forandres efter visse tempora, modi og personæ, Tider, Maader og Personer, eller med et Ord: konjugeres, böjes. Den eller det, som udförer Handlingen eller befinder sig i Tilstanden, kaldes Subject. Efter dette Subject deler Verbet sig i tre Personer, förste, anden og tredie.

§. 228.

Disse tre Personer adskille de lappiske Verber ved særegne Endelser eller Former i tre Talformer — ligesom ved de personlige substantiviske Pronomer, mån, dån, sån — Entallet, Totallet og Flertallet, Singularis, Dualis og Pluralis.

§. 229.

Med Hensyn saavel til Form, som Bemærkelse, kunne de lappiske Verber, iflge den sædvanlige grammatikalske Terminologi, deles i fire Slags:

1. verbum activum, eller transitivum, Handleformen, tilkjendegiver at Subjectet udförer en vis Handling, som gaar ud paa en vis Gjenstand, der hedder Object, som: åcam, jeg söger — hvem eller hvad? lågam, jeg læser — hvad?
2. verbum passivum, Lideformen, tilkjendegiver at Subjectet befinder sig i en Lidelse eller Tilstand, da det bliver paavirket af nogen eller noget. Det kan betragtes som den anden Del af verbum activum, thi ethvert verbum activum har et fuldstændigt passivum, som: occujuvum, jeg söges, — af hvem? lokkujuvum, jeg læses — af hvem?
3. verbum neutrum eller intransitivum, hverken activum eller passivum, tilkjendegiver ingen paa et Object gaaende Handling, og styrer saaledes ingen Objects casus, og har intet passivum. Et saadant Verbum betegner:
   a. Enten at Subjectet har en Egenskab, som: vielgam, jeg er hvid;

b. Eller at Subjectet befinder sig i en Tilstand, men uden nogen Paavirkning udenfra, som Tilfældet er ved passivum, som: čåkkam, jeg sidder;

c. Eller at Subjectet udförer en Handling, men uden Bibegreb af at denne Handling gaar ud paa et andet Object, som: čåkkanam, jeg sætter mig; oađam, jeg sover.

4. neutrale passivum, det er et Verbum, der har passivisk Bemærkelse, men har en aktivisk Böiningmaade, som: cabmatalam, jeg faar Hug; šadam, jeg bliver.

§. 230.

Tidsformerne i de lappiske Verber ere ikkuns tvende: den nærværende Tid og den forbigangne, Nutid og Datid, tempus præsens og tempus præteritum. De övrige Tidsbestemmelser udtrykkes tildels ved Omskrivninger. Den tilkommende Tid, tempus futurum, har saaledes ingen særegen Form, men udtrykkes ved Nutidens Form.

§. 231.

Af Verbet gives der tvende Hovedformer: 1, Subjectiv-Formen med Bibegreb af Personlighed og Tid; 2, Objectiv-Formen uden saadant Bibegreb, især af Personlighed.

§. 232.

Subjectiv-Formen indbefatter trende Maader, modi:

1. modus indicativus; (Erkjendelse).
2. modus conjunctivus; (Fölelse).

   Denne deler sig igjen i tvende Afdelinger, *a*, subjunctivus, (præsens conjunctivus), *b*, optativus, (præteritum conjunctivum);
3. modus imperativus; (Villie).

§. 233.

Den anden, Objectiv-Formen, uafhængig af Personer og tildels ogsaa af Tid, indbefatter tvende Afdelinger: 1, Verbum nominale og 2, Nomen verbale.

Til Verbum nominale hörer:

1. Infinitivus, der svarer til det sædvanlige Infinitivus.
2. Factivus, der svaver til Latinernes Supinum.
3. Comitativus, der svarer til Gerundium.
4. Caritativus, en Undladelsesform, tilkjendegiver, at den af Verbet navngivne Handling eller Tilstand ikke er foretaget eller foretages, ikke er indtruffet eller indtræffer, det er et nægtende

Gerundium; fremtræder ogsaa som et præsens participium i nægtende Betydning, og svarer til casus caritativus.

Til Nomen verbale hörer:

a. et nomen substantivum verbale, og *b.* et nomen adjectivum verbale.

Förstnævnte er igjen to Slags:

1. nomen subst. verbale abstractum, en Handlingsform, nomen actionis, der indbefatter Bemærkelsen af begge vore Former paa -ing og -n, som: Læsning og Læsen; Handling og Handlen o. s. v. Det böjes i alle Forholdsformer i begge Tal.
2. nomen subst. verbale concretum, en Handlersform, nomen agentis, svarende til vor Form paa -r, som: Læser, Handler, Hörer, o. s. v. Det böjes ligeledes i alle Forholdsformer i de tvende Talformer.

b. Nomen adjectivum verbale, der svarer til Latinernes Participium, indbefatter:

1. præsens participium, uden Bibegreb af nogen bestemt Tid, bruges derfor med Hjælpeverbum læt om enhversomhelst Tid; ogsaa dette böjes i alle Forholdsformer og i begge Tal.
2. præteritum participium med Begrebet af en forbigangen Tid; er uböjeligt.

§. 234.

Paa Grund af den store Overensstemmelse, der finder Sted mellem Declinations og Conjugations Systemerne ere adskillige Böinings-Former i sidstnævnte overensstemmende, saavel i Betydning som i Endelse, med adskillige Forholdsformer i förstnævnte, hvis Benævnelser derfor ere beholdte, som de formentligen mest passende.

Saaledes er Gerundiets Endelse -ed)in ogsaa i Betydning overensstemmende med Substantivernes comitativ casus -in; Undladelsesformen -kæt)ta er saa godt som aldeles den samme som Substantivernes casus caritativus -ta eller taga. Hvad Endelsen -kætta i övrigt angaar da tillægges som oftest et i euphonicum, altsaa -kættai. De af den latinske Grammatik bekjendte Benævnelser ere satte ved Siden af de mindre bekjendte. De af den latinske Grammatik ubekjendte Former og Benævnelser ere i Paradigmerne vedföjet norsk Oversættelse, forsaavidt dette har været anset for nödvendigt til Tydelighed.

§. 235.

Af samtlige Objectiv-Former er det ikkuns præteritum participium, der medförer Begrebet om en bestemt Tid, nemligen den forbigangne; alle de övrige kunne betragtes som præsentia, da de ikke udelukke Begrebet af en nærværende Tid.

§. 236.

Samtlige lappiske Verber have tvende Hovedformer eller Hovedböininger, en bekræftende og en nægtende, conjugatio affirmativa og conjugatio negativa; begge böjes de aldeles regelmæssigen i de tvende Former, den handlende og den lidende, Activum og Passivum, og begge have de alle de anförte modi og tempora; og begge have de ogsaa de tre Talformer, Singularis, Dualis og Pluralis.

§. 237.

Den bekræftende Böiningsmaade, conjugatio affirmativa, adskiller de tre Personer i alle tre Talformer ved særegne Endelser. Ikke derimod den nægtende Böiningsmaade, conjugatio negativa. Efter först at være undergaat en og anden Forandring i Endelsen forbliver Verbet i conjugatio negativa uforandret i de forskjellige Personer; for at tilkjendegive disse betjener det sig af tre forskjellige Slags Hjælpeord.

1. De i 3. Kap. §. 150 omtalte nægtende personlige Pronominer im, ik, i, der benyttes til de tvende förstnævnte modi, nemlig: indicativus og conjunctivus;
2. De i 3. Kap. §. 152 omtalte nægtende Pronominer amam, amad, amas.
3. Et Hjælpeverbum ale, du maa ikke, se §. 250, som benyttes til modus imperativus.

§. 238.

Verbet læt, at være, have, benyttes som Hjælpeord saavel af conjugatio affirmativa som af conjugatio negativa.

§. 239.

Begge disse Böiningsmaader, conjugatio affirmativa og negativa, kunne baade tage og ikke tage til sig de personlige Pronominer, mån, dån, sån.

§. 240.

Ved Verberne blive altsaa fölgende sex Ting at iagttage.

1. Den dobbelte Form, den bekræftende og nægtende, conjugatio affirmativa og negativa;

2. Den handlende og lidende Form, Activum og Passivum;
3. De forskjellige Maader, modi;
4. De tre Talformer;
5. De tre Personer;
6. Böiningen selv under de fem foranförte Tilfælde.

§. 241.

Ligesom Substantiverne og Adjektiverne, saaledes ende sig ogsaa Verberne i Roden, som for denne Taledel er tredie Person sing. num. præsens indicativ activ, paa en Vokal eller paa en Konsonant; i förste Tilfælde kaldes de aabne, i sidste lukkede. Efter disse Rodens tvende forskjellige Endelser dele sig Verberne, ligesom de nyligen nævnte tvende Taledele, i tvende Hovedarter eller Boiningsmaader; den förste, som indbefatter de aabne Verber, den anden, som indbefatter de lukkede.

§. 242.

Rodens Kjende-Konsonanter ere i förste Conjugation stedse haarde og dobbelte, i anden kunne de være baade haarde og blöde, baade dobbelte og enkelte. I förste Conjugation dels forsvages og forenkles Kjende-Konsonanterne under Böiningen, og dels forblive de uforandrede; i anden Conjugation forblive Kjende-Konsonanterne stedse uforandrede.

§. 243.

Förste Conjugation deles igjen i flere Underafdelinger eller Klasser, eftersom Rodens sidste, eller Slutnings-Vokal, Kjende-Vokal, er a, o, e eller i; u, å og æ forekomme ikke som Slutnings-Bogstaver, Kjende-Vokaler, i Verbernes Rödder.

§. 244.

Verberne have en Mængde afledede Former, som imidlertid ikke ere optagne i Paradigmerne. En saadan Opdyngen af afledede Former vilde dels overskride Omfanget af hvad der egentligen tilhörer et Verbum som saadant, og vilde ikkuns tjene til at fordunkle Oversigten af selve Verbet og dets Böininger. Den fuldstændige Fremstilling og Lære af de mangfoldige afledede Former tilhörer fjerde og femte Afdeling i den lappiske Sproglære, der handler om Orddannelsen og Syntaxen.

§. 245.

Infinitivus indicativus og Supinum (Factivus) ere i den nægtende Böining udförte, det förste med i, og det andet med amas,

satte foran Infinitivus indicativus Formen af den bekræftende Böining; begge disse Ord, saavel i, som amas, staa her impersonaliter, som saadanne kunne de derfor ogsaa optages i Rækken af Objectiv-Formerne, da disse intet Hensyn tage til Personer. Saaledes altsaa: i læt, ikke at være; amas læt, for ikke at være; i lådnot, ikke at löse, amas lådnot, for ikke at löse; i lodnut, ikke at löses, amas lodnut, for ikke at löses.

At i övrigt amas i alle de i 3. Kap. §. 152 anförte Personer og Talformer jo kan forenes med Paradigmernes og med ethvertsomhelst Infinitivus er en Selvfölge.

§. 246.

Ligesom ved Substantiver og Adjektiver, saaledes ogsaa ved Verber, udspringe nemligen af en Rodform alle de Former, i hvilke et Verbum böjes, det er: konjugeres. Eftersom Roden er aaben eller lukket dele Verberne sig i de anförte tvende Hovedböininger, af hvilke den förste indbefatter fire Afdelinger. Til en lettere og klarere Oversigt og Opfattelse af de mange Böiningsformer, og for at kunne skjælne mellem de forskjellige Hovedafdelinger og Underafdelinger, samt for at erholde en bestemt, klar og sammentrængt Udsigt over samtlige, saavel Vokalernes, Diphthongernes og Triphthongernes med indbefattede, som Konsonanternes Afændringer og Overgange, med et Ord: Omlyd, saa vil ved ethvert Verbum ved Siden af Rodformen endnu opstilles tre af denne afledede Hovedformer, af hvilke alle de övrige saavel Böiningsformer, som Bogstavforandringer med Lethed lader sig overse og udlede. Disse fire Hovedformer ere:

1. 3. P. Præs. indicat. activ;
2. 1. P. } præterit. indic. activ;
3. 3. P. }
4. 2. P. imperativ activ.

Og, da man stedse spörger efter Infinitiv activ, saa vil ogsaa denne tillige blive anfört, i alt altsaa fem; af disse vil Infinitivus först blive anfört, siden de övrige i ovenanförte Orden.

Da Vokalerne u og i have samme Indflydelse paa den foran-gaaende Stavelses Vokaler, saa er fölgeligen Omlyden i Passiv, hvis Kjende-Vokal er u, aldeles den samme som i 1. P. præteritum indic. activum, hvis Kjende-Vokal er u i förste Conjugations förste Klasse, men i i alle de övrige.

§. 247.

Förste Conjugation.

	Infin. activ.	3. P. præs. ind. activ.	1. P. præt. indic. activ.	3. P. præt. indic. activ.	2. P. imperativ. activ.
1. Klasse.	Lådnot, löse,	lådno,	lodnum,	lånoi,	låno;
2. —	Låkkat, læse,	låkka,	lokkim,	lågai,	låga;
3. —	Adnet, have,	adna,	adnim,	ani,	ane;
4. —	Ravvit, befale,	ravve,	ravvim,	ravvi,	ravve;

Anden Conjugation.

	Infin. activ.	3. P. præs. ind. activ.	1. P. præt. indic. activ.	3. P. præt. indic. activ.	2. P. imperativ. activ.
	Bagadet, undervise,	bagad,	bagadim,	bagadi,	bagad.

§.

Almindelig Oversigt

Förste Conjuga-

Acti-

A. Subjecti-

1. Indi-

a. Præsens.

		Sing.		Dual.		Plur.	
1. Person.	1. Conj. 1. Kl.	-o	m,	-u,		-o	p,
	- — 2. -	-a		-e,		-a	
	- — 3. -	-a		-e,		-e	
	- — 4. -	-i		-ijædn) e,		-i	
2. Person.	- — 1. -	-o	k,	-obætt	e,	-obætte	t,
	- — 2. -	-a		-abætt		-abætte	
	- — 3. -	-a		-ebætt		-ebætte	
	- — 4. -	-i		-{ebætt / ijæpp}		-{ebætte / ijæppe}	
3. Person.	- — 1.	-o		-ob	a.	-u	k,
	- — 2.	-a		-ab		-i	
	- — 3.	-a		-eb		-e	
	- — 4.	-e		-eb		-ije	

Anden Con-

	Sing.	Dual.	Plur.
1. P.	-a)m,	-ædn)e,	-æ)p,
2. P.	-a)k,	-æppe)e,	-æppe)t,
3. P.	Konsonant,	-b, eller v)a,	-e / -i } k,

248.

over Verberne.

tions fire Klasser.

vum.

ve Former.

cativus.

b. Præteritum.

Sing.	Dual.	Plur.
-u -i -i -iji } m,	-o -a - - } ime,	-o -a - - } imek,
-u -i -i -iji } k,	-o -a - - } ide,	-o -a - - } idek,
-o -a - - } i,	-o -a - - } iga,	-u { -i { -e -jegj)e

jugation.

-i)m,	-e)ime,	-e)imek,
-i)k,	-e)ide,	-e)idek,
-i,	-e)iga,	-egj)e,

2. Con-

Præsens. (Subjunctivus).

			Sing.		Dual.		Plur.	
1. Person.	1. Conj.	1. Kl.	-u	čam,	-u	čædne,	-u	čæp,
	- —	2. -	-a		-a		-a	
	- —	3. -	-i		-i		-i	
	- —	4. -	-i		-i		-i	
2. Person.	- —	1. -	-u	čak,	-u	čæppe,	-u	čæppet.
	- —	2. -	-a		-a		-a	
	- —	3. -	-i		-i		-i	
	- —	4. -	-i		-i		-i	
3. Person.	- —	1. -	-u	ča,	-u	čæva,	-u	ček,
	- —	2. -	-a		-a		-a	
	- —	3. -	-i		-i		-i	
	- —	3. -	-i		-i		-i	

Anden Con-

1. P.	-æ)ǯam,	-æ)ǯǯe,	-æ)ǯǯæp,
2. P.	-æ)ǯak,	-æ)ǯǯabætte,	-æ)ǯǯabættet,
3. P.	-æ)ǯǯa,	-æ)ǯǯaba,	-e)ǯǯek,

junctivus.

Præteritum. (Optativus).

Sing.	Dual.	Plur.
-u, -a, -a, -i } s̃im,	-u, -a, -a, -i } s̃eime,	-u, -a, -a, -i } s̃eimek,
-u, -a, -a, -i } s̃ik,	-u, -a, -a, -i } s̃eide,	-u, -a, -a, -i } s̃eidek,
-u, -a, -a, -i } s̃i,	-u, -a, -a, -i } s̃eiga,	-u, -a, -a, -i } s̃egje,

jugation.

-i)ſc̃im,	-i)ſc̃ime,	-i)ſc̃imek,
-i)ſc̃ik,	-i)ſc̃ide,	-i)ſc̃idek,
-i)ſc̃i,	-i)ſc̃iga,	-i)ſc̃i,

3. Imperativus.

			Sing.	Dual.	Plur.
1. Person.	1. Conj.	1. Kl		-u,	-
	- —	2. -		-u,	-
	- —	3. -		-o,	- } op,
	- —	4. -		-{jædn / jækk} o,	-{jædn / jækk
2. Person.	- —	1. -	-o,	-e,	-o
	- —	2. -	-a,	-e,	-a } t,
	- —	3. -	-e,	-{jæpp / jækk} e,	-e
	- —	4. -	-e,		-jække
3. Person.	- —	1. -	-	-	-
	- —	2. -	-	-	- } usek,
	- —	3. -	- } us,	- } usga,	-
	- —	4. -	-{jekk / j	-{jekk / j	-jekk

Anden Con-

		Sing.	Dual.	Plur.
1. P.			ædn)o.	ækk / ædn } op,
2. P.	Konsonant,		ækk)e,	ække)t,
3. P.		ekk)us,	ekk)usga,	ekk)usek,

B. O b j e t i v e F o r m e r.

1. Verbum nominale.

1. Infinitivus.	2 Factivus, ɔ: Supinum.	3. Comitativus. ɔ: Gerundium.	4. Caritativus. Undladelsesform.
-o, -a, -e, -i } t,	-o, -a, -e, -i } c̉et,	-o, -a, -e, -e } dedin, forenes med pron. suffixa.	-o, -a, -e, -e } kætta,

j u g a t i o n.

e)t,	-æ)ʒ̉ʒ̉et,	-edin, forenes med pron. suffixa.	-kætta,

B. Objective Former.

2. Nomen verbale.

a. Nomen substantivum verbale.				b. Nomen adjectivum verbale.			
α. abstractum.			β. concretum.				
1. Conj. 1. Kl.	-o	m.	-o	-o	me,	-o	m,
- — 2. -	-a		-e	-a		-a	
- — 3. -	-e		-e	-e		-a	
- — 4. -	-i		-jægj)e	-e		-i	

Böies i alle Forholdsformer i begge Tal og forenes med pronomina suffixa.

Anden Conjugation.

-æbme,	-ægje.	-æ)me,	-a)m.

Böies ligeledes i alle Forholdsformer i begge Tal og forenes med pron. suffixa.

Passivets Endelser ere næsten aldeles de samme som Aktivets, kuns at Passivet udtrykkes ved et augmentum passivum, juvvu, indskudt umiddelbar foran de paa Tabellen anförte Aktivets Endelser.

Verbernes Hjælpeord.

§. 249.

Til Verbernes Böining i Maader, Tider og Personer benytter Sproget i alt fire Hjælpeord:

1. det allerede flere Gange omtalte personlige nægtende Pronomen, im, ik, i, se 3. Kap. §. 150 og §. 151.
2. det ligeledes allerede omtalte personlige nægtende Pronomen, amam, amad, amas, se 3. Kap. §. 152 og §. 153.
3. det imperativiske Verbum ale, du maa ikke, se efterfölgende §. 250.
4. Verbet læt, at være, at have, se §. 253.

§. 250.

Hjælpeverbet, ale, du maa ikke.

Dette Verbum böjes ikkuns i den ene modus, Imperativus.

	1.	2.	3.
Sing.	—	ale,	ellus,
Dual.	allo,	alle	ellusga,
Plur.	allop,	allet,	ellusek.

§. 251.

Hjælpeverbet læt, at være, at have.

Da Verbet læt mangler (comitativus), Gerundium saavel i conjugatio affirmativa som negativa, og tillige (nomina adjectiva verbalia) Participier i sidstnævnte Form, samt (nom. subst. verb. concret.) Handlersformen, saa udfyldes disse af Verbet årrot, der ogsaa har Betydningen af at være, (forblive, opholde sig, o. s. v.) I övrigt bruges Verbet årrot ikke som Hjælpeverbum.

§. 252.

De ved Hjælpeverbet læt i Forbindelse med Hovedverbets Infinitiver og Participier dannede sammensatte Tidsformer, tempora, ere særskilte behandlede, og findes bagefter ethvert Verbum.

§. 253.

A. Conjugatio affirmativa.

Indicativus.

a. Præsens.

	1.	2.	3.
Sing.	læm,	læk,	læ,
Dual.	lædne,	læppe,	læva,
Plur.	læp,	læppet,	læk.

a. Præteritum.

Sing.	legjim,	legjik,	læi,
Dual.	læime,	læide,	læiga,
Plur.	læimek,	læidek,	legje.

Conjunctivus.

a. Præsens. (Subjunctivus).

Sing.	læʒam,	læʒak,	læʒʒa,
Dual.	læʒʒe,	læʒʒabætte,	læʒʒeba,
Plur.	læʒʒep,	læʒʒabættet,	leʒʒek.

b. Præteritum. (Optativus).

Sing.	lifčim,	lifčik,	lifči,
Dual.	lifčime,	lifčide,	lifčiga,
Plur.	lifčimek,	lifčidek,	lifči.

Imperativus.

Sing.	—	læge,	lekkus,
Dual.	lædno,	lække,	lekkusga,
Plur.	lækkop,	lækket,	lekkusek,

1. Verbum nominale.

	Infinitivus.	læt,
(comitativus)	Gerundium.	årodedin,
(caritativus)	Undladform.	årokætta,
(factivus)	Suppinum	læʒʒet.

2. Nomen verbale.

Nom. subst. verb. { abst. læbme, Tilværelse. / concret. årro, En som er.

Nom. adject. verb. { præsens. particip. læme, / præter. læm og læmaš.

B. Conjugatio negativa.

Indicativus.

a. Præsens.

Sing.	Im,	ik,	i	} læk.
Dual.	æm,	æppe,	æva	
Plur.	æp,	æppet,	æi	

b. Præteritum.

Sing.	Im,	ik,	i	} læm.
Dual.	æm,	æpe,	æva	
Plur.	æp,	æppet,	æi	

Conjunctivus.

a. Præsens.

Sing.	Im,	ik,	i	læǯa.
Dual.	æm,	æppe,	æva	
Plur.	æp,	æppet,	æi	

b. Præteritum.

Sing.	Im,	ik,	i	lifči.
Dual.	æm,	æppe,	æva	
Plur.	æp,	æppet,	æi	

Imperativus.

Sing.			ale	læge,	ellus	lækko.
Dual.	allo	lækko,	alle		ellusga	
Plur.	allop		allet		ellusek	

Verbum
Infinitivus,
Supinum,
Sammensatte
Conjugatio

Indicativus.

perfect. læm, o. s. v. } læmaš,
plusqvpf. legjim, o. s. v. }
plusqvpf. legjim, o. s. v. læt, jeg havde
været, (dersom...)

Conjugatio

Indicativus.

præterit. { perfect. { Im læk, o. s. v. } læmaš,
{ im læm. o. s. v. }
{ plusqvpf. { im læm, o. s. v. læt, jeg
havde ikke været (dersom...)

Ver-

§.

1. Conjugation, 1. Klasse, Kjende-Vokal -o;

A. Conjugatio

Activ. Indica-

a. Præ-

Sing.	Lånom,	lånok,	lådno,
Dual.	lodnu,	lådnobætte,	lådnoba,
Plur.	lådnop,	lådnobættet,	lodnuk;

b. Præte-

Sing.	lodnum,	lodnuk,	lånoi,
Dual.	lånoime,	lånoide,	lånoiga,
Plur.	lånoimek,	lånoidek,	lodnu.

Conjunc-

a. Præ-

Sing.	lonu	{ čam,	čak,	ča,
Dual.		{ čædne,	čæppe,	čæva,
Plur.		{ čæp,	čæppet,	ček.

nominale.
i læt;
amas læt.
Tidsformer.
affirmativa.

Conjunctivus.

læʒam, o. s. v. }
lifčim, o. s. v. } læmaš,
lifčim, o. s. v. læt, jeg skulde
have været, (dersom...)

negativa.

Conjunctivus.

im læʒa, o. s. v. }
im lifči, o. s. v. } læmaš,
im lifči, o. s. v. læt, jeg skulde
ikke have været, (dersom...)

b e r n e.

254.

lådnot, löse, indlöse, gjenlöse.
affirmativa.
tivus. Passiv.
sens.

lodnu	juvum,	juvuk,	juvvu,
	juvve,	juvvubætte,	juvuba,
	juvvup,	juvvubættet,	juvvujek.

ritum.

lodnu	juvvim, jim,	juvvik,	juvui,
	juvuime	juvuide,	juvuiga,
	juvuimek,	juvuidek,	juvve.

tivus.
sens.

lodnujuvvu	čam,	čak,	ča,
	čædne,	čæppe,	čæva,
	čæp,	čæppet,	ček,

1. Conjugation, 1. Klasse, Kjende-Vokal -o;

A. Conjugatio

Activ. Conjunc-

b. Præte-

Sing.	lonu	šim,	šik,	ši,
Dual.		šeime,	šeide,	šeiga,
Plur.		šeimek,	šeidek,	šegje,

Impera-

Sing.		låno,	lodnus,
Dual.	lodnu,	lådno,	lodnusga,
Plur.	lådnop,	lådnot,	lodnusek,

1. Verbum

Infinitivus,	lådnot,
(Factivus) Supinum,	lånočet,
(Comitativus) Gerundium,	lånodedin,
(Caritativus)	lånokætta,

2. Nomen

nomen subst. verbale { abstract. lådnom, Lösning.
concret. lådno, Löser.

nomen adjec. verbale { præs. particip. lådnome,
præt. — lådnom.

B. Conjugatio

Indica-

Præ-

Sing.	Im,	ik,	i	låno,
Dual.	æm.	æppe,	æva	
Plur.	æp,	æppet,	æi	

Præte-

Sing.	Im, o. s. v.	lådnom,
Dual.	æm, o. s. v.	
Plur.	æp, o. s. v.	

lådnot, löse, indlöse, gjenlöse.

affirmativa.

tivus. Passiv.

ritum.

lodnujuvvu	šim,	šik,	ši,
	šeime,	šeide,	šeiga,
	šeimek,	šeidek,	šegje,

tivus.

lodnu		juvvu,	juvvus,
	juvvu, / juvvujæduo,	jække, / juvvujække,	juvvusga,
	juvvup, / juvvujædnop,	juvvut, / jækket, / juvvujækket,	juvvusek,

nominale.

lodnut og lodnujuvvut,
lodnučet og lodnujuvvučet,
lodnudedin og lodnujuvvudedin,
lodnukætta og lodnujuvukætta.

verbale.

lodnujubme, Lösning.
lodnujuvve, nogen, noget som löses,
lodnujuvvume,
lodnum og lodnujuvvum.

negativa.

tivus.

sens.

im,	ik,	i	lodnu, / lodnujuvu,
æm,	æppe,	æva	
æp,	æppet,	æi	

ritum.

im, o. s. v.	lodnum, / lodnujuvvum.
æm, o. s. v.	
æp, o. s. v.	

1. Conjugation, 1. Klasse, Kjende-Vokal -o,

B. Conjugatio

Activ. Conjunc-

a. Præ-

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } lonuča,
æp, o. s. v.

b. Præte-

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } lonuši,
æp, o. s. v.

Impera-

ale
allo, alle } låno, ellus
allop, allet ellusga } lodnu.
ellusek

Verbum

infinitivus, i lådnot,
(factivus) supinum, amas lådnot,

De sammensatte

Conjugatio

Indica-

præsens, læm, o. s. v.
præteritum, legjim, o. s. v. } lådnome,
infinitivus, læt

præteritum { perfectum, læm, o. s. v.
plusqvamperf. legjim, o. s. v. } lådnom,
infinitivus, læt }

plusqvamperf. legjim, o. s. v. lådnot, jeg havde löst, (dersom...)

Conjunc-

præsens, læʒam, o. s. v. } lådnome,
præteritum, lifčim, o. s. v.
plusqvamperf. lifčim, o. s. v. lådnot, jeg skulde have indlöst, (dersom...)

lådnot, löse, indlöse, gjenlöse.

negativa.

tivus. Passiv.

sens.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } lodnujuvvuča.
æp, o. s. v.

ritum.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } lodnujuvvuši.
æp, o. s. v.

tivus.

	ale,	ellus	
allo,	alle,	ellusga	} lodnujuvvu.
allop,	allet,	ellusek	

nominale.

i lodnut og lodnujuvvut,

amas lodnut og lodnujuvvut.

Tidsformer.

affirmativa.

tivus.

læm, o. s. v.
legjim, o. s. v. } lodnujuvvume.
læt

læm, o. s. v.
legjim, o. s. v. } lodnum, lodnujuvvum.
læt

legjim, o. s. v. lodnujuvvut, jeg var blevet löst, (dersom...)

tivus.

læǯam, o. s. v.
lifčim, o. s. v. } lodnujuvvume,

lifčim, o. s. v. } lodnut, lodnujuvvut.

1. Conjugation, 1. Klasse, Kjende-Vokal -o,

Conjugatio

Activ.

Indica-

præsens,	im læk, o. s. v.	lådnome,
præteritum,	im læm, o. s. v.	
infinitivus,	i læt	

præterit.	perfect.	im læk, o. s. v.	lådnom,
	plusqvamperf.	im læm, o. s. v.	
	infinitivus,	i læt	

plusqvamperf. Im læm o. s. v. lådnot, jeg havde ikke löst, (dersom...)

Conjunc-

præsens.	im læʒa, o. s. v.	lådnome,
præterit.	im lifči, o. s. v.	
supinum.	amas læt	

præterit.	perfect.	im læʒa, o. s. v.	lådnom,
	plusqvamp.	im lifči, o. s. v.	

plusqvamperf. im lifči, o. s. v. lådnot, jeg skulde ikke have löst, (dersom...)

§.

Paa samme

Sardnot, at tale;	sardno,
Bissot, at blive bestaaende;	bisso,
Gåččot, at kalde;	gåččo,
Aiggot, at ville;	aiggo,
Oaʒʒot, at faa;	oaʒʒo,
Doarjjot, at understötte;	doarjjo,
Doaivvot, at haabe,	doaivvo,

overhovedet alle dem, der i Infiniti-

I denne Klasse forefalder ingen anden Uregelrethed end den beholde Rodens haarde og dobbelte Kjende-Konsonanter, da ogsaa

lådnot, löse, gjenlöse, indlöse.

negativa.

tivus. Passiv.

im læk, o. s. v.
im læm, o. s. v. } lodnujuvvume.
i læt

im læk, o. s. v.
im læm, o. s. v. } lodnum, lodnujuvvum.
i læt

im læm o. s. v. lodnut, lodnujuvvut,
jeg var ikke blevet löst, (dersom...)

tivus.

im læǯa, o. s. v.
im lifči, o. s. v. } lodnujuvvume,
amas læt

im læǯa, o. s. v.
im lifči, o. s. v. } lodnum, lodnujuvvum,

im lifči, o. s. v. lodnut, lodnujuvvut, jeg skulde
ikke være blevet löst (dersom...)

255.

Maade böjes:

sardnum, sarnoi, sarno.
bissum, bisoi, biso.
goččum, gâčoi, gâčo.
aiggum, aigoi, aigo.
åǯǯum, oaǯoi, oaǯo.
dårjjum, doarjoi, doarjo.
dâivvum, doaivoi, doaivo, og
vet endes paa -ot.

höist naturlige at de Verber, som i 1. P. præs. ind. activ maatte
beholde dem overalt uforandrede.

§.

1. Conjugation, 2. Klasse, Kjende-Vokal -a,

A. Conjugatio

Activ. Indica-

Præ-

lågam,	lågak,	låkka,
låkke,	låkkabætte,	låkkaba,
låkkap,	låkkabættet,	lokkek,

Præte-

lokkim,	lokkik,	lågai,
lågaime,	lågaide,	lågaiga,
lågaimek,	lågaidek,	lokke,

Conjunc-

a. Præ-

låga	čam,	čak,	ča,
	čædne,	čæppe,	čæva,
	čæp,	čæppet,	ček,

b. Præte-

låga	šim,	šik,	ši,
	šeime,	šeide,	šeiga,
	šeimek,	šeidek,	šegje,

Impera-

	låga,	lokkus,
lokku,	lokke,	lokkusga,
låkkop,	låkkat,	lokkusek,

1. Verbum

Infinitivus, låkkat,

(factivus) supinum, lågačet,

(comitativ) Gerundium, lågadedin,

(caritativus) lågakættai,

2. Nomen

nom. subst. verbale { abstract. låkkam, Læsning.
concret. låkke, Læser.

nom. adjec. verbale { præs. particip. låkkame,
præt. låkkam,

256.

og som beholder a i Infinitiv; låkkat, at læse.

affirmativa.

tivus. Passiv.

sens.

lokku	juvum,	juvuk,	juvvu,
	juvve,	juvvubætte,	juvvuba,
	juvvup,	juvvubættet,	juvvek, juvvujek,

ritum.

lokku	juvvim,	juvvik, juvvujik,	juvui,
	juvuime,	juvuide,	juvuiga,
	juvuimek,	juvuidek,	juvvujegje.

tivus.

sens.

lokkujuvvu	čam,	čak,	ča,
	čædne,	čæppe,	čæva,
	čæp,	čæppet,	ček,

ritum.

lokkujuvvu	šim,	šik,	ši,
	šeime,	šeide,	šeiga,
	šeimek,	šeidek,	šegje.

tivus.

lokku		juvvu,	juvvus,
	juvvo,	juvve,	juvvusga,
	juvvop,	juvvut,	juvvusek.

nominale.

lokkut, lokkujuvvut,

lokkujuvvučet,

lokkujuvu { dedin, kætta,

verbale.

lokkujubme,

lokkujuvve,

lokkujuvvume,

lokkum, lokkujuvvum,

1. Conjugation, 2. Klasse, Kjende-Vokal -a,

B. Conjugatio

Activ. Infini-

a. Præ-

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } låga.
æp, o. s. v.

b. Præte-

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } låkkam.
æp, o. s. v.

Conjunc-

Præ-

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } lågača,
æp, o. s. v.

Poæte-

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } lågaši,
æp, o. s. v.

Impera-

	ale		ellus	
allo,	alle	låga,	ellusga	lokku,
allop,	allet		ellusek	

Verbum

Infinitivus, i låkkat,
Supinum, amas låkkat,

Sammensatte

Conjugatio

Indica-

Præsens, læm, o. s. v.
præterit. legjim, o. s. v. } låkkame,
infinitiv. læt

præteritum { perfect. læm, o. s. v.
plusqvamp. legjim, o. s. v. } låkkam,
infinitiv. læt

og som beholder a i Infinitiv; låkkat, at læse,
negativa.
tivus. Passiv.
sens.
im, o. s. v.
æm, o. s. v. lokku, lokkujuvu,
æp, o. s. v.
ritum.
im, o. s. v.
æm, o. s. v. lokkum, lokkujuvvum,
æp, o. s. v.

tivus.
sens.
im, o. s. v.
æm, o, s. v. lokkujuvvuča,
æp, o. s. v.
ritum.
im, o. s. v.
æm, o. s. v. lokkujuvvuši,
æp, o. s. v.
tivus.

	ale,	ellus	lokku, lokkujuvvu,
allo,	alle,	ellusga	
allop,	allet,	ellusek	

nominale.
i lokkut,
amas lokkujuvvut,

Tidsformer.
affirmativa.
tivus.
læm, o. s. v.
legjim, o. s. v. lokkujuvvume,
læt
læm, o. s. v.
legjim, o. s. v. lokkum, lokkujuvvum,
læt

1. Conjugation, 2. Klasse, Kjende-Vokal, -a,

Sammensatte

Conjugatio

Activ. Indica-

plusqvamperf. legjim, o. s. v. låkkat, jeg havde læst, (dersom...)

Conjunc-

præsens, læʒam, o. s. v. } låkkame,
præterit. lifčim, o. s. v. }

plusqvamperf. lifčim, o. s. v. låkkat, jeg skulde have læst, (dersom...)

Conjugatio

Indica-

præsens, im læk, o. s. v. } låkkame,
prætnrit. im læm, o. s. v. }
infinitiv. i læt }

præterit. { perfect. im læk, o. s. v. } låkkam,
præterit. { plusqvamp. im læm, o. s. v. }
præterit. { infinitiv. i læt }

plusqvamperf. im læm, o. s. v. låkkat, jeg havde ikke læst, (dersom...)

Conjunc-

præsens, im læʒa, o. s. v. } låkkame,
præterit. im lifči, o. s. v. }
supinum, amas læt }

præterit. { perfect. im læʒa, o. s. v. } låkkam,
præterit. { plusqvamp. im lifči, o. s. v. }

plusqvamperf. im lifči, o. s. v. låkkat, jeg skulde ikke have læst, (dersom...)

§.

Paa samme

Galggat, at skulle;	**galgga,**
Gattat, at angre;	**gatta,**
Dakkat, at gjöre;	**dakka,**
Biebmat, at fostre;	**biebma,**
Čuogjat, at lyde;	**čuogja,**

og som beholder a i Infinitiv; låkkat, at læse.
Tidsformer.
affirmativa.
tivus. Passiv.
legjim, ò. s. v. } lokkut, lokkujuvvut,
jeg havde været læst, (dersom...)
tivus.
læǯam, o. s. v. lifčim, o. s. v. } lokkujuvvume,
lifčim, o. s. v. lokkut eller lokkujuvvut,
jeg skulde været læst, (dersom...)

negativa.
tivus.
im læk, o. s. v. im læm, o. s. v. i læt } lokkujuvvume,
im læk, o. s. v. im læm, o. s. v. i læk } lokkum, lokkujuvvum.
im læm, o. s. v. lokkut, lokkujuvvut,
jeg var ikke blevet læst, (dersom...)
tivus.
im læǯa, o. s. v. im lifči, o. s. v. amas læt } lokkujuvvume,
im læǯa, o. s. v. im lifči, o. s. v. } lokkum, lokkujuvvum.
im lifči, o. s. v. lokkut, lokkujuvvut, jeg skulde ikke have været læst (dersom...)

257.
Maade böjes:

galggim,	galgai,	galgga.
gattim,	gađai,	gađa.
dakkim,	dagai,	daga.
bibmim,	biemai,	biema.
čugjim,	čuojai,	čuoja.

1. Conjugation, 2. Klasse, Kjende-Vokal -a,

Čuoppat, at hugge; čuoppa,
Vuåignat, at aande; vuåigna,
Soaibmat, at bebreide; soaibma,
samt alle Tostavelses-Ord, hvis

§.

Paa samme Maade böjes ligeledes alle afle-
Njalgasmaddat. blive mere og mere söd;
Lågatallat, at undervise;
Råkkadallat, at bede;

§.

Paa samme Maade böjes ligeledes samtlige afledede Verber
nær at förstnævnte beholde a i sidste Stavelse, hvor låkkat har u,

Gåikkaluvvat, at törste; -luvva,
Anestuvvat, önske at have;
Sarnostuvvat, önske at tale; } -stuva,
Oainestuvvat, önske at se;

§.

En egen Underafdeling af denne Klasse danne en Mængde
Vokalen -a, der, beholdende Rodens dobbelte og haarde Kjende-
eller Forstærkelser, men böjes i övrigt aldeles regelret, som af ef-

§.

1. Conjugation, 2. Klasse, Kjende-Vokal -a, og som behol-

A. Conjugatio

Indicativus.

Præ-

Vuogjam,	vuogjak,	vuogja,
vuogjajædne,	vuogjajæppe,	vuogjab,
vuogjajæp,	vuogjajæppet,	vuogjajek,

Præte-

vuogjajim,	vuogjajik,	vuogjai,
vuogjaime,	vuogjaide,	vuogjaiga,
vuogjaimek,	vuogjaidek,	vuogjajegje.

og som beholder a i Infinitiv; låkkat, at læse.

čuppim, čuopai, čuopa.
vuigŋim, vuåiŋai, vuåiŋa.
såibmim, soaimai, soaima,
Infinitiv endes paa -at.

258.

dede Verber paa -addat og -allat som:

-madda, -maddim, -madai, -mada.
-talla, -tallim, -talai, -tala.
-dalla, -dallim, -dalai, -dala.

259.

paa -uvvat; hvilke regelret böjes som Passivum af låkkat, paa det som:

-luvvim, -luvai, -luva.

-stuvvim, -stuvai, -stuva.

260.

inchoativiske og tillige andre Tostavelses-Verber med Kjende-Konsonanter, desforuden anbringe adskillige Konsonant-Fordoblinger terstaaende Paradigma vil ses.

261.

der a i Infinitivet; vuogjat, begive sig til, ville til at kjöre.
affirmativa.

Conjunctivus.

sens.

vuogja	čam,	čak,	ča,
	čædne,	čæppe,	čæva,
	čæp,	čæppet,	ček.

ritum.

vuogja	šim,	šik,	ši,
	šeime,	šeide,	šeiga,
	šeimek,	šeidek,	šegje.

1. Conjugation, 2. Klasse, Kjende-Vokal -a, og som behol-

A. **Conjugatio**

Impera-

vuogja

vuogja { **jæduo,** { **jop,** **jækkop,**   **vuogja** { **jække,** **jækket,**

1. Verbum

Infinitivus,

(factivus) supinum,

(comitativ) Gerund.

caritativus,

2. Nomen

nom. subst. verb. { **abst.** **concret,**

nom. adjec. verb. { **præs. part.** **præt. —**

B. **Conjugatio**

Indicativus.

a. **Præ-**

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } **vuogja,**
æp, o. s. v.

b. **Præte-**

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } **vuogjam,**
æp, o. s. v.

Impera-

ale
allo, alle } **vuogja.**
allop, allet

Sammensatte

Conjugatio

Præsens, læm, o. s. v.
Præterit. legjim, o. s. v. } **vuogjame,**
Infinit. læt

der a i Infinitivet; vuogjat, begive sig til, ville til at kjöre.

affirmativa.

tivus.

vuogja { { jus, jekkus, } jekkusga, jekkusek, }

nominale.

vuogjat,
vuogjačet,
vuogjadedin,
vuogjakættai,

verbale.

vuogjajæbme,
vuogjajægje, en som vil til at kjöre.
vuogjame,
vuogjam.

negativa.

Conjunctivus.

sens.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } vuogjača,
æp, o. s. v.

ritum.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } vuogjaši.
æp, o. s. v.

tivus.

ellus
ellusga, } vugju.
ellusek,

Tidsformer.

affirmativa.

læǯam, o. s. v.
lifčim, o. s. v. } vuogjame.

1. Conjugation, 2. Klasse, Kjende-Vokal -a, og som behol-

Sammensatte

Conjugatio

Indicativus.

Præterit.	perfect.	læm, o. s. v.	vuogjam,
	plusqvpf.	legjim, o. s. v.	
	infinit.	læt	

plusqvpfect. legjim, o. s. v. vuogjat, jeg havde begivet mig til at kjöre (dersom...)

Conjugatio

	Præsens,	Im læk, o. s. v.	vuogjame,
	Præterit.	im læm, o. s. v.	
	Infinit.	i læt	
Præterit.	perfect.	im læk, o. s. v.	vuogjam,
	plusqvpf.	im læm, o. s. v.	
	infinit.	i læt	

plusqvpf. im læm, o. s. v. vuogjat, jeg havde ikke begivet mig til at kjöre (dersom...)

§.

Paa samme

Mattat, at lære selv,	matta,
Vægjat, at faa Overhaand,	vægja,
Gåccat, at vaagne,	gåcca,
Buoccat, blive syg,	buocca,
C̆åkkat, at sidde,	c̆åkka,

§.

1. Conjugation, 3. Klasse, hvis Kjende-Vokal -a,

A. Conjugatio

Activ. Indica-

a. Præ-

Anam,	anak,	adna,
adne,	adnebætte,	adneba,
adnep,	adnebættet,	adnek.

b. Præte-

adnim,	adnik,	ani,
anime,	anide,	aniga,
animek,	anidek,	adne,

der a i Infinitivet; vuogjat, begive sig til at kjöre.

Tidsformer.

affirmativa.

Conjunctivus.

læʒam, o. s. v.
lifčim, o. s. v. } vuogjam.

lifčim, o. s. v. vuogjat, jeg skulde have begivet mig til at kjöre (dersom...)

negativa.

im læʒa, o. s. v.
im lifči, o. s. v. } vuogjame.

im læʒa, o. s. v.
im lifči, o. s. v. } vuogjam.

im lifči, o. s. v. vuogjat, jeg skulde ikke have begivet mig til at kjöre (dersom...)

262.

Maade böjes:

mattajim, mattai, matta.

vægjajim, vægjai, vægja.

gåccajim, gåccai, gåcca.

buoccajim, buoccai, buocca.

čåkkajim, čåkkai, čåkka.

263.

gaar over til e i Infinitivet. Adnet, at have, bruge.

affirmativa.

tivus. Passiv.

sens.

adnu { juvum, juvve, juvvup, } juvuk, juvvubætte, juvvubættet, { juvvu, juvvuba, { jek, juvvek, juvvujek,

ritum.

adnu { { jim, juvvim, juvuime, juvuimek, } { jik, juvvik, juvuide, juvuidek, } juvui, juvuiga, { juvve, juvvujegje.

1. Conjugation, 3. Klasse, hvis Kjende-Vokal a gaar over til

Activ. Conjunc-

Præ-

	čam,	čak,	ča,
ani	čædne,	čæppe,	čæva,
	čæp,	čæppet,	ček,

Præte-

	šim,	šik,	ši,
ana	šeime,	šeide.	šeiga,
	šeimek,	šeidek,	šegje,

Impe-

	ane,	adnus,
adno,	adne,	adnusga,
adnop,	adnet,	adnusek,

§.

A. Conjugatio

1. Verbum

	Infinitiv,	adnet,
(factiv),	Supinum,	aničet,
(comitativ),	Gerundium,	anededin,
(caritivus),		anekætta,

2. Nomen

nom. subst. verbale	abst.	adnem,	Brug,
	concret.	adne,	Bruger,
nom. adj. verb.	præs. particip.	adneme,	
	præt. —	adnam,	

B. Conjugatio

Infini-

Præ-

Im, o. s. v.	
æm, o. s. v.	ane,
æp, o. s. v.	

Præte-

Im, o. s. v.	
æm, o. s. v.	adnam,
æp, o. s. v.	

e i Infinitivus; adnet, at have, bruge.

tivus. Passiv.

sens.

adnujuvvu	čam,	čak,	ča,
	čædne,	čæppe,	čæva,
	čæp,	čæppet,	ček

ritum.

adnujuvvu	šim,	šik,	ši,
	šeime,	šeide,	šeiga,
	šeimek,	šeidek,	šegje.

rativus.

adnu		juvvo,	juvvus,
	juvvo,	juvve,	juvvusga,
	juvvup,	juvvut,	juvvusek.

263.

affirmativa.

nominale.

adnut, og adnujuvvut,

adnučet og adnujuvvučet,

adnudedin og adnujuvvudedin,

adnukætta og adnujuvukætta,

verbale.

adnujubme,

adnujuvve,

adnujuvvume,

adnum og adnujuvvum,

negativa.

tivus.

sens.

im, o. s. v.	adnu,
æm, o. s. v.	adnujuvu,
æp, o. s. v.	

ritum.

im, o. s. v.	adnum,
æm, o. s. v.	adnujuvvum.
æp, o. s. v.	

Conjugation, 3. Klasse, hvis Kjende-Vokal a gaar over til

Activ. Conjunc-

Præ-

Im, o. s. v. } aniĉa,
æm, o. s. v.
æp, o. s. v.

Præte-

Im, o. s. v. } anaši,
æm, o. s. v.
æp, o. s. v.

Impera-

ale } ane,
allo, alle
allop, allet

ellus } adnu,
ellusga
ellusek

Verbum

Infinitivus, i adnet,

Supinum, amas adnet,

Sammensatte

A. Conjugatio

Indica-

Præsens, læm, o. s. v. } adneme,
præterit. legjim, o. s. v.
infinitivus, læt

præteritum: perfect. læm, o. s. v. } adnam,
plusqvamperf. legjim, o. s. v.
infinitiv. læt

Sammensatte

A. Conjugatio

Indica-

plusqvamperf. legjim, o. s. v., adnet, jeg havde brugt (dersom..)

Conjunc-

præsens, læʒam, o. s. v. } adneme,
præterit. lifĉim, o. s. v,

præterit.: perfect. læʒam, o. s. v. } adnam,
plusqvamperf, lifĉim, o. s. v.

pluspvamperf. lifĉim, o. s. v. adnet, jeg skulde have brugt, (dersom..)

e i Infinitivet; adnet. at have, bruge.

tivus. Passiv.

sens.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } adnujuvuča
æp, o. s. v.

ritum.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } adnujuvuši.
æp, o. s. v.

tivus.

ale, ellus
allo, alle, ellusga } adnu, adnujuvvu.
allop, allet, ellusek

nominale.

i
amas } adnut, adnujuvvut.

Tidsformer.

affirmativa.

tivus.

læm, o. s. v.
legjim, o. s. v. } adnujuvvume.
læt

læm, o. s. v.
legjim, o. s. v. } adnum, adnujuvvum.
læt

Tidsformer.

affirmativa.

tivus.

legjim, o. s. v. } adnut, adnujuvvut, jeg var blevet brugt, (dersom..)

tivus.

læʒam, o. s. v.
lifčim, o. s. v. } adnujuvvume.

læʒam, o. s. v.
lifčim, o. s. v. } adnum. adnujuvvum.

lifčim, o. s. v. adnut og adnujuvvut, jeg skulde være blevet brugt, (dersom..)

1. Conjugation, 3. Klasse, hvis Kjende-Vokal a gaar over til

Activ. *B.* Conjugatio

Indica-

præsens, Im læk, o. s. v. }
præteritum, im læm, o. s. v. } adneme,
infinitivus, i læt }

præteritum { perfectum, Im læk, o. s. v. }
præteritum { plusqvamperf. im læm, o. s. v. } adnam,
præteritum { infinitivus, i læt }

plusqvamperf. Im læm, o. s. v. adnet, jeg havde ikke brugt, (dersom..)

Conjunc-

præsens, Im læʒa, o. s. v. }
perfectum, im lifči, o. s. v. } adneme,
infinitivus, amas læt }

præteritum { perfectum, Im læʒa, o. s. v. }
præteritum { plusqvamperf. im lifči, o. o. v. } adnam,

plusqvamperf. Im lifči, o. s. v. adnet, jeg skulde ikke have brugt, (dersom..)

§.

Paa samme Maade

Addet, at give,	adda,	addim
Ællet, at leve,	ælla,	ellim,
Mattet, at kunne,	matta,	mattim,
Gittet, at takke,	gitta,	gittim,
Daiddet, at vide,	daidda,	daiddim,
Oasstet, at kjöbe,	oassta,	åsstim,
Sittet, at ville,	sitta,	sittim,
Jåttet, at vandre,	jåtta,	jottim,
Gielddet, at forbyde	gieldda,	gilddim,
Šuokket, at sukke,	šuokka,	šukkim,
Suittet, at have Raad til,	suitta,	suittim,
Vuogjet, at kjöre,	vuogja,	vugjim,
Vægjet, at formaa,	vægja,	vegjim,
Vuolgget, at reise,	vuolgga,	vulggim,
Oaidnet, at se,	oaidna,	åidnim,
Luoittet, at slippe,	luoitta,	luittim,

e i Infinitivet; adnet, at have, bruge.

negativa. Passiv.

tivus.

im læk, o. s. v. }
im læm, o. s. v. } adnujuvvume.
i læt }

im læk, o. s. v. } adnum,
im læm, o. s. v. } adnujuvvum.
i læt }

im læm, o. s. v. adnut og adnujuvvut, jeg var ikke blevet brugt, (dersom..)

tivus.

im læǯa, o. s. v. }
im lifči, o. s. v. } adnujuvvume.
amas læt }

im læǯa, o. s. v. } adnum,
im lifči, o. s. v. } adnujuvvum

im lifči, o. s. v. adnut og adnujuvvut, jeg skulde ikke være blevet brugt, (dersom..)

264.

böjes:

addi, adde.
eli, æle.
mati, mate.
giti, gite.
daidi, daide.
åsti, oaste.
siđi, siđe.
jođi, jåđe.
gildi, gielde.
šuki, šuoke.
suiti, suite.
vuji, vuoje.
veji, væje.
vulgi, vuolge.
åini, oaine.
luiti. luoite.

1. Conjugation, 3. Klasse, hvis Kjende-Vokal a gaar ever

§.

Paa samme Maade böjes ogsaa -attet -asstet -uttet; o. s. v.

Basstalmet, blive skarp, Njalggasmet, blive söd, Boarrasmet, blive gammel, Boakkasmet, blive modig.	--ma,	--mim,
Basstalmattet, skjærpe, Njalggasmattet, forsöde, Boarrasmattet, gjöre gammel, Roakkasmattet, gjöre modig,	--matta,	--mattim,
Bavčagattet, at saare, smerte,	--gatta,	--gattim,
Birrastattet, omringe,	--statta,	--stattim,
Vaʒʒelastet, gaa lidt omkring,	--lasta,	--lastim,
Årrostastet, standse lidt,	--stasta,	--stastim,
Dårvotuttet, miströste,	--tutta,	--tuttim,
Gåikkaluttet, opvække Törst.	--lutta,	--luttim,

§.

I aldeles Overensstemmelse med denne Conjugation, som oaid-samtlige inchoativiske sammensatte Verber paa -goattet.

til e i Infinitivet; adnet, at have, bruge.

265.

afledede Verber paa -met,

--mi,- --me,

--matti, --matte.

--gatti, --gatte.

--statti, --statte.

--lasti, --laste.

--stasti, --staste.

--tutti, --tutte.

--lutti, --lutte.

266.

net, böjes Verbet boattet at komme; som dette sidste böjes igjen

1. Conjugation, 3. Klasse, hvis Kjende-Vokal a gaar over

A. Conjugatio

Indicativus.

Præ-

Boađam, boađak, boatta,
båtte, boattebætte, boatteba,
boattep, boattebættet, båttik,

A. Conjugatio

Indicativus. Præte-

båttim, båttik, båđi,
båđime, båđide, båđiga,
båđimek, båđidek, båtte.

Impera-

boađe,

boatte, boatte,
boattop, boattet,

1. Verbum

Infinitivus.

(factiv.) Supinum,

(comitativ) Gerundium.

Caritiv,

2. Nomen

nom. subst. verb. {abst. / concret.

nom. adj. verb. {præs. particip. / præt. —

B. Conjugatio

Indicativus.

Præ-

Im, o. s. v. / æm, o. s. v. / æp, v. s. v. } boađe,

Præte-

Im, o. s. v. / æm, o. s. v. / æp, o. s. v. } boattam,

til e i Infinitivus; boattet, komme.
affirmativa.
Conjunctivus.
sens.

bådi	čam,	čak,	ča,
	čædne,	čæppe,	čæva,
	čæp,	čæppet,	ček.

affirmativa.
ritum. Conjunctivus.

boađa	šim,	šik,	ši,
	šeime,	šeide,	šeiga,
	šeimek,	šeidek,	šegje.

tivus.
båttus,
båttusga,
båttusek.
nominale.
boattet,
boađačet,
boađededin.
boađekætta.
verbale.
boattam, Ankomst.
boatte, en som kommer.
boatteme,
boattam.
negativa.
Conjunctivus.
sens.
im, o. s. v.
æm, o. s. v. } bådiča.
æp, o. s. v.
ritum.
im, o. s. v.
æm, o. s. v. } boađaši.
æp, o. s. v.

1. Conjugation, 3. Klasse, hvis Kjende-Vokal a gaar over
B. Conjugatio
Activ. Impera-
ale, o. s. v.
ellus, o. s. o.
Verbum
Infinitivus
(factivus) Supinum
De sammensatte
disse dannes i aldeles Over-

§.

Paa samme

Låkkagoattet,
begynde at læse,
Lågastuvvasgoattet,
begynde at faa Lyst til at læse,
Råkkadallasgoattet,
begynde at bede,
Råkkadallastuvvasgoattet,
begynde at faa Lyst til at bede,
Årrogoattet,
begynde at opholde sig,
årrostisgoattet,
begynde at standse,
årrostastisgoattet,
begynde at standse af og til.

} -goatta,

§.

1. Conjugation, 4. Klasse, hvis Kjende-Vokal er -i;
A. Conjugatio
Indica-
Præ-

Ravvim,	ravvik,	ravve,
ravvijædne	ravvebætte, / ravvijæppe,	ravveba,
ravvip,	ravvebættet, / ravvijæppet,	vavvijik,

til e i Infinitivus; boattet, komme.
negativa. Passiv.
tivus.
boađe,
båttu.
nominale.
i boattet.
amas boattet.
Tidsformer,
ensstemmelse med Verbum adnet.

267.

Maade böjes

-gåttim, -gåđi, -goađe.

268.

ravvit, befale, paaminde.
affirmativa.
tivus.
sens.

ravvi { juvum, juvve, juvvup, } juvuk, juvvubætte, juvvubættet, juvvu, juvvuba, { juvvek, juvvujek. }

1. Conjugation, 4. Klasse, hvis Kjende-Vokal er i;

A. Conjugatio

Activ. Indica-

Præte-

Ravvijim,	ravvijik,	ravvi,
ravvime,	ravvide,	ravviga,
ravvimek,	ravvidek,	ravvijegje,

Conjunc-

Præ-

ravvi {	čam,	čak,	ča,
	čædne,	čæppe,	čæva,
	čæp,	čæppet,	ček.

Præte-

ravvi {	šim,	šik,	ši,
	šeime,	šeide,	šeiga,
	šeimek,	šeidek,	šegje,

Impera-

		ravve,	ravvi {	jus,
ravvi {	jædno,	jæppe,		jekkus,
	jækko,	jække,		jusga,
	jædnop,	jækket,		jekkusga,
	jækkop,			jekkusek.

1. Verbum

	Infinitiv.	ravvit,
(factiv,)	Supinum,	ravvičet,
(comitativ)	Gerundium,	ravvededin,
caritivus		ravvekætta,

2. Nomen

nomen subst. verbale {abstract. ravvim, Paaminden,
{concret. ravvijægje, Paaminder

nomen adject. verbale {præs. participium ravvime,
{præt. — ravvim.

B. Conjugatio

Indica-

Præ-

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } ravve
æp, o. s. v.

ravvit, befale paaminde.

affirmativa.

tivus. Passiv.

ritum.

ravvi	juvvim,	juvvik,	juvui,
	juvuime,	juvuide,	juvuiga,
	juvuimek,	juvuidek,	juvve, / juvvujegje.

tivus.

sens.

ravvijuvvu	čam,	čak,	ča,
	čædne,	čæppe,	čæva.
	čæp,	čæppet,	ček.

ritum.

ravvijuvvu	šim,	šik,	ši,
	šeime,	šeide,	šeiga,
	šeimek,	šeidek,	šegje.

tivus.

ravvi		juvvo,	juvvus,
	juvvo,	juvve,	juvvusga,
	juvvup,	juvvut,	juvvusek.

nominale.

ravvijuvvut,

ravvijuvvučet,

ravvijuvvudedin,

ravvijuvvukætta.

verbale.

ravvijubme,

ravvijuvve,

ravvijuvvume,

ravvijuvvum.

negativa.

tivus.

sens.

im, o. s. v.
æm. o. s. v. } ravvijuvu.
æp, o. s. v.

1. Conjugation, 4. Klasse, Kjende-Vokal -i;

Activ. Præte-

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } ravvim,
æp, o. s. v.

Conjunc-

Præ-

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } ravviča,
æp, o. s. v.

Præte-

Im, o. s. v.
æm, o. s. v. } ravviši,
æp, o. s. v.

Impera-

ale } rave, ellus } ravvijækko,
allo, alle ellusga
allop, allet ellusek

Verbum

Infinitivus, i ravvit,

(factivus) Supinum, amas ravvit

De sammensatte

A. Conjugatio-

Indica-

præsens, læm, o. s. v.
præteritum, legjim, o. s. v. } ravveme,
infinitivus, læt

præteritum { perfect. læm, o. s. v.
plusqvpf. legjim, o. s. v. } ravvim,
infinitivus, læt }

plusqvpf. legjim, o. s. v. ravvit, jeg havde paamindet, (dersom...)

Conjunc-

præsens, læǯam, o. s. v.
præterit. lifčim, o. s. v. } ravveme,

præterit. { perfectum, læǯam, o. s. v.
plusqvampf. lifčim, o. s. v. } ravvim,

plusqvpf. lifčim, o. s. v. ravvit, jeg skulde have paamindet (dersom..)

ravvit, paaminde, befale.

ritum. **Passiv.**

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } ravvijuvvum.
æp, o. s. v.

tivus.

sens.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } ravvijuvuča.
æp, o. s. v.

ritum.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } ravvijuvuši.
æp, o. o. v.

tivus.

	ale,	ellus	
allo,	alle,	ellusga	ravvijuvvu.
allop,	allet,	ellusek	

nominale.

i ravvijuvvut,

amas ravvijuvvut.

Tidsformer.

affirmativa.

tivus.

læm, o. s. v.
legjim, o. s. v. } ravvijuvvume.
læt

læm, o. s. v.
legjim, o. s. v. } ravvijuvvum.
læt

legjim o. s. v. ravvijuvvut, jeg var blevet paamindet, (dersom..)

tivus.

læǯam, o. s. v.
lifčim, o. s. v. } ravvijuvvume.

læǯam, o. s. v.
lifčim, o. s. v. } ravvijuvvum.

lifčim o. s. v. ravvijuvvut, jeg skulde være blevet paamindet, (dersom...)

1. Conjugation, 4. Klasse, Kjende-Vokal i;

Activ. *B.* Conjugatio

Indica-

præsens, im læk, o. s. v. }
præterit. im læm, o. s. v. } ravveme,
infinitivus, i læt }

præterit { perfectum, im læk, o. s. v. }
{ plusqvpf. im læm, o. s. v. } ravvim,
{ infinitivus, i læt }

plusqvpf. im læm, o. s. v. ravvit, jeg havde ikke paamindet, (dersom...)

Conjunc-

præsens, im læʒa, o. s. v. }
præterit. im lifči, o. s. v. } ravveme,
supinum, amas læt }

præterit. { perfect. im læʒa, o. s. v. }
{ plusqvpf. im lifči, o. s. v. } ravvim,

plusqvpf. im lifči, o. s. v. ravvit, jeg skulde ikke have paamindet, (dersom...)

§.

Paa samme

Fidnit, erholde,	fidne,	fidnijim,
Ferttit, maatte,	færtte,	ferttijim,
Jeđđit, tröste,	jæđđe,	jeđđijim,
Suppit, forkaste,	suoppe,	suppijim.
Cuvkkit, knuse,	cuovkke,	cuvkkijim,
Sugjit, beskjærme,	suogje,	sugjijim,
Cuiggit, give Nys om,	cuoigge,	cuiggijim,

§.

2. Conjugation, Kjendebogstav en Konsonant;

A. Conjugatio

Indica-

Præ-

Bagadam,	bagadak,	bagad,
bagadædne,	bagadæppe,	bagadæva,
bagadæp,	bagadæppet,	bagadek,

ravvit, paaminde, befale.

negativa. Passiv.

tivus.

im læk, o. s. v.
im læm, o. s. s. } ravvijuvvume.
i læt

im læk, o. s. v.
im læm, o. s. v. } ravvijuvvum.
i læt

im læm, o. s. v. ravvijuvvut, jeg var ikke blevet paamindet, (dersom...)

tivus.

im læʒa, o. s. v.
im lifči, o. s. v. } ravvijuvvume.
amas læt

im læʒa, o. s. v.
im lifči, o. s. v. } ravvijuvvum.

im lifči, o. s. v. ravvijuvvut, jeg skulde ikke være blevet paamindet, (dersom...)

269.

Maade böjes.

fidni,	fidne.
ferti,	færte.
jeđđi,	jæđe.
suppi,	suope.
cuvkki,	cuovke.
sugji,	suoje.
cuigi,	cuoige.

270.

bagadet, undervise, optugte.

affirmativa.

tivus.

sens.

baga	duvum,	duvuk,	duvvu,
	duvve,	duvvubætte,	duvvuba,
	duvvup,	duvvubættet,	duvvek.

2. Conjugation, Kjendebogstav en Konsonant;

A. Conjugatio

	Activ.	Infini-
		Præte-
Bagadim,	bagadik,	bagadi,
bagadeime,	bagadeide,	bagadeiga,
bagadeimek,	bagadeidek,	bagadegje,
		Conjunc-
		Præ-
Baga { dæǯam,	dæǯak,	dæǯǯa,
dæǯǯe,	dæǯǯabætte,	dæǯǯaba,
dæǯǯæp,	dæǯǯabættet,	deǯǯek,
		Præte-
baga { difčim,	difčik,	difči,
difčime,	difčide,	difčiga,
difčimek,	difčidek,	difči,
		Impera-
	bagad	baga { dekkus,
baga { dædno, dækko,	dække,	dekkusga,
dædnop, dækkop,	dækket,	dekkusek,

1. Verbum

	Infinitivus,	bagadet,
(factivus)	Supinum,	bagadæǯǯet,
(comitativus)	Gerundium,	bagadedin,
	Caritivus,	bagadkætta,

2. Nomen

nomen subst. verbale	abstrac.	bagadæbme, Undervisning,
	concret.	bagadægje, Underviser,
nomen adject. verbale	præsens particip.	bagadæme,
	præterit. —	bagadam,

bagadet, undervise, optugte.

affirmativa. **Passiv.**

tivus.

ritum.

baga	**duvvim,**	**duvvik,**	**duvui,**
	duvuime,	**duvuide,**	**duvuiga,**
	duvuimek,	**duvuidek,**	**duvve.**

tivus.

sens.

bagaduvvu	**čam,**	**čak,**	**ča,**
	čædne,	**čæppe,**	**čæva,**
	čæp,	**čæppet,**	**ček.**

ritum.

bagaduvvu	**šim,**	**šik,**	**ši,**
	šeime,	**šeide,**	**šeiga,**
	šeimek,	**šeidek,**	**šegje.**

tivus.

baga		**duvvo,**	**duvvus,**
	duvvo,	**duvve,**	**duvvusga,**
	duvvup,	**duvvut,**	**duvvusek.**

nominale.

bagaduvvut.

bagaduvvuǯet.

bagaduvvudedin.

bagaduvvukætta.

verbale.

bagadubme.

bagaduvve.

bagaduvvume.

bagaduvvum.

2. Conjugation, Kjendebogstav,

Activ. *B.* Conjugatio

Indica-

Præ-

Im, o. s. v. }
æm, o. s. v. } bagad,
æp, o. s. v. }

Præte-

Im, o. s. v. }
æm, o. s. v. } bagadam,
æp, o. s. v. }

Conjunc-

Præ-

Im, o. s. v. }
æm, o. s. v. } bagadæʒa,
æp, o. s. v. }

Præte-

Im, o. s. v. }
æm, o. s. v. } bagadiffi,
æp, o. s. v. }

Impera-

ale } ellus }
allo, alle } bagad, allusga } bagadækko,
allop, allet } ellusek }

Verbum

infinitivus, i bagadet,
(factivus) supinum, amas bagadet,

De sammensatte

A. Conjugatio

Indica-

præsens, læm, o. s. v. }
præterit. legjim, o. s. v. } bagadæme,
infinitivus, læt }

Konsonant; bagadet, undervise.

negativa. Passiv.

tivus.

sens.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } bagaduvu.
æp, o. s. v.

ritum.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } bagaduvvum.
æp, o. s. v.

tivus.

sens.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } bagaduvuča.
æp, o. s. v.

ritum.

im, o. s. v.
æm, o. s. v. } bagaduvuši.
æp, o. s. v.

tivus.

	ale,	ellus,	
allo,	alle,	ellusga	bagaduvvu.
allop,	allet,	ellusek	

nominale.

i bagaduvvut.
amas bagaduvvut.

Tidsformer.

affirmativa.

tivus.

læm, o. s. v.
legjim, o. s. v. } bagaduvvume.
læt

2. Conjugation, Kjendebogstav,

Activ.

præteritum	perfectum,	læm, o. s. v.	bagadam,
	plusqvamperfect.	legjim, o. s. v.	
	infinitivus,	læt	

plusqvampf. legjim, o. s. v. bagadet, jeg havde undervist, (dersom...)

Conjunc-

	præsens,	læʒam, o. s. v.	bagadæme,
	præterit.	lifc̄im, o. s. v.	
præteritum	perfect.	læʒam, o. s. v.	bagadam,
	plusqvpf.	lifc̄im, o. s. v.	

pluspvampf. lifc̄im, o. s. v. bagadet, jeg skulde have undervist, (dersom...)

B. Conjugatio

Indica-

	præsens,	Im læk, o. s. v.	bagadæme,
	præteritum,	Im læm, o. s. v.	
	infinitivus,	i læt	
præteritum	perfectum,	Im læk, o. s. v.	bagadam,
	plusqvampf.	im læm, o. s. v.	
	infinitivus,	i læt	

plusqvampf. Im læm, o. s. v. bagadet, jeg havde ikke undervist, (dersom...)

Conjunc-

	præsens,	Im læʒa, o. s. v.	bagadæme,
	præteritum,	im lifc̄i, o. s. v.	
	supinum,	amas læt	
præteritum	perfectum,	Im læʒa, o. s. v.	bagadam,
	pluspvampf.	im lifc̄i, o. s. o.	

plusqvampf. Im lifc̄i, o. s. v. bagadet, jeg skulde ikke have undervist, (dersom...)

§.

Paa samme

Arvedet, forstaa, arved,

Bagjanet, staa op, bagjan,

Konsonant; bagadet, undervise.

Passiv.

læm, o. s. v.
legjim, o. s. v. } bagaduvvum.
læt

legjim, o. s. v. bagaduvvut; jeg var blevet undervist, (dersom...)

tivus.

læʒam, o. s. v.
lifčim, o. s. v. } bagaduvvume.

læʒam, o. s. v.
lifčim, o. s. v. } bagaduvvum.

lifčim, o. s. v. bagaduvvut;

negativa.

tivus.

im læk, o. s. v.
im læm, o. s. v. } bagaduvvume.
i læt

im læk, o. s. v.
im læm, o. s. v. } bagaduvvum.
i læt

im læm, o. s. v. bagaduvvut.

tivus.

im læʒa, o. s. v.
im lifči, o. s. v. } bagaduvvume.
amas læt

im læʒa, o. s. v.
im lifči, o. s. v. } bagaduvvum.

im lifči, o. s. v. bagaduvvut.

271.

Maade böjes:

arvedim,	arvedi,	arved.
bagjanim,	bagjani,	bagjan.

2. Conjugation, Kjendebogstav,

Vagjolet, vandre,	vagjol,
Darbašet, behöve,	darbaš,
Dårvastet, stole paa,	dårvast,
Duođaštet, vidne,	duođašt,
Årostet, standse,	årọst,
Čákkanet, sætte sig,	čákkan,

§.

Uregelmæssige Verber

Upersonlige Verber, som blot have tredie Personal

Af egentlige defective Verber gives der

Femte Kapitel.

Partikler.

§. 273.

Partiklerne henföres, som allerede bemærket, i fire Klasser.

1. Adverbia, Biord.
2. Præpositiones, Forholdsord.
3. Conjunctiones, Bindeord.
4. Interjectiones, Udraabsord.

§. 274.

En stor Mængde af de tvende förstnævnte er et Slags Substantiver eller Adjektiver, eller dog Levninger af forældede Substantiver og Adjektiver, samt Pronominer, som endnu adskille flere Forholdsformer, casus.

Adverbier.

§. 275.

Adverbier ere Ord, som tilföjes Verber og Adjektiver for at betegne en eller anden nærmere Bestemmelse eller Omstændighed o. s. v. Adverbier kunne ogsaa tiiföjes Adverbier. De ere enten Stamord eller afledede Ord, enkelte eller sammensatte, böjelige eller uböjelige, modtagelige eller uimodtagelige for Gradforhöining, adskillelige eller uadskillelige fra de Ord til hvilke de höre.

Konsonant; bagadet, undervise.

vagjolim,	vagjoli,	vagjol.
darbašim,	darbaši.	darbaš.
dårvastim,	dårvasti,	dårvast.
duođaštim,	duođašti,	duođašt.
årostim,	årosti,	årost.
čåkkanim,	čåkkani,	čåkkan.

272.

gives ikke.

Endelse i Singularis gives heller ikke.

neppe flere end det ene dagjat, at sige.

lutet Adverbium modtager pronomen suffixum.

Af alle Taledele kunne Adverbier udledes.

§. 276.

Af ethvert Adjektiv dannes i Almindelighed et regelret Adverbium, der endes paa -t, og som, ligesom Adjektivet, modtager en regelret Gradforhöining.

§. 277.

Af Adjektiver paa en Vokal dannes Adverbier ved at tilföje Bogstavet t, som:

Gievrra,	stærk,	gievrrat;	boarkka,	bitter, ond,	boarkkat,
ugjo,	bly,	ugjot;	boassto,	urigtig,	boasstot,
lågje	sagtmodig,	lågjet;	čuorbbe,	slet,	čuorbbet.

Hertil höre ogsaa de sammensatte nægtende Adjektiver paa -tæbme, som ligeledes tilföje Bogstavet t,

Vigetæbme, uskyldig, vigetæbmet;
oasetæbme, ulykkelig. oasetæbmet.

Paa samme Maade dannes af de af Verberne afledede Adjektiver paa -ægje og -atte Adverbier, ved at tilföje Bogstavet t, forsaavidt saadanne Adjektiver kunne bruges adverbialiter,

arvedatte, forstaaelig, arvedattet;
lågatægje, læselig, lågatægjet.

§. 278.

Undtagelser fra foregaaende §. ere bahha og buorre.

Bahha, ond, bahhast; buorre, god, burist.

§. 279.

Nogle Adjektiver blive uforandrede; ligeledes alle sammensatte nægtende Adjektiver paa -ætta og -kætta:

Lakka, nær,	lakka;	sagga	megen,	sagga;
æska, nylig,	æska;	galle,		galle;
lågakætta, ulæst,	lågakætta;	ållo,		ållo;

§. 280.

Adjektiver paa Diphthongerne -ai, -oi og -ui miste Bogstavet i og erholde i dets Sted Bogstavet t, som:

Gæđggai, stenig, geđggat;
ælljoi, fyrig, ælljot;
ramppui, pralende, rampput.

Af Adjektiver, der ende sig paa en Konsonant, dannes Adverbier paa fölgende Maade:

§. 281.

Tostavelses Adjektiver paa -as og -os tilföje -et og forstærke og fordoble Kjende-Konsonanten, som:

Garas, haard, garraset;
dærvas, sund, dærvvaset;
njuoras, öm, njuorraset;
lieggos, varm, lieggoset;
nanos, stærk, nannoset;
čielgas, klar, čielggaset;
čiegos, hemmelig, čiekkoset.

§. 282.

Tostavelses Adjektiver paa -es og is forandre disse Endelser til -aset og fordoble og forstærke Kjende-Konsonanten.

Boares, gammel, boarraset;
hanes, gierrig, hadnaset;
dimes, blöd, dibmaset;
ålles, fuldkommen, ållaset;
rakis, kjær, rakkaset;
njalggis, söd, njalggaset;
veris / vieras } fremmed, vierraset.

Herhid hörer ogsaa det sammensatte Trestavelses Adjektiv vanhurskes, retfærdig, vanhurskaset, hvis Adverbium dog ingen Konsonant Fordobling udfordrer.

Paa samme Maade danne ligeledes de sammensatte Adjektiver paa -aggis og -akkis deres Adverbier:

Hæppanaggis, blufærdig,	hæppanaggaset;
vajaldakkis, glemsom,	vajaldakkaset;
buoccadakkis, sygelig.	buoccadakkaset.

§. 283.

Flerstavelses Adjektiver paa -as tilföje -sat;

Armogas, naadig,	armogassat;
audogas, salig,	audogassat.

§. 284.

Flerstavelses Adjektiver paa -aš og -uš forandre disse Endelser til -ǯǯat,

Gittovaš, takemmelig,	gittovaǯǯat;
Vægalaš, mægtig,	vægalaǯǯat;
Vuollegaš, ydmyg,	vuollegaǯǯat;
Vuollebuš, underordnet,	vuollebuǯǯat;
lagamuš, den nærmeste,	lagamuǯǯat;
vuostemuš, den förste,	vuostemuǯǯat.

§. 285.

Tostavelses Adjektiver paa -g, -k, -d, -l, -r, -š og -c tilföje -et og lade Kjende-Konsonanterne uforandrede.

Muddag, maadelig,	muddaget;
irvok, munter,	irvoket;
barok, rask,	baroket;
låssad, tung,	låssadet;
gæppad, let,	gæppadet,
gavvel, listig,	gavvelet;
jåttel, snar,	jåttelet;
naggar, paastaaelig,	naggaret;
ælljar, fyrig,	ælljaret;
darbaš, nödvendig,	darbašet;
morriš, aarvaageu,	morrišet;
harec, hurtig,	harecet.

§. 286.

Sammensatte nægtende Adjektiver paa -mættom i enestaaende

og mættos i vedföjet Form danne af sidstnævnte deres Adverbier ved at tilföje -et:

Dieđemættom, uvidende, dieđemættoset;
oaidnemættom, usynlig, oaidnemættoset;
vægjemættom, umulig, vægjemættoset.

§. 287.

Adjektiverne bača og guocc (§. 64) danne deres Adverbier ved at föje -et til Genetivets Endelse,

bača, bitter, baččaget;
guoce, raaden, guoccaget.

§. 288.

Undtagelser fra anförte Regler ere:

Erimåamaš, besynderlig, erimåamačet;
duot, sand, duođai;
ædnag, megen, ædnasid;
ucca, lider, uccan, uccanaš og uccanaǯǯat;
maŋa, sen, maŋŋet, o. s. v.

Adverbiernes Gradforhöining.

§. 289.

Denne er simpel og regelret. Adverbiernes anden eller höjere Grad, (gradus comparativus,) dannes af Adjektivernes ved at forandre o til u og tilföje Bogstavet t. Adverbiernes tredie eller höjeste Grad, (gradus superlativus,) dannes ligeledes af Adjektivernes höjeste Grad ved at tilföje -at. Hvor Tonefaldet fordrer det fordobles det komparativiske *b*, og stundom ogsaa det superlativiske *m*, paa samme Maade som ved Adjektivernes Gradforhöining.

Adverbiernes Gradforhöinings Endelser blive altsaa i anden Grad -ut (but), tredie Grad -at (ogsaa sat og ǯat) Adverbial Endelsen i alle Grader bliver saaledes -t.

§. 290.

Enkelt *b* i anden Grad have:

Positiv.	Compar.		Superl.	
Gievrrat,	gievra-b	ut,	gievramu-s	at.
ugjot,	ujo-b		ujomu-s	
ælljot,	æljo-b		æljomu-s	
lågjet,	låje-b		låjemu-s	
allaget,	ale-b		alemu-s	
gåvddaget,	gavda-b		gåvdamu-s	

Positiv.	Compar.		Superl.	
audogassat,	audogasa-b		audogasamu-s	
oagjebassat,	oagjebasa-b		oagjebasamu-s	
bahhast,	baha-b		bahamu-s	
burist,	buore-b		buremu-s	
uccan,				
uccanaš,	ucce-b		uccemu-s	
uccanaǯǯat,				
duođai,	duođa-b	ut,	duođamu-s	at.
sagga,	sagga-b		saggamu-s	
čiero-	čiero-		čiero-	
kætta,	kætta-b		kættamu-s	
daver-	daver-		daver-	
ætta,	ætta-b		ættamu-s	
jaketægjet,	jaketægje-b		jaketægjemu-s	
arvedattet,	arvedatta-b		arvedattemu-s	

§. 291.

Dobbelt *b* i anden Grad have:

Dærvaset,	dærvasab		dærvasamu-s	
buttaset,	buttasab		buttasamu-s	
čabbaset,	čabbasab		čabbasamu-s	
nannoset,	nannosab		nannosamu-s	
rakkaset,	rakkasab		rakkasamu-s	
baroket,	barokab		barokamu-s	
ervoket,	ervokab		ervokamu-s	
harecet,	harecab		harecamu-s	
roakkadet,	roakkadab		roakadamu-s	
čielggaset,	čielggasab	but,	čielggasamu-s	at.
vuokkaset,	vuokkasab		vuokkasamu-s	
basstelet,	basstelab		basstelamu-s	
muddaget,	muddagab		muddagamu-s	
baččaget	baččagab		baččagamu-s	
guoccaget,	guoccagab		guocagamu-s	
darbašet,	darbašab		darbasamu-s	
duođalaǯ-	duođalab		duođalamu-s	
ǯat,				

Positiv.	Compat.		Superl.	
doaima-laǯʒat,	doaimalab	but,	doaimalamu-s	at.
vigetæbmet,	vigeteb	but,	vigetemmu-s	at.
oasetæbmet,	oaseteb	but,	oasetemmu-s	at.
arvedmæt-toset,	arved-mættosab	but,	arved-mættosamu-s	at.

§. 292.

De i §. 118 omtalte Adjektiver, der i höjeste Grad endes paa -muš, danne af denne Grad en dobbelt Adverbial-Form, paa -ǯʒat og sta:

dabemuš,	dabemuǯʒat og	dabemusta;
åudamuš,	åudemuǯʒat og	åudemusta;
lagamuš,	lagamuǯʒat og	lagamusta.

Ligeledes have ogsaa nogle andre Adjektiver, der i den höjeste Grad ende paa -mus, foruden den allerede anförte adverbial Form paa -at ogsaa en paa -sta. Disse tvende Former for Adverbierne i höjeste Grad synes at vidne om en Böining, og altsaa at være kasual Endelser.

§. 293.

Adverbiernes anden eller höjere Grad er böjelig da den modtager tvende kasual Endelser, en allativisk paa -uid og en lokativisk paa uin:

	allativ.	lokativ.
lagabut,	-buid,	-buin;
gukkebut,	-buid,	-buin;
bajebut,	-buid,	-buin.

§. 294.

Uregelmæssig er Gradforhöiningen af Adverbiet ædnasid, da samme har i anden Grad æmbo, og i tredie ænemusat.

§. 295.

Foruden disse af Adjektiverne afledede Adverbier (fra §. 276 til 294) danne Adjektiverne ogsaa regelmæssige allativiske Adverbier paa -i (ai, si, ssi, ǯʒi,) disse Adverbier modtage ingen Gradforhöining, og dannes af Adjektivernes samtlige trende Grader:

ålles, fuldkommen, ållasi; buorre, god, buorrai, med, til det gode,
buoreb, bedre, buorebussi, til det bedre;
buoremus, bedste, buoremussi, til det bedste;
maŋemuš, sidste, maŋemuǯʒi, til sidst.

§. 296.

Mange Adverbier ere egentligen oprindelige Substantiver, Adjektiver og Pronominer, og böjes derfor ogsaa i flere Forholdsformer, nemlig i allativ, ablativ, elativ, (*) factiv og essiv (*); ikke alle disse Adverbier böjes imidlertid i alle de her nævnte Forholdsformer. Ingen af disse Adjektiver modtage nogen Gradforhöining.

Saadanne böjelige Adverbier ere:

allativ.	ablativ.	elativ.	factiv.	essiv.
bagjeli,	bagjelist,	bajeld,	bajas,	bagjen;
vuolleli,	vuollelist,	vuoleld,		
vuollai,	vuold,	vuold,	vuolas,	vuollen;
ålggoli,	ålggolist,	ålgold,	olgus,	ålggon;
davveli,	davvelist,	daveld,	davas,	davven;
	vægast,	vægald;		
	burist,	burild;		
			vælgas, ;	
ittači,	ittačist,			itten;
gåsa,	gåst,	gåst;		
dasa,	dast,	dast;		

Oprindelige Adverbier kunne ogsaa være böjelige, som: goas, naar, dal, nu, og flere:

goassači,	goassačest;
dalači,	dalačest.

§. 297.

Af Substantiver dannes iövrigt paa forskjellige Maader og med forskjellige Endelser en Mængde Adverbier:

giđđag, om Vaaren;	čafčag, om Hösten;
dalveg, om Vinteren;	gæseg, om Sommeren;
dajag, i Aar;	dimag, ifjor;
ikko, om Natten;	bæiveg, om Dagen;
heggusi, i Live;	vekkusi, med Magt, o, s. v.

(*) Forholdsformerne ablativ og elativ ere i Substantivernes og Adjektivernes Böining sammensmeltede til en Forholdsform, som der er kaldet casus locativus, det samme er Tilfældet med de tvende Forholdsformer factiv og essiv, der i Substantivernes og Adjektivernes Böining har beholdt Benævnelsen factivus.

§. 298.

Af Tal-Ordene dannes regelmæssige Adverbier, saavel af de tællende som ordnende.

1. af de tællende Talord:

ofti, engang, gugti, to Gange,
golmi, tre Gange, njellji, fire Gange,
vitti, fem Gange, gutti, sex Gange,
čičči, syv Gange, gaftsi, otte Gange,
outsi, ni Gange.

åftan, åftonessi, ene, åvtai åvtai en og en,
gugti gugti og guoftasi guoftasi, to og to,
gålmas, i tre Dele, gålmai gålmai, tre og tre, o. s. v.

2. af de ordnende Talord:

af disse dannes i Almindelighed tvende regelmæssige Adverbier, det ene med allativisk, det andet med lokativisk kasual Endelse:

vuost, vuostai, först, vuostačin og vuostačedin, for det förste;
nubbadašši, nubbadest, for det andet;
goalmaši og goalmadašši, goalmadest, for det tredie;
njæljadašši, njæljadest, for det fjerde;
viđadašši, viđadest, for det femte;
guđadašši, guđadest, for det sjette;
čečadašši, čečadest, for det syvende;
gavtsadašši, gavtsadest, for det ottende;
avtsedašši, avtsadest, for det niende;
lågadašši, lågadest, for det tiende.

Foruden disse dannes endnu af Tal-Ordene en Mængde andre Adverbier.

§. 299.

Af Verberne dannes ligeledes Adverbier med forskjellige Endelser: čuožžot, (i en) staaende (Stilling,) vælhot (i en) liggende (Stilling,) čåkkot, (i en) siddende (Stilling,)
ærranæssi, afsides, o. s. v.

§. 300.

Exempler paa Adverbier dannede af Pronominer ere: gåsa, gåst, dasa, dast, o. s. v.

§. 301.

Oprindelige Adverbier ere maaske: dal, nu, æsk, nyligen, ådna, arrat, tidligen, mutto, men, fårg, snart, jå, allerede, go, end, ain,

endnu, vela, fremdeles, davja, ofte, nuft, saaledes, goas, naar, de, dalle, da, ainas, endeligen, moft, hvorledes, fal, kuns, aido, egentligen, nabbo, altsaa o. fl.

Sammensatte Adverbier ere:

maŋestaga, efterhaanden, mademield dademield, eftersom, dallan, dallanaga, strax, aivestessi, alene, manditti, hvorfor o. fl.

Til oprindelige Adverbier höre ogsaa: erit, bort, fra, og gidda, indtil.

§. 302.

Adverbia suffixiva, der ikke ere selvstændige Ord, men ikkuns particulæ (dictiones) encliticæ, der vedföjes i Enden af andre Ord, ere: be, ge, gen, ege, go, rak, lai, essi, nessi, stessi, aga, anaga o. s. v. ækka, lækka, hvilke udtrykke en Formindskelse, og lækkaš ere ogsaa adjektiviske Endelser; ætta og kætta tilkjendegive en Nægtelse og ere ligeledes ogsaa adjektiviske Endelser.

§. 303.

Med Hensyn til Bemærkelsen kunne Adverbierne inddeles i forskjellige Klasser. saasom: Tids, Steds Adverbier, o. s. v.

Præpositioner.

§. 304.

Samtlige Præpositioner styre Genitiv. Forsaavidt de ere Substantiver eller afrevne Endelser af Substantiver, ere de böjelige, og modtage forskjellige Kasual-Endelser dog ikkuns i Enkeltallet. I det at de lappiske Præpositioner, ligesom i andre Sprog, bestemme deres Substantivers eller Adjektivers casus, saa bestemmes igjen de lappiske Præpositioners Kasual-Endelser af det Begreb eller Forhold, der ligger til Grund for deres Bemærkelse, hvilket i Almindelighed er et Stedsforhold.

§. 305.

Da enhver casus af et lappisk nomen, der indeholder og betegner Forholde, som i andre Sprog udtrykkes ved særegne Præpositioner, benyttes som virkelige Præpositioner, kan disses Antal i det lappiske ikke bestemmes.

Da samtlige Præpositioner, paa enkelte Undtagelser nær, staa bag efter deres nomina, ere de ogsaa blevne kaldte Postpositioner.

§. 306.

Böjelige Præpositioner som tillige modtage pronomina suffixa ere:

til Stedet,	paa Stedet,	fra Stedet;
allativus,	locativus;	
ala, op paa,	ald,	ald;
ålggoli, udenfor,	ålggolist,	ålggolist;
	ålggoli,	ålggold;
oddi, (for,)	åudast,	åudast,
åudal, (foran,)	åuddan,	åudald.
åudali, (foran,)	åudalist,	åudalist;
bagjel, (paa, over,)	bagjel,	bagjel,
bagjeli, (paa, over,)	bagjelist,	bagjelist,
		bajeld;
baldi, (ved Siden,)	baldast,	baldast;
baldel, (ved Siden,)		
bællai, (ved Siden,)	bæld,	bæld;
maŋŋai, (efter,)	maŋest,	maŋest,
	maŋŋen,	maŋŋen,
maŋŋel, (efter,)	maŋŋel,	maŋŋel,
maŋŋeli, (efter,)	maŋelist,	maŋelist;
vuolle, (under,)	vuollen,	vuollen,
vuollai, (under,)	vuold,	vuold,
vuollel, (under,)	vuollelist,	vuollelist,
vuolleli, (under,)	vuoleld,	vuoleld;
	davven,	davven;
davveli, norden for,	davelist,	davelist,
		daveld;
duokkai, bag,	duokken,	duokken;
lusa, hos,	lut,	lut,
sisa, i,	sist,	sist;
siskeli, inden for,	siskelist,	siskelist;
	siskeld,	siskeld;
guvllui, til,	guovlost,	guovlost;
dafhoi, angaaende,	dafhost,	dafhost;
æftoi, i Sammenligning,	ævtost,	ævtost;
sagjai, til, istedet for,	sajest,	sajest og flere.

§. 207.

Til denne Klasse af Præpositioner kunne og henregnes de tvende: birra, om, omkring og mieldda, eller, som den sædvanligst forekommer, mield, efter, bagefter, med, de forekomme ikke i andre Forholdsformer end i den her anförte nominativiske.

Endelsen n i åuddan, maŋŋen, vuollen, davven og duokken er egentlig essivisk, men bruges her i lokativisk Betydning.

§. 308.

Samtlige her anförte Præpositioner forbindes med pronomina suffixa paa samme Maade som Substantiverne, se fra §. 156 til §. 162 samt fra §. 168 til §. 172, altsaa oddi som jokki, bagjeli som jågaidl, sisa og birra som jåkka, §. 158 og §. 162 samt §. 168 og fölgende; sist og åudast som jågast, bagjelist som vanhemid og vælgolašs se §. 158 og 159 samt §. 168 og fölgende.

sisa, birra, — sisa, birra } m, d, s; me, de, sga; mek, dek, sek.

oddi, — audda-s } am, ad, is; æme, æde, æsga; æmek, ædek, æsek.

bagjeli, — bagjelas-s } am, ad, es; ame, ade, asga; amek, adek, asek.

åudast, — åuda-st } am, ad, es; æme, æde, æsga; æmek, ædek, æsek.

bagjelist, — bagjeli-st } am, ad, es; ame, ade, æsga; amek, adek, asek.

§. 309.

Som sisa, birra, oddi, åudast forbindes Tostavelses, og som bagjeli og bagjelist Trestavelses Præpositioner med pronomina suffixa.

§. 310.

Til samme Klasse af Præpositioner höre ogsaa fölgende, der imidlertid ikke modtage pronomina suffixa, og som ikkuns forekomme i allativ:

vuosstai, imod; vufšui, efter, ifölge;
harrai, i Henseende til; ditti, for — Skyld og flere.

§. 311.

Oprindelige Præpositioner ere maaske:

boft ved, formedelst; buotta, lige over for;
mietta, helt over, langs med; mædda og mæddel, forbi;

guim, med; rassta, tværtover;
lakka, nær ved; sækka, iblandt;
čađa, igjennem; og flere
disse forbindes ikke med pronomina suffixa.

Conjunctiones.

§. 312.

Conjunctioner, Forbindelsesord, ere uforanderlige Ord, ved hvilke savel enkelte Ord som hele Sætninger forbindes.

De ere enten selvstændige, særegne Ord, adskillelige fra de Ord, til hvilke de höre, eller de ere uselvstændige, uadskillelige, conjunctiones suffixivæ; ligeledes ere de enten oprindelige Stamord eller afledede, enkelte eller sammensatte.

§. 313.

Enkelte Conjunctioner, der tillige ere Stamord, ere: ja, og, jås, dersom, go, da, naar, vai, for at, vai, eller, de, da, thi, mutto, men, alma, dog, o. s. f.

Sammensatte ere: daihe, daiheke, eller, jåsjo, jåsjoge, omendskjönt, almaken, daddeke, dog, alligevel, damditti, derfor, dastgo thi, efterdi, o. s. f.

§. 314.

Med Hensyn til deres Bemærkelse ere Conjunctionerne af forskjellig Slags: copulative, forbindende som: ja, og, maida ogsaa, disjunctive, adskillende, som: daihe, eller mutto, men, conditionales, betingende, som: jås, dersom o. s. f.

§. 315.

Uadskillelige, conjunctiones suffixivæ ere: -ai, -ka, -aga- -anaga, -ge, -gis, -še, -he, -ken, o. s. v.

Interjectiones.

§. 316.

Interjectioner, egentligen kuns Lyd, som man udstöder for at udtrykke en eller anden hæftig Fölelse. De ere uforanderlige. Interjectioner ere: ai! voi! voi voi! he! ho! hæi! hui! hi! o. fl.

Som Interjectioner kunne ogsaa andre Taledele og hele Talemaader benyttes.

Anmærkninger.

Förste Afdeling. Bogstavlæren.

§. 1.

S. 4. §. 15. L. 13 og fölgende. Læs: Vokaler: a, u, o; i, e; å, æ. Konsonanter: b, v, p, f, m; d, đ, t, ŧ, l, n; j, g, ǥ, k, ŋ; h, r; s, š, ʒ, ǯ, c, č,

— 29. — 82. . . . . Om de her afhandlede nasale Bogstaver maa bemærkes, at ved Ordenes Böininger finde ingen Overgange Sted imellem dem.

— 41. — 97. — 6 og fölgende. Rodvokalerne i det Lappiske ere a, u og i; de afledede ere o, e, å, æ. Under Rubrikken Rod skal altsaa staa: A, U, I; og under Rubrikken Afledede de övrige.

— 48. — 102. — 1. a, o og e, læs: a, u og i.

§. 2.

— 3. — 12. — 6. er den, læs: og er den.

— 4. — 16. — 2. Ordet: saa, falder bort.

4. Ordning, læs: Orden.

— 5. — 19. — 1, 2. Betoning, læs: Beaanding.

20. — 2. efter Ordet: hverandre, tilföi: indbyrdes.

22. — 4, 5, 6. neden fra, disse tre Linier falde bort.

— 7. — 25. — 3. under, læs: Under.

— 8. — 27. — 10. uå, læs: ua.

— 12. — 36. — 1. ikkuns endnu, læs: er.

37. — 1. men endnu, læs: er.

— 13. — 39. — 2. Ordene: ikkuns at, falde bort.

41. — 3. efter au tilföi: ai.

— 14. — 45. — 2. delv, læs: dels; ei, læs: æi.

47. — 2. ermåamaš, læs: erinåamaš.

— 18. — 54. — 28. ifra, læs: fra.

— 19. — 9, 10. Ordet: saa, falder bort.

— 12. Ordene: ikke alene, falde bort.

— 21. — 60. — 5. foran Ordet: ligesaa sættes: og.

S. 22. §. 65. L. 2. Ordet: saa, falder bort;
— 4. da, læs: som.
— 25. — 74. — 2. Begadkefat, læs: Begadkefat.
— 29. — 82. — 4, 5, 6. De hebraiske Bogstaver med dagesch skulle staa i Rubrikken: nudæ, og de uden dagesch i Rubrikken: adspiratæ.
— 30. — 12. bortliggende Bogstaver, læs: bortliggende Begadkefats Bogstaver.
— 38. — 93. — 4. hvad, læs: det.
— 41. — 97. — 8. efter oi, tilföi: oå.
— 43. —103. — 3. paa r nær, læs: pea h og r nær.
— 45. —106. — 4, 5. Læs: Saaledes som Tilfældet er med u og i iblandt Vokalerne, saaledes gives der ogsaa visse og bestemte Kasus- og Tempus-Konsonanter, se 2 Afdel. §. 13.
— 47. —116. — 1. efter Ordet: Böininger, tilföi: og Afledninger.
— 51. Anmærkn. 3. Linie 20. hverken, læs: enten.

Anden Afdeling. Formlæren.

1 Kapitel. Substantiver.

§. 3.

Vokalerne i Ordenes sidste Stavelser tilhöre Formen, de ere Udtrykket eller Betegnelsen for de Tider og de Forholde, med et Ord, for de Betingelser, under hvilke Ordet hver Gang fremtræder. Da nu disse Tider og Forholde — Betingelser — afvexle, saa maa ogsaa Udtrykket og Betegnelsen for samme kunne afvexle. Vokalerne derimod i Ordets förste Stavelse, eller förste Stavelser, eftersom Ordet bestaar af to eller flere Stavelser, udgjör den karakteristiske og integrerende Bestanddel af Ordet selv, er Ordets egentlige og uforanderlige Jeg, der, som saadant, nödvendigvis maa forblive det samme til enhver Tid, i ethvert Forhold og under enhver Betingelse; undergik den förste Del af Ordet en lignende Forandring som den anden Del, saa fremstod et nyt, et andet Ord, forskjelligt fra det förste. Af denne Aarsag kunne fölgeligen Angivelser af Forholde og Tider o. s. v. som allerede bemærket i 1 Afdel. §. 54, aldrig foraarsage nogen Vokal-Forandring eller Ombytning i Ordenes förste Stavelser, men vel i Ordenes sidste Stavelser. Ved disse Vokal-Forandringer og Ombytninger fremkaldte af Forholde og Tider o. s. v.

enten bortstöder den tilkomne Forholds- og Tids-Vokal den oprindelige Vokal, hvis Plads den indtager, som: gietta, Haand, allativ gitti; låkkat at læse, lokkim, jeg læste; eller Forholds- og Tids-Vokalen slutter sig til den oprindelige Vokal, og forener sig med samme til en Diphthong, som: gietta, giedai, Hænders; låkkat, lågai, han læste.

§. 4.

I det foregaaende er vist hvorledes det hovedsageligen ere Vokalerne, og iblandt disse u og i, der ere Forholds- og Tids-Bogstaver eller Repræsentanter; disse trende Vokalers tilbagevirkende Indflydelse er ligeledes fremstillet og udviklet i förste Afdel. §. 26, 27, 30, 31, og ligeledes overalt i anden Afdeling. I förste Afdelings §. 54 Side 18, er ligeledes bemærket, at det netop er paa Grund af denne tilbagevirkende Egenskab at disse trende Vokaler ere antagne til at betegne og repræsentere de forskjellige Forholde, Tider o. s. v. Ved denne tilbagevirkende Indflydelse af Vokalerne u og i paa Vokalerne i Ordenes förste Stavelser sker ingen egentlig Forandring, endnu mindre en Udstödelse eller Tilintetgjörelse, ikkuns en Tillempning, en Omlyd, der stedse viser hen til og lader den oprindelige Lyd stedse forblive den overordnede og forherskende, en Omlyd, der er aldeles nödvendig for at tilveiebringe Samklang og Overensstemmelse imellem Röddernes og Endelsernes Lyd. (Förste Afdeling §. 7). Af dette Omlyds og dette Omlyd-Systems Natur, Beskaffenhed og Bestemmelse fölger, at samme maa være grundet i, udgaa fra, og være betinget til det indbyrdes Slægtskab og den indbyrdes Forbindelse, som Forholds- og Tids-Vokalerne u og i som Bogstaver — Vokaler — staa i til Sprogets övrige Vokaler.

Da ingen af Sprogets övrige Vokaler har disse tilbagevirkende Egenskaber, saa kunne heller ingen af dem benyttes som Tempus- og Casus-Bogstaver.

§. 6.

Forinden at de forskjellige Forholde, Tider og Betingelser m. m. kunne yttre nogen Indflydelse eller Paavirkning, maa de være tilstede, de maa altsaa först være indtrufne, Indvirkningen eller Paavirkningen er fölgeligen tilbagevirkende. Da nu Vokalerne u og i repræsentere disse forskjellige Forholde, Tider og Betingelser m. m. saa maa fölgeligen ogsaa baade den Indvirkning, de udöve paa Ordet være tilbagevirkende, og dernæst maa de ogsaa först selv være tilstede, have indtaget deres Pladse i Ordet, forinden de kunne yttre nogen

Indflydelse eller Paavirkning; sammenlign hermed förste Afdeling §. 54. De Forandringer i Ordenes Udseende og Form, som foraarsages af de forskjellige Forholde og Betingelser m. m. under hvilke Ordene fremtræde og aabenbare sig, med et Ord: Ordenes Böininger, fölge saaledes paa det allernöieste Naturen, dens Gang og dens Anvisninger.

§. 7.

I Enstavelses Ord forbliver Vokalen uforandret, som ai, jurd og fl. §. 41, anden Afdeling; og at Vokalen i Enstavelses Ord ikke kan være nogen Forandring eller Omlyd underkastet, fölger dels af hvad her er sagt, og dels af Böiningens Beskaffenhed.

§. 8.

Af de for Konsonanternes Overgange og Forandringer gjældende Regler erfares, at disse fölge ganske andre Love end Vokalernes, men netop dette er det, der saa meget bidrager til at bringe Overensstemmelse og Samklang mellem Vokaler og Konsonanter saavel i Sprogets Alphabet, som i Ordenes Böininger, hvorom mere i Syntaxen.

§. 9.

Hvad Casus-Ordenen angaaer, da bör casus factivus, saavel med Hensyn til Betydningen som Bogstav-Endelsen, flyttes ned imellem locativ og comitativ casus; hvor den nu er opfört, nemlig mellem allativ og locativ, forvolder den et Brud paa det hele System, der ligger til Grund for samtlige casus, og som fordrer at allativ og locativ ikke maa adskilles, men at de maa fölge umiddelbar efter hinanden.

Förste Deklination.

§. 10.

Substantiver paa a.

Singularis.

§. 18, 19. Af Nom. sing. dannes allativ sing. og factiv i begge Talformer; af Genitiv sing. dannes alle de övrige casus.

Allativ dannes ved at dets Vokal i dels træder istedetfor Nominativets Vokal a, dels slutter sig til samme.

Locativ dannes ved at föie st til Genitivet.

Factiv dannes ved at föie n til Nominativet.

Comitativ dannes ved at föie in til Genitivet.

Caritiv dannes ved at föie taga til Genitivet.

Pluralis.

Nom. dannes ved at föie Bogstavet k til Genitiv sing.

Gen. dannes ved at föie i til Genitiv sing.

Inf. dannes ved at föie id til Gen. sing.

Allat. dannes ved at föie idi til Gen. sing.

Locat. dannes ved at föie in til Gen. sing.

Factiv er lig sing.

Comit. og Carit. dannes ved at föie guim og taga til Gen. plur.

Til §. 18 tilföi: undtagen de i § 22 omhandlede Ord, hvis nominativiske Vokal o gaar over til u.

§. 11.

Substantiver paa o.

§. 20. Casus-Dannelsen er den samme som for Substantiver paa a, undtagen at Nominativets o i Allativ ombyttes med u, hvortil det allativiske i tilföies.

§. 12.

Substantiver paa e.

§. 21. I disse gaar Nominativets e over til a i allativ, hvortil det allativiske i föies, og i Comitativ sing. gaar e over til i. Ligeledes erholder Genitiv plur. i istedetfor e, og dannes i Plur. Infin. Allat. Locat. Comit. og Carit. af Genitivet i Plur.

§. 13.

§. 22. I Substantiver paa o, hvor dette o under Böiningen gaar over til u, er Casus-Dannelsen i övrigt aldeles regelret.

§. 14.

§. 26-34. Casus-Dannelsen fölger her de ovenanförte Regler.

Anden Declination.

§. 15.

§. 36. Af Nom. sing. dannes factiv casus i begge Talformer ved at tilföie en, af Genitiv sing. dannes alle de övrige casus ved at tilföie de i §. 13 anförte casual Endelser; foran det locativiske st sættes Bogstaverne i og e.

§. 16.

§. 37. Alle Casus dannes her af Nomin. sing.

§. 17.

§. 38. Casus-Dannelsen aldeles regelret; Nom. blöde Konsonanter beholdes i Genit. og Inf. casus, men forstærkes i alle de övrige casus, ogsaa i factiv.

§. 18.

§. 41. Casus-Dannelsen er regelret; af Nom. dannes factiv i begge Talformer, af Genit. sing, alle de övrige casus.

2 Kapitel. Adjektiver.

Adjektivernes enestaaende Form.

§. 19.

Adjektivernes Casus-Dannelse er ganske den samme som for Subst.

Adjektiverne i den vedföiede Form.

§. 20.

§. 48. Adskillige Adjektiver danne deres vedföiede Form af Genitivet af den enestaaende Form.

§. 21.

§. 66. Jallo, ugjo, lågje, hillje, havsske og lakka danne deres vedföiede Form af Genitivet i den enestaaende Form ved at tilföie Bogstavet s og š.

§. 22.

§. 67. De her omhandlede af Verberne afledede Adjektiver og de af Verberne afledede Handlersformer (nomen agentis) er en og den samme, da disse Former kunne være baade Substantiver og Adjektiver. (§. 54.)

§. 23.

§. 69. Endelserne ætta og kætta tage ofte et i euphonicum til; ættai, kættai.

§. 24.

§. 75. Åđas, čielgas, galmas, dimes og čabes danne deres vedföiede Form af Genitivet i den enestaaende Form.

§. 77. Ligesaa nanos.

§. 78. Ligesaa njalgis.

§. 25.

§. 93. Begge de höiere Grader kunne dannes dels af Nom. dels ogsaa af Genitiv eller Infinitiv.

§. 26.

§. 95. Om de her anförte Adjektiver paa -a, -o og -e, kunne maaske rigtigere siges at deres höiere Grader dannes af Genitiv ved at tilföie -b og -mus.

§. 27.

§. 100, I de her anförte Adjektiver paa -g ligger de höiere Graders Dannelse nærmere den vedföiede Form end den enestaaende.

§. 28.

§. 109 og fölgende. Om de her anförte Adjektiver paa -es og is kan det maaske ligeledes rettere siges at Gradforhöielsen dannes af Genit.

3 Kapitel. Pronominer.

§. 29.

Som i saa mange andre Sprog, saaledes ogsaa i det Lappiske, ere isærdeleshed de personlige Pronominers Böininger ikke de samme Regler underkastede som Substantivernes og Adjektivernes. De personlige Pronominer repræsentere nemlig den personlige Natur, det personlige Jeg, dette gjöre de övrige Ord derimod ikke, disse repræsentere ikkuns den upersonlige Natur. Ligesom det personlige Jeg, ifölge sin Natur som saadant, hverken i den Grad er eller kan være betinget til og afhængigt af de udvortes Former, som den upersonlige Natur, saaledes kunne heller ikke et Sprogs Pronominer, fornemmeligen de personlige, som saadanne, være betingede til og afhængige af netop de selv samme Böiningsformer, som karakterisere Sprogets övrige Ord. Da nu i Grunden intet af Sprogets Ord i Virkeligheden er afhængigt af og betinget til dets Böinings Former, og endnu mindre er opstaat eller har udviklet sig af disse, men det jo tvertimod er Böinings Formerne, som ikke alene ere afhængige af og betingede til, men som ogsaa ere opstaaede af og have udviklet sig af Ordene, i Overensstemmelse saavel med Ordenes Betydning som med deres Bygning, saa maa de personlige Pronominer isærdeleshed være berettigede til, aldeles uafhængige af Sprogets övrige Taledele, selv at bestemme de Former, under hvilke de ville fremtræde, Former, som ifölge af hvad anfört er, ikke engang kunne være de samme for Pronominerne som for de övrige Ord. Det er saaledes ingen Uregelmæssighed eller Afvigelse, men en fuldkommen Regelmæssighed, naar Böinings Lovene for Pronominerne ikke ere de samme som for Sprogets Substantiver og Adjektiver. Af ovenanförte Aarsager ere derfor ogsaa Böinings Lovene for Verberne aldeles forskjellige fra Böinings-Lovene for Sprogets övrige Ord og Taledele.

§. 30.

§. 139. Da Sproget ikke har pronomina possessiva, men benytter andre Ord som saadanne, saa bliver Antallet af Pronom. Kl. sex og ikke syv.

§. 31.

§. 150-154. Da de her afhandlede nægtende Pronominer for

det meste have Verbets personal Endelser, saa ligge med Hensyn til Böiningen disse Pronominer vist nok Verberne nærmere end Substantiverne, Adjektiverne og de övrige Pronominer, men da de vel derfor neppe tilhöre Verberne mere end de personlige bekræftende Pronominer mån, dån, sån, saa ere de afhandlede i samme Afsnit som alle de övrige Pronominer, hvorved tillige det Gode erholdes, at alle Pronominer findes samlede paa et og samme Sted og ikke adspredte paa flere forskjellige Steder.

§. 32.

§. 281, 282, 287. De her afhandlede Adjektiver danne deres Adverbier af Genitiv ved at tilföie -et.

§. 33.

Fuldstændig Oversigt

over Substantivernes Endelser i de forskjellige Forholdsformer i begge Tal, i begge Deklinationer.

1 Deklination.

	Singularis.	Pluralis.
Nomin.	a, o, u, e, i;	- - - - - - - - - k;
Gen.	a, {o, u,} u, e, i;	ai, oi, ui, i, i;
Infinitiv	lig Nominativ;	aid, oid, uid, id, id;
Allat.	i, {oi, ui,} ui, ai, i;	aidi, oidi, uidi, idi, idi;
Locat.	- - - - - - - st;	ain, oin, uin, in, in;
Factiv	- - - - - - - n;	- - - - - - - - - n;
Comit.	- - - - - - - in;	{Gen. Endelsen forenet med guim;
Carit.	Genitiv Endelsen forenet med taga.	- - - - - - - - - taga;

2 Deklination.

	Singularis.	Pluralis.
Nomin.	en Konsonant;	- - - - - - - - - - a) k;
Gen.	lig Nominativ;	- - - - - - - - - - - i;
Inf.	lig Nominativ;	- - - - - - - - - - id;
Allat.	- - - - - - - i;	- - - - - - - - - - idi;
Locat.	- - - - i, e) st;	- - - - - - - - - - in;
Factiv	- - - - - e) n;	- - - - - - - - - - e) n;
Com.	- v - - - in;	Genitiv-Endelsen forenet med - - - guim;
Carit.	Genitiv-Endelsen forenet med - taga;	Gen.-Endels. forenet med taga.

§. 34.

I 1 Deklination forenes alle casual Endelser, saavel i Singularis som i Pluralis, umiddelbar til Ordet uden Hjælp af noget Forenings eller Binde Bogstav. I 2 Deklination Singul. Num. forenes det lokativiske st med Ordet ved Hjælp af Vokalerne i og e som Forenings eller Binde Midler, og Faktivets n ved Hjælp af Vokalen e; i Plur. Num. kan Nominativets k ikke forenes med Ordet uden ved Hjælp af Vokalen a; Faktivet er det samme som i Singul. Num.

I 2 Deklination sker ingen Vokal-Forandring undtagen at e og i i Ord, der endes paa es og is, gaar over til a.

I Ord paa i sker i Almindelighed ingen hverken Vokal- eller Konsonant-Forandring.

Allativ casus sing. num. har altid de haarde eller fordoblede Kjende-Konsonanter.

§. 35.

Hvad Ordenes kortere Form angaar, da er nok uden Tvivl denne ingen forkortet Form, men den oprindelige, af hvilke den længere Form har udviklet sig; og gjælder denne Bemærkning for samtlige Ord i alle Taledele.

4 Kapitel. Verber.

§. 36.

Tidernes Dannelse.

Fremsættende Datid, Præteritum, adskilles fra Nutiden, Præsens, ved Egenheder i Endelserne og i deres særegne Forbindelse med Roden samt Forskjellighed i de forangaaende Konsonanters Forstærkelse. Præsens har den blöde Konsonant i 1 og 2 Person; i alle övrige beholdes den haarde. Præteritum beholder Rodens haarde Konsonanter i 1 og 2 Person Sing. og 3 Person Plur. men antager den blöde i alle de övrige Personer.

Conjunctivus har sine egne indskudte Kjendebogstaver, og adskiller Præsens fra Præteritum dels ved foregaaende Vokaler, dels ved efterfölgende Endelser, Præsens Conj. har saaledes overalt Endelsen -čam, -čak, -ča o. s. v. og i anden Conjug. -ǯam, -ǯak, -ǯǯa o. s. v. Præterit. Conj. har derimod -šim, -šik, -ši o. s. v. og i anden Conjug. -ifčim, -ifčik, -ifči o. s. v.

Præs. Imperativ udmærker sig blot ved egne Endelser, og ved Bibeholdelsen af de haarde Konsonanter undtagen 2 Person Sing. hvilken i 1, 2 og 3 Klasse endes paa Ordenes oprindelige Slutnings-

Vokal, i 4 Kl. paa -e (for -i) og i 2 Conjug. paa Ordenes oprinde-Slutnings-Konsonant.

Infinitiv. dannes ved at föie -t til 3 Person Præsens i 1 og 2 Klasse; i 3 og 4 Klasse antages, för man tilföier -t, den oprindelige Kjende-Vokal e og i, i 2 Conjug. kan Infinitiv dannes af 2 Person i Imperativ, ved at tilföie -et.

Supinum, (factiv) synes beqvemmest at dannes i förste Conjug. af Præs. Conj. ved at forandre Eedelsen -im til -et; i anden Conjug. ligeledes af Præs, Conj. ved at forandre Endelsen -am til -et.

Gerundium (comitativ) erholdes i förste Conjug. af 2 Person Imper. ved at tilföie -dedin, i anden Conjug. ved at tilföie -edin.

Caritivus dannes ved at tilföie -kætta paa samme Maade som -dedin og -edin.

Handlingsformen (nomen actionis) dannes i förste Conjug. ved at tilföie Bogstavet -m istedet for det infinitiviske -t; i anden Conj. ved at tilföie Endelsen -æbme til 3 Person Præs. Ind. Act.

Handlersformen, (nomen agentis) dannes af 3 Person Præs. som i 1 Klasse beholdes ligefrem, i 2 og 3 Klasse forandres a til e; i 4 Klasse antager -ijægje istedet for e, og i 2 Conjug. -ægje istedet for a.

Præsens Part. synes lettest at dannes af Infinitivet ved at forandre -t til -eme, og i 2 Conjug. -et til -æme.

Præterit. Part. kan dannes af 3 Person Præsens blot at man i 4 Klasse istedet for e gjenindsætter den oprindelige Vokal i. I de to förste Klasser bliver det ligt Handlingsformen; i 4 Klasse og anden Conj. derimod som 1 Person Præs.

I den nægtende Böining er Præsens Indicativ altid lig 2 Person af Imperativ og Præteritum altid overensstemmende med Præt. Participium.

Præsens conjunctiv er altid lig 3 Person Præs. conj. affirm. Ligeledes er Præterit. Conj. altid lig 3 Person Præt. Conj. Affirmativ.

Imperativ har tvende Former, den ene for 1 og 2 Person, den anden Form for 3 Person; förste Form er lig 2 Person Sing. Imperat. affirm., anden Form er lig 3 Person Sing. Imperat. affirm. med Udladelse af sidste Bogstav -s.

§. 36.

Ved at ombytte Slutnings Vokalen i 3 Pers. præs. ind. act. med det passiviske u dannes den kortere og oprindelige Form af 3 Pers.

præs. ind. pas. i förste Konjugations tre förste Klasser; af lådno dannes lodnu, af låkka lokku, af adna adnu; den forlængede Form dannes ved at tilföie juvvu, af lodnu dannes lodnujuvvu, o. s. v. Af disse tvende Former for 3 Pers. præs. ind. pas. dannes de övrige Tider ved Tilföielsen af personal Endelserne, saaledes som Tabel §. 248 udviser. Infinitivet dannes ved at tilföie det infinitiviske t.

I fjerde Klasse af förste Konjugation samt i anden Konjugation benyttes ikkuns den længere Form.

Den nægtende Böining i Passiv adskiller heller ikke Personer, men forenes med de nægtende Pronominer paa samme Maade som i Activ.

Passiv benytter stedse de haarde og fordoblede Kjende-Konsonanter.

§. 37.

Rigtigst bliver det dog nok saavel i Grammatik som Lexicon at opföre Verbets Rodformer i fölgende Orden: 1. 3 P. præs. ind. activ; 2. Infinitiv activ; 3. 2 P. Imperativ activ. 4. 1 P. præterit. ind. activ og 5. 3 P. præt. ind. activ; fölgeligen:

lådno, lådnot, låno, lodnum, lånoi.

Trykfeil.

Genetiv, læs: Genitiv.

Caritativ, læs: Caritiv.

S. 1. §. 2. L. 8. oappa, læs: oappo.

— 2. — 5. — 6. tilföi: Adverbium sættes ogsaa foran et andet Adverbium.

— 4. — 2. — 5. Nummerus, læs: numerus.

— 4. — 7. otte, læs: ni.

— 8. efter 8. Caritiv tilföi: 9. Vocativ.

— 6. — 11. — 21. mellem šš og cc tilföi:
ʒʒ-ʒ: baʒʒe, Stötte, baʒek;
ǯǯ-ǯ: oaǯǯe, Kjöd, oaǯek;

— 25. og 27 kt -gt og ks -gs m. m. bortfalder. Overgangen fra k til g er en Dialekt-Forskjel, og ikke en Fölge af Böining.

— 14. — 21. — 15. Höi, læs: Hö.

— 15. — 25. — 3. Genitiv og, læs. Genitiv, Caritiv og o. s. v.

— 26. nederste Linie og S. 16 §. 26 L. 16 goasskemačan, læs: goasskemaččan.

— 19. — 30. — 13. Doarjjo o. s. v. læs: doarjo, o. s. v. ligesaa S. 30 §. 54 L. 36 §. 67 L. 5 S. 136 §. 255 L. 7.

— 21. — 34. — 5. nedenfra, vuonses, o. s. v. læs: vuonces o. s. v.

— 23. — 36. — 3. nedenfra, gæres, læs: geris; Slede, læs: Slæde.

— 37. — 2. Varres, læs: vares. Vares hörer til §. 36 og böies som males.

— 25. — 40. — 2 og 1 nedenfra: jurdag, njuovcam, vuonam, læs: jurddag, njuofčam, vuodnam.

— 30. — 56. — 1, 2. afledede Adjektiver, læs: afledede Tre- og Flerstavelses Adjektiver.

— 31. — 27. Vuluš, o. s. v. bortfalder; Tostavelses Adjektiver paa -š tilhöre 2 Deklination, se S. 33 §. 60.

— 33. — 60. — 8. efter -akkis tilföi: ligeledes Tostavelses Adjektiver paa -š.
Efter Linie 20 skal L. 27 Side 31. Vuluš, o. s. v. samt Linie 13 S. 34. Darbaš, o. s. v.

— 34. — 61. — 13. Darbaš, o. s. v. bortfalder her.

— 35. — 64. — 5. Ordet: aldeles, bortfalder saavel her som hvor det forekommer ved Siden af et Substantiv.

S. 41. §. 85. L. 5. dieđemættom, læs: diettemættom.
— 42. — 89. — 18. locat. plur. burin, læs: buorre.
— 43. — 92. — 6. uden, læs: undtagen.
— 44. — 95. — 14. lakka, o. s. v. hörer ikke hertil, men til S. 56 §. 118.
— 46. — 99. — 5. tilföi: og blive Kjende-Konsonanterne uforandrede.
— 52. — 109. sidste L. tilföi: eller maaske rettere sagt: af Genitiv
— 60. — 133. — 3. guim guoibmame, læs: guim guoibme.
— 63. — 143. — 15. mådnoin, dådnoin, sådnoin læs: mådnost, dådnost, sådnost.
— 16. mådno- dådno- sådnoguim, læs: mådnoin, dådnoin, sådnoin.
— 69. — 162. — 4. spirisga, læs: spirisisga.
— 91. — 180. — 1. Imellem Inf. og Comit. tilföi Locat.
— 93. — 183. — 2 og 3 nedenfra, 2 P. Kolonne, og 3die talt fra Höire til Venstre; ječaldes, læs: ječaldad; aldes, læs: aldad.
— 108. — 209. — 3 og 4. darbaš, §. 60. læs: veljaš, §. 38.
— 211. sidste Linie, efter Ordet: Böining, tilföi: de höiere Grader.
— 117. — 245. — 1. Ordet: indicativus bortfalder.
— 118. — 245. — 1. ligeledes.
— 121. — 248. — 10. iji, læs: igji.
— 127. — 251. — 5. efter Ordet: Handlersformen, tilföi: caritiv-Formen.
— 131. — 254. — 7. 1 P. plur. hedder ogsaa: lodnujuvvujep, og 3 P. lodnujek.
— 134. — 254. — 3 nedenfra mellem denne og L. 2 er udeglemt
præter. {perfect. læǯam, o. s. v. / plusqvampf. lifčim, o. s. k.} lådnom.
— 135. — 254. — 3 nedenfra, mellem denne og L. 2 er udeglemt
læǯam, o. s. v. } lodnum,
lifčim, o. s. v. } lodnujuvvum.
— 6. læs: legjim, o. s. v. lodnut og lodnujuvvut.
— 138. — 255. — 5. låkke, læs: lokke.
— 142. — 256. — 9, mellem denne og L. 10 er udeglemt:
præter. {perfect. læǯam, o. s. v. / plusqvampf. lifčim. o. s. v.} låkkam.

S. 143.	§. 256.	L. 10.	foran lifčim lokkut er udeglemt:
			læʒam, o. s. v. } lokkum,
			lifcim, o. s. v. } lokkujuvvum.
— 152, 153	§. 263.		hvor de tre Linier: Sammensatte Tidstormer.
			A. Conjugatio affirmativa.
			Indicativus.
			findes anden Gang anförte bortfalde de.
— 156.	§. 265.	L. 9.	Boakkasmet, læs: Roakkasmet.
— 159.	— 266.	— 14.	nedenfra, boattam, læs: boattem, Ankomst.
— 176.	— 280.	— 3.	geđggat, læs: gæđggat.
— 178.	— 286.	— 3.	dieđemættom, læs: diettemættom.
— 182.	— 298.	— 8.	outsi, læs: oftsi.
	— 299.	— 4.	ærranæssi, læs: ærranessi.
— 184.	— 306.	— 7.	anden Kolonne ålggoli, læs: ålggold.
		— 19.	anden og tredie Kolonne under maŋelist skal tsaa: maŋŋeld.
— 185.	— 308.	— 6.	tilföi: sist forenes med Pron. suf. som ald.

Čuovg, Lyset.

- čuovgas, čuovgasvuot, čuovgasaʒ, čuovgaʒ.
- **Čuovgad, lys.**
  - čuovgadet, čuovgadvuot, čuovgadas, čuovgadasvuot, čuovgadasaʒ.
  - čuovgadabbo,
    - čuovgadabbut, čuovgadabbovuot, čuovgadabbuʒ, čuovgadabbuʒvuot.
  - čuovgadamus,
    - čuovgadamusat, čuovgadamusvuot.

Čuvggel, skinnende.

- čuvggelet, čuvggelvuot.
- čuvggelabbo,
  - čuvggelabbut, čuvggelabbovuot, čuvggelabbuʒ, čuvggelabbuʒvuot.
- čuvggelamus,
  - čuvggelamusat, čuvggelamusvuot.

Čuovgašet, med Vished at anse for lys.

- čuovgašægje, čuovgašæbme, čuovgašišgoattet.

Čuovgašavšet, mene at være lys.

- čuovgašavše, čuovgašavšam, čuovgašavšišgoattet.

Čuovg, Lyset.

Čuovggat, at lyse.

čuovgge,
čuovggam,
čuovggamvuot,
čuovggamuš,
čuovgekættai,
čuovgekættaivuot,
čuovggemættos,
čuovggemættoset,
čuovggemættosvuot,
čuovgastuvvat,
čuovggašgoattet.

Čuovgatet, at lade lyse.

čuovgatægje,
čuovgatæbme,
čuovgatamuš,
čuovgatkættai,
čuovgatkættaivuot,
čuovgatmættos,
čuovgatmættoset,
čuovgatmættosvuot,
čuovgatišgoattet.

Čuovgatallat,

čuovgatalle,
čuovgatallam,
čuovgatallamvuot,
čuovgatallamuš,
čuovgatalakættai,
čuovgatallamættos,
čuovgatalastuvvat,
čuovgatallašgoattet.

Čuovgatastet,

čuovgataste,
čuovgatastem,
čuovgatastemvuot,
čuovgatastamuš,
čuovgatastekættai,
čuovgatastestuvvat,
čuovgatastišgoattet,

Čuovgatattet,

čuovgatatte,
čuovgatattem,
čuovgatattemvuot,
čuovgattamuš,
čuovgatattekættai,
čuovgatattekættaivuot,
čuovgatattemættos,
čuovgatattamættoset,
čuovgatattemættosvuot,
čuovgatattestuvvat,
čuovgatattišgoattet.

Čuovg, Lyset.

Čuovggat, at lyse.

Čuovgadet, at lyse vedholdende.

čuovgadægje,
čuovgadæbme,
čuovgadamuš,
čuovgadkættai,
čuovgadkættai-vuot,
čuovgadišgoattet.

Čuovgadallat,
čuovgadalle,
čuovgadallam,
čuovgadallam-vuot,
čuovgadallamuš,
čuovgadalakæt-tai,
čuovgadallamæt-tos,
čuovgadalastuv-vat,
čuovgadallaš-goattet.

Čuovgadastet,
čuovgadaste,
čuovgadastem,
čnovgadastem-vuot,
čuovgadastekæt-tai,
čuovgadaste-stuvvat,
čuovgadastiš-goattet.

Čuovgadattet,
čuovgadatte,
čuovgadattem,
čuovgadattem-vuot,
čuovgadattamuš,
čuovgadattekæt-tai,
čuovgadattemæt-tos,
čuovgadattestuv-vat,
čuovgadattiš-goattet.

Čuovggalet, at lyse i al Hast.

čuovggalæ-gje,
čuovggalæb-me,
čuovggala-muš,
čuovggališ-goattet.

Čuovggaladdat,
čuovggaladde,
čuovggaladdam,
čuovggaladdamvuot,
čuovggaladdamuš,
čuovggaladastuvvat,
čuovggaladdašgoattet.

Čuovggala-stet,
čuovggalaste,
čuovggala-stem,
čuovggala-stišgoattet.

Čuovggalattet,
čuovggalatte,
čuovggalattem,
čuovggalattekættai,
čuovggalattemættos,
čuovggalattestuvvat,
čuovggalattišgoattet.

Čuovg, Lyset.

Čuovggat, at lyse.

Čuovgastet, at lyse en enkelt Gang.

	Čuovgastallat,	Čuovgastastet,	Čuovgastattet,
čuovgastægje,	čuovgastalle,	čuovgastaste,	čuovgastatte,
čuovgastæbme,	čuovgastallam,	čuovgastastem,	čuovgastattem,
čuovgastamuš,	čuovgastallamvuot,	čuovgastastestuvvat,	čuovgastattamuš,
čuovgastkættai,	čuovgastallamuš,	čuovgastastišgoattet.	čuovgastattakættai,
čuovgastišgoattet.	čuovgastalakættai,		čuovgastattamættos,
	čuovgastallamættos,		čuovgastattastuvvat,
	čuovgastallamættoset,		čuovgastattišgoattet.
	čuovgastallamættosvuot,		
	čuovgastalastuvvat,		
	čuovgastallašgoattet.		

Čuovgetet, pludseligen at klarne.

	Čuovgatallat,	Čuovgetastet,	Čuovgetattet,
čuovgetægje,	čuovgatalle,	čuovgetaste,	čuovgetatte,
čuovgetæbme,	čuovgatallam,	čuovgetastem,	čuovgetattemvuot,
čuovgetkættai,	čuovgatallamvuot,	čuovgetastestuvvat,	čuovgetattekættai,
čuovgetmættos,	čuovgatalakættai,	čuovgetastišgoattet.	čuovgetattekættaivuot,
čuovgetišgoattet,	čuovgatallamættos,		čuovgetattemættos,
	čuovgatallamættoset,		čuovgetattemættoset,
	čuovgatallamættosvuot.		čuovgetattemættosvuot,
	čuovgatalastuvvat,		čuovgetattestuvvat,
	čuovgatallašgoattet.		čuovgetattišgoattet.

Čuovg, Lyset.

Čuovggat, at lyse.

Čuvgidet, at klarne.

čuvgidægje,	Čuvgidallat,	Čuvgidastet,	Čuvgidattet,
čuvgidæbme,	čuvgidalle,	čuvgidaste,	čuvgidatte,
čuvgidkættai,	čuvgidallam,	čuvgidastem,	čuvgidattem,
čuvgidkættaivuot,	čuvgidallamvuot,	čuvgidastemvuot,	čuvgidattemvuot,
čuvgidišgoattet.	čuvgidalakættai,	čuvgidastestuvvat,	čuvgidattekættai,
	čuvgidallamættos,	čuvgidastišgoattet,	čuvgidattemættos,
	čuvgidalastuvvat,		čuvgidattestuvvat,
	čuvgidallašgoattet,		čuvgidattišgoattet,

Čuovgodet, at klarne aldeles og vedvarende.

čuovgodægje,	Čuovgodallat,	Čuovgodastet,	Čuovgodattet,
čuovgodæbme,	čuovgodalle,	čuovgodaste,	čuovgodatte,
čuovgodkættai,	čuovgodallam,	čuovgodastem,	čuovgodattem,
čuovgodkættaivuot,	čuovgodallamvuot,	čuovgodastekættai,	čuovgodattemvuot,
čuovgodmættos,	čuovgodalakættai,	čuovgodastestuvvat,	čuovgodattekættai,
čuovgodmættosvuot,	čuovgodallamættos,	čuovgodastišgoattet.	čuovgodattekættaivuot,
čuovgodišgoattet.	čuovgodalastuvvat,		čuovgodattemættos,
	čuovgodallašgoattet.		čuovgodattemættosvuot,
			čuovgodattestuvvat,
			čuovgodattišgoattet.

Čuovg, Lyset.

Čuovggat, at lyse,

Čuovgganet, at lysne.

čuovgganægje,
čuovgganæbme,
čuovgganamuš,
čuovggankættai,
čuovggankættaivuot,
čuovgganmættos,
čuovggaumættosvuot,
čuovgganišgoattet.

Čuovgganaddat,

čuovgganadde,
čuovgganaddam,
čuovgganaddamvuot,
čuovgganadakættai,
čuovgganaddamættos,
čuovgganadastuvvat,
čuovgganaddašgoattet.

Čuovgganastet,

čuovgganaste,
čuovgganastem,
čuovgganastišgoattet.

Čuovgganattet,

čuovgganatte,
čuovgganattem,
čuovgganattemvuot,
čuovgganattamuš,
čuovgganattekættai,
čuovgganattekættaivuot,
čuovgganattemættos,
čuovgganattemættosvuot,
čuovgganattestuvvat,
čuovgganattišgoattet.

Čuovg, Lyset.

Čuvggit, at oplyse.

čuvggijægje,
čuvggim,
čuvggimvuot,
čuvggimuš,
čuvgikættai,
čuvgikættaivuot,
čuvggimættos,
čuvggimættoset,
čuvggimættosvuot,
čuvgistuvvat,
čuvgistuvašgoattet,
čuvgištuvašgoađekættai,
čuvggišgoattet,
čuvggišgoađestuvvat,
čuvggišgoađestuvakættai,
čuvggijuvve,
čuvggijubme,
čuvggijuvvumvuot,
čuvggijuvukættai,
čuvggijuvukættaivuot,
čuvggijuvvumættos,
čuvggijuvvumættoset,
čuvggijuvvumættosvuot,
čuvggijuvustuvvut,
čuvggijuvvušgoattet.

Čuvgitet, at lade oplyse.

čuvgitægje,
čuvgitæbme,
čuvgitamuš,
čuvgitkættai,
čuvgitkættaivuot,
čuvgitmættos,
čuvgitmættoset,
čuvgitmættosvuot,
čuvgitišgoattet,
čuvgitus,
čuvgitusaš,

Čuvgitallat,

čuvgitalle,
čuvgitallam,
čuvgitallamvuot,
čuvgitallamuš,
čuvgitalakættai,
čuvgitallamættos,
čuvgitalastuvvat,
čuvgitallašgoattet.

Čuvgitastet,

čuvgitaste,
čuvgitastem,
čuvgitastišgoattet.

Čuvgitattet,

čuvgitatte,
čuvgitattem,
čuvgitattemvuot,
čuvgitattamuš,
čuvgitattekættai,
čuvgitattekættaivuot,
čuvgitattemættos,
čuvgitattemættoset,
čuvgitattemættosvuot,
čuvgitattestuvvat,
čuvgitattišgoattet.

Čuovg, Lyset.

Čuvggit, at oplyse.

Čuovgedet, at oplyse med Flid.

čuovgedægje,	Čuovgedallat,	Čuovgedastet,	Čuovgedattet.
čuovgedæbme,	čuovgedalle,	čuovgedaste,	čuovgedatte,
čuovgedamuš,	čuovgedallam,	čuovgedastem,	čuovgedattem,
čuovgedkættai,	čuovgedallamvuot,	čuovgedastišgoattet.	čuovgedattemvuot.
čuovgedišgoattet,	čuovgedallamuš,		čuovgedattamuš,
	čuovgedalakættai,		čuovgedattekættai,
	čuovgedallamættos,		čuovgedattemættos,
	čuovgedalastuvvat,		čuovgedattastuvvat,
	čuovgedallašgoattet.		čuovgedattišgoattet.

Čuovgestet, at oplyse en enkelt Gang.

čuovgestægje,	Čuovgestallat,	Čuovgestastet,	Čuovgestattet,
čuovgestæbme,	čuovgestalle,	čuovgestaste,	čuovgestatte,
čuovgestkættai,	čuovgestallam,	čuovgestastem,	čuovgestattem,
čuovgestišgoattet.	čuovgestallamvuot,	čuovgestastišgoattet.	čuovgestattemvuot,
	čuovgestallamuš,		čuovgestattamuš,
	čuovgestalakættai,		čuovgestattekættai,
	čuovgestallamættos,		čuovgestattemættos,
	čuovgestalastuvvat,		čuovgestattemættosvuot,
	čuovgestallašgoattet.		čuovgestattestuvvat,
			čuovgestattišgoattet.

Čuovg, Lyset.

Čuovggaiduttet. Lyset overrumpler.	Čuovggaiduvvat, overrumples af Lyset.
čuovggaidutte,	čuovggaiduvve,
čuovggaiduttem,	čuovggaidubme,
čuovggaiduttemvuot,	čuovggaiduvvamvuot,
čuovggaiduttekættai,	čuovggaiduvakættai,
čuovggaiduttekættaivuot,	čuovggaiduvakættaivuot,
čuovggaiduttemættos,	čuovggaiduvvamættos,
čuovggaiduttemættosvuot.	čuovggaiduvvamættosvuot,
čuovggaiduttestuvvat,	čuovggaiduvastuvvat,
čuovggaiduttišgoattet,	čuovggaiduvvašgoattet.
čuovggaiduttujubme.	

Čuovg, Lyset.

Čuovgatæbme, som er uden Lys.

čuovgatæbmet, čuovgatesvuot.	čuovgatebbu, čuovgatebbut, čuovgatebbuvuot, čuovgatebbuš, čuovgatebbušvuot.	čuovgatemmus, čuovgatemmusat, čuovgatemmusvuot.	Čuovgatuttet, beröve Lys. čuovgatutte, čuovgatuttem, čuovgatuttemvuot, čuovgatuttekættai, čuovgatuttemættos, čuovgatuttestuvvat, čuovgatuttišgoattet, čuovgatuttujuvve, čuovgatuttujubme.	Čuovgatuvvat, beröves Lys. čuovgatuvve, čuovgatubme, čuovgatuvvamvuot, čuovgatuvakættai, o.s.v. čuovgatuvvamættos, o.s.v. čuovgatuvastuvvat. čuovgatuvvašgoattet.

Antallet af de af Roden čuovg paa denne Tabel anförte afledede Ord er 465; deraf Verber: 131; Substantiver: 163; Adjektiver: 152; Adverbier: 19.

